R No 1121

Local Records

Resto[illegible] [illegible]
No 15 [illegible] 34
Telugu [illegible]

సముద్రాద్రి పాళెగార్ల కైఫియతులోనుంచి వ్రాసినది.

స్వభాను సంవత్సరంలో నూరు. గుర్రంకొండను మంచి నవాబు బహదూరు వారి తరఫున ౧. మీరా సాహేబుల వారు షాబాలోకూంటా ౧౧ రాజ్యంలో వశపరచు దొడ్డిరాజు. పరిపాలన లగ్గరుకుండా బహదూరు మంగాని సాధించె. పిమ్మట వ్యయ నామ సంవత్సరమందు గుత్తికిల్లా యెట్టుకుందాయింబి రాజ్యమంతా దాడా చేసికొనిరి. శుభకృతు. నామ సంవత్సరమందు. బహదూరు సాహేబుల వారు. వసూలు చేసిరి. లోదుగా టిప్పుసుల్తాను. బహదూరువారి సైన్యముతో. శ్రీరంగపట్నానకుపోయిరి

యరతిమ్మరాజు కైఫియతునుంచి వ్రాసినది.

కాళయుక్తి సంవత్సరంలో యింగ్లీషువారు శ్రీరంగపట్నం ముట్టడి చేసికొని. టిప్పుసుల్తాను. కొట్టివేసినది.

రౌద్రి సంవత్సరం. యింగ్లీషువారు. గుత్తి దుర్గం చేసికొన్నారు.

సాముడి గలమ్మ కైఫియతు లోనుంచి వ్రాసినది.

౧౭౭౨ సైద్దులో మైసూరు పట్నం నుంచి హైదరత్ ఖానుడు ప్రబలుడై. శ్రీరంగపట్నం పరింతం. యావత్తు అధికారం చేస్తూవుండి. కడపవారలం వాసరుప. ౧౧. అక్కడ దాడా చేసి. గుత్తికివచ్చి. అంగీరస సం॥ మొదలు సంవత్సరములు. రాజ్యం చేస్తూవుండగా. వృషభ సం॥మందు. గుత్తికి వచ్చిరి. సాధారణ. సం॥ ముందు. పేష్వావారి. తట్టు దండు వచ్చినది.

సిద్ధార్థినామ సం॥ చైత్ర. బ॥ ౧౦. సాదుసుమలతో కాలం అయిపోయి సందున శ్రీరంగపట్నం పరింతం యింగ్లీషువారి వశము ఆయెను. ౧ సైద్దు. రౌద్రి సంవత్సరంలో కడపగుర్రంకొండ యీ పరింతాలను మేజరు మన్రో సాహేబుల వారు కలెక్టరుగా వచ్చినది.

కృష్ణగిరితాలూకావెలుదుర్తిక్షేత్రియంతు ౨౧ సైద్ధ. . . . . శకవర్షంబులు.

౧౬౯౭ అగునేటిమన్మథనామ. సం॥ బహాదూరుగుత్తి, ఠాణాతీసికొని గుత్తిమురా
రిరావు. యూర్పుడావారిని. ఖైదుచేసి శ్రీరంగపట్నం. సీమలకపాళదుర్గం మీదవుంచిరి.

శకవర్షంబులు. ౧౭౦౨. అగునేటిశార్వరినామ. సంవత్సరమందు కనుమకింది
కిపోయి. ఆరుకోడుఠాణా. తీసికొని. అచ్చటు మూడుసంవత్సరములు. పెయికా చేసివుం
డగా. అప్పుడు పేప్ మీందరా బచ్చండు. వుట్టి పురుగులు. పడి కనమకిందనే బచ్చెను. శ
కం. ౧౭౦౫. అగునేటి. శోభకృతునామసం॥ టిప్పు శ్రీరంగపట్నం సీమబందోబస్తిచేసెను.
శకం. ౧౭౨౦. అగునేటిసిద్ధార్థినామ. సం॥ చైత్ర బ॥ ౩౦. పగలురెండుఝాములకు శ్రీరంగ
పట్నంకోటలూటీ. వచ్చినందున శ్రీరంగపట్నంసీమ. ఇంగ్లీషువారిఠాణా. అయినది. శకం.
౧౭౨౧. నేటి రౌద్రి సం॥ కడపను బాకుకర్నూల్. మనోలుసా॥లవారు కలకట్టరికివచ్చినది.

నడిమిదొడ్డిపాళెగారు. మెసా వెంకటపతినాయుడు. వెంగప్పానాయుడు.
వరామప్పానాయుడు. వీరికైఫియతు.

నడిమిదొడ్డిపాళెగారు. మెసా వెంకటపతినాయుడు. వెంగ
ప్పానాయుడు. వరామప్పానాయుడు. వీరికై

పూర్వం శాలివాహనశకం. ౧౨౮౬ విజయనగరమందు. బుక్కరాయలవారు.
రాజ్యపరిపాలన. చేస్తూవుండగా వుత్తరాన యవనులమీద యుద్ధానకు పొయ్యేటప్పు
డు. భారిజమీయతు కూర్చే సమయాన ఉత్తరపాలింతల పినాకినీ నదివద్దకు మ్మెత్తలో.
వున్న మెసా తిమ్మానాయుడు రాయలవారి. ఆజ్ఞానుసారంగా. తానుకొంత జమియ్యతుతో.
విజయనగరానకు రాయలవారి. సముఖానకుపోయి వారితో కూడా. ఉత్తరభాగానకు.
ఢిల్లీవారిమీద యుద్ధానకు. ఈత పొయ్యేటప్పుడు. యీ తిమ్మానాయడుపోయి. ఆలడా
యీలలోగాను రాయలవారి సమక్షమున యుద్ధములో యెదురు. జగ్గవాండ్లు అ
య్యిబోలా మందిని. హతం చేసి ఢిల్లీవారి సరదార్లను తలకాయలు కోసి తెచ్చి. రాయ
లవారి సన్నిధియందు. వుంచగావారు. ఆ శిరస్సులు ఝండాలకు కట్టించి మెసా కుమా
2 రతిమ్మానాయనికి. బహుమానంనిలువు దోపు బ్బాసాగరం. కత్తిడాభయ. బామరా

లుయిచ్చి.అప్పుడుమతకలనుజయించి.జయభేరి వేయించి విజయనగరానకు
సకలపరివారంకాలుష్యూన్నుండగావచ్చిచేరినతదనంతరం సింహాసనాసీనుడైకూం
ర్చుండి. మెసాకుమారనాయక్కి పిలిచి.నీవుమాకార్యమందుసమర్థుడం.అసమ యశౌర్యం
చేస్తివి. నీకుయేమికావలెనని అడగగా. అప్పుడు ఆమ్మానాయడు కుప్పెళ్ళ గ్రామము
సర్వాగ్రహారముగా.జహాగీరుదయచేయించవలెనని మనవి చేసుకోగా రాయలు
వారు.సాంతఃకరణపూర్వకముగా. జహాగీరుదయచేసియిచ్చిరి గనుక అప్పుడు
తీసికొని.గ్రామానకువచ్చి కొన్ని సంవత్సరములు అనుభవించుకొంటూవుండిరి.ఈ
ప్రకారముజరిగినతదనంతరంకుమారమెసా ఆమ్మానాయుడు గతిపోయెనా
కాయనకొమారుడు మెసావెంకటప్పనాయుడు.కుప్పెళ్ళగ్రామమందు వుండగా.అచ్యు
తరాయలవారిప్రభుత్వమాయెను. అప్పుడువుత్తరానకు.లడాయిపగుళ అయినప్పు
డు.కుప్పెళ్ళలోవున్న మెసాకుమారఆమ్మానాయనికి.కొమారుడు వెంకటప్పనాయ
డువుండగా.అచ్యుతరాయలవారు.పిలువనంపించి సందునకొంతజమియ్యతులు.ఈవిజ
యనగరానకుపోయి. దుష్టులమీద (శత్రువులమీద) కార్యబాగంలోలడాయి.
అయినప్పుడు.మెసావెంకటప్పనాయుడు. బహుమందినివధించేసి. ఆను గాయా
లుపడి తనజమియ్యతులంతా.పోగొట్టుకొని.కార్యంజయప్రదం చేసికొనిరాయ
లవారిల్లోనూడా.విజయనగరం చేరినతరువాత. అచ్యుతరాయలవారిలోనె
లవుతీసికొని. మెసావెంకటప్పనాయుడు.కుప్పెళ్ళగ్రామానకువచ్చి.జహాగీరుఅ
నుభవించుకొంటూవుండెను. ఈ విధముగా.కొన్ని సంవత్సరములుపోయినపిమ్మ
ట.కృష్ణరాయలవారికి.సుమారుశాలివాహనశకం.౧౩౨౨ అనేటి ఆనంద
సంవత్సరమందు.పట్టాభిషేకమాయెను. ఆవుత్సవకాలమందు.సకలదేశాధిపతు

లను సాహేలవారు. అంతారాయలవారు. సేఖాపత్రేలు పంపించగా అనుమతి
చొప్పున పోతూవుండగా కుమ్మెత్త గ్రామంలో వున్న మెసా తిమ్మానాయనికి
కుమారుడు చెన్నమ్మనాయుడు తగినజమియ్యతులో. కృష్ణరాయలవారి. అభిషే
కకాలానకు పోయెను. అప్పుడుసకలదేశాధిపతులు. పాశెలవారు వచ్చియున్నం
దున. సకలమయినవారికి బహుమానం సన్మానలు. ఈయగలరేమన. చేయించి. సెల
వుయిచ్చిన తదనంతరమందు. కుమ్మెత్తలో వున్న మెసాచెన్నమనాయుణ్ణి. చూచి మీం
తండ్రి. మీ తండ్రి వెంకటపనాయుడు స్వామికార్యములోగా శానాగ్రత్రస్థ,
వృ
మేహావలు. చేసిస్తుందున. అతని జమియ్యతు. శానా హాలాఖు అయిపోయెను. విశే
షబహుమానం చేసేటందుకు. మా అన్న అచ్యుతరాయలవారు. అంతటివారుగా కపో
యిరి. అయినాచింతలేదుయిప్పుడు నీకేమిగావలెనని. అడగగా. అప్పుడమెసాచెన్నమ
నాయుడు యీ కుమ్మెత్తగ్రామానకు పినాకినీనదీ అవల దక్షిణం నాలుగుకోసులమీం
దకడవకొలనుగ్రామంవున్నది. ఆ గ్రామం నాకు జహాగీరు. దయచేయించవలెనని మన
విచేసుకోగా. కృష్ణరాయలవారు. మనవిచిత్తగించి అంతఃకరణపూర్వకముగా. బా
ఇకొండలంచునవుండే కడవకొలను. గ్రామం జహాగీరు దయచేయించియిచ్చి. ఆ గ్రా
మంలో పూర్వం. జనమేజయ. రాయలవారు ప్రతిష్ఠ చేసిన శ్రీ సదాశివ చెన్నకేశవ
స్వామి. దేవస్థానంవున్నది. పడితరదీపారాధన పక్షోత్సవాలు. కార్తీమాసపసేవలు.
బ్రహ్మోత్సవాలు. చకరగా భక్తిపూర్వకముగా. నడిపించుకొనిరమ్మని. రాయలవా
రసెలవుయిచ్చి. కడవకొలను గ్రామం జహాగీరు. యిచ్చినందున సన్నదులువ్రా
యించియిచ్చిరి. గనుకె మెసాచెన్నమనాయుడు. రాయలవారి అప్పణతీసికొనికడ
వకొలను గ్రామానకు వచ్చి. యీరెండుగ్రామాలుని రాచ్చైదనగా. అనుభవించు

కొంటూ వుండెను. ఈప్రకారముగా వుండెను. ఇంతలో చెన్నమనాయడుచని
పోయెను. ఆయనకొమారులు. చిన్నాయడు. పెద్దనాయడులనేవారు. యిద్దరును
మాళ్ళు వుండిరి. ఈయిద్దరిలోగా. చిన్నాయునికి సంతానం లేకపోయెను. పెదనాయ
నికి. ముసిలి చెన్నమనాయడు. యర్రచెన్నమనాయడు. అనేవారుయిద్దరుకొమాళ్ళు
వుండిరి. ఈయిద్దరిలోగా ముసిలి చెన్నమనాయని కొమాళ్ళు పెదనాయడు వెం
గప్పనాయడు. యిద్దరు. ఈయిద్దరిలోగా. వెంగప్పనాయడు. చిన్ననాడే రామభక్తుడై
ఆయుర్వ్రయమై వీరుడై నిలిచెను. పెదనాయునికి సంతానం లేకవున్నందున యీకుమ్మె
త్తకడవకొలను. రెండుగ్రామాలలోగా. తనపినతండ్రియైన. యర్ర చెన్నమనాయ
డువుండెను. ఆ యర్రచెన్నమనాయనికి. నల్లచెన్నమనాయడు. పెద్దవెంకటపతినాయ
7 డు. చిన్నవెంకటపతినాయడు. చిన్నవెంగప్ప. పెద్దవెంగప్ప. అనేవారు. అయిదుగురుకొ
మాళ్ళు వుండగా. యర్రచెన్నమనాయని మనుమడు. నలచెన్నమనాయడు వుండి వె
సాముసిలి చెన్నమనాయని. చేతికి ముద్ర వుంగరం. యిచ్చి ఆయనకాలం చేసెను. ఈ
ముసిలి చెన్నమనాయడు. కుమ్మెత్తకడవకొలను రెండుగ్రామాలు. నిరాక్షేపనగా
అనుభవించుకొంటూ. తనజమీన్దారులతో మహాపరాక్రమవంతుడై ప్రసిద్ధ
వంతుడై బకొనొకనాడు వేటపన్నివారం వెడలి కడవకొలను. గ్రామానకు పశ్చిమ
భాగం. మృగాలవేటాడుతూ. మూడుకోసులపరియంతరం పోగా అక్కడసాం
తవి ఆవుల గూళ్ళు మూడు దొడ్లు వుండగా. సారమేయాలను మృగాలగా విసారి
నందున. రెండు గ్రామసింహాలు మూడు దొడ్లు వున్నవదుమ వుండినదొడ్డిలోకి
దూరిపోగా. ఆదొడ్డిలో. కుందేలు పిల్లలపెట్టుకొని వుండి కుక్కలను తరిమినం
దున ముసిలి చెన్నమనాయడు అత్యాశ్చర్యపడి పెదకకువచ్చి సాయంకాలాన

ము కడపకోలను గ్రామం చేరివుండగా కొన్నిదినములకు కల్యాణం కలబరిగిమీా
దికియుద్ధసన్నద్ధులై సమస్తమైన జాగీరుదార్లను పిలిపించగా కడపకోలను
గ్రామంలో వున్న ముసిలి చెన్నమనాయడు తన జమియ్యతులో కూడా విజయనగ
రానకు కృష్ణరాయలవారి సమ్ముఖానకు పోయిన తదనంతరం రాయలవారు లస్క
రు కూచు చేయించి కలబరిగె మీాదికి వెళ్ళగా సమస్తమయిన నిజాములు ఆక
లబరిగె దగ్గరికి భారీషాజులు స్తోమంగా కూడి వున్నందున రాయలవారు సమస్త
మయిన వారిని పిలిపించి యీ యుద్ధమందు వెనక్కు తిరగక లడాయి చేసి శత్రువలాయ
నం చేస్తే మీాకు సకల బహుమానాలు యిప్పిస్తున్నారము అని వీరకంకణాలు తాం
బూలాలు యిచ్చినంతలో గాలడాయికి ఘర్వు అయి యుద్ధము చేయగా అప్పు
డు బహుమంది సర్దార్లు మెసాము సిలిచెన్నమనాయడు సొన్నలాపురం వాండెవా
7 రు యింకా పాళెలవారు సహాయెకస్థులు అయి యుద్ధానకు నడిచినంతలో తి
మాధ యుద్ధప్రసరికి అయి కృష్ణరాయలవారి షాజు విరిగినందున రాయలవారు
చెమ్మెత్తిఘల్లున కూపి యీ సమయమందు యెవ్వరు యెదురెక్కి శత్రువలాయ
నం చేస్తూవున్నారో వారికి సకల బహుమానాలు బిరుదులు యిప్పిస్తున్నామని చె
ప్పినందున ముసిలిచెన్నమనాయడు యింకాకొంతమంది సరదార్లలో కూడా తు
రుష్కులవారి లస్కరు మీాదికి యెదురెక్కి తరుముకొని వస్తూవుండిన నిజామా
ది షాజుల మీాదికి దూరిచిత్తారావి సంధించినట్లుగా యుద్ధము చేసి ముద
టికొప్పు విరగగొట్టినందున యీ పక్వపుజు యెకరానిసనదూరగా నిజాము
లషాజువారి గి హాహాకారమై పోయినందున కలబరిగిలో వరాహధ్వజమెత్తిం
చి జయభేరి వేయించి ఆ మీాదట సమస్తమయిన జహాగీరుదారను పిలిపించి

బిప్పుతప్పులు విచారించి జఖముపట్టించి ముసిలిచెన్నమనాయకున్ని విచారిం
చగా భారీగాయములతో స్థలాంతరమందు పడివుండగా శ్రీకృష్ణరాయ
లవారు పోయి జఖములు కట్టించి తమ డేరా దగ్గర డేరా కట్టించి వేయించి
కాపాడించి స్వస్థమైన పిమ్మట ఆ దండు పోజులతో కూడా విజయనగరా
నకు పోయి సకలమైనవారికి శెలవుయిచ్చి కడవకొలను మెసాముసిలిచెన్నమనాయు
న్ని చూచి పాలకపుభయ, చామరాలు ఖాసాపట్లుడు. గుర్రం కళింగతురాయి పుడాసు
పొవురాగండపెండేరం. తెల్లనిశాని బంటెమీద నగారా మొదలైనబిరుదులు
అయివత్తారు మండలీకరగండ పూర్వసింహాసనాధీశ్వర. అనేపేరు యిచ్చియింకా
యేమికావలెనని అడిగినంతలో ఋష్యశృంగపర్వతానకు ఆగ్నేయభాగమం
దు. ప్లవంగనదివొడ్డు చేసికొని లోగడనాకు జాగీరుయిచ్చిన కడవకొలను గ్రామం
పర్యంతరం. వుండే అరణ్యం దయచేయించవలెనని మెసాముసిలిచెన్నమనాయ
డు. కృష్ణరాయలవారినడుగగా. మనవి చిత్తగించి అదే ప్రకారము యిచ్చిపంపి
చినందున చెన్నమనాయడు. అప్పుడాతేసికొని. గ్రామానకు వచ్చివుండు దొడ్డు
వుండిన నడిమి దొడ్డిస్థలం తమయిల్లుకట్టించి యిష్టయిలువేల్పు శ్రీ చెన్నకేశ
వస్వామి దేవస్థానం ఆంజనేయదేవస్థానం కట్టించి శిలాప్రతిమలు చేయిస్తూ
వుండి కోటకట్టించి నడిమిదొడ్డి అనే పేరు పెట్టి గ్రామం ఆబాదు చేసి చెన్న
కేశవస్వామిని ప్రాణప్రతిష్ఠ చేసి ఆంజనేయస్వామికి అదే ప్రకారం చేయిం
చి సంప్రోక్షణ చేసి దివిపి అఖండాలు పెట్టించి సంతర్పణలు చేయించి వుత్స
వం నడిపిస్తూవుండిరి కొన్ని సంవత్సరములు జరిగిన తరువాత కొలుయిచ్చి
పేటు కట్టించి. పెంపు అవుతూనే సంతసాగించి చెన్నకేశవస్వామికి. విగ్రహాలు

చేయించి వుట్లు తిరుణాలు సాగించి షష్ఠోత్సవాలు కార్తీకమాస సేవలు నడు
12 పుతూవుండిరి. అర్చకునికి కాలక్షేపానకు నారంభం కాదారంభం. భూమి వేసి
యిచ్చి. అఖండానకు నైవేద్యానకు నైలకు నాయనిమాండు మాన్యాని షర్క్రత్య చే
సి నడిపిస్తూ వుండిరి. కార్తీకమాసోత్సవానకు దినం ఒకి రెండు రూపాయలు
యిస్తూ వుండిరి. సంవత్సరోత్సవం వుట్లు తిరుణాళ్లకు నాయనివారు పైవరవాలు
గ్రామాల మీద. పేటు మీద వర్తన చేసి యిచ్చి వుండగా యీ ప్రకారము నడుస్తూ
వుండెను. ఈయన నడిమిదొడ్డి గ్రామానకు పశ్చిమం పావుకోసు మీద తన పేరు పెట్టి చె
న్నవరం అనే గ్రామం కట్టించెను. ఈ ముసిలి చెన్నమనాయుడు నడిమిదొడ్డి గ్రా
మంలో వుండెను ఈయన తమ్ముడు యర్ర చెన్నమనాయుడు కడవకొలను గ్రా
మంలో వుండెను. ఈ ప్రకారం కొన్ని సం॥రములు జరిగిన తదనంతరంము సిలి
చెన్నమనాయుడు చనిపోయెను. ఆయనకొమాళ్లు పెదనాయుడు. చిన్నాయు
డు యిద్దరు వుండిరి. నడిమిదొడ్డి గ్రామం కస్తేటువ్పుడు కడవకొలనులో వున్న కా
13 రుమంచి అయ్యప్పరాజుకు. కరణీక బాధ్యం యిచ్చి వుంచి వుండెను గనుక ముసిలి చె
న్నమనాయుడు చనిపొయ్యేటప్పుడు చిన్నవాండ్లు వున్నారు. సంస్థానం వుద్ధారం చేసి.
దేవు కీర్తి సంపాదించుకొమ్మని యథావిధిగా మిరాశి అనుభవించుకొంటూ వుండమ
ని చెప్పి పోయెను. అటుపిమ్మట ముసిలి చెన్నమనాయని పెండ్లాము వెంకటమ్మ
నాయకురాలు వుండి కరణం. అయ్యప్పరాజు. యీ వుభయులు యేకోద్యమ
గా. చిన్నవాండ్లను దగ్గర వుంచుకొని యీ వస్తూ తామే విచారించుకొంటూ వుండి
వెంకటమ్మనాయకురాలు. తన పేరిట నడిమిదొడ్డికి యీశాన్య భాగమందు.
ఒక కోసు మీద. వెంకటంపల్లె అనే. గ్రామం కట్టించి తన నామంగా ని పేరిట. వెంకటం

పట్నెకు పడమట పావుకోసుమీద నాయనిపల్లెగాను కట్టించి యీగానుమాన
ను దక్షిణం కోసున్నరమీద. వెంకటమ్మ చెరువు కట్టించెను. యింతలోగా చి
4 న్నాయుడు చనిపోయెను పెద్దనాయనికి పెండ్లిచేసెను ఆ పెద్దనాయుడు గొప్పవాడై
వుండెను. అప్పుడు శాలివాహనశకం ౧౩౪౨ తారణ సంవత్సర చైత్ర శు ౬ భాను
వారం. కృష్ణరాయలవారు అస్తమించిపోయిరి గనుక రాజ్యం అంతా ధర్మపరిపాలన
చేసే దేశాధిపతి పోయెనని. ప్రజలు తల్లడపడుతూ వుండిరి రాయలవారి భా
ర్య తిరుమలాదేవి. అనేవారికి. ఒకకుమార్తె వుండగా. ఆ చిన్నదాన్ని అల్లుడు రామ
రాయలవారికి యిచ్చి వివాహం చేసి తమదగ్గర వుంచుకొని వున్నందున. అళియ
రామరాజు అనే పేరువచ్చెను. ఈ రామరాయలవారికి విజయనగరం. పట్టాభిషే
కం చేయవలెనని యత్నములోగా వుండగా పలతేయ తిమ్మడు అనేవాడు కృష్ణ
రాయలవారి. బొక్కస బండారాల మీదవుండెను గనుక రామరాయలవారికి ప
ట్టాభిషేకం. చేసేది తనకు సరిపడక లోగాలోగానే కొంతపదార్థం సాగించి.
తాను వెళ్లిపోయి ఫౌజు బందుచేసి అళియరామరాయణ్ణి కొట్టివేయవలెనని వి
జయనగరానకు. కూచుదరకూచు. చేయించి ఫౌజులో వస్తూవుండగా ఈ వర్త
మానం అళియరామరాయలవారు విని మెువారు తీసి రాలోరాతు వచ్చెను
గొండకు దాఖలు అయి అక్కడనుంచి పెమ్మసాని తిమ్మానాయణ్ణి పొండవారినిమె
సా పెద్దనాయుణ్ణి యింకా జహగీరుదార్లకు ఖిల్లా పత్రలు పంపించి. మామీయా
వత్సపు జులలో కూడా యజ్ఞకాయకోవచ్చెద నని. వ్రాయించివున్నందున. అదే
ప్రకారముగా సకలమయిన వారిలో కూడా. మెసా పెద్దప్పనాయుడు పోయినం
తలోగా. రామరాయలవారు సకలక్షయ తిమ్మనిదుర్మార్గాలు అందరకు చెప్పి

తరతరాలనుంచి మీరు స్వామికార్యములో. బహుసాహసం చేసి. క
ష్టపడి. సకలబహుమానాలు. బిరుదులు సంపాదించుకొన్నారు. ఇప్పుడున్ను
యీకార్యం. నిర్వాహకం చేసి శత్రుఖండన చేస్తీరాయనా మీకు. విశేషించి బహు
16 మానాలు బిరుదులు యిప్పిస్తున్నామని చెప్పి సలకయ తిమ్మనాయుడు వుండే పూర్వో
త్తరము వాడు యెక్కడ వుండేది షాజు వుండే రీతి. ముందర యే తల్లు సాగివచ్చే
సంగతి తెలుసుకొని వచ్చేవారు. యెవ్వరిచే తమీ తహ్కీకు వర్తమానం తెచ్చే
టందుకు జోరువారు కార్లను పంపించమనగా. అప్పుడు మెసా పెద్దప్పనాయ
డు ముందుపడి తహకీకు. ఖబరు తాను తెప్పిస్తున్నాననని. తాంబూలం తీసికొని సల
కయ తిమ్మని షాజు తాలూకి అంపతగినవారిని పంపించి. నిజవర్తమానం తెప్పిం
చి యావత్తు వుజును వెంట తోసికొని. ఘుండికోటవారు సొన్నలాపురం. వాండెవా
రు మప్పనాయడు మెసా పెద్దప్పనాయడు తనజమియ్యతుతో. షాజునడిపించి
రాతోరాత్రి ఆదవానికివచ్చి వుత్తరభాగం తుంగభద్రతీరమందు. సలకం తిమ్మ
ని షాజు. మీద చప్పాబడి నరికి హతాహతం చేసినందున హతశేషులైన షాజు
తో సలకెయ తిమ్మనాయుడు పారిపోతూవుండగా. పెమ్మసాని వారున్ను వాండెవారు. మె
17 సావారు యీముగ్గురు ఖాసాగరాలు వేసికొని పోయి. సలకెయ. తిమ్మనాయ్ని శిరచ్ఛే
దనం చేసి ఝండాను కట్టినందున అప్పుడు అళియరామరాయలవారు. మెసా
పెద్దప్పనాయని చూచి. చాలా గౌరవించుకొని. నీకు యేమి కావలెనని ప్రశ్న
వన చేసికున్నందున. రామరాయలవారు అడగగా పెద్దప్పనాయుడు. మనవి
చేసుకొన్నది శీమలో గ్రామన్నకావలి దయచేయించవలెనని విజ్ఞాపన చేసి
కున్నందున రామరాయలవారు చిత్తగించి. చాలా దయచేసి. యెల్లలూరు

తాడిపత్రి పులివెందుల శింగనమల చింతకుంట జమ్ములమడుగు యేటూ
రు వగైరా ఆ యీ గ్రామాలకు నూటికి పదివరహాల ప్రకారం నిర్ణయం చేసిపుల్ల
కల్లు మదిరెపల్లె రామలింగానాయనిని పల్లెపుట్లూరు దాసలెదువులు బుక్కపట్ల
గొడ్డుమరి చింతకాయల మందపలకం చెరువు వగైరా గ్రామాలు మొకాసాలు.
యిచ్చి పసదు వేయించియిచ్చెలవలయిచ్చినందున. రామరాయలవారి ఆజ్ఞ
జేసికొని. గ్రామాన కువచ్చి చేరి యీప్రకారం బహు దినములనుంచి. అను
భవిస్తూవుండగా. మొసాపదనాయడు. చనిపోయెను. కారణం అయ్యపరాజు.
యీయనకు మారుడు. వెంకన్న చనిపోయెను వెంకన్నకుమారుడు వెంకన్నకుమారు
డు సీతారామప్పవుండెను. మొసాపెదనాయనికుమారుడు. రామానాయుడు వుండెను.
ఇంతలో గాంధివ్లివారికి రాయలవారికి కార్యభాగం కావలసి. ఉభయదళాలు సర్వదా.
నదేతిరాదకు. పోయి అంత దిగయి రుస్తైన్యాలవారికి. అనేకమయి నలదాయి. అయి.
విజయనగర సింహాసనాధీశ్వరుల దళములో. బుద్ధిమంతులైన ప్రధానులు లేకకా
లానుసారం గా ప్రజాపరిపాలన చేసే ధరలోలు నిర్వాహం అయిపోయి నందున వర.
పతులైన స్వంకళ్యాణవిప్లి అయిదేశాధిపతులు పాళెగాండ్లు సరదార్లు అంతా హాత.
మై పోయినందున హాతశేషమైన జమీయతులో తమతమస్థలాలు చేరిరి. అ
ప్పుడు వాస్సినాపురంవారు వర్శదావదే పుత్తూరి చికొంత జమియ్యతులో వచ్చిర.
గ్ను దేశం. అంతా. గొతమాత్రం వెంపెుదలుకొని. ఖాజరావేసికొని. అప్పుడుయీ
పాళెలు అన్నిమరు షాహ లవారికి దద్దైదరాబాదులోకి నిజాముద్దౌలా
వారికి. నడుస్తూవుండెను. అప్పుడు యీనడిమి. డొడ్డిలోగా శీతారామప్ప.
కరణం. మొసారామానాయడు వుండెను. చెడ్డాయి నిజాము ద్దౌలా వారికి యి

స్తూవుండిరి. ఈ విధాన కొన్ని సంవత్సరాలు. పోయిన తదనంతరం. కడప శిద్ధవటం
సూబాలోకి. దాఖలు. అయెను. అప్పుడు కానుగోయి తిమ్మప్పను. చౌదారునిము
ఖాంతరం మయ్యాశాను హైదరాబాదులోకి నిజామ ద్దౌలావారికి యిస్తూవుం
డిరి ఈ ప్రకారం కొన్ని సంవత్సరాలు. జరిగిన మీందట యింతలోగా పాళెలు అ
న్ని అర్కాడు ~~అతాసుబా ఖాజులు~~. కు నిజామ ద్దౌలావారి తట్టు నుంచి. సాదు
ల్లాఖాన్ బహాదూరు వారికి యిస్తూవుండిరి ఈ ప్రకారముగా కొన్ని సంవత్స
రాలు పోగా. కడప కందనూరులు. అర్కాడు. సుబా ఖాజులు కూడివా తివారి
లో అనాన్సి స్వాకలవాలు. చేసి అనేకమయిన యుద్ధమయి. వజీర్లు నరవాల్లు.
వా తమ్మె పోయినందున నంతలోగా. రాజ్యమంతా శానా తహతహా పడుతు
వుండగా. వుత్తరాననుం బిమహా రాటేలు. ఖాజుబందిలో. దకరను దేశావక
యె కి. రాజ్యం అంతా తాబా చేసికొని. అప్పుడు యీ నదిమి దౌడ్జిలోగా.
20. రామానాయని సంతతి లేక పోయెను. గనుక యిద్రు చెన్నమనాయని మనుమడున
ల్లచెన్నమనాయడు వుండగా ఈ చిన్నవాన్ని దత్తున్ని చేసికొని వుండెగనుకయీ
నల్లచెన్నమనాయడు. కరణం శేతారామప్ప చనిపోయినందున యీయన కొ
మారుడు. లక్ష్మినారాయణ వుప్పుండిరి. అప్పుడు యీ పాళెలు. అన్ని గుత్తిలో
కి దాఖలు అయెను; గుత్తిము ఖ్యారా రాయ శోవారి తాశా అయివుండెను అప్పు
డు హాడివారు తాడమరి వారు. రాయదుర్గం వారు. మురారాయ కోవారికే.
తరగబడి రాజ్యం. అంతా దాడిపెట్టి కల్లోలం చేస్తూవుండిరి. నదిమి దౌడ్జి
నల్లచెన్నమనాయడు. వీరిలో కలయక గాలిమంలో వుండగా. అప్పుడు
యీ నదిమి దౌడ్జిగాలిమం. తెప్పబస్తీగా వుండెను మురారాయ కోవారు చౌ

డాయియిమ్మని. అడిగినందున. లోగడ మొగలాయివారికి యిచ్చినప్రకారం. యి
స్తూవుండిరి. ఇంతలోగా నల్లచెన్నమనాయుడు. చనిపోయెను. ఆయనకు మారు
డు మొసా పెదకేశవప్పనాయడు వుండెను. కరణం లక్ష్మీనారాయణ వుండెను.
ఈప్రకారం కొన్ని సంవత్సరాలు జరిగిన తదనంతరం నడిమిదొడ్డి గ్రామం బస్తీగావ
ర్తకులు రయితులు వున్నందున. ఈ గ్రామానకు శ్రీ సుభాసు, (సమాచారు)
వున్న గ్రామాలవారు. మురారాయకరివారితో క్షుద్రవాక్యాలు చెప్పినందు
న వారున్ను అర్థాపేక్షకులయి. నడిమిదొడ్డి గ్రామం తాకాయి యిమ్మని అ
డిగితే మీకు చెల్లాయి యిస్తూవున్నారము. నౌకరీలో బుజువు. అయ్యి
వుండిన్ని మీరు క్షుద్రులమాటలు విని. గ్రామం తాకాయి యిమ్మని. అంటు
న్నారు. మేము మీపిల్లలమని. యెంతమనవి చేసికొనినా. వినక మురారాయ
కరివారు. ఫౌజులో వచ్చి. నడిమిదొడ్డి గ్రామానకు కోసు మీంద వుత్తరంస్తుంగ
జోమల తాలూకు. గాజులపెరవ దగ్గర వచ్చి లసకరు దిగి అక్కడనుం
చి నడిమిదొడ్డి గ్రామానకు ఫౌజువచ్చి. ఘూరాయించినందున. నెలదిన
ములు పోరాడినాగాని. నిర్వాహకం లేక. కౌలు యిచ్చి మోసం చేసి ప్రమాణంయి
చ్చి. తాణా వేసికొనిరి. చిత్రభాను సంవత్సరమందు. వర్తకులను రయితులను
దండగవేట్టి. కదిం మురతనద్వికం చనపల్లె వెంకటరాయడ్ని పట్టుకొనిపోయిరి
గ్రామం అరూపకం అయి. పోతెనా. యి వుండెను. ఇంతలోగా స్వభాను సంవ
త్సరమందు. గుర్రంకొండ నుంచి నబాబు బహదూరు. తరఫునుంచి. మీరు
సాహెబు వారు. భారీ ఫౌజులో యీరాజ్యానకు వచ్చి. రాజ్యం అంతా
చిపాయలు మేలు చేసి. తాడిమరియాద వత్సనిర్మూలం చేసి. నడిమిదొం

డ్డికివచ్చి. రాత్రి. సరిహొద్దున లగ్గను యెక్కి. బహుమందివరికి. మెసా కేశవప్ప
నాయణ్ణి. శాహా గాయాలు చేసి. యుండ్లు గద్దవించికోట పేట యావత్తూ నిర్మూ
లపర్చ్యాలం చేసి. రయితులదారలను పట్టుకొని. యావత్తూ పూర్వోం రాయ
3 లవారి సన్నదులు తామ్రశాసనాలు యావలవేసి. గలాయివారి సన్నదులు.
మురారాయజోవారి కాగితపత్రాలు. అన్ని మీరు సాహెబులవారి తపా
యాలో పోయెను. పెదకేశవప్పనాయణ్ణి భారిగాయములలో వుండగా
విడిచిపోయిరి. అక్కడనుంచి వడిమిదొడ్డికి వచ్చినాడు. అయినగామం
లో వుండుకొని కొలు భరవాసాలు యిచ్చినందున. కొంతమంది రైతులు వర్తన
లు. చేసివుండిరి. మురారాయజోవారు చౌదాయి యియ్యమని తగాదా చేసిరి. గ
ముతల లవ స్వల్పము యిస్తూవుండిరి. నాల్గు అయిదు సంవత్సరములు. జరిగిన
తదనంతరం. లోగడప్రకారము నాల్గువేలరూపాయలు. యిస్తూవుండిరి. ఈ
ప్రకారం. అయిదు. ఆరు. సం||రాలు. జరిగెను. ఇంతలోగా మన్మథనామసంవత్స
రమందు నవాబు బహాదూరు వారు. భారీ ఫౌజులతో వచ్చి గుత్తికిల్లాచు
ట్టురాయించి రాజ్యం అంతా దాకాచేసికొనిరి. అప్పుడు వడిమిదొడ్డిలో
4 గామెసా. పెదకేశవప్పనాయడు కరణం లక్ష్మినారాయణప్ప. వుండిచనిపోయి
రి. మీదట ఆయన కుమారుడు. దాసప్ప. వుండెను. మెసా పెద్దకేశవప్పనాయ
నికి. చెన్నమనాయుడు పెదనాయడు వెంకటపతినాయడు. వెంకటప్పనాయ
డు. రామప్పనాయడు. అయిదుగురు కొమాళ్లువుండగా. రాజ్యం అంతా దాకా.
అయినప్పుడు వడిమిదొడ్డినుంచి మందిలో హాజరుకు రమ్మని. బహా
దూరువారి ఫరవానా. సాదిరు. అయినందున. పెదకేశవప్పనాయడు శాహా

వృద్ధ అయి వుండెను గనుక యీయన. పెద్దకుమారుడు చెన్నమనాయడు.ము
న్నూటికి మందినితీసుకొని. గుత్తికి బహాదూరు వారి భేటి అయి వాకుం. ప్రకార
ము నౌకరీలోగా వుండెను గుత్తికిల్లా మీద హాల్లా అయి లడాయి అయినప్పుడు
దానామేహనతు. చేస్తూ వున్నందున. గౌతమాత్రితంబహాదూర్ వారి ఖానా. అయి
నతర్వాతను చెన్నమనాయనికి నడిమిదొడ్డియినాము యిచ్చివుండిరి చెన్నమ
౫ నాయడు లస్కరు వెంబడిన పోతూనే వుండెను. మందికి నెలనెలకు నగదానగదే
సంబళం. చెన్నమనాయనికి పరదారికి. దరమాహోరహాతి యిరువై అయిదువర
హాలు యీ. శివాయి తహారీరు సహాయిస్తూ వుండిరి. చెన్నమనాయడు కాలం ఆ
యెను. ఆతర్వాతను యీ చెన్నమనాయడూని తమ్ముడు. పెదనాయడు యీమ
న్నూటికి. మందిలో కూడాలస్కరు. హాంరహో వుండెను. ఇంతలో గాలస్కరు కనమ
కిందికి పోయెను. పెద్దప్పనాయడు. దండువెంబడిగా వుండెను చెన్నమనాయడు
పోయినతదనంతరం. నడిమిదొడ్డి గరువమాలను సర్కారు తట్టునుంచి గీర్ధరాయ
డు అనే అమీలుదారుడు వచ్చి ఒక సం॥రం వుండి. ఆయన తగైరు అయి. వల్లంకొ
డ క్రిష్టప్ప. అనే. అమలుదారుడు వచ్చి. అమలు చేస్తూ వుండి. చెన్నకేశవ స్వామి.
వుట్లతిరుణాల నడుస్తూ వుండినది రథోత్సవం సాగించవలెనని గుత్తిలో సుబా
౬ దార్లు కోటి నరసయ్య గారిలో మనవి చేసి. వారి సెలవుమీద సరకారు తట్టును
చి. కొంత సాహాత్యం చేసికొని తాను గరువమాల మీద రయితుల మీద ధర్మఖ
ర్చు పట్టి వేసినాను. తన సంబళం కొంత యిచ్చి వుట్లు స్తంభాలు. ఏరికించి రథంచే
యించి అందుకు తగిన సామాను. సాహాత్యం చేసి. రథోత్సవం సాగిస్తూ అఖం
డం పడితరం నడిచేటందుకు నాయని వరహో నెలగని. నిరర్షు చేసి పత్రోత్సవ

కార్తీకమాసోత్సవం.రథోత్సవానకు పూర్వప్రకారం.నాయనిముప్పెవరపోలు
యిప్పుస్తూ వుత్సవం చేయిస్తూవుండెను.ఈప్రకారం.మూడునాలుగ.సం॥రములు
నడుస్తూ వుండగా.కృష్ణప్ప.అమలు తప్పైరు అయికుప్పరాయి.తిరుమలరాయ
డువచ్చెను. ఆయన అదేప్రకారం.నడిపిస్తూ వుండెను. ఈప్రకారం.వుండగా.బహా
27. దూరువారి.లష్కరు.కనమకిందికిపోయి.ఆరకాడుకిల్లా షహారుపనాసవా.
ముత్తికవేసినప్పుడు చుట్టు ఫౌజు ఘూరాయించి.వుండికిల్లాలగ్గకు విడిచిన
ప్పుడు.ఆ రాత్రిదు దగ్గెర మెసాపెద్దప్పనాయడు తనముస్నాటికిమందితో.
తనబిరుదు లుభటూజులు.పాగడుతూవుండగా.బహాదూరువారి. రూబరూ
తనమందితో.పోయి.కిల్లాకునిచ్చెనవేసి.లగ్గుయెక్కి తెల్లనినిశాని.బురుజుమీ
దయెత్తించి.నగారావేయించి.మందితోనిలచి.భటూజు.అయి.వత్తారుమండవీ.
కరగండపూర్వనింహాసనాధీశ్వర.మెసాపెద్దబ్బూమండతేందారు. అన్నికైవా
రం.సేయగా.చూచిబహాదూరునబాబులవారు.బహుఖుసాలు.అయి.
ఖిల్లాతాజావేసికొని.రాయజివారిని.తమస్వాధీనం.చేసుకొనిరి. అప్పుడు
బహాదూరువారు.మెసాపెద్దప్పనాయక్ణి చూచినీవు.మారూబరూ.పాహా
పరాక్రమం చేస్తివి. సకలమైనబిరుదులు.నీకుచెల్లును. అనగా. D17ఈ.
28 శార్వరినామ సం॥రమందు.మెసాపెద్దప్పనాయడు.బహాదూరువారికి.ఖునీకషు
చేసినిలచి దేవరానడిమిదొడ్డి పూర్వంకృష్ణరాయలవారు.సర్వమాన్యము గాజా
గీరుయిచ్చి.బహుమానాలుబిరుదులుయిచ్చి వున్నందున తరతరాలనుంచే.
అనుభవిస్తూవుంటిమి.ఈవల.మొగలాయివారి.అమలు అయినప్పుడు.
నిజాముదౌలావారు.చౌథాయి. అనిరెండువేల.రూపాయలు కొన్నిసంవత్స॥

రములు. అటుతరువాతను నాల్గువేల రూపాయలు తీసికొంటూ వుండిరి. అప్ప
కారం తేకుండా సర్వమాన్యముగా దయచేయించవలెనని. అర్జీ చేసుకొన్నం
దున బహాదూరు నబాబులవారు మెచ్చి ఖాసాగుర్రం చౌరీలు యింకా బహుమా
నాలు యిచ్చి సర్వమాన్యముగా యీ నడమదొడ్డి వెంకటంపల్లె నాయనిపల్లె
ముదిరపల్లె వుప్పలికల్లు అయిదు గ్రామాలకు మొకాసా పరవానా వ్రాయించి
29 యిచ్చివున్నందున. అక్కడ లస్కరు వెంబడిగా తన మందిలో వున్నవాడై పె
ద్దప్పనాయుడు అక్కడ వేచని పోయెను తదనంతరము పెద్దనాయని తమ్ము
డు. మొసా వెంకటపతినాయుడు. యీ ముస్తేటికి వుండిలో కూడా. గుత్తి కి
ల్లాదార్లవారి తైనాతిలో వుండెను. ఇంతలో శుభకృతు శోభకృతు సంవత్స
రమందు బహాదూరు నబాబులవారు. అవతార సమాప్తి చేసిపోయిరి. గను
కటిప్పు సుల్తాన్ బహాదూరువారు పైన్నాయిటూత్రి రంగపట్నానకు పోయి
శీమా ములాలం అంతా విచారించుకొంటూ బంకర భండారాలు యీ
వత్తు చూచుకొని తన రాజ్యంలో వ్యవహారాలు. అదలాబదిలి చేసి తుకిడీ
లు చేసెను. అప్పుడు సాధ్యసాధారణ సంవత్సరములో గా. పదివేలకు తు
కిడీలు చేసినప్పుడు శృంగజిమల తాలూకు ౨౪ గ్రామాలు కసబా న
30 డిమిదొడ్డి గ్రామాలు. కసబా నడిమిదొడ్డి వెంకటంపల్లె నాయనిపల్లె వుప్ప
కల్లు ముదిరెపల్లె. వుభయం కసబా మినహా యిరువైయెనిమిది గ్రామాల
ను హాజూరునుంచి యిద్దరు అమలుదార్లు వచ్చి శింగనమల పడమటి
పట్టెకు. గులాం మల్లిఖాను సాహెబు. అమలుదారుడు చేస్తూ వుండెను. తా
లూకు ప్రాంత్యారం. పట్లు చక్రయపేటు సాదనపల్లె పెరవలి. పల్కుంబెరు వురాబ

పల్లె. ఆనందరాయనికి పేట యిరిపెందలనిధనవాడు నడిమిదొడ్డి తాలూ
కు వెంకటుంపల్లె నాయని పల్లె వృళ్లికల్లు మదిర పల్లె యీ గ్రామాలు. అన్ని
టికి నడిమిదొడ్డి కసబా లోగా. ఒక అమలుదారుడు. నిజాము దీను సాహెబు
యీ ప్రకారము రెండు యేండ్లు వుండిరి. ఇంతలోగా విరోధికృతు సం॥ర
ము౦దు. మహారాట్లు నిజాము దౌలావారి ఫౌజులు వచ్చి. యీ రాజ్యం అం
తా శ్రీరంగపట్నం పరియంతరం. పోయి దేశం కల్లోవిల్లి అయి. అందరు దేశ
31 పంచుకొనినప్పుడు హైదరాబాదు. నిజాము దౌలావారికి తాడిపత్రి యల్లలూ
రు. తాదపరి శృంగవోలు మల. వేముల వగైరా తాలూకాలు. అయినప్పుడుత
దతట్టునుంచి. మాయాన్ మియ్యాన్ సాహెబుల వారికి యీ తాలూకాలు యి
చ్చివున్నందున తాలూకాలకు వచ్చిముందుగా నడిమిదొడ్డికి వచ్చి. తమ స్వాధీ
నం చేసికొని మెసా వెంకటపతినాయడు. వెంగప్పనాయడు. కరణం దాసప్పను.
వీరి జమియ్యత్ తలోల సరకు పెంబడిన. వెంటుబెట్టుకొని పోయి. యీ తాలూ
కాలు యేమీవత్తూ తమ స్వాధీనం చేసుకుంటూ వచ్చి కరణం దాసప్ప అయి
దు ఆరు నూర్లు ముంది మియ్యా సాహెబుల పెంబడిన హైదరలో హజరు అయ్యెనా
ళ్లు అయినప్పుడు ముందు పడి. మేహనతు చేసి దయసంపాదించుకొని. నడి
మిదొడ్డి వెంకటుంపల్లె నాయనిపల్లె వృళ్లికల్లు మదిరె పల్లె ఈ గ్రామాలకు నాల్గు
వేల రూపాయలు. చౌధాయియిస్తూవుండగా. ఈ ప్రకారం రెండు. సం॥రా
32 లు. జరిగిన తదనంతరం. దిలావర్ దౌలావారు వచ్చిరి. అప్పుడు ఆరువేల రూపా
యలు యిస్తూవుంటిమి. ఆ మీదట అమీన్ సాహెబు. అరబు గారు వచ్చిరి.
వారి తట్టునుంచి వారి సింగమాజారి వారు వచ్చి యీ తాలూకాలు చేస్తూ

వుండిరి అప్పుడు యెనిమిది వేలరూపాయలు యిస్తూ వుంటిమి. అటుమీ
దట చందూలాలా వారు వచ్చిరి అప్పుడు అదే ప్రకారం యిస్తూ వుంటిమి
విరోధికృతు లోగా. యతిసిద్ధార్థి రౌద్రి. సం॥ పుష్యమాసం పర్యంతరం. మొ
గలాయి. అమలు. అయిన తర్వాతను. కుంఫిణీ అమలు. ఆయెను. రౌద్రినా
మ సం॥రమందు కుంఫుణీవారి తట్టునుంచి కలెక్టరు మనరోలు సాహెబు
లవారు. దేశం అంతా విచారించుకొంటూ. ఆదవానికి వచ్చి. అకడనుంచి
యీ తాలూకాలకు అమలుదార్లను పంపిస్తూ వాండే అనంతపురం తా
లూకాను. తిరుమలరాయ అనే అమలుదారుణ్ని పంపించే నందున. యీప
3 డిమి దొడ్డి తాలూకా. అనంతపురం లోకి దాఖలు. అయివున్నందున. అమలు
దారుడు పిలువనంపించినందున వెంగప్పనాయుడు అనంతపురానను. పోయినం
తలో అమలుదారుని దర్శనం. అయి. రెండుమూడు దినములను తెఖ
పఖలు చేసి చెల్లుబాకీలు అయి తిరుమలరాయుడు. కోపము చేసినాయి
వేలరూపాయలు. బాకీ చేసి రూకపాతికెల. కు తగాదా అంటించి పారా
లోని విపినందున. బేజుబస్తు పశువులు. గొడ్డెలు. అమ్మి మూడు వేలరూ
పాయలు యిస్తిమి. ఇంకా వెయ్యి రూపాయలు. బాకీ వున్నందున. జారుత
గాదా అంటించివుండెను. ఇంతలోగా ఆదవానినుంచి మనరోలు సాహే
బుల వారు. అనంతపురానకు వచ్చిరి. అప్పుడు వెంగప్పనాయుడు. త
నముత సద్దిహనుమంతరాయణిలో కూడా. పోయి పిరియాదు వెళ్ల
యీ వర్తమానం యావత్తూ మనరోలు సాహెబుల వారితో అర్జీచే
యగా. తెప్పగాంతేరుకు తెచ్చి యిట్లా పని యెలచేస్తివి. అని తిరుమల

రావు అమలుదారునికి. తాకీదు పరవానా వొచ్చియుం చియిచ్చి బాకీ పెయ్యి
రూపాయలు మాఫ్ఫు చేయించి. సంవత్సరం ౧కి. రహాతేయినూర్లరు వరహాలు
మొకరరు చేసియిచ్చి ఇందునుమాటుయిర్వై వరహాల జమీను. యెనభై
వరహాలు. నగదుయిస్తూవున్నారు. ఈనగదులోగా చెన్నమనాయని పెండ్లాని
కి సం॥ ౧కి. రహాతి పన్నెండు వరహాలు. పెద్దప్పనాయని పెండ్లానికి. అదేప్రకారం
పండ్రెండు వరహాలు. యీప్రకారం నడుస్తూవున్నది. ఇదిగాక శ్రీ చెన్నకేశ
వస్వామి. అఖండాలు పడితరం. పక్షోత్సవం కార్తీకమాసోత్సవం రథోత్స
వం మొదలుకొని. కుంపిణీ అమలు. రౌద్రి సంవత్సరం పరియంతరం. నడుస్తూ
వుండెను. అటుతరువాత నువాజరత్ మనోరోలు సాహేబులవారు. శ్రీ స్వామి
పడితరదీపారాధనకు నెల ౧కి రహాతి ౧౧॥౦. మూడుమాడలు. నిర్ణయించి
నిపోయినందున. నడుస్తూవున్నది. పక్షోత్సవం. కార్తీకమాసంసేవలు రథోత్స
(39)36 వంనిలిచిపోయెను. ఇంతలో గామనోరోలు సాహేబులవారు. తనైరు అయినం
దుచేత. గాలిమానను కొత్తకరణాలు కొత్తరెడ్లు వచ్చివున్నందున. అర్ధాపేక్షక
తే గాని. దేవతాభక్తి లేశాంశం. లేనందున. నిలిచిపోయినది. వున్నరథం యీవ
త్తుఖేలం. అయిపోయెను. ఉన్నవర్తమానం వ్రాసినాము. ఇదిగాక పూర్వం పె
కటుమ్మనాయకురాలు. కట్టించిన చెరువు మనోరోలు సాహేబులవారు. తా
లూకాల మీద చెరువులు యీవత్తూ. తెగిపోయిన. సం॥రం. అన్నిదుర
స్తు చేయిస్తూవుండి. పెంకటుమ్మ చెరువు మాత్రాన. ఖాసా వచ్చి(స్తూ) చూచి దు
రస్తు చేయిస్తే మాగాణి అవున్నని. అనిరహాతి. అయినూరు వరహాలు.
గంటు కట్టు శిఖా చేసి. ఊరోప్యనాలు ఇనాము తు. వుంచినార మ్యాలవ.

చేయించవలెనని వున్నంతలో వారికి తసైరు. అయినందున. గవాంగనసా
37. హేబులవారు. యీతాలూకాలకు వచ్చినప్పుడు. సీమయావత్తు విచా
రించి యిలో పెఖానాగ్నుడీవి ర్ఘూడా. తెకరాలు చూడగా. యీంద్ది చెరువు
ని మిత్యం. గుంటుకట్టి. అనా. మతువుంచివున్నది. యీచి చెరువు మరమ్మ
తు చేయించే నిమిత్తం. ముతసద్దీని వుంచి. మూడునాలుగు వెలలు. యిటికె
రాయి మన్నులో కూడా. కట్టు కట్టించిరి. యీ అయినూరువరహాలు. ఖర్చు
ఆయెను. వెంకటమ్మ చెరువు పూరా కాలేదు. ఇంతలోగా గవాగినసాహేబుల
వారు. తసైరు అయిపోయిరి. ఆ పని అంతటితోనిలిచెను. యీ వరహాలు అయి
నూరువరహాలు యిచ్చి మరమ్మతు చేయించి. కట్టు రెండు మట్లు నిలువుక
ట్టించి తూము కట్టించి. పని చేయించే సంవత్సరాలకు. వరహాలు అయినూరువ
రహాలు మాగాణి ఫలం అవుతున్నది. ఇదిగాక యీ వడిమిదొడ్డిలో. గ్రామ
ంలో కొండలు వుండే జాగాలలో. యినుము యిసక అన్నది లేదు. సదర
హాగ్రామాలలో భూమినుంచి విభూతి వుత్పన్నం అవ్వేది లేదు. శివడిమిదొ
డ్డి కొండలో. అపురూపమైనవృగజాతులే గాని పక్షిజాతులే గాని వుండేది
లేదు. సామాన్యమైన నెమళ్లు. చిరుతండ్లు వుంటూ వున్నవి. శివడిమిదొడ్డిగ్రా
మం కరణం గోవిందప్ప పాళెగారముల్కి వ్యాపారం పర్యంగా వుండిన వారి వంశీ
కుడు కంచెవపల్లె హనుమంతరాయడు. వీరియిద్దరిలో గోవిందరాయనికి
౭౫. సంవత్సరాలు. హనుమంతరాయనికి ౩౫ సంవత్సరాలు కలదు వీ
రు యిద్దరు తమ పెద్దలు చెప్పిన మాటలు విన్న యీ వల అనుభోగం అయి
న దిన్ని యీ ప్రకారం కైఫియతు వ్రాసినది. వీరి వద్ద తామ్రశాసనాలే కాని వేర

చేనతెకరు తేకాని. యీ మిన్నతెదు హాం.గామాలూయవూ వత్తూస్తావోయెను. నడిమిదొడ్డి మేకావలు లూవ్రాసిన కైఫియతు. ప్రజోత్పత్తినామ. సం॥రం ఆషాఢ శుద్ధ. బుధవారం.

మెసా వెంగప్పనాయడు. జమీందారు నడిమిదొడ్డి. బుజువ్రు.

వెంకటపతినాయని వారి బుజువ్రు

రామప్పనాయని వారి బుజువ్రు

యర్రదిమ్మరాజు చెరువు గ్రామం సవా కట్టిన కైఫియతు వివరము.

పూర్వం మలయాచల పర్వతం. గౌతమ. ఆశ్రమందు. దండకారణ్య భూమి పృథ్వి జలసమృద్ధిగా. వున్నందున. పెనుగొండరాజ్యంనుంచి కర్నాటక గొల్లవాండ్లు. ఆవుల మందలు లూయుకే వచ్చి. యీ పర్వతం యిరుపార్శ్వాలా దొడ్లు వేసుకొని లంమ్మె పుకొంటూ. వున్నదొడ్ల వివరం. ఈ పర్వతానకు దక్షిణం భాగమందు రెండు కోసుల మీద. యిందుకు దక్షిణం. అరకోసు మీద అవిగాని. వేదొడ్డికి పశ్చిమాన. ఒకకోసు మీద గొల్లలదొడ్డి. వేదూదొడ్డికి తూర్పున. అరకోసు మీద. వాబవదొడ్డి యీ గ్రామానకు తూర్పు ఒకకోసు మీద. అచ్చేదొడ్డి యీ మలయాచల పర్వతం వుత్తరభాగమందు ఒకకోసు మీద. యీ మన్నిదొడ్డికి. యీశాన్య భాగమందు. ఒకకోసు మీద. పాడదొడ్డి

ఇందుకుయీశాన్యం అరకోసు మీాద మాదిసేనిదొడ్డియీ గాంవమాన్యపు
డమటిబకకోసు మీాద పోతయ్యదొడ్డి . దొడ్లువేసుకపాలం మేపుకొం
టూవుండగాను. పంపాతీరమందు విద్యారణ్యస్వాములవారు. తపసుచేసిత
పోమహాత్మ్యచేత సువర్ణవృష్టికురిపించగలవారై అకడబకపట్నంనిర్మా
ణంచేయించి సువర్ణవృష్టికురిపించినందువల్ల. ఆపట్నలోవున్నప్రజలుమ
హాభాగ్యసంపన్నులైయుండగా ఆరీతిన కొన్నాళ్లు విద్యారణ్యంవారే ప్రభు
త్వంచేస్తూవుండి. తాముతిరిగి తపస్సుకు పోగలవారై రాజ్యాధికారానకు
హరిహరదేవరాయ. బుక్కరాయలు మొదలయినవార్ని పిలువనంపించి
కృపచేసి రాజ్యాధికారం పట్టాభిషిక్తులచేసిరి ఆ పట్టణం విద్యారణ్యులవారుని
ర్మాణంచేయించిరి గనుక విద్యానగరం అనే పేరుగలిగెను. హరిహరదేవరాయ
46 ప్రభువులవారు రాజ్యంపాలనచేసేకొరకై అష్టప్రధానుల. అష్టసేనాధిపతుల
నిర్ణయించి సింహాసనాసీనులై కొన్నాళ్లు రాజ్యంచేస్తూవుండి రఘునాథరాయలవా
రిని రామచంద్రరాయలవారిని విజయబుక్కరాయలవారిని. పిలిచి రాజ్యంచే
సుకొమ్మని. అనుమతిచేసిరి గనుక అందుకు జేష్ఠులైన రఘునాథరాయలవారిని వి
జయనగరానకు పట్టాభిషిక్తంచేసిరి. ఆరీతిన రాజ్యంచేస్తూవుండగా. రఘునా
థరాయులవారు రామచంద్రరాయలవారిని. పిలిచి రాజ్యం కరతప్పాలుతెమ్మని.
ఆజ్ఞచేసిరి గనుక. అన్నగారి ఆజ్ఞబూన్పున తీక్ష్మరాజ్యానను సేనాధిపతులై తర్లిపో
యిరి. విజయబుక్కరాయలవారిని. పిలువనంపించి రాజ్యాధికారంచేసుకొమ్మని.
సెలవుయిచ్చినందున. బుక్కరాయప్రభువులవారు. అనిన వుత్తరంలోగా ప్రభుత్వ
ముతాచేసిన రాజ్యం. అధికారంచేసినందున. కీర్తిఅంతవలసినదిలేదు. దండకారణ్యం

పాలవ సేయుమని ఆజ్ఞ అయితే నేను సేవకావృత్తిలో వుండగలవాడనని విజ్ఞాప
న చేసినందువల్ల అష్టప్రభులవారిని పిలువనంపించి విచారణచేయగా మగొల
మాత్రమందు నాలుగుకోట్ల రాజ్యం కృష్ణాకావేరిమధ్యమందువున్నదని చెప్పగా
ము ఋషేర్రాయలవార్లు దండకారణ్యపాలన చేయుమని ఆజ్ఞ అయినందున. అను
మతులైన ఋషేర్రాయలవారికి పట్టాభిషేకంచేసి శ్రీ విరూపాక్షేశ్వరుని స
న్నిధానమందు తీర్థప్రసాదాలు ఇప్పించి దండకారణ్యం పాల
న చేయుమని ఆజ్ఞ ఇచ్చిరి. ఆదేశప్రకారం అన్నగారి ఆజ్ఞ బాంధువున కొంత సైన్య
ముదలైనవి తీసుకరాజ్యం విచారణ చేయుచూ వచ్చినవారై వలయాంచల పర్వ
తం పటంతానకు వచ్చి మకాము చేసి విచారణచేయగా ముదా జ్జువేసుక పాలెంపు
పుకొని వున్న గొల్లవాండ్లను చూచి పిలువనంపించి గ్రామాలు కట్టుమని. అను మతి
చేసిరి గనుక తాము డొజ్జువేసుకవున్న జాగాలయందు వుగ్గే వేయించి యిండ్లు
కట్టిరి గనుక బస్తీ అయినందున ఆ గ్రామాలకు డొజ్జులనే పేరులచేతనే గ్రామాలు
47 అయెను. తదనంతరం రాయలవారి ఆజ్ఞ ప్రకారం కొన్ని గ్రామాలు నిర్మాణం అయె
ను. ఈ పటంతమందు గడి కిల్లా కట్టించవలెనని వుద్దేశంచేసి యీ వలయాంచల
పర్వతం వుత్తరభాగమందు రెండుకోసుల మీదవుండే ఒకల్లు అనే గ్రామానకు వుత్త
రాన ఒకకొండమీద కోట కట్టెను. పాయవేసి కొంతకోట కట్టిన వెనుక కొండమీద
మబ్బు ఘమవేదని ఆ జాగా విడిచి వలయాంచల పర్వతం దక్షిణం తట్టు మూ
డు కోసుల మీద నాగసముద్రం కొండకిల్లాకు పాయవేసి కట్టుచూవుండగా గొ
ల్లవాండ్లు యీ వలయాంచల పర్వతం గొత్రమందు తట్టు ఆవుల మేపుచూ
వున్నవాండ్లు కొండమీద వుండే దావలున్నా కొండ వున్నతమున్న చూచివచ్చిరి

మనుముఖ్యమైన పెద్దబోయనితో యీ గొత్తమాత్రముకొండమీద కిల్లాకట్టితే
చెప్పవుండేవి. రాజుతో చెప్పవలెను. అనిచెప్పినందున. పెద్దబోయడుసహా వచ్చిరా
యలవారితో చెప్పినందున చూడవలెననే వుద్యుక్తులై యీ గొల్లవారిని వెంటబె
ట్టుకకొంత్త సైన్యంతో పోయి కొండయెక్కి-చూచి. సాహసంతో షపడి కిల్లాకు అస్తి
డపాయా వేయించి కట్టించిరి బహుషపం దుకనబడినందున. యీ జాగా చూచి
నగొల్లవాండ్లను పిల్చి. బహుమానంఅడుగమని అనగాను. కొడువా బహుమానం
మాకుశాశ్వతంగా వుండవలెను. శాశ్వతంగానడిచేలాగున. స్వాస్థ్యం యియ్యవలెన
ని మనవి చేసుకొన్నందున. పెద్దిగాడిమంటెడ్డి రితము నూర్లు గొల్లవాండ్లమీద.
పెత్తనమునూర్లు వారికిని షర్తు చేసియిచ్చిరి ఈకిల్లాకట్టినకొండ. గొత్తమాత్రముంగ
నుక. గొత్తిదుర్గంఅనిపేరుపెట్టిరి. కిల్లాదురస్తు అయినవెనుకరాయలవారు చూచి
యీపాటి కిల్లా జగత్తునలేదు. అనేలాగునతోచబడినందున జగత్పాటిగుత్తి
అనేపేరునిర్ధారంచేసిరి. అందుకు జనవాడికె గుత్తి అనేపేరుఆయెను. అటుతర్వా
త గుత్తిచుట్టూ గాలిమాలు బస్తీఅయినవెనుకను యీ గాలిమాలలో వున్నగొ
ల్లవాండ్లు. వగైరావారు. యీ గుత్తిదుర్గానకు పశ్చిమం. తట్టి మూడుకోసుల
48 మీద. గడ్డినేళ్లు విస్తారంగా వుండగా. ఆవులమేపబోయియుండగా. వేటవెసాటున
లులు వుండి ఆవులను వుపద్రవం చేసినందున గొల్లవాండ్లు వచ్చి రాయలవారితో మన
వి చేసేవేళకు రాయలవారుమలనోధించి. పులుల సంహారం చేయించవలెననిడ
ద్యుక్తులై సైన్యంతో వచ్చి వేటచాటున మకాము చేసి దిగినందున ఆ వేటకిష
త్తరం తట్టున ఒకతిప్పెవుండగా ఆ దిప్పెమీద రాయలవారు డేరావేయించుకదిగిరి.
ఆ రాత్రి స్వప్నంలోను నేవుది గివుండేదిప్పెకింద నృశింహావిగ్రహం వున్నది. ఆ విగ్రహ

చేయించి మంటపం కట్టించి. దేవునికి ప్రతిష్ఠ చేయించని విపిన స్థైలే. నేరాజ్యానకు
నిరుపద్రవం అవుతూ వున్నది. అని చెప్పినందున. ఉదయాననే అదే ప్రకారం తోచి ఆ
దిన్నె తవ్వించి చూడగా నృసింహ విగ్రహం శిలారూపమై వుండెను. అదే స్థలమందు శి
లామండపం కట్టించి. దేవుని ప్రతిష్ఠ చేయించినారు. యెనుటి మీటున పులులు విస్తా
రంగా వున్నందువల్లను పులివెందుల అని పేరు కలిగె. ఆ దేవునికి పు. తేవి రాయడు అని పేరు క
లిగెను. అక్కడనుంచి పులులను సంహారం చేయించి. యెనుటి గడ్డన గ్రామాలు కట్టిన
వివరము. యీ పులివెందుల రాయదేవళానకు పశ్చిమం ఆట్లు పావుకోసు మీద నా
గెపల్లె. అందుకు పశ్చిమం. అరకోసు మీద. గొల్లపురం. ఆ గ్రామానకు వుత్తరం పావుకో
సు మీద. నవగోపాల వర్తి. అందుకు వుత్తరం పావుకోసు మీద. కొంగనపల్లె నాగపల్లె
కు తూర్పున. పావుకోసు మీద కొత్తగండ్ల. ఈ గ్రామానకు తూర్పున. అరకోసు మీ
ద నర్సాపురం. అక్కడకు అరకోసు మీద. బురుజాల. యీ ప్రకారం. గ్రామాలు కట్టిరి.
గ్రామాలు బస్తీ అయి. యెనుటి సాలున. వర్షమహాసున్నాలు. మాంగాల్లో విస్తారం గాకన
బడినందున. పుల్లెటి మాంగాలి అని పేరు పెట్టినా నాగెపల్లె గ్రామం కేసుబాటే పి యీ
రూకలు గుత్తిదుర్గానకు. చెల్లుతూ వుండెను. ఈ యెనుటి వుత్పత్తి అయివుండేది వివరం యీ
నాగెపల్లె గ్రామానకు ఉత్తరం నాలుగు కోసుల మీద. వేరవలి అనే గ్రామానకు తూ
ర్పున ఒక కోసు మీద బుగ్గ వుత్పత్తి. ఆ బుగ్గ వద్దనుంచె వెంగాలు. నిర్మాణం బుగ్గరామేశ్వ
49 రుడు అనే పేరు గలిగి వున్నది - అక్కడనుంచి దక్షిణాన డబువ జాలబసినే పల్లెకు తూ
ర్పున వెళ్లి. అక్కడనుంచి దక్షిణం ఒక కోసు మీద రామాపురం అనే గ్రామానకు తూర్పు
న వచ్చి. ఆ గ్రామానకు దక్షిణం ఒక కోసు మీద నంకరబండను పశ్చిమాననుండి. అక్క
డకు అరకోసు దక్షిణం కొంగనపల్లెకు పశ్చిమాన. వచ్చి అక్కడనుంచి దక్షిణం అరకోసు

నాగెపల్లె కోడిగుండ్లమడ్డ్వి నడబయిందునకు లింగాలవాగు అనే పేరుగలిగివుండును.
అక్కడనుంచి దక్షిణం. అరకోసు పుతెత్తిరాయని దేవళానకు దక్షిణం. తట్టునవెళ్లి.
అక్కడకు అరకోసుమార్నపల్లెను తూర్పునవచ్చి. అక్కడకు అరకోసు పెద్దాడ్డిగ్రా
మానకు తూర్పునడచి ఆగ్రామానకు దక్షిణం. అరకోసు అనిగాని దొడ్డికి ప
శ్చిమాన వెళ్లి అక్కడకు ఒకకోసు మామిడూరు పడమటు వెళ్లి. ఆగ్రామా
నకు దక్షిణం సాగురూరు గజరామునిపల్లెను. సందున వెళ్లి అక్కడకు దక్షిణం ఒక
కోసు మీద నీళూరు తమ్మళపల్లె మడ్డ్వి వచ్చి. అక్కడకు దక్షిణం. యాడికి తాలూ
కు బట్టూరు మజరా నాగలాపురం. అనే గ్రామానకు దక్షిణాన పినాకినీనదికి సం
గమం అయినది. నాగెపల్లె వద్దనుంచి యిందనుకాపు తియేరు. అనే పేరువాడిక గావు
న్నది. ఈపుతియేరు వచ్చినంత దూరం. పూర్వం గాజులఅవుచూవున్నది గనుక. యీగ్రా
మాలు మొదలు చేసుకే యీ కొన్నిగ్రామాలు వేసి. యిచ్చినందున పుతెత్తి మాగా
ణికి చెల్లె. గ్రామాలు. అని యీమాగాణికి వేరే అధికారమ్ములు నిర్దేశించి. వసూలు.
అయిరూకలు గుత్తదుర్గానకు చెల్లుతూవుండెను. ఈరీతిన బుక్కరాయలకాలా
నకు రాజ్యపాలన చేసిరి. వీరు చనిపోయిన పిమ్మట వీరివంశీకులైన కృష్ణరాయ
లవారు కొంతమంది రాజ్యం చేసి చనిపోయినవెనక. వీరివంశీకుడయిన కృష్ణరా
యలవారు రాజ్యం చేస్తూవుండగాను ధర్మశాసనాలు నిర్దేశం అయిన వివరం.
యీ నాగెపల్లె గ్రామానకు తూర్పునకోసు మీద. మజరా బురుదాల అనే గ్రా
మం వద్ద విఘ్నేశ్వర దేవళం ముందర గరుడస్తంభానకు పశ్చిమాన. పాతిననిలువురా
తికి శాసనం. యీ విఘ్నేశ్వర దేవునికి మిడుతూరు గ్రామం. రాచరాజయ్యను మాళ్లు.
నారపెగోవిందయ్యగారు ధారాదత్తం గాయిచ్చిన శాసనం. శాలివాహనశకవర్షంబు

ఋ. ౧౪౩౯ అగునేటి యీశ్వర సం॥ర. ఆషాఢ శు ౧౦ లు యీనాగెపల్లెకు
50 వుత్తరం కొంగనపల్లె గ్రామం వద్ద గ్రామానకు పశ్చిమానము . . లోను నిలువరాతికి.
వాళ్ళకెన్నడం వేసిన శాసనం వలకలటి మ్మెరుసు గారు మాన్యాలు యిచ్చి వేయించి
న శాసనం. శాలివాహన శకవర్షంబులు ౧౪౪౪ అగునేటి చిత్రభాను నామ సం॥
ర. చైత్ర శు. ౧౫ లు. అని వేసినది. యీనాగెపల్లెకు తూర్పున మజరా నరసాపురం అ
నే గ్రామం ప్రతినామం కృష్ణరాయలపురం. అనే పేరు పెట్టి బాలవర్ణంబులను
అగ్రహారం చేసి యిచ్చిన శాసనం శిలమయి పోయినది. శ్రీకృష్ణరాయలవా
రు చనిపోయిన వెనకే సదాశివదేవమహారాయలవారు. రాజ్యం చేస్తూవుండగా.
ఆయన ధర్మశాసనాలు. నరసాపురానకు ప్రతినామమైన. కృష్ణరాయపురం అగ్రహా
రమందు. విప్రవినోదనలకు నడిచే వర్తనలు విరూపాక్షేశ్వరునికి ధారపోసి యిచ్చి
న శాసనం. గ్రామానకు వుత్తరం సమీపమందు వల్లనిలువరాయికి వేసినది. శాలివా
హనశక వర్షంబులు. ౧౪౭౭ అగునేటి రాక్షస సం॥రం. చైత్ర. బ. ౧౦ యీనాగెప
ల్లెకు పశ్చిమం మజరా గౌరీపురానకు ప్రతినామము అయిన లక్ష్మీపురం గ్రామం పొ
లంలోను మీనువాగు గడ్డన వుండిన్నుండే శాసనం చవిలింపల మాన్యం. శాలివాహ
నశకవర్షంబులు. ౧౪౮౦ అగునేటి కాళయుక్తి నామ సం॥ర. ఆశ్వీజ. శు ౧౫
లు యీ లక్ష్మీపురానకు ప్రతినామము అయిన పాతకా చెరువుకు దక్షిణం. దంగేడుమా
నికొండన. బండకు వేసివుండే శాసనం. నారాయణభట్లువారికి మాన్యం. శాలివాహన
శకం ౧౪౯౦. అగునేటి ప్రమాదీచ నామ సం॥ర. ఆశ్వీజ. శు. ౧౦ లు యీ సదా
శివరాయలవారు. చనిపోయిన పిమ్మట తిరుమలరాజు. అళిరామరాజు.
గారు రాజ్యం చేస్తూవుండగాను వీరి తట్టునుంచి యెరతిమ్మరాజు రాజ్యాధి

కారం చేస్తూవుండి యీ పుత్తేరు మాగాణికి వచ్చి. యీ పుత్తేటి రాయస్వామి దర్శనం
చేసుక. యీ పుత్తేరు చూచి. యీ యేటికి తటాకం నిర్మాణం చేస్తే భారీ చెరు
వు అయ్యేని. అని తెలుసుక రాయలవారికి. విజ్ఞాపన చేసుక. వారి ఆజ్ఞ ప్రకారం.
పుత్తేటి రాయస్వామి. దేవళానకు. పశ్చిమంస సమీపమందు తటాకం నిర్మాణం చే
యించిరి. ఈ చెరువు అయిన పిమ్మట కట్టువేయించినవారు. తూములు కట్టిం
51. చరాదని. చెప్పినందున తూములు కట్టించినవారు. కట్టుకు ఉత్తరం తట్టు వచ్చే.
అంచున వుండే బోడి తూము. తిరుమల రాజువారు కట్టించిరి. ఈ తూముకు
దక్షిణం. హనుమంత రాయస్వామి దేవళం వద్ద వుండే గోపురం. తూము మల్లు అనం
త రాజువారు. కట్టించిరి. యిందుకు దక్షిణాన వుండే గోపురం తూము పెమ్మసాం
ని తిమ్మనాయుడు. కట్టించినది. ఈ తూముకు దక్షిణం మరవ అంచున వుండే.
బోడి తూము బోడుసాని వారు కట్టించినది. ఈ ప్రకారం చెరువుకు నాలుగు తూ
ములు కట్టించిరి. ఇప్పటికి జనవాడికె. తూములు కట్టించినవారి పేరిట వున్న
న్నవి. ఈ చెరువు కట్టించినందువల్ల నీరు ముణుగుడు దాఖలా. అయిన గ్రామాలు.
నాగెపల్లి గోపాలపత్తి కోడిగండ్ల యీ మూడు గ్రామాలు పోయినందున యీ గ్రా
మాలలో వున్నవాండ్లను పిల్చుకవచ్చి. యీ తటాకానకు తూర్పున గ్రామం వునికి
వేయించి గ్రామం కట్టివుంచిరి. గనుక యీ గ్రామానకు యర్రదిమ్మరాజు చెరు
వు అనే పేరుగలిగెను. నాగెపల్లె వద్ద వున్న వెంకటరమణస్వామిని. తీసుకవచ్చి యీ యర
్రదిమ్మరాజు చెరువు గ్రామంలో శిలామండపం కట్టించి ప్రతిష్ఠ చేయించిరి. యీ
రెండు దేవస్థలాలకు. పూజకు. నాగెపల్లెలో వున్న ఆంజనేయులను తీసుకవచ్చి వేట్ట
మీద శిలామంటపం కట్టించి వుంచవలెనని వుండగా. విజయనగరం నుంచి. య

శ్రీ తిమ్మరాయులవారికి. జాగ్రత్తగా రమ్మని. సెలవు వచ్చినందున శిలామయం
టు పంకట్టించే టుందుకు పురసత్తు లేక దారుమయం టు పంకట్టించే దేవుణ్ణి ప్రతిష్ఠచే.
యించిరి. ఈ రెండు దేవస్థలాలను పూజను పాంచరాత్ర బలి వైఖానసుల పూజను విసర్జ
న చేసి. యరదిమ్మరాజువారు. విజయనగరానకు వెళ్లిపోయిరి. అక్కడ యుద్ధప్ర
సక్తిలోను యర్రదిమ్మరాజు. కాలం అయిరి. తదనంతరం తిరుమలరాజువారు.
రాజ్యం విచారించను వచ్చియుండి నాగెపల్లెము జరా. నర్సాపురం. పాలానను వేటు
పోయియుండి. రాత్రి అయినందున వెలిమాదిరి అప్పలాంపల్లి. అడవియం
దు విడిచియుండగా. స్వప్నమందు వారి యిలవేల్పు దేవుడు యిం సల్పిన దేవాల
యం కట్టించి ప్రతిష్ఠ చేయించి నిలుమని చెప్పినందున. అదే ప్రకారం ఆ ప్రాంతి
పావెమెరన. గుట్టకు దేవాలయం కట్టించి తమయిలవేల్పు. తిరుమలదేవరను.
52. అక్కడ నిల్పిరి. తదారభ్యం. ప్రతి. సం॥రం. దేవుణ్ణి నడుపుకొంటూ వుందురు. ఆగుట్ట
కు తిరుమలదేవరబండ అనే పేరువున్నది. అక్కడనుంచి యర్రదిమ్మరాజు చెరు
వునువచ్చి తటాకం చూచి. వెంకటరమణస్వామిని దర్శనం చేసుక దేవుణ్ణి కిరథో
త్సవం చేయించవలెనని ప్రయత్నం చేయించి రథం నిర్మాణం చేయించి వుత్సవం చేయిం
చిరి ప్రతి సంవత్సరం నడిచేటట్లుగా గ్రామాలమీద రథోత్సవానకు వర్షాసనమని
ర్ణయం చేసియిచ్చిరి. ఈ వెంకటరమణస్వామికి ఆంజనేయులను సర్వనైవేద్య దీ
పారాధనలకు స్వాస్తి చేసియిచ్చి అందుకు శిలాశాసనం వేయించివుండేది. కట్టమీ
ద్దున మరవలించున గుట్టకు శాసనంతో. వివాహాన శకవర్షంబులు. ౧౪౫౮. అగునే
టి సిద్ధార్థినామ సం॥ర. మార్గశిర బ ౧౦ లు. యీ యర్రదిమ్మరాజు చెరువుగ్రామంలో
భూపాళ సెట్టి మొదలైనవారు కట్టించిన దివ్య నగరేశ్వరుని దేవాలయం. శిలామయంటు

పంకట్టించి. దేవుడికిప్రతిష్ఠ చేయించిరి. అంగడి చెన్నప్ప అనే ఆయన. కట్టిం
చినది వీరభద్రునిదేవళ్ళం. దారుమంటపం కట్టించి. దేవునిప్రతిష్ఠ చేయించెను.
ఈ దేవస్థళాలకు పూజను జంగంవాండ్లను నిర్వహంచేసి. రాయలవారిసెల
వుప్రకారం. కట్టుకిందమాన్యం యిప్పించిపోయిరి. గ్రామంలో పశువులకు శిశు
వులకు. వుపద్రవం అయివున్నందున. సుంకులమ్మ అనేశక్తిదేవాలయం గ్రా
మానకు పశ్చిమాన దారుమంటపం కాపుదనం వారు కట్టించిరి. ఈ అమ్మవారి
కి పూజ చేసేవాండ్లు పెట్టిబవిజలు ఈ తిరుమల రాయలవారు. చనిపోయి
న వెనక. అళియ రామరాజు వారు ప్రభుత్వం చేస్తూవుండగా. కోనేటిరంగరాజు
వారు. యీ గుత్తిదుర్గం అధికారం చేసిరి. అపుడు అళియ రామరాజుయుల
వారి మీదికి బిజాపురం అల్లిఅబ్దుల్ షాహాబహాదూరు నిజాంషా కుతుబుషా
యీపెద్దలైన పాదుషాలు. అయిదుగురు యేకస్థులై నరపతియయిన రామరా
జువారి మీదికి వచ్చి యుద్ధం చేసి యుద్ధమందు. రాయలవారికి బలం చాలవ
563 చ్చినందున. శిరచ్ఛేదనం చేసి సంస్థానం ముంచిరి. తురుష్కులు పాలెపుళ్ళైనపె
ను గొండ మొదలైన గడిజాగాలు యావత్తు తాకావేసి రాజ్యం వాస్తగలం చే
సుక. యేలుతూవుండగా కొన్నాళ్లు అయినవెనక భాగానగరాన కుప్రతినామ
మైన. హైదరాబాదుకు ఢిల్లీనుంచి బాదుషాహా వారి తట్టునుంచి యీ దక్షిణపాం
తానకు సుబేదారు. తానీషా అనేవారిని నిషర్ష చేసి పంపించినందున. వారు
హైదరాబాదుకు వచ్చి. రాజధాని చేసుకె. దరోబస్తు దక్షిణపాం. తీ. రామేశ్వరం
పర్యంతరం. రాజ్యం చేసిరి. అప్పుడు యీ గుత్తిదుర్గానకు సర్కారు గుత్తియనిపేరు
ర్లు ఉంచి యీ గుత్తిదుర్గానకు కొన్ని పరగణాలు. యేర్పరచియున్నది మా

ముజరాజు చెరువు. అనికొన్ని గ్రామాలువేసియిచ్చిరూకలు సర్కారుకు దస్త్రా
కి చెల్లిస్తూ వుండెను. ఈ రీతిన కొన్నాళ్లు రాజ్యం చేసి తానీషా చనిపోయిన వెనక.
ఢిల్లీ తఖ్తునుంచి నిజా. మల్కే ములుక్. అసబు జ దౌలతు హైదరాబాదు. చేరి ఖుదీ
కర్ణాటకరాజ్యం చేస్తూ వుండగా. కొన్నాళ్లు అయిన వెనక ఆరకాటి పాలెంతానవను.
సాదుల్లాఖాన్ సుబేదారుని వారు. ముకరరు అయి. ఆ రాట లు చేరి ఆ జాగా
ములకు జాగా చేసి రాజ్యం చేస్తూ వుండగా. ఈ చెరువు పరగణా ఆరాటటికి
కేనడుస్తూ వుండెను. ఈ ప్రకారం తురుష్కుల పాలెము వ్యం అయినందున.
చెరువు గ్రామానకు పశ్చిమం. సమీపమందున. మూజగవాత్తెట్టించిరి. అం
దులకు రకవాండ్లు ప్రతి సం॥ రం॥ వారి పండుగదినాలయందున మూజగవా
మునోయి. కితాబులు చదివి. అవేరడనుంచియిండ్లకు వత్తురు. తయ్యార్వోయి
గ్రామానకు. నమూజగవా వుండలేదు. ఈ చెరువుకట్టమీద ఆంజనేయులకు
ఊగాదారు మంటపం కట్టించి వుండిరి. గనుక శిథిలం. అవుతూ వున్నందున.
గ్రామకరణం పద్మప్పలనే ఆయన. శిలామంటపం కట్టించెను. గ్రామానకు ఉ
త్తరపు సమీపమందు. బావి తవ్వించెను. గ్రామానకు పుత్తరం తట్టు దేశాయివెం
కటరమణప్ప. బావి తవ్వించెను. తదనంతరం. వరాజె మయూరా వారు. నబా
బు గిరికి వచ్చి తడపత్కాయం చేసి కొన్నాళ్లు రాజ్యం చేస్తూ వుండిరి. గుత్తి కిల్లా మాత్రం. ఆ
హైదరాబాదులోకి. చెల్లుతూ వుండెను. పాముదిరాటి పర్తి యుంకాకొన్ని తాలూకా
లు ఆ రాటటికిందనే నడుస్తూ వుండెను. ఘండికోట యరదిమ్మరాయని చెరువు
54 కాకొన్ని తాలూకాలు కడప మయాణాదావు ఖ్యాను వారికి నడుస్తూ వుండెను.
ఆ కాలమందు యర్రదిమ్మరాయని చెరువు. కట్టకు దక్షిణం ముకవను సమీపం

దావుత్ నగరం అని గ్రామం కట్టించిరి యర్రదిమ్మరాజు చెరువు గ్రామానకు. కోట కట్టించిరి. ఈ దావూత్ఖానునికి ముగ్గురు కొమాళ్లు. చెంబూమియ్యా ౧. గజ్జిన బాబు ౧. అబ్దుల్ నబీఖానుడు ౧. దావూత్ ఖానుడు చనిపోయిన వెనుక. చెంబూమియ్యా కడప ఘండికోట మొదలైన తాలూకాలు వ్యవహారం చేసెను. ఈ యర్రదిమ్మరాజు చెరువు ఘండికోట లోకే నడుస్తూ వుండెను. తదనంతరం రహమత్ ఖాను. అనే ఆయన షాజు దారికి చేసుకవచ్చెను. వారి అమలులోను యీ చెరువు గ్రామానకు యీశాన్యభాగమందు నాల్లుకోసుల మీద వుండే పెవిగల(?) మంపాళెగాడు. వెంకటపునాయకుడు. కావలి రుసుం మాన్యాలు. కావలెనని. అడిగినందున. యెన్నటికి తేని దియ్యేది లేదు. అని ఆక్షేపణచేసినందున. శరాతు చేసి సమయం. చూచుకవచ్చి గ్రామం దోయించి కోట పడదోయించి. పోయెను. రహిమాను ఖామయ్యా. చనిపోయినందున. ఆయన అల్లుడైన. ఘూశిమియ్యా. వ్యవహారం చేస్తూ వుండి ఆరిగి కోట కట్టించి. మందినిషా ణావుంచి. ఒక. సం॥ రం. వ్యవహారం చేసెను. తదనంతరం కడపవారి తట్టునుంచి. ములవా రరాయడు. రెండు సం॥ రాలు చేసెను. దాడి చర్ల రామన్న అనే ఆయన. వ్యవహారం చేస్తూ వుండగా శక్యావివాహన శకవర్షంబులు. ౧౬౨౦. అగుపోటి శుక్లనామ. సం॥ రం. లోను పోందూరావు ఘూర్పడే వారి ఫౌజు వచ్చి యీ చెరువు గ్రామం యింకా కొన్ని గ్రామాలు దోయించి యీ గ్రామం తేరుకాల వేషి పోయిరి ఈ వర్తమానం కడపవారు విని నెలబేదు అనే ఆయనను గ్రామాలు బస్తీ చేయించెను. అంపించియున్నందున ఆరిగి గ్రామాలు కుదిరించిరి. కడప మయ్యానా దావూత్ ఖాన్ని కొమారుడు. అబ్దుల్ నబీఖానుడు. కొన్నాళ్లు వ్యవహారం చేసెను. ఆయన చనిపోయిన వెనక. ఆయనకొ

మారుడు. గనీమియ్యా చెంబూమియ్యా కొమారుడు మసీదిమియ్యా వీరు
యుద్ధరీతివే దొరలు. అనిగుడ్డిన బాబుకు కుమార్లు లేనందున. వీరిని దగ్గిర వుంచు
౭౭ కొని వ్యవహారం చేసెను. గుడ్డినబాబు చనిపోయిన వెనుక మసీదిమియ్యా గనీమియ్యా
ము చిన్నపసపలె పెద్దపసపల. అనే గ్రామాలు ఖర్చుకు యిచ్చి. రాయబుద్ధ వ్యవహా
రం మసీదుమియ్యా చేసెను: ఈరీతిన కొన్నాళ్లు జరిగిన వెనుక. తమ్ముడైన గన్ని
మియ్యా. తనకు అర్ధరాజ్యం పంచియిమ్మని అడిగినందున ఘుండికోట దగ్గెరనుం
చి. పశ్చిమరాజ్యం గన్నిమియ్యాకు యిచ్చెను. ఈప్రకారం కొన్ని. సం॥రాలు. అయిన వె
నక. ౧౬౭౩. అగువేటి ఆంగీరస. సం॥రంలోను గుత్తి దుర్గం మొగలు హైదరాబాదు.
వారి వట్టున వుండెను. గనుక వారి మంది ఖిల్లామీద ఠాణా వుండి. వొందూరావు ఘోర్
పడే కుమారుడు మురారావువారికి పితూరి చేత. ఖిల్లా ఠాణా వేసియిచ్చిరి. ము
రారాయడనేవారు. యీ గుత్తి దుర్గం ఖాయం చేసుక. దరోబస్తు రాజ్యం తమస్వా
ధీనం చేసుకొనిరి. వారి ప్రభుత్వంలో షావే ఖానుడు. అనే ఆయన యీ చెరువు.
గాజమానకు వారివట్టు నుంచి వచ్చి చూచి గోమంకదణాలు భోజన్నచిన వెం
కటరాయడు మొదలయినవారికి గోమాధికారం యిచ్చియుండె. పర్యాయత
ప్రసన్న మిక్కిరదోత్సవం చేయించమని. సెలవు అయినందున. సాంతనరధం చేసి.
వుత్సవం చేయించిరి. ఆ ప్రభుత్వం వున్నంతలో సావేనారధోత్సవం నడిచెను. శా
లివాహన శకం. ౧౬౯౬ అగువేటి మన్మథ సం॥రంలోను శ్రీరంగపట్నంతట్టునుం
చి హైదరునబాబు సవారి చేసుక వచ్చి. దుర్గం లడాయి చేసి. దుర్గం తీసుక ఠాణా
వేసి లడాయి మొకద్దమాలున్న. రాజ్యం చెబిరాకు అయివున్నందున. కొలుయి
చ్చి రాజ్యం కుదిరించి. అధికారం బాలాజీరాయనికి వారికి యిచ్చి. ఖిల్లాదా

రుకానివుత్తరఖానుని చేసిపంపించి. మురారాయుణ్ణి పట్టుకపోయిరి. బాలాజీరాయుడు.
ఒక సం॥రం. చేసి చచ్చిపోయెను. తరువాత నరసప్పయ్య సుబాదారని చేసుకవచ్చెను.
వారి అమలులో దానివాసు నాగయ్యగారు అమలు. దారిచేసుకవచ్చిరి. వా
రి అమలులోను దేవుడికి రకము. సురాపోయివుండెను గనుక తిరిగినూతన
రథం చేయించిరి. విగ్రహాలు ఉండాంద పాదుతప్పున్నవద్ద గలమంతరణాలుకొని
సమర్పించిరి. శోభకృతు. సం॥రం. పర్యంతరం. నరసప్పయ్య సుబాదారిగి చేసెను.
56 తదనంతరం. బిస్మిరు ఖానుకి సుబాదారి యిచ్చిపంపించిరి. ఒక. సం॥రం చేసెను
యింతలో (శ్రీ)రంగపట్టణంవద్దనబాంబు వచ్చెను. ఆయన కుమారుడు టిప్పుసా
హేబు. అధికారం చేస్తూవుండగా. సైదు మీాను అనే ఆయనకు సుబాదారిగియిచ్చి.
పంపించిరి. ఈ పెరుమపరగణాకు సాంపాహేబుకు. అమలుయిచ్చిరి. వారి అమ
లులోను. నవాబు జగహా ఖిలం. అయివున్నందున. దురస్తు చేయించి గిలావా చేయిం
చెను. లోగా గిలావా వుండేను ~~చి~~ తేదు సైదమీానురాజ్యం. సుబాదారిగి చేస్తూ తా
డిపర్తి తట్టు విచారణకు పోయివుండగా తాడిపర్తి వద్ద మహారాటివారు సర్రం
వచ్చి తాడిపర్తి దోచి సైదు మీానును నరికిపోయిరి తదనంతరం మహమ్మదు అస
రఫు అనే ఆయనకు అనఫగిరి యిచ్చి. అంపించినందున. వారు కొన్నాళ్లు రాజ్యం
చేసిరి. అటు తరువాత జయినుల్లా అబ్దీను. అనఫగిరి చేసుకవచ్చెను. వారి అ
మలులోను. మహారాటివారి తట్టునుంచి. తాంతే అనే ఆయన. సుబాలో వచ్చి
రాజ్యం థారాకోసుక. దండగదాళ్లు పట్టిరి. మొగలాయి తట్టునుంచి. అస
మజంగు బూందావర జంగ యూతావాతఖాను దు వచ్చి గుత్తికి ముట్టడి. దిగి రాజ్యం
లో. వెళ్లిన పెరుగును. దాకొనిపాలాకు. వెళ్లిపోయిరి. విరోధికృతు సం॥రం. రా

రాజ్యానను. చెరువులూ చెను. చెరువులూ చెరువుగాలము ంపూజారులు. రాజ్యం
విడిచిపోయిన పూండిరి. గను చేదెవు జాతి విగ్రహాలు పోయినందున పునఃకరణం.
చిన ఖూజన్న విగ్రహాలు కొన్ని స్వామికి సమర్పించెను. మరికొన్ని. సం॥రాలు. అ
యిన వెనుక కాళయుక్తి సం॥రంలోను. యం. గిరిజు వారు శ్రీరంగపట్నం తీసుకొని
వృషుల్యానమకొట్టివేసిరి. ఈ గుత్తిదుర్గ మెలగలాయింలవు. యిచ్చినందున. వారి
తా॥ అమీను సా॥ వచ్చి దుర్గం దాజాచేసి బందూలాలాను అధికారం యిచ్చి
పోయి. వారి స్వీవహారంలో. చెరువు. హా॥ పాము దిరెం దులాంలూ కాలు దీపకరా
ము అనే ఆయన. చేసెను. రౌద్రి సం॥రం ఆదిరి గియుం గిరిజువారే గుత్తిదుర్గం తీసు
కరాజ్యం చేసిరి. ఈ చెరువుగాలము పొలానను విస్తీర్ణం పేపే వివరం. కాదారంభంగా
ర్లులు. సంజగొత్తి అనగానేవ చేర్లవిస్తీర్ణం. పండేది. ఈ కాదారంభం పొలంలోను
పండే ధాన్యం.

పచ్చజొన్నలు. సజ్జలు. కందులు. వులవలు. పెసలు. అలచందలు
నూవులు. నీరారంభం పొలంకైతె. సూమల సంఖ్య. సూమకు పదహా
లు వుంటలు. వుంట అనగానేయి రువైశేర్లు యీ నీరారంభం పండేధాన్యం. కా
ర్తీకం కేసరి వడ్లు సన్నవడ్లు వైశాఖం వంకవడ్లు. చెన్నంగులు. సన్నవడ్లు యీ ప్ర
కారం పండును.

57 ఈ ప్రకారం వ్రాసిన కైఫీయతు మా పెద్దలు చెప్పగ విన్నంత వ్రాసిన. కైఫీయతు
సహీ.

జొర జన్నదేశ పువాటిలు. నీన ప్పవాటిలు.

సోముడిగలిమంయెవరు. పినాకినీనదియొక్కకైఫియతుస
హాతం.

పూర్వంకలియుగమందు. ద్రావిడదేశమందు. వుత్పన్నమయి. దక్షిణపినాకినీ. అనేనదివుండి. యీనదిలో అగస్త్యమహాముని తనశిష్యులతో గూడా. వచ్చి యీపినాకినీమహానది పారుతూవుండగా. యీనదిలో స్నానం చేస్తూవుండగా. నదివుదకంవుప్పొంగి. మునీశ్వరులు శిష్యులతోగూడా. స్నానంచేసేటప్పుడు. వారిమీదికి విస్తారంగా వుప్పొంగినందున. వారికికోపం వచ్చెనీవుమదించి పరవశంగా మామీదికి వచ్చినందున. యీదక్షిణపినాకినీ అనేనదికి. దుర్గంధివికమ్మని శాపంయిచ్చిరి. అటువలెశాపానకువుందర శాపవిమోచనం యేలాగున అవుతూవున్నది అని మనవి చేసుకోగా. ఆమునీశ్వరులను అంతఃకరుణావచ్చి. నీవుయిక్కడ గుప్తం అయి. నందికొండకుపోయి. అక్కడకేశవస్వామిని గూర్చి. తపస్సు చేస్తే, వారు నీకు ప్రత్యక్షం అయి నందికొండను వుత్తరవాహిని అయి. సామ్యని ఆజ్ఞయిస్తూవున్నారు, ఇచ్చిన పిమ్మట. అక్కడనుంచి వుత్తరవాహిని అయి పోతూవుండగా వలయాచలపర్వతంమీద గోతమమునులు తపస్సు చేస్తూవున్నారు. వారి ఆశ్రమానకు పోయినట్టయితే వారు నీశాపవిమోచనం చేస్తూవున్నారు. అని ఆజ్ఞయిచ్చిరి. అదేప్రకారం యీ దక్షిణపినాకిని. అక్కడ గుప్తం అయి నందికొండను వచ్చెను వచ్చికొన్నిదినములు నందికేశ్వర. కొండలో వుండి కేశవస్వామిని గూర్చి. తపస్సు చేసెను. చేసినత

దనంతరం. ఆ దక్షిణాపినాకినికి. కేశవస్వామి ప్రత్యక్షం అయి. యేమి వరం అ
డుగుతావు. అడుగమని సెలవు యిచ్చినందున యీ దక్షిణపినాకిని అడిగిన
ది. నేను దక్షిణావాహిని అయి పోతూవుండగా. అగస్త్యమహాముని శిష్యులు
కూడా వచ్చి. స్నానానకు వచ్చి స్నానం చేస్తూవుండగా. నేను వుప్పొంగి. అతిశయ
3 ముయినందున. వారికి కోపం వచ్చి. తమకు వుపద్రవం చేయవచ్చునా. అనినా
కు దుర్గంధి అనే శాపం యిచ్చిరి. అప్పుడు నాకు శాపవిమోచనం. యే రీతిన అవు
తూవున్నది. అని మనవి చేసికొన్నందున. అప్పుడు వారు ఆజ్ఞ యిచ్చినది. మీ తావు
కు పోయి మిమ్ములగూర్చి. తపస్సు చేసినట్టయితే. శాపవిమోచనం కారణం అవు
తూవున్నది. అని సెలవు యిచ్చినందున. అదే ప్రకారంగా నేను. తమ సన్నిధికి వ
చ్చి తపస్సు చేస్తూవుండగా. తాము ప్రత్యక్షం అయినారు. ముందర నా శా
పవిమోచనం. అయ్యే కారణానకు సెలవు దయచేయుమని. మనవి చేసికొన్నందు
న అప్పుడు వారు దయచేసి. వుత్తరవాహిని పైపొమ్మని. వరం యిచ్చిరి. అటు
తరువాత. ఆనందికొండలో వుండే. చెన్నకేశవస్వామి పాదములలో యీ పినా
కిని వుత్పన్నమయి వుత్తరానకు వస్తూవుండెను. అప్పుడు వుత్తరపినాకిని. అనే పేరు
కలిగెను. ఈ వుత్తరపినాకిని. నందికొండను బట్టి ప్రఖ్యాతమైన. నందికొండకు యిరువై
4 కోసుల మీద వుత్తరభాగాన అత్రిమహాముని ఆశ్రమం. వుండగా. యీ ఆ
శ్రమానకున్ను నందికొండకున్ను. మధ్యభాగమందు బ్రహ్మతీర్థం వుండగా.
ఆ బ్రహ్మతీర్థానకు వచ్చి. ఆ బ్రహ్మతీర్థంనుంచి వుత్తరభాగాన. అత్రిమహాముని
ఆశ్రమానకు వచ్చి అక్కడనుంచి. తూర్పు రెండు కోసుల మీద. భైరవకోనా
నకు వచ్చి అక్కడనుంచి తూర్పు. ఆరు కోసుల మీద సింహగిరి పర్వతానకు

వస్తూవుండగా. యీసింహాగిరిపర్వతమందు పూర్వంనుంచి సింహాగిరిభట్లు
అనేబాలబ్రహ్మచారుడు తపస్సుకునిలిచి. యీకొండమీదనీళ్లదొనవుండగా. దొ
నలోస్నానంచేసి. తపస్సుకురమ్యంగాకొండవుండినందున. తపస్సుచేస్తూవుండేది. ఆ
సమయమందు. యీసింహాగిరిభట్లు. తపస్సుచేస్తూవుండి. కొండకుతూర్పుభా
గాన. అయిదుకోసులమీద. ఒకవున్నతమైనకొండలోగుహావుండగా. ఆగుహా
లోబుష్యశృంగులు తపస్సుచేస్తూవుండేది. యీప్రకారం సింహాగిరిభట్లు సద
రహోవాటసినకొండమీద. అనేకదినాలు తపస్సుచేస్తూవుండగా. ఆకొండమీద.
5 ఒకరు ద్రుపాదంవుండగా. యీకొండకుపేరు రుద్రతీదీపం అనిన్ని యీసింహా
గిరిభట్లువారు తపస్సుచేసినందున సింహాగిరి అనిన్ని రెండుపేర్లు. కలిగియుం
డగా. నీవుత్తరపినాకినీఆ సింహాగిరికివుత్తరం. అనుకొని. తూర్పుదిక్కు పోతూవుం
డెను. కొన్నిదినములు జరిగినమీదట పరశురాములవారు. అనేకభూసంచా
రం. చేస్తూ యీసింహాగిరిపర్వతానకు వచ్చియీకొండమీదవుండేరుద్రపా
దమున్ను యీసింహాగిరిభట్లువారు. తపస్సుచేస్తూవుండేదిన్ని యీరెండున్ను
చూచి. చాలాసంతోషపడి. కొండకిందకొండకు అనుకొని. తమపేరువుం
డేటట్లుగా. ఒకదేవాలయం కట్టించి. దేవాలయంలో దేవుండ్లు ప్రతిష్ఠచే
సినవివరం. లింగం౧. అమ్మవారిప్రతిమ౧. విష్ణుప్రతిమ౧. యీమూడున్నూ.
పృథక్. పృథక్కుగా. గర్భగృహాలలో ప్రతిష్ఠచేసి వేరలుపేర్లు. రామేశ్వరలింగం
౧ పార్వతీ అమ్మవారు౧ కేశవస్వామి. యీపేర్లుపెట్టిరి. యిట్లాజరిగినమీద
ట ఆసింహాగిరిభట్లువారు. సింహాగిరిపర్వతానకు తూర్పుయెనిమిదికో
సులమీద భూమియందు. ఒకదిన్నెమీద. ఒకరుద్రపాదంవుండగా. అక్క

డుతపస్సు చేసుకొంటూవుండిరి. ఈసింహాగిరి పర్వతానకు క్షేత్రపాలకొం
డని సింహాగిరి పర్వతం అనేపేరువాడుక. కొక అక్షరాలు లోపంచేసి జను
లుసింగరప్పకొండ అనిన్ని యీరెండుపేర్లు కలిగెను. తద్దారభ్య సింగరప్పకొండ.
క్షేత్రపాలకొండ. అనిజనపాఠం వున్నది. ఈక్షేత్రపాలకొండకింద. కొండకు ఆను
కొని గలిమం భారీగావుండెను. ఆ గలిమానకు క్షేత్రపాలకొండ పట్నం అనివాడి
కవుండెను. ఈవృత్తరపినాకిని క్షేత్రపాలకొండకు ఆనుకొని కాలుకోసు మీద
వ్యాసతీర్థం వుండగా. నా వ్యాసతీర్థంలోయీవృత్తరపినాకిని కలిసివుండెను. ఈవ్యా
సతీర్థానకు వుత్తరం. ఆరుకోసుల మీద. ఒకవున్నతమైనకొండవుండగా. ఆకొం
డను మలయాచల పర్వతం. అనిపేరు. మలయాచల పర్వతం మీద. గౌతమఋ
షితపస్సు చేస్తూవుండె. గనుక. గౌతమాశ్రమం. అనిపేరు. ఈగౌతమాశ్రమాన
నుంచి. గౌతమఋషులు యింకాకొంతమంది ఋషులు మొదలైనవారు నందికొం
డనుంచి వుత్పన్నమయి. వృత్తరపినాకినీ అనేనది. యీగౌతమాశ్రమానను దక్షి
ణం ఆరుకోసులమీద. వ్యాసతీర్థానకువచ్చి. కలిసినది. అకటడనుంచి మాతా
వునువస్తూవున్నది. అనిమనసా గౌతమఋషి తెలిసికొని. అసేషఋషులు
సహా గౌతములు. వారుయీ వ్యాసతీర్థానకువచ్చి స్నానం. చేసిరి. యీవృత్తర
7. పినాకినికి పూర్వం. అగస్త్యమహామునిచేతను దుర్గంధి. అనేశాపం అయి. శాపవిమో
చనం నీవు. వృత్తరపినాకిని. అయి. వృత్తరానను పోతూవుండగా గౌతమఋషియీ
వృత్తరపినాకినిలో. స్నానం చేసినట్టయితే. నీకు శాపవిమోచనం అవుతూవున్న
ది. అనియీప్రకారం చెప్పివుండగా. గౌతములచేతయీవృత్తరపినాకినివ్యా
సతీర్థం. కలిసిన. జాగా. కు పావనీ అనేపేరుగలిగెను. ఈవ్యాసతీర్థానుంచి

తూర్పు ఉత్తర పినాకిని పోతూవున్నది. గనుక పావనీ అనే పేరు. ముందర లేదు. ఈ వ్యాసతీర్థానకు. పినాకిని కలిసినందున యీ జాగాయందు. పావనీ అనే పేరు జనపాఠం వున్నది. ఆ ఆశ్రమహాముని ఆశ్రమానకు. జనులు అక్షరాలు లోభంచేసి. కత్తిరముల యీ ప్రకారం. జనపాఠం ఆయెను. తదారభ్యం అదే వాడికె వున్నది. ఈ వ్యాసతీర్థానమంచి. ముందర తూర్పు దిక్కు. పాఠ్యే పినాకినీ నది నలుభై కోసుల మీద. పుష్పగిరి క్షేత్రానకు కలిసి ఆ క్షేత్రము లున్నయీ ఉత్తర. పినాకినికి. చిత్రావతి అనే నది. పాపఘ్ని బాహుదా కుముద్వతి. యీ యయిదు పంచనదులు. సంగమం అయి పుష్పగిరి క్షేత్రాననుంచి. తూర్పు మొమిది కోసుల మీద. శిభపటం అనే క్షేత్రం. మీదు గాను. తూర్పు బహుదూరానకు పోయి ~~సంగ~~ సాగరం లో సంగమం అవుతూవున్నది. తదనంతరం క్షేత్రపాలకొండ. పట్నంలో వుండే ఒక కాపువానికి ఆవుల మంద విస్తారంగా వుండగా. ఆవులు మేపే. కిలా క్షేత్రపాలకొండ. పట్నానకు యీశాన్యమూల కాలు కోసు మీద. వ్యాసతీర్థం మహానదికి. చుట్టూరు. బహుబహు అరణ్యం గా. వుండగా యీ అరణ్యంలో. ఆవుల మంద మేపుక. సంచారం చేస్తూ వుండి. అస్తమానానకు మందలు సహా. క్షేత్రపాలకొండ పట్నానకు. పోయి కాపువాని యింటికి. చేరేది. ఈ ప్రకారం. కొన్నాళ్లు జరిగిన మీదట ఆవుల మందలో. ఒక కపిల. ఆవు. వ్యాసతీర్థం పావనీనదికి. తూర్పు పడిబారల మీద ఒక పుట్ట వుండగా. ఆ పుట్ట మీ
యీ కపిల ఆవు. పొదుగులో వచ్చి. ఆ పుట్ట మీదికి
దికి x కాళ్లు పెట్టుకొని నిలువబడి. ఆ పుట్టలోకి పాలు ప్రవిస్తూ వుండెను. పాలు పుట్టలోకి పోతూవుండెను. ఈ ప్రకారంగాను ఒకనాడు. యీ క్షేత్రపాలకొండ. పట్నంలో వుండే. కాపువాడు తన ఆవులు. అన్నీ పాలు పిండుతూ వుండగా. కోప

మయింకపిల ఆవు. పాలు యియ్యకవుండినందున. యీ కిలారిని కాపు
9 వాడు. అడిగినది. యీ ఒకకపిల ఆవు. పాలు యియ్యకవుండె కారణంయేమి.
అని యీ ప్రకారం కిలారిని చెప్పగా. దండనం చేస్తే నేను యేమిన్ని సర్తుమెగ
గను. ఈ ఆవు పాలు నేను పిండుకొనలాంగలేదు. రెండో వారికిన్ని యియ్యలేదు.
యేమి కారణమో నాకు తెలియదు. అని చెప్పగా కాపువాడు. చెప్పిన మాట
యీదినం మొదలు చేసుకొని యీ యావు పాలు. పత్తా చకరగా అంటించి. వర్త
మానం చెప్పేది. అని. ఖండితముగా చెప్పి. మరునాడు ఆవులు తోలుకపో
మ్మని. చెప్పెను. ఈ ఆవుల మేపే వాడు. యథా ప్రకారం తన ఆవుల మందసహా
తోలుకొని. నిత్యం మేపే అరణ్యానకు వచ్చెను. మరినాలుగు ఘడియలను.
ఆవులు అన్ని తన దృష్టిలో చూడవలెనని ఆవులను చూస్తూ పోగా అన్ని ఆవులు.
మేస్తూ వుండి. యీ కపిల ఆవు. వాసి సతీర్థం పావనేనదివద్దనే వుండెను. పుట్ట మీద నా
లుగు కాళ్ళలోనిలు వబడి. కొన్ని పాలు ప్రవిస్తూ వుండగా. యీ ఆవులు కాచేకి
లారి ప్రత్యక్షంగా చూచి. చేత వుండిన గొడ్డలి పూనుకొని ఆ పుట్ట మీద వుండే ఆ
వును కొట్ట దానికి పోగా. ఆ పుట్టలోనినుంచి మనుష్యభాషలో ఆవును యెందుకు
కొట్టుతావు. కొట్టవద్దు అని చెప్పి. యీ పుట్టలో భూ శ్రీవరాహుని లోవోదె వుద్భవి
10 న్నాను. నాకు ఆహారం నిత్యము న్నా. యీ యావు క్షీరాలు యిస్తూ వుండగా. ఆ
హారం చేస్తూ వున్నాను. ఈ వర్తమానం రాయ జమానిలో చెప్పుమని. ఆ కిలా
రిలో చెప్పెను. ఆ కిలారి ఆ రాత్రి ఆవుల మందలో తోలుకొని. యథా ప్రకారం
తమయింటికి పోయి తమ. ఖామందులో చెప్పెను. అప్పుడు ఆ కాపువా
డు అనినది. నీ మాట నాకు యేమి నిజం. యీ దేవమాటు నాకు ప్రత్యక్షంగా చె

ప్పితే. నేను నమ్మివచ్చును. లేకపోతే నమ్మకూడదు. అని అనుకొని. ఆరాత్రి పం
డుకొనెను. నిద్ర పోతూవుండగా. ఆకాపువానికి స్వప్నంలో వచ్చి. యీభోగేశ్వ
రుడు చెప్పినది. పూర్వమందు. అదిశేషప్రతిష్ఠ చేసివుంచిన. భోగేశ్వరుణ్ణి అనే
కదినములనుంచి. వాసం చేసుకొని. యీపుట్టలో వున్నాను. నాకునేమందిరలే
వుండె. ఆవులప్పైకీ ఒకకపిలధేనువు నిత్యమూ వచ్చి పుట్టమీద. నిలువబడి పా
లుస్రవిస్తూవుండగా. ఆపాలు ఆహారంచేసుకనేను. యీపుట్టలో వున్నాను. నీవువ
చ్చి చూచి. ఋలాయించి తీయించి. తిరిగి. జీర్ణోద్ధారం చేసి. దేవాలయం క
11 ట్టించివుంచమని. చెప్పెను. మరుసనాడు. ఆకాపువాడు యీపుట్టకు వచ్చి.
చూచేవేళకు. పుట్టనదృష్టాంతముగా వుండెను. అప్పుడు గుద్దండ్లు పారలు తెప్పించి
పుట్టలోవ్వించి. ఋలాయించగా. అందులో ఒకమనిషి. ప్రమాణం పొడుగుగల. స
ర్పము చుట్టుకొని. పానికట్టుంప వేశతంగా. అగపడెను. నాకురాత్రి స్వప్నం ద్రష్ట
అయినప్రకారం. నిదర్శనముగా దృష్టమాయెను. అని చాలా ఆశ్చర్యపడి.
ఆవాసతీర్థము పావననదివద్దున. దిన్నెమీద పుట్టలో వున్న. భోగేశ్వరుని
కి కొంచెము. గాయిటికెపెళ్లలో. గర్భగృహము యేర్పరచి. కట్టించి వుం
డెపేసుస్తూవుండెను. ఈలాగున వుండగా. పూర్వపంపాతీరమందు. విద్యారణ్య
స్వాములవారు విజయనగరపట్నం నిర్మాణం చేయకముందు. వుండినమహా
దిరాజులు. ఒకకాలమందు. మార్గవశాత్తు. యీవడకు వచ్చివుండి యీదేవాల
యములో. యీభోగేశ్వరునికి నిరంతరము. సర్పము చుట్టుకొని వుండు
12 గా. చూచి ఆశ్చర్యపడి. అప్పుడు యీజాగా. పావననదివాసతీర్థము. యిట్లా
జాగాన. యీఆదిశేషప్రతిష్ఠ అయిన భోగేశ్వరుడు. వున్నాడు. ఇది ఒకము

జాగ్రు స్థళము. అనియు కట డ. దేవాలయము యింకా. విస్తారముగా కట్టిం
చవలెనని. యోచన చేసి అప్పుడుయుండనిబిచి. గర్భగృహము. అనుకొని.
శుకనాశకం అంతరాళము మధ్య. మంటపము. మహాద్వారము. యీప్రా
కారము కట్టించి. భోగేశ్వరుణికి ఆదిన. పార్వతీప్రతిమ లేనందున. చేత
తనవుత్తరాన అయిదు అడుగుల మీద వొకదేవాలయము కట్టించి. పా
ర్వతీప్రతిమ నిలిపి ప్రతిష్ఠ చేయించి. ఈ యీ భోగేశ్వరుణి దేవాలయాన
కు అనుకొని దక్షిణ భాగమందు. పది అడుగుల మీదను. పూర్వం జనమే
జయులువారిచేతను నిర్మాణం అయివుండిన. విష్ణుప్రతిమ. చెన్నమాధ
వస్వామి. అనే పేరు గలిగిన. దేవాలయము. బలము అయివుండగా అదిన్ని.
జీర్ణోద్ధారము చేసి. కట్టించి చెన్నమాధవస్వామిని ప్రతిష్ఠ చేయించి ఆ
13 దేవాలయానకు. వుత్తరసమీపాన. అయిదు అడుగుల మీద. వొకదేవాలయము.
కట్టించి. లక్ష్మీదేవి అనే అమ్మవారిని నిలిపి ప్రతిష్ఠ చేయించిన పిమ్మట. యి
కట డ వొకగ్రామం కట్టించవలెనని. యోచన చేస్తూ వుండగా. ఆ రాత్రి ఆయ
జమానునికి. ఆదిరాజుకు స్వప్నమందు. ఆదిశేషుడు వచ్చి. యికట డ వొకగ్రా
మం నిర్మాణం చేయించి. గ్రామానకు శేషగ్రంధపురం. అనే పేరు నిష్కర్షచేయ
మని. చెప్పినందున. అప్పుడు ఆదేప్రకారం. గ్రామం కట్టించి. గ్రామానకు శేష
గ్రంధిపురం అనే పేరు. నిష్కర్ష చేసిరి. పూర్వము వ్యాసతీర్థము. పావనీ అనే నా
మం. ఋషి నిర్మాణం వుండెను. ఇప్పుడు శేషగ్రంధిపురం. అనే పేరున్ను. యీపే
రు గీర్వాణ భాష అనుకొని. తెలుగు భాషలో సర్పము సర్వదా లింగాన. చుట్టు
కొని. ముడివేసి కొని వున్నందున. పాముముడి అని చెప్పుదురు. జనపాశం అట్ట

రాలు లోభంచేసి. పాముడి అని వాడుకొంటూ వున్నారు. ఇందుకు గాను మం.
14 సర్వాగ్రహారంగా. బ్రాహ్మణులకి ధారబోసినందున. గ్రామం కొంచెం వున్న
మట్టుకు. సర్వాగ్రహారంగానే యిచ్చిరి. అటుతరువాత యిట్లా కొన్ని దినము
లు. జరిగిన మీదట. పంపాతీరమందు విద్యారణ్య స్వాముల వారు. మూడు
వేలు. సం॥ రాలు. గతకలి అయివుండగా. అకరడబహుల అరణ్యం. తపస్సు చేయ
డానికి రమ్యంగా వున్నదని తపస్సు చేస్తూ వుండి. తపస్సిద్ధి అయి. ఒక ముహూర్త
ము. కనకవర్షము వర్షించెను. తదనంతరమందు ఆ స్థలమందు నగర నిర్మా
ణం చేయవలెనని. స్తంభప్రతిష్ఠ చేసి. నగరం సాంగంగా కట్టించి. ఆ నగరాన
కు పేరు. విద్యారణ్య స్వాముల వారి చేత. నిర్మాణం అయినది గనుక. విద్యానగరం.
అని పేరు గవిని ఆ నగరానకు రాజును నిర్మాణం చేసి వుంచే వరకు కొన్నాళ్లు
విద్యారణ్య స్వాముల వారే నగరంలో వుండె ప్రజలను సంరక్షణ చేసుకొం
టూ వుండి కొన్నాళ్లు జరిగిన మీదట్టు చంద్రవంశకులైన హరిహరరాయ
15. లు బుక్కరాయలు. మొదలయిన వారికి. విద్యారణ్య స్వాముల వారు. కృప
చేసి విద్యానగరమందు. రత్నసింహాసనారూఢుల చేసి పూర్వదక్షిణ పశ్చి
మ వుత్తర యీనాలుగు దిక్కులందు పేరు ప్రఖ్యాతం. అయి. బహు విస్తారం. సేమ.
కు ప్రభుత్వం చేస్తూ యేడు నూరు సంవత్సరాల వరకు. మీరు మీ వంశీకులు సహా.
సుఖంగా రాజ్యభారం చేస్తూ సింహాసనం మీద వుండవలసినది. అని యీ ప్రకారం.
స్వాముల వారు రాయల వారి మీద. కృపవుంచి నగరం రాయల వారి స్వాధీనం.
చేసిరి. (తదారభ్య విద్యానగరం.) యిట్లా కొన్ని సం॥ రాలు. జరిగిన మీద
టు. విద్యారణ్య స్వాముల వారు. కాలం చేసిరి. తదారభ్య విద్యానగరం. అనే పేరు

స్వామి.మహారాజాధిరాజ.రాజపరమేశ్వర శ్రీవీరప్రతాప హరిహరబు
క్కరాయలు.ప్రౌఢదేవరాయలు.యీప్రకారంబిరుదావళులు.అయి.
ప్రఖ్యాతంగా.రాజ్యభారం చేస్తూవుండగా.ప్రౌఢదేవరాయలవారు.సీమా
ములంవిచారణచేస్తూవుత్తరప్రాంతానకు కాశీపర్యంతరం.యింకా.
ఆవలకొంతదూరంపోయి.అక్కడఒకజాగా.రమ్యంగావుండినందున.
16 చతురంగబలసమేతంగా.అక్కడనేకొన్నిదినములునిలిచి.తదనంతరంబు
కనాడు.ఆదండులోవుండినజనాలలో.యెనుగసంరక్షణచేసే.మహావత్తు.
వానికిఒకనాడు.స్వప్నం అయినదియేమంటే.యీయేనుగనుకట్టివుం
డే.జాగానభూమిలోతుననాలుగుప్రతిమలు శిలారూపకంగా.వున్నవి.
అవితీసి మాదేశానకు.తీసుకపొమ్మని.మీరాజుకుచెప్పేది.అనియీప్ర
కారం.స్వప్నం అయినందున.యీమహుతువాడుఅదేప్రకారం.తమరాజు.
అయిన ప్రౌఢదేవరాయలవారిసమ్ముఖానకువచ్చిస్వప్నం అయినవర్త
మానంచెప్పెను.ఇంతలోయీయెనుగకు.కడుపుసూలవిస్తారంగా.అయెను.
ఈసమాచారాలురాయలవారు.వినియెనుగవుండేజాగాన.దిన్నెకామా
టేలచేతకులాయించి.తీయించగా.భూమిలోతునఒకగొప్పది.శిలా
మంటపంఅగపడి.ఆమంటపములోనాల్గుప్రతిమలు.విష్ణుప్రతిమ
లు.శిలారూపంగావుండినవివరము.రామస్వామిప్రతిమ౧. అనంతగరు
గరుడలక్ష్మీనారాయణస్వామి.౧ మాధవస్వామిప్రతిమ౧.రఘునాయ
కులస్వామి.౧. ఈప్రకారం.అమ్మవార్లలోయుక్తంగావుండినదా.రాయలవా
17. రుఅక్కడనుంచి.తమచతురంగబలంలో ప్రయాణం అయి.తమదేశానకు

రావలెనని. ప్రయాణాచేర వేసి ప్రయాణం. సిద్ధం అయివుండగా. రాయలవా
రికి వళ్లు నిండి. నేవెంబడి యీనాలుగు ప్రతిమలు తీసుక పొవ్వేది. అని చెప్పి.
నందున. అదే ప్రకారం రాయలవారు ప్రతిమలను సహాగించుక తర్లివ
స్తూవుండగా. దక్షిణ ప్రాంతమందు. వలయాచల పర్వతము గౌతమాశ్రమ
ము వద్ద మకాము చేసిరి. అక్కడ ఆరాత్రి రాయలవారికి స్వప్నం అయినది. ఈస్థ
లములో రామస్వామి ప్రతిమకు దేవాలయము కట్టించి. దేవాలయము
లో రామస్వామిని ప్రతిష్ఠ చేసి అక్కడనుంచి ముందర తర్లిపొమ్మని చెప్పెను.
అదే ప్రకారం రామస్వామిని ప్రతిష్ఠ చేయించి. అక్కడనుంచి ముందర తర్లి
వస్తూవుండగా. యీ గౌతమాశ్రమానకు. దక్షిణము ఆరుకోసులమీం
ద వ్యాసతీర్థము పావనీనది. శేషగ్రంధి పురము. అనేగ్రామానకు వచ్చి. యిక్క
డ మకాము చేసినందున రాత్రి రాయలవారికి స్వప్నం అయినది. ఇదిమహా
క్షేత్రము. దక్షిణపినాకినికి పాపవిమోచనం అయిన మహాజాగ్రత స్థలము.
18. గనుక యిక్కడ గౌతమఋషియుంకా. కొంతమంది ఋషులు. మొదలైనవారు.
యీవుత్తర పినాకినిలో. స్నానము చేసినందున ఉత్తర పినాకిని యీస్థలము.
మట్టుకు పావనీ అనే పేరు అయినందున యిది దొడ్డస్థలము గనుక. యిక్క
డ ఒక దేవాలయం కట్టించి. ఆదేవాలయములో. అనంత గజ గరుడ లక్ష్మీనా
రాయణస్వామిని. ప్రతిష్ఠ చేయించి. ముందర సాగిపొవ్వేది. అని స్వప్నమం
దు చెప్పగా. అదే ప్రకారం రాయలవారు. వ్యాసతీర్థము పావనీనది. యీశా
న్యభాగాన యీ ఛైబారల మీద. జాగా రమ్యముగా వుండినందున అదే
జాగాన దేవాలయము నిర్మాణము చేసి. అనంత, గజ, గరుడ, లక్ష్మీ

నారాయణసాష్మిగ. ఈప్రకారము యేకశిలయందు తయిదు విగ్రహాలు
వుండే సాష్మి ప్రతిమను ప్రతిష్ట చేయించి యీ మహాసాష్మికి పూజ
చేసేటందుకు పాంచరాత్రిష్లు. అనగా. బత్తి వ్యాజ్జాజాతి సాత్మబత్తి వ్యాకి
19 జులలోకి. అంతర్భూతము. వీరియింటి పేరు. స్థానం వారు. యీస్థానంవారి దే
19 వుణికి పూజకు నిషర్ష చేసి. యీదేవునికి తూర్పు దీపారాధనకు. నగిరిసుం
చిని షర్ష చేసి ముందర టూర్పు తట్టు తర్లిపోయిరి. తదారభ్యం. యీదేశ
గ్రంథిపురంలో శ్రీ అనంత గజగరుడ లక్ష్మీనారాయుడసాష్మికి జనపాతం.
పరమపదరాజసాష్మి ములనే పేరు వున్నది. మరునాడు రాయలవారు. బిలత్రవ
లోసది గ. ఉత్తరపినాకినీనది గ. ఈరెండునదులు వున్నత మైన. కొండ షేదించి
అథ: పాతాళము గా వుత్తరదిక్కు పోతూవుండగా యీకొండ రెండుభా
గాలగా. వేరుపడివున్నందున. ఈ స్థలానకు ఘండిలవేనా మద్ధ్యంక విగెను
ఆ ఘండిలవే జాగాకు నదీతీరానకు దండుపహాపోయినిగిరి ఆ స్థలమందు పూ
ర్వానకు అగస్త్యఋషులు చేత ఒక లింగము ప్రతిష్ఠలయి. ఆ లింగానకు పేరు.
అగస్త్యఋషదులనే పేరుగలిగి యీ ప్రకారం వుండెను. అగస్త్యేశ్వరదేవాల
20 యము వద్ద రాయలవారు. మకాము చేసివుండి చిలి. అక్కడ రాయలవారికి
స్వప్నం అయినది. ఈ అగస్త్యాశ్రమమందు. ఉన్నత మైన కొండమీంద. ఒక దేవాల
యము కట్టించి. మాధవసాష్మిని ప్రతిష్ఠచేయుమని చెప్పినందున. అదేమే
రకు మాధవసాష్మిని ప్రతిష్ఠచేసి అక్కడనుంచి. సేతుయాత్ర తర్లిపోతూ
ఆఘండికి ఆగ్నేయభాగాన. యిరుపై మైనిమి దికోసుల మీంద. ఒకవున్నత
మైన కొండ వుండగా. ఆ కొండ మీద బుషి ఆశ్రమము వుండి. ఆకొండకిందయి

పాన్యభాగాన ఒకదిన్నె వుండెను. ఆ దిన్నెకు ఒంటి మిట్ట అనే పేరు. ఆ జాగా
నయీరాయల వారు సైన్యముతో కూడా పోయి దిగినందున. అక్కడ రాత్రి
రాయలవారికి స్వప్నం అయినది. ఈ స్థలము బహు క్షేత్రముగనుక యీ
జాగాన దేవాలయం కట్టించి వుంచమని చెప్పినందున. అప్పుడు ఆ ప్ర
కారం. ఆ మిట్ట మీద దేవాలయం కట్టించి రఘునాయకులను. లక్ష్మీసమే
తముగా ప్రతిష్ఠ చేసి వుంచిరి. తదారభ్యం ఒంటిమిట్ట రఘునాయకు
లు. అనే పేరు కలిగెను. అక్కడనుంచి ముందర. రామేశ్వరానకు పోయి. ద
21 క్షిణరాజ్యం మీరించుకొని. అక్కడనుంచి. పెనుగొండమార్గాన విజయన
గర. పట్నానకు ప్రవేశం అయి. అక్కడ కొన్ని సంవత్సరాలు. రాజ్యభారం చే
స్తూ వుండి వారు కాలం అయిపోయిరి. అటుతరువాత నువారి వంశీకులు. విజయబు
క్కరాయలవారు రాజ్యభారం చేస్తూ వుండగా వారి తట్టునుంచి యీ పెన్నమాగాణి
వ్యవహారం చేసేదానికి సంపటులతిప్పరాజయ్యగారికి నిష్కర్ష చేసి పంపించి. యుండగా
ఆ సంపటులతిప్పరాజయ్యగారు. పాముడి పెన్నమాగాణికి. చేరి వ్యవహారం చేస్తూవుండి. కొన్ని
సంవత్సరాలు గడిచిన పిమ్మట పాముడి గ్రామం నింపు చేసి యీ గ్రామానకు అనుకొని
దక్షిణభాగము సమీపాన ఒక దారు మండపం నిర్మాణం చేసి. ఆ మంటపములో ఆంజనేయ
స్వామికి. శిలావిగ్రహం ప్రతిష్ఠ చేసిరి. ఈ పాముడి గ్రామంలో వుండే భోగీశ్వరుడు. చెన్న
22 మాధవస్వామి. పరమపదరాజస్వామి యీ మూడు దేవుళ్లకు వుత్సవ విగ్రహాలు చేయిం
చి. సంవత్సరానకు భోగేశ్వరులకి వైశాఖశుద్ధ మొదలు చేసుకొని పౌర్ణమాస్య పర్యంత
రం బ్రహ్మోత్సవం చేయించేది రథోత్సవానకు పాముడి గ్రామానకు. యీ పాన్యభాగాన ఒ
కకోసు మీద తంబళ్లపల్లె అనే గ్రామం సర్వమాన్యంగా యిచ్చి వుండిరి. కడమారెడ్డి దే

వస్థానాలకు. ఫాల్గుణమాసం చైత్రమాసం. రెండు మాసాలయందు. రథోత్సవాలు
చేయించెది. ఇందుకు కట్టెళ్ళు. రథోత్సవానకు వగిరి నుంచి నడిపిస్తూవుండిరి. చెన్నమా
ధవస్వామి దేవాలయము ముందర. పది అడుగుల మీద ఉమార్చునగలు ధ్వస్తంభం అంచు
నవల్లరాతికి వాశెతన్నడము. అక్షరాలలో శాసనం వేయించినారు. అందులో శాలివాహ
నశకం. ౧౦౩౩ అనివాలసివున్నది. ఈప్రకారం సంపటులవప్పరాజయ్యగారు. పాముడికిప
శ్చిమాన అరకోసు మీద. అడవిప్రాంతంగా. ఆ అడవిలో పూర్వం. జనమేజయులు చేతను
ప్రతిష్టఅయిన చెన్నకేశవస్వామి దేవాలయం శిలమయి వుండగా యింకా ఒకయీశ్వర
23. దేవాలయం. ఈప్రకారం రెండు దేవాలయాలు. శిలమయి వున్నందున జీర్ణోద్ధారం చేసి
ఆదేవాలయం చుట్టూ వుండిన చెట్లు నరికించి పూజాపునస్కారాలకు నిషర్ష చేయిం
చి. అక్కడ ఒక చిన్నగ్రామం. కట్టించవలెనని. యోచన చేసియుండగా బహునాళ్ళనుం
చియీయడవిలో వాసం చేసుకొనివుండె కొపివేకొంబానాయుడు అనేబోయవాన్ని పిలి
పించియీదేవాలయానరు పశ్చిమాన అడివినరికించి. ఒకచిన్నదిగా గ్రామం యేర్పరుచు
కొని. నీజీవనానికి మార్గం చేసుకొని కృషిమూలకం గావుండేది. అని సెలవుయిచ్చిరి త
దనంతరం. ఆనుంబప్పనాయుడు. అనే బోయవాడు. అడివినరికించి తనజనాన్ని దగ్గరవుంచు
కొని పదియిండ్లు కట్టించి. ఆ అడవిలో నివాసం చేసుకొని యీకేశవస్వామిని బోయవాం
డ్లమనిలవేల్పుదేవుడు అని. కొలుస్తూ వుండిరి. ఇట్లా కొన్నాళ్ళు జరిగిన మీదట యీపా
ముడి. జనులు యీ అడివిలో వుండే చెన్నకేశవస్వామిని పల్లె చెన్నరాయడు. అనివాడుకొం
24. టూవుండిరి. ఈపాముడి గ్రామానకు వుత్తరం. కాలుకోసు మీద ఒక చెరువు నిర్మాణం చేయిం
చిరి. ఇట్లా కొన్నిసంపటులప్పరాజయ్య కొన్నిపం॥ వుండెను. తదనంతరం యీ ఆరువు
లరాజుపెన్నపాముడి మాగాణికి వ్యవహారం చెస్తూవుండి. తన పేరయీ పాముడి గాలను

చెరువుకు వుత్తరం సమీపాన ఒక గాలివం నిర్మాణం చేయించి ఆ గాలివానకు పెరుతి
రుమల రాయ. లరాయ పురం. అని పేరు వుంచెను. ఈ తిరుమల రాజ సంబంధీకులైన రాఘు
వరాజు అబ్బరాజు కొమ్మరాజు వీరుముగ్గురు యీ తిరుమల రాజు వద్ద ముఖ్యస్తులై
యుండి. యిట్లా కొన్నాళ్లు జరిగిన మీదట తమతమ పేర శాశ్వతంగా వుండవలెన
ని యోచన చేసి యీ పాముడి గాలివానకు వుత్తరం. చెరువుకు పడమర సమీపాన
గాలివం నిర్మాణం చేసి. గాలివానకు పడమర సమీపాన. ఒక కుంట కట్టించి ఆ గాలి
వానకు కుంటకు సహా. రాఘవరాజు పల్లె రాఘవరాజు కుంట అనే పేరు పెట్టెను.
ఈ రాఘవరాజు పల్లెకు తూర్పున. మీపాన ఒక కుంట కట్టించి ఆ కుంటకు పేరు అబ్బ
౬౮ రాజు కుంట. అనే పేరు వచ్చెను. పాముడి గాలివానకు వాయువ్యమూలను సమీపాన
బ్రకరూరుకు. యీ పాముడి గాలివంనుంచి పోయ్యే మార్గాన అరకోసు పర్యంతరం. పాలు
వనం వేయించి. ఆ వనానకు పేరు కొమ్మరాజు వనం అని పేరు వచ్చెను ఈ ప్రకారానకు.
తమతమ పేర శాశ్వతముగా వుండవలెనని ధర్మం చేసినారు. ఈ పాముడి గాలివానకు
ఆనుకొని యీశాన్య భాగమందు ఒక దిన్నె వుండగా దిన్నె అంటున్న భూమిలో ఒక శక్తి గ
ద్దెం గావుండెను. ఈ ప్రకారం అనేక దినాలు. వుండగా. ఒక నాడు యీ పాముడి గాలివం
లో వున్న ఒక కాపువాడు. అన్న. ఆయన దున్నుచేస్తూ వుండి. ఆ భూమి దిన్నె చుట్టూరు భూ
మి. దున్నుతూ వుండగా. మడక కారు భూమిలో కిపోయి. శిలకు తగిలి శిలకొంచెం చిలి
ఆ కర్రుకు అడ్డం పడినందున దున్నుతూ వుండే మనిషి ఆ దున్నే పశువులు సహా [illegible]
మండేముకు [illegible] కాండా యొక ప్రకారంగా రక్తం కటా అకండనే నేలకు పడె
ను. పశువులు అప్పుడే చచ్చెను. ఆ మనిషి మూర్ఛపడి వుండగా ఆ సమాచారం యీ పా
ముడి గాలివంలో వుండే జనాలలో ఒకరు చూచి. యీ పడిన మనిషి యింట్లో చెప్పగా

పరజనులు మనిషియొంటివాండ్లు జనాలున హావచ్చి చూస్తూవుండగా. ఒక జనం మీం
దఆవేశం వచ్చి చెప్పినది. నేను బహు దినాలనుంచి. యీ వురజ్వేములో శక్తిరూపముగా
వుండి కొన్నాళ్ళు పూజతీసికొని తదనంతరం భూమిలో శిలారూపంగా వుండియు
వుండుగాలమంని రాళ్ళతోం అవుతూవున్నదో అప్పటికి ఆగాలమం జనాలల్లో సేవతీసుకోం
యీవుండవలెనని. మనస్సులో యోంచన చేసుకొనివుంటిని. ఇంతలో గాలములు నిరాళ్లతోం అ
య్యినిన్ని నన్ను యెవ్వరూ సేవ చేసినవారు కారు. ఇప్పుడు యీ స్థలములో కాపువాండ్లు దు
న్నుతూవుండగా భూమిలోనుంచి శిలరూపకంగా మనిషి దృష్టికి తేనబడినాం. ఆవ
రాసకూరం దుప శువులనుతో సికొంటిని. ఇక మీద దేవాలయం కట్టించి నా పేరు పాము
దెవ్వమ్మతని పేరు పెట్టుమని. యీంచి విన శిలను. దేవాలయములో ప్రతిష్ఠ చేసికొలు
27 వుమని చెప్పెను అదే ప్రకారం. జనులు దేవళం కట్టించి. కొలుస్తూవున్నామని పాలె
ష్ఠన చేయగా. ఆ క్షణమందే మూర్ఛపోయిన మనిషి లేచి శానాపి ద్రుపోతినది. జాగ్రు
తపడెను. ఇట్లావుండగా పురజనులు. అక్కడనే దేవాలయం కట్టించి. పాముదెమ్మ
మన్నా. ఆయమ కుపశ్చిమం. చౌడేశ్వరీ ఆవేశక్తిని. దారువిగ్రహంములో ప్రతిష్ఠచే
సి. సేవచేస్తూవుండిరి. పాముదెమ్మ ముందర. మహిషాసురమర్దని. అనిప్రతిమవున్న
ది. తదారభ్యం. శక్తిపాముదెమ్మ చౌడేశ్వరి. యీప్రకారం పేరు అయినది. ఆ పాముదెమ్మ
కు పూజచేసేటందుకు శూద్రజాతిలోను తెలుగబలిజవాండ్లను. నియర్చ చేసివుంచి
రి. వాండ్లయింటి పేరు. గదావాండ్లు. యీ వర్తమానం. యీ పెన్నమాంగాణి వ్యవహారం
చేస్తూవుండేటిరుమలరాజు అయ్యగారు విని ఆ పాముదెమ్మ చౌడేశ్వరికి మాన్యం
ఆదివ్వైబుట్లూరూవుండిన భూమియిచ్చినారు. ఈప్రకారం కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచినవి
దట్టిబుట్లూ పట్లూగామాలు విస్తారమయి. యీ మాంగాణిగుత్తిసీమలోకి చెల్లు

28 యుండెను అప్పుడు. ఈపెన్నమాగాణికిన్నీ ఈపెన్నమాగాణికి వుత్తరం. ఆరుకోసుల
మీద. గౌతమాశ్రమానకు ప్రతినామమయిన గుత్తిపేమకుసహా. గ్రామాలుకావా
డేనిమిత్తం మన్నెకావలి అంటే గ్రామాలలోనేల కావలివాళ్లు ఉపద్రవంలేకుండా చో
రభయంలేకుండా పరరాష్ట్రభయములేకుండా రాజువారికి కొలువులో హాజరుగా
వుండి. తమమాన్యాలువర్తనలు అనుభవిస్తూ వుండి. తమపనిపాటులలో. జాగ్రతగావుం
డవలెనని యిందునిమిత్తం. మన్నెకావలి అని. నేమకంచేసి యిచ్చినది. జెన్నెవీరభోగినాయ
డుకొమాళ్లు. జోగినాయడు జకార్లనాయడు. అన్నచెన్నమనాయడు. జోతినాయు
డు. ఈనలుగురున్నూ ఒకతల్లికొమాళ్లు. వీరు పాలయాకళి అచ్చుత గోత్రంవాండ్లు వారి
కి మన్నెకావలి. నేమకంచేసి యిచ్చిరి. పాముడిగ్రామానకు మాన్యాలు వర్తనలు. సహా అను
భవిస్తూ వుండి. పాముడికి పశ్చిమాన. ఆరుకోసుల మీద. వురిపికొండ అనే స్థలమందు.
నివిచివుండి. పైనవ్రాసిన జాగాలయందు. విచారించుకొంటూ వుండిరి. ఈప్రకారంకొన్ని

29. సం॥రాలు. విజయబుక్కరాయలవారు రాజ్యభారంచేస్తూ రాయలవారితట్టునుం
చి. యీపెన్నమాగాణికి వ్యవహారం చేసేవారు వచ్చి. కొన్నిసంవత్సరాలు వ్యవహారంచేసి.
యింతలో రాయలవారు కాలం అయినందున. రాయలవంశీకులు రాజ్యభారంచెయ్
చేస్తూ వుండి. కొందరు చనిపోయినవెనుక కనురాయలవంశీకులైన కృష్ణరాయలవారు.
రాజ్యభారంచేస్తూ వుండెటప్పుడు. రాయలవారు యీపెన్నమాగాణిలో చేరినగ్రా
మాలలో. పాముడి గ్రామం౧. పాముడికి వాయువ్యభాగాన ఒకటిన్నరకోసుమీ
ద. దేవరపల్లె౧. పాముడి పశ్చిమాన కోసుమీద నెమ్మెపల్లె౧. ఈమూడు గ్రామాలు.
గ్రామమ్ములనుపిలిపించి. ఉపసంపించి. మీమూడుగ్రామాలపొలములలో. గ్రామం౧
కి. యిరువై గొరుతులు మూడుగ్రామాలకున్నూ. అరువై గొరుతులభూమిని

పరీక్ష. గరితెడుభూమి అంటే. సూర్యోదయం దగ్గరనుంచి అస్తమయందను
౩౦. క ఒక గొర్రెలో విత్తనాలు. పత్తిలో ఆవిత్తనానకు పకారశేషా. యిందుకే గొరితెడు.
అనే సంకేతం. ఈ గొరితెడు భూమి వృత్తమ భూమి. అయితే కాలాను సారం. ఆర్ద్రేవర్షా
శవరుషాలు తక్కువపడకుండా. పయిరు చక్కగా పండినట్లు అయితే. గొర్రెకి యిరు
వై తూములధాన్యం. పండేది. తూముఒకి పదహారు మూతలు. మూఒకి పకారశేష.
యిరువై తూములను పకారశేషాలం. యిది వృత్తమ భూమి. అయికాలకాలా
అకేపాలు
వకువరుషం వచ్చినట్లు అయితే. యీప్రకారం పండేది. వరుషం తక్కువ అయితే. అర్ధం
మధ్యమం అధమం భూమి అయితే పాలికేపాలు పరతపాలు. అయ్యేది.
~~అకేపాలు~~. అయ్యేది. కనిష్ఠభూమి. అల్పై అధమ భూమి పాముడి పొలిమేర. పాముడికివా
యువ్యభాగాన. పశ్చిమం సహా అరకోసు మీద. పొలిమేరన. యిరువై గొరుతులభూ
మి విందువాయువ్యభాగాన. అరకోసుమీద. దేవరపల్లె పొలిమేర. భూమి గ్రామం.
దక్షిణం వెమల్లెపల్లె పొలిమేర భూమి. గ్రామం. యీప్రకారం. మూడు పొలిమేర
ల భూమి. అధమ భూమి. పొలిమేరన అరణ్యము అయివుండగా ఆ భూమి అగ్ర
౩౧. హారం చేసి. యియ్యవలెనని. గ్రామస్తులను విచారించగా. మంచిది. అని మూడుగ్రా
మాలు పొలిమేరను. అరువై గొరుతుల భూమి. అగ్రహారానకు నిష్కర్షచేసి యి
చ్చిరి. అప్పుడు పైన వ్రాసిన మూడు గ్రామాల పొలిమేరను. అడివి వుండగా. ఆ అడివి నరికించి.
రాయలవారు నూతనంగా అగ్రహారం. పాముడి గ్రామంలో వుండే. పంచాంగం జోస్యం (శ్రీ
వత్స గోత్రులైన. ఆపస్తంభ సూత్రులైన యజుశ్శాఖాధ్యాయులైన. గొల్లపల్లె చిట్టి
భట్లు జోస్యుల వారికి కొ. అరణ్యము ధారాగ్రహీతముగా. దత్తము చేసి యీమూ
డుగ్రామస్తులను. ముందరికి అగ్రహారంవారి మీద వ్యవహారం చేయకుండా ఖండి
తం చేసి. అగ్రహారం వడిచేటు ఖుగా. నిష్కర్షచేసి యిచ్చిరి. ఈ చిట్టి భట్లు జోస్యుల

వారికి కొమారుడు తిరుమలభట్లువారు. కలిగిరి. ఇట్లా కొన్నాళ్లు జరిగిన మీద
దటు యీ తిరుమలభట్లువారు విద్వేత్తు యరుదు ఘట్టివారు. అయి పాముడి గ్రామ
పంచాంగం అనుభవిస్తూవుండి యీ అగ్రహారం అయిన అడవి. యావత్తు నరికించి
32 నాల్గు పార్శ్వాల పొలములకిరుదు చేసి గ్రామం నూతనంగా కట్టించి గ్రామానకు పేరు. త
న పేరిటు తిరుమలపల్లె అని పేరువుంచ్చెను. ఈ తిరుమలభట్లువారికి పేరు. జనులు తిప్పా
భట్లు అని వాడుకొంటూవుందురు. మొదటి పేరు తిరుమలభట్లు. రెండో పేరు తిప్ప
భట్లు. ఈ రెండు పేరులువుండినందున. అగ్రహారం. అయిన తిరుమలపల్లెకు. తిప్పయ్య
పల్లె. అని పాఠం ఆయెను. తదారభ్యం తిప్పయపల్లె అనే పేరు. గ్రామానకువున్నది. ఈ తిప్ప
య భట్లువారు. అగ్రహారం అయిన తిప్పయపల్లెలో గ్రామంలో హనుమంతరాయప్రతి
ష్ఠ చేసివుండిరి. ఈ ప్రకారం అగ్రహారం. అనుభవిస్తూవుండిరి. రాయలవారు యింకా కొ
న్ని అగ్రహారాలు. కొన్ని జాగాలు చేసియిచ్చినారు. ఇట్లా వుమ్మడి మూడు సం॥రాలు
రాజ్యభారం చేస్తూవుండగా. ఈ పాముడి గ్రామంలో జనులకు గాలి వుపద్రవం చేత జ
నులకున్ను యింకా పశుజాతి మృగజాతికిన్ని. మొదలైనవాటికి వుపద్రవం పట్టి జనులు.
పశువులు సహా చస్తూవుండగా. ఒక దినం యీ పాముడి గ్రామంలో. పూడిన జనాలలో
33 ఒక స్త్రీమీదికి ఆవేశం వచ్చి చెప్పినది. నేను బహుకాలం నుంచి ఆహారం లేకవున్నాను. ఇందు
నుంచి యీ గ్రామంలో జనులకూ పశువులకూ. ఉపద్రవం చేస్తూవున్నాను. నేనువుండే జాగా.
యీ పాముడి గ్రామానకు ఆనుకొని దక్షిణ దిక్కు పినాకినీనది వద్దున. ఉత్తర పార్శ్వం భూ
మిలో గుప్తంగా శిలారూపకంగా వుంటూవుంటూవున్నాను. నాకు వెలపటికి ఆహారానకు.
బలియిచ్చి సేవచేస్తూవుంటె గ్రామంలో జనులకు. పశువులకు నిరుపాధిగా వుంటూవున్నా
ను. అనియీ ప్రకారం. చేసినా పేరుమువాళ్ల మ్మ. అనియీ ప్రకారం తెలిసి భూమి

నుంచితే వి. బలియిచ్చికొలుస్తూవుండేది. అని ఆ ప్రకారం చెప్పెను. ఆ మరసనాడు పా
ముడి గ్రామం జనులు. చెప్పిన ప్రకారానను. పినాకినీ నదివద్దునప్పోయి తవ్వి చూడగా అ
దే ప్రకారం. శిలారూపంలో శక్తి ప్రతిమవుండినందున అదే ప్రకారం వెలపటికి తీ
సి కొన్ని పోతులు. కొన్ని గొఱ్ఱెలు బలియిచ్చి. ఆ జాగాను. దేవాలయం దారులో. మిద్దె
కట్టించి కొలుస్తూవుండిరి. అప్పుడు గ్రామం జనులకు పశువులకువుపద్రవం. లేకుండా.
34 స్వస్థం అయి. గ్రామం నిండువుండెను. ఇట్లా కొన్నాళ్ళు జరిగిన మీదట. కృష్ణరాయల
వారు. పెనుగొండలో. రాజ్యభారం చేసి ప్రజసంరక్షణ చేసి. శాలివాహనశకవర్షంబులు
౧౩౪౭ అగునేటి. తారణనామ. సం॥ రము౦దు కాలం చేసిరి. అటు తరువాత వారి అ
ల్లుండ్లు. అయిన అళియ రామరాజు. తిరుమలరాజు గారు. రాజ్యభారం. చేస్తూవుండిరి
ఇట్లా కొన్నిదినములు. జరిగిన. మీదట. అప్పుడు యీ పాముడి గ్రామంలో వుండిన క
రణము. విరుపరాజు. కొండప్ప అనేవాడు. కరణీకతనం చేస్తూవుండగా తనపేర ఒకగ్రా
మం కట్టించవలెనని. యోచనచేసి. పాముడికి వుత్తరం. ఆరుకోసుల మీద. కాలాపురం పొలి
మేర సమీపాన గ్రామం సెత్తం. పేరుపరచి వురుమువేయించి. గ్రామం కట్టించి. ఆ గ్రామా
నకు తనపేరు. కొండాపురం అని వుంచెను. పాముడి గ్రామస్తులు. అంటే రెడ్డి కరణాలు.
పాముడి గ్రామానకు. తూర్పు ఒకపరువున్నర మీద. కొండూరు. అనే గ్రామంవుండగా
35 ఆకొండూరుకు. పరమటుకాలుకోసులో పాముడి పొలిమేరను. ఒక గ్రామం కట్టించి. ఆ
గ్రామానకు. పేరు క్ష్మేష్ఠాపురం. అని తనయిష్టదైవం. పేరుపెట్టిరి. ఇట్లా కొన్నాళ్ళు జరిగిన
మీదట వర్షాలు విస్తారములుగా వచ్చి. చెరువున నీళ్ళు నిండియుంకా మెక్కువగా. పెళ్ళపా
రి. నిర్వహించలేక. చెరువుకట్టు తెగిపోయెను. తదనంతరం చెరువును. బలం లేక నీళ్ళు
చెరువులో వుండనేక కట్టుపోయినందున. పాముడి భూమికి గ్రామాలయుం దున్నీళ్ళు

బలంబాలకాతేవుండెను. గనుక అప్పుడుయీగ్రామస్తులు. రామరాయలవారితో
గ్రామంలోనీరారంభం. ఆదరవులేదు. అని చెప్పినందున. రాయలవారు. పెన్నానదిలో కాలు
వతవ్వించమని. సెలవుయిచ్చిరి. అప్పుడుయీగ్రామస్తులుయీగ్రామానకు. ఒకకోసుమీ
ద. పరమతు. వేంకిరాజు కాలువ. అనే గ్రామం పొల్లాలోనున్న నదిలో తవి పెరతవ్వి. ఆ ద
నుంకాలువ తవ్వకువచ్చిరి. కాలువతవ్వించినతరువాత. నీళ్లుపారుతూవుండగా. కాలు
వకిందనీరారంభము. మాగాణి ఆయెను. ఆకాలువను విస్తారముగా. భూమికినీళ్లుపా
36 రుతూవుండెను. గనుక పెద్దకాలువ అనే పేరు పెట్టిరి. ఇట్లాకొన్నాళ్లు రామరాయలవా
రు రాజ్యభారం విచారించుకొంటూవుండగా వారిమీదికి తురుష్కులు. బిజాపూర అ
ల్లీ ఆదలు షాహా బిరుదు నిజాము. షాహా బు. తబహాటో. షాలు అయిదుగురు కూడిమే
కస్తులయి. యీనరపతి అయిన. రామరాయలవారిపైనవచ్చి యుద్ధం చేసి యుద్ధరం
గమందు. రామరాయలవారు నిర్వాహకం కాక యీపాదుషాహాలు చేతికి పట్టుబ
బడి. చికిలనందున యీపాదషాహాలు యీరామరాయలవారిని. తలకొయకో
సుకొని రాయలవారి సంస్థానంమునుంచి. తురుష్కులు పాలము చ్చేమయి. పెనుగొండమొ
దలైన. జాగాలలో. తురుష్కులదొరలు పదిరాజ్యం. విచారిస్తూవుండిరి ఇట్లాకొం
న్నాళ్లు జరిగిన మీదట. బాగానగరుకు ప్రతినాయమైన. హైదరాబాదుకు. ఢిల్లీపా
దషాహావారి తట్టునుంచి. బాగానగరం. హైదరాబాదు యీదక్షిణపాంతాల
కుసుబేదారు. ఖాంసాహెబ్ అనేవారిని విధరుష చేసి పంపించివుండగా వారు హై
37 దరాబాదుకువచ్చి హైదరాబాదులో రాజధాని చేసికొని. దరోబస్తు దక్షిణపాంత
రామేశ్వరం పర్యంతరం. రాజ్యభారం చేస్తూవుండి ప్రజసంరక్షణచేస్తూవుండ
గా. అప్పుడుయీగోత్రమాత్రమానకు ప్రతినామమైన గుత్తిసర్కారు అనియే

వుడి యీగుత్తికింద యీపెన్నపావుడి మాగాణి అనే పేరు పోయి పరగణాఅనే
పేరు. గుత్తి సరకారులోకి చెల్లుతూవుండెను. ఈప్రకారం చెల్లుతూవుండగా అప్పు
డు పావుడి గ్రామస్తులను గోలకొండకు పిలిపించి. గ్రామంజమాబందీలు
జెచుకాయించి సెలవు యిచ్చి అంపించేటప్పుడు. యీగ్రామస్తులుమనవి చేసు
కొన్నదియేమంటె. పూర్వం యీ గ్రామానకు చెరువువుండగా. చెరువు ఖిలపడిపోయిన
వెనుక అళియరామరాజువారు. పెద్దకాలువ అనిఒకకాలువ త్రవ్వించిరి. ఆకాలు
వనుంచి గ్రామంపొలానకు నీళ్లుబాలవు. ఇంకాఒకకాలువకు సెలవుదయచేసి త్ర
వ్వించితే యింకావిస్తారంగా పొలం కిరుదు ఆబాదు అవుతుంది అని చెప్పుకోగా. అదె
ప్రకారం వారు. దయచేసిరి. అక్కడనుంచి సెలవు తీసికొని గ్రామానకువచ్చిరి
38 అటుతరువాత యీ గ్రామస్తులు. ఆ జోలె సెలవుప్రకారం. గ్రామానకు పరమటు
క్షేత్రపాలకొండకు వుత్తరం. భైరవక్షేత్రానకు దక్షిణం. నదిమధ్యమందు తవిపెరపె
ట్టి. అక్కడనుంచి కాలువ త్రవ్వించుకొని. తెచ్చి మధ్యె ఒకజాగాన ప్రవాహం పెద్ద
కం. విస్తారంగావచ్చి. భూమి తెగకోసి ఉపద్రవం అవుతుంది. అని ఒకజాగాన విస్తారంగా రూ
కలు ఖర్చు చేసి ఒకతూము కట్టించి అగుమార్గంనీళ్లు వచ్చేటట్టుగా కాలువ పావుడి
పొలములోకి తీసుకవచ్చిరి. కాలువ పేరు పరమటికాలువ అనిపేరు. ఈకాలువనీళ్ల
లో. కొంతపొలం నూతనంగా. అచ్చుకట్టు వేయించి. కిరుదు చేసిరి. అటుతరువాత యీ
గ్రామం. కరణాలుపైకి. కరణం సీతాపతి. అనేవాడు గ్రామానకు పశ్చిమం పూర్వము
దురాయలవారిమన్నెంతరములో జంభయపాల్లెం. అనే గ్రామం వుండె. ఆగ్రామం ఖిల
ము అయి నందున కాలువ వచ్చిన తరువాత ఆగ్రామానకు తూర్పు దేవాలయా
లు పాడుబీర్ణము అయి వుండగా. అక్కడా గ్రామం నిర్మాణం చేయవలెనని యో

39 చన చేసి అక్కడ పూర్వం. వుండిన దేవాలయం. చుట్టూ పాముడి గ్రామానకు. పశ్చిమ
అరకోసు మీద ఒక గ్రామం. నిర్మాణం చేసి ఆ గ్రామానకు తమ తండ్రి శివరామయ్య పేరిట
శివరాంపురం. అనే పేరు పెట్టెను. తరువాత అక్కడ పూర్వం వుండిన. కేశవస్వామి దేవాలయం
శివాలయం. యీ రెండున్ను. శిథిలము అయి వుండగా. తిరిగి జీర్ణోద్ధారం. చేసి దేవుండ్లను
సంప్రోక్షణ. చేయించి ఆ దేవుండ్లకు. పాముడి పూజకు. చెన్నమాధవస్వామికి పూజచేసే
అర్చకులు సాతాని అప్పన్నను. కేశవస్వామికి నిష్కర్ష చేసి. కాశవిశ్వేశ్వరులకి భోగేశ్వ
రునికి పూజ చేసే తంబళమల్లప్పను. యీ ప్రకారం యిద్దరిని నిష్కర్ష చేసి ఆ దేవుండ్లకు
తళిహా దీపారాధనకు అర్చకులకు ఉదరపోషకు సర్వోదారం భూములో కొంత కాడారంభ
ములో కొంత యీ ప్రకారం మాన్యాలు నిష్కర్ష చేసి. యిచ్చిరి తరువాత ఒక హనుమంత
రాయక్షేత్ర నూతనంగా నిర్మాణం చేయించి. కేశవస్వామి దేవాలయానకు. అంచున యీ
శాన్య భాగాన దారులో ఒక దేవాలయం. కట్టించి ఆ దేవాలయంలో ఆంజనేయస్వామి
ని ప్రతిష్ఠ చేసిరి. ఆ మీదట పాముడి గ్రామం. కాపు జనం విస్తారంగా. వచ్చి బస్తీ అయినంద
40 న గ్రామంలో రైతులు. గ్రామానకు తూర్పు పొలము. బీడు వుండగా యింకా ఒక కాలువ త
వ్వించినట్టయితే యీ పొలం కిరుదు చేసుకొనెను. అని చెప్పుకొనినందున అప్పుడు గ్రామ
స్థులు నగిరి తట్టునుంచి సెలవు తెప్పించి. గ్రామంలో వుండిన ముఖ్య రైతు. నూసం గంగిరె
డ్డి. అనే వాడితో కాలువ తవ్వించమని. చెప్పి తవ్వించి. కాలువ కింద పొలము కిరుదు. చేసిన
ట్టయితే యీ కాలువ కిందనేను దశబంధం నిష్కర్ష చేసి యిప్పిస్తామన్నాము. అని చెప్పిన
దున. అప్పుడు ఆ గంగిరెడ్డి. అనే కాపువాడు. భోగేశ్వరుడు. చెన్నమాధవస్వామి దేవా
లయాలకు నయిఋతి భాగాన నదిలో తలపెరల తవ్వించి. అక్కడ నుంచే. గ్రామాన
కు ఆనుకొని. దక్షిణం నది వడ్డున. తవ్వుకొని. తూర్పు కాలువ. తీసికొని. పోయి తూర్పు

బీడువుండినపొలం యీ కాలువ నీళ్లలో నూతనంగా. అచ్చుకట్టు వేయించి కిరుదు
చేసెను. చేసిన వెనక ఆగంగిరెడ్డికి కాలువ కిందకిరుదు అయిన భూమిలో నగిరివా
41. రియెరత చేసిన గిరివారి సెల్వప్రకారం. దశబంధం. అనే పేరు. పెట్టి మాన్యం నిష్కర్ష
చేసియిచ్చిరి. తదారభ్యం ఆ కాలువను. గంగిరెడ్డి అనే కాలువ. పేరు వాడికెవున్న
ది. ఆ కాలమందు గోలమస్తులు గొలుము జమాబందీలు. చుకాయించుకొనేటందు
కు గోలకొండకు. పిలిపించగా. పోతూవుండురు. తానీషావారి ప్రభుత్వం వర
కు యీ ప్రకారం గోలకొండకు. చెల్లుతూ వుండెను. శాలివాహనశకం. ౧౪౪౦. అగు
నెల ప్రమాదీచనామ. సం॥ర. మాఘ శు ౧౧. లు. నిడిమామిడి. బసవాభట్లుకొమారు
డు. అయిన అనంతభట్లు. సాము దిగాలమంలో. పూర్వం నుంచివుండె. భోగేశ్వరస్వా
మి దేవాలయా. నకు వుత్తరం. పదిఅడుగులు. మీద అంచున. పూర్వనగరేశ్వర
దేవాలయం వుండి. దేవాలయం శిలమై వుండగా. జీర్ణోద్ధారం చేసి. దేవుండ్లను సం
ప్రోక్షణ. చేయించిన వివరం. నగరేశ్వరులు శ్రీమల్లికార్జున. లింగం ౧. యీ రెండు నన్ను
సంప్రోక్షణ. చేయించిన వైద్య. కట్టుబిల్లలకు. తమకు చెల్లే మాన్యం లోని దిమామిడివ
డిబిజ.వరీ. ౬౨. చేను. బీజవరీ. ౬౩ యీ ప్రకారం. ధారాగ్రహితంగా. యిచ్చినందుకే
శ్వరుడు. వినాయకేశ్వరుడు. భోగేశ్వర దేవాలయంలో. దేవుళ్ల పంనిధి నప్రతిష్ట
42 చేయించి. యీ ప్రకారం తనగురుతువుండేలాగున. భోగేశ్వర దేవాలయం. ఆనుకొని.
తూర్పున. నాగులబండకు శాసనం వేసివున్నది. ఇది గాకయీ భోగేశ్వరస్వామి దేవా
లయం. దక్షిణద్వారం. అంచున. పడమర బండకు వుండే. శాసనం. శాలివాహన శకం.
౧౪౪౦. అగునేటి. సం॥ మందు. బాగంటి నాగిశెట్టి కొమారుడు నందిశెట్టి రాతి
గరుడగంభం పెద్దది చేయించి. భోగేశ్వర దేవాలయానకు తూర్పుతట్టు. దేపారాధ

నకు సమర్పించినాడు. ఈప్రకారం శాసనం వేసి వున్నది. ఇది గాక. యీ గ్రామం పార్వతీ
దేవి దేవాలయం. ద్వారం అంచున. పడమర బండకు శాసనం వుండేది. అక్షరాలు. కనుపిం
చవు మాసిపోయినవి. యీ గ్రామానకు పశ్చిమం. మండపమీద. చెలూసుందుకు.
శాసనం వేసినది. అక్షరాలు మాసిపోయినవి. కనుపించలేదు. ఇదిగాక యీ గ్రా
మానకు. యీశాన్యభాగమందు సోముదెమ్మ దేవాలయం పూర్వమందు. కొం
43. చెము గా గర్భస్వహం శిలామంటపంనూ. కట్టించి వుండిరి. శాలివాహన శకము
౧౪౩౨ అగునేటి విరోధికృన్నామ. సం॥ శ్రావణ. శు ౧౧ లు శ్రమతు చేస్తసాగి
సెట్టి. భోయిళ్లనికొమారుడు. అప్పన్నభోయిడు. చౌడేశ్వరి సోముడెమ్మకు ధర్మమంటు
పమున్నూ. కట్టించి. రాతి గరుడస్తంభమున్నూ చేయించి. సమర్పించి. యీప్రకారం తన
గర్భ ఉండేలాగున. దేవాలయం అంచున నిలువుబండకు. శాసనం వేసి వున్నది. ఇట్లాకొ
న్నాళ్లు జరిగినమీదట ఆదీషాహవాదు కాలం అయినందున. ఢిల్లీ తట్టునుంచి. ని
జాముమల్కులు ౭. అసఫజహా దవులతు. హైదరాబాదు. చేరి. కల్లు కర్నాటకరాజ్యం. చేస్తూ
వుండగా. కొన్నాళ్లు జరిగినమీదట. అరకాడు పరగణానకు సాదుల్లాఖానుసు
బేదారు మొకరరు అయి. అరాడుపరగణానకు. చేరి. అర్కాడు. తట్టు జాగా. చే
44 సి కాముబారు. చేస్తువుండగా యీ సోముడి పరగణా అరకాడు. కిందనే చెల్లుతూ
వుండెను. ఈప్రకారం తురుషకులు ప్రబలమైనందున సోముడి గ్రామానకు ఉత్తరభా
గమందు సమీపాన నమాజు గహా కట్టించిరి. అందులో తురకవాండ్లు సం॥ నకు
పండుగపూటన మాజు. గహాకు పోయి. తమ వేదము చదివి. అక్కడనుంచి. తమయిం
టికి వచ్చి చేరేది. ఇట్లా మరియాదలు నడిచేటందుకు నమాజు గహా కట్టించిరి. తప్ప
యిం యీ గ్రామానకు నమాజుగహా వుండలేదు. ఈప్రకారం అరకాడు. కిందనడి

చేదినాలలో. ఆసమయమందు యీ పాముడి గ్రామంలో పినాకినీనదికి ప్రా
ర్ణప్రవాహం వచ్చి. గ్రామంలోకి నీళ్లు ప్రవేశం అయినది. వద్దున కొన్ని యిండ్లను
సహా వుపద్రవం అయి కొట్టుకొనిపోయెను. అటుతరువాత పాముడి గ్రామంలో
45. కాటూరి తి. జనార్దనాచార్యవారు. తమ శిష్యులలో సహా పాముడిలో వాసం చే
సికొని వుండినప్పుడు. యీ జనార్దనాచార్యులవారి శిష్యుడైన. సఖరె భీమాభ
ట్లు అనేవాడు. కృష్ణానది నివృత్తితీరమందు. చక్రతీర్థం అనే స్థలమందు. స్నానం
చేస్తూవుండగా తన చెంబు చక్రతీర్థంలో పడి ముణిగినందున. చక్రతీర్థంలో నీ
ళ్లు విస్తారంగా వుండగా. అందులో మునిగి. చెంబు బయటికి తీయవలెనని యో
చన చేసి. మునిగేటప్పుడు. ఆ చక్రతీర్థంలో. పాషాణ విగ్రహం హనుమంత
రాయని విగ్రహం. చేతికి చిక్కినందున. బయటికి తెచ్చి. రెండోసారి తన చెంబు
నిమిత్తం. మునిగేటప్పుడు. చేతికి చెంబు చిక్కి తాను బయటికి వచ్చెను. అప్పుడు
ఆ హనుమంతరాయని విగ్రహము తన యింటికి తీసికొని వచ్చెను. ఆ నాడు రా
త్రి యీ సఖరె భీమాభట్లుకు స్వప్నం అయినది యేమంటే నన్ను పినాకినీనది
లో. పాముడి అనే గ్రామంవద్ద ప్రతిష్ఠ చేసి పూజచేస్తూవుండమని. స్వప్నం అయి
నందున. ఆమరసునాడు. చక్రతీర్థాననుంచి ప్రయాణం అయి. తన ఆచార్య
46. లయిన. కాటూరి జనార్దనాచార్యులవారి వద్దకు వచ్చి పాముడికి చేరెను. ఆ విగ్ర
హాన్ని తమ ఆచార్యులవారికి యిచ్చెను. ఆ ఆచార్యులవారు ఆ ప్రతిమను తన
యింట్లోనే వుంచుకొని. కొన్ని దినములు పూజచేసుకొంటూ వుండేటప్పుడు. యీ జ
నార్దనాచార్యులవారికి. స్వప్నం అయినది. యేమంటే నన్ను యీ పినాకినినదిలో.
ప్రతిష్ఠ చేసి వుంచి. పూజచేస్తూవుండమని. చెప్పినందున యీ యీ ఆచార్యులవా

రు. స్వహస్తపరహస్తంలో. ధ్రవ్యం సంపాదించినదిలో. ఒకపెద్దశిలవుంటే ఆశిలమీ
దరెండుస్తంభాలు. కొంచెం బయలుగావుంచి ఆశిలమీద అష్టబంధన
చేయించి యీఆంజనేయస్వామివిగ్రహాన్ని స్థాపనచేసిప్రతిష్ఠచేసి పూజచేసేట
ందుకు ఆరంభముచేసిరి. తదారభ్యం పూజ అవుతూవున్నది. ఈహనుమంతరాయడు.
47 పాముడిగాలిమంలో వుండినవాడుకాడు. చక్రతీర్థనుంచి. తెచ్చిప్రతిష్ఠచేసినది.
యీజనార్దనాచార్యులవారి పౌత్రులైన వాసుదేవాచార్యులవారు. యీదినంవరకు.
ఆంజనేయస్వామి పూజచేస్తూవున్నారు. తమపెద్దలు కట్టించిన జాగాగనుకయీ.
పాముడిగాలిమంలో వాసంచేస్తూవున్నారు. తదనంతరం కడప ఆపాలెంతానకు
మయానాజాఫ్ఖానువారు నబాబు గిరికివచ్చి కడప ఖాయం. చేసి. కొంతసీమ విచా
రిస్తూవుండిరి. అప్పుడు గుత్తికిల్లా హైదరాబాదు. సుచెల్లుతూవుండెను. ఈపా
ముడితాడిపత్రి యింకాకొన్ని తాలూకాలు. ఆరకాడుకింద నడుస్తూవుండెను.
గండికోటవగైరాతాలూకాలు. కడపమయానావారికి. నడుస్తూవుండెను.
ఈప్రకారం నడుస్తూవుండగా. హైదరాబాదు. నిజాంనవాబులు. వారితట్టునుం
చి. యీపాముడిపెలదతైనతాలూకాపరగణాలు. కడపమయానాదా
వుత్ఖానునకి. యీపాలెంతం జాగీరు అయి. కడపకింద నడుస్తూవుండెను. ఆరాకాడు
48 వారియిలాకా. తప్పెను. ఆసమయములో. యీజాగీరుదార్లు యీపాముడిగా
మానకు ఆరకాడుతట్టునుంచి. కొంతమంది. రంగారెడ్లనుతెచ్చి. యీపా
ళ్లో కవులు యిచ్చి యీడనివిపిరి. కొంతబస్తీ అయెను. ఈదావూత్ఖానునికి ముగ్గు
రుకొమాళ్లు. వివరము. ౧ చెంబుమియ్యా ౧ గుడ్డినబాబు ౧ అబ్బులనబీఖాను.
ఈప్రకారం ముగ్గురుకొమాళ్లు వుండిరి. దావూత్ఖానుడు కొన్నిదినములు వుండిపో

చేస్తూవుండి. చనిపోయినపిమ్మట. అతనికొమారుడు. చెంబూమియ్యాఖాను కడ
పమొదలుకొని ఘుండికోట పర్యంతరం కొంతతాలూకానడుస్తూవుండెను. గం
డికోటదగ్గరనుంచి. పశ్చిమం వురవకొండ పేమదమతె అబ్బులేనబీఖానునికి.
కొన్నితాలూకాలు నడుస్తూవుండెను. గర్జిసబాబుకుతాలూకాలు. యేమి
దడువలేదు. ఈప్రకారం వ్యవహారం చేస్తూవుండిరి. ఈప్రకారం వ్యవహారం చే
స్తూవుండెటప్పుడు వారితట్టునుంచి. కందనూలు నవాబుమతుఖానుడు అనే
49 సరదారుడు వేసూరు గ్రామములో తమదగ్గర కొలువు కొలుస్తూవుండగా
ఆనవాబుమతుఖానునికి. పామిడితాలూకా జహాగీరు. యిచ్చిరి. ఆనవాబుమతుఖా
నుడు. ఆనే సరదారుడు. యీదకువచ్చియుండేవుండి జహాగీరు అనుభవిం
చుకొంటూవుండెను. అప్పుడు యీపాముడి గలమం ఆనుకొని. కిల్లాకొట్టి
గోడకట్టించి. బురుజులు వగైరా కట్టించి. వాకిండ్లు వేర్పరచి. జవికట్టించి
కోట బందోబస్తు చేసుకొని. వుండెను. ఈనవాబుమూవ్వానుడు. యీవూరిదగ్గర
నాల్గు సం॥రాలు. జహాగీరు అనుభవించుతవుండెను. ~~ఈనవాబుముఖ్ఖానుడు.~~ అటు
తరువాత. నవాబుఖ్ఖానునికి. తగైరు చేసి. తమదగ్గరకు పిలుపించుకొని. తమతమ
తట్టునుంచి. రహెమానుఖానుమయూజా. అనేవాడికి. యీ తాలూకా ఫౌజుదారి
గిమాములాంసహా. మొకరరు చేసి. అంపించిరి. అరహెమానుఖానుడు. యీతా
లూకా వ్యవహారం. చేస్తూవుండగా. కొన్నాళ్లు జరిగినమీదట వుదిరిపికొండ
50 లోకావలివారు. జున్నముసలప్పనాయడు. వుండగా. యీ ముసలప్పనాయని
కి. కావలివర్తనలు. నడిపించేదానికి. హారక్షక తత్తు చేసి. అదావతు చేసినందున,
యీముసలప్పనాయని కొమారుడు. అయిన చినజోగినాయడు యీరహె

మానుఖాను నిమీద. యీతాలూకాలలో. తమకు నడిచే కావలి రుసు
ము. మాన్యాలు వగైరా హరకతు చేసినాడనే. అదావతు చేత. సమయం
చూచి యీరవో మానుఖానుణ్ని కొట్టివేసెను. ఆరవో మానుఖానుని.
పెండ్లాము ఆశాబీబికి. కడప మయానాశావారికు మొఱ చేసెను. జన్నము
సలప్పనాయుని తట్టునుంచి పాముడి గ్రామం కావలి మాన్యాలు ఏయుకియు
దస్తము. బొజవరిమడి. మంకిరాజు. కాలువ దగ్గర యీద్దుము. బొజవరి మడియీ
ప్రకారం. నల్తుము మడి. దానపూర్వకముగా దానపత్రము. వ్రాసి. శాలివాహ
నశకవర్షంబులు. ౧౬౨౪. అగునేటి చిత్రభాను. సం॥రమందు. నిష్కర్ష చే
సియిచ్చినారు. తవో మానుఖానుడు పోయిన వెనక వాడి అల్లుడు. అయినఘా
సిమియ్యా. ఒక సంవత్సరం దనుక వ్యవహారం. చేసిన తదనంతరం. ముల్లవారరాయు
డు. రెండు సంవత్సరాలు. యీతాలూకా వ్యవహారం చేసెను. తదనంతరం గాజి
బచ్చిరామన్న పంతులువారు. వ్యవహారం చేస్తూవుండెను. అప్పుడు. శక ౧౬౨౨ అ
గునేటి యువనామ. సం॥ రం॥ యీపరగణా వ్యవహారం. చేస్తూవుండి. శింగనమల ప
రగణా వ్యవహారం. విచారించుకొనేటుందుకు పరగణా తట్టు పోయిరి. ఆసమయ
మందు. పేషువా వారి తట్టునుంచి. సిద్దోజీ. ఘోర్పడే వారి. కుమారుడు. మురారిరా
వు. ఘోర్పడె మమ్మలకత్మదారుగారు. ఆరువేల సత్రములో. సొండూరు నుంచి.
వచ్చి యీపాముడి గ్రామం కాపుదనం వగైరా. బాలాబస్తీవుండగా. అప్పుడు వ
చ్చి గ్రామం దరోబస్తులు తాయించి. పూరు ఘిరాయించుకొని. దరోబస్తుం
రయితులను. నిలుపుకొని. లక్ష్మయ్యాపొయులు దనుక. పుళ్లోయి. వసూలు. చేసికొ
ని. గ్రామం వ్యవహారం చేసే. నల్లురుకేరణాలను సహాపెం తుత్తే సికొని. గ్రామాన

52. కుయిరుపై కోసుల మీద. పుటవెపర్తికి. ఓడుక పోయెను. ఆడకు పోయిన వెన
క యీ గాలిమం వరదాలకు. ఖర్చువెచ్చాలకు యిచ్చి తిరిగి గాలిమానను షల
వు యిచ్చి అంపించిరి. తదనంతరం యీ గాలిమాలు. టాయించుకొని పోయినప
ర్వానము కడప లో మయాజా. అబ్దుల్ నబీఖానువారు విని అప్పుడు తమత
ట్టునుంచి యీ పాముడి గాలిమరి. కొలు యిచ్చి బస్తీ చెయుమని. సేహాలు చందు.
అనేవాణ్ణి యీడకు అంపించిరి. సేహాలు చందు యీ గాలిమానను వచ్చి కొలు
యిచ్చి గాలిమం అజాదు చేసుకవుండెను. అప్పుడు అబ్దుల్ నబీఖానుడు కడప
తట్టునుంచి. కొంతమంది తైతులను. రంగారెడ్డి వాండ్లను. యీ గాలిమానను ఉం
పించెను. అప్పుడు కొంత బస్తీగా వుండెను. తదనంతరం. యీ అబ్దుల్ నబీఖానుడు కా
లం చేసెను. అటుతరువాత. అబ్దుల్ నబీఖానునికి. కొమారుడు గని మియ్యా. అ
నేవాడు. చెంబు మియ్యాకు మసీదు. మియ్యా అనేవాడు. యీ ప్రకారం. యిద్దరు
53 కుమార్లు వుండిరి గడ్డి నబాబుకు కొమార్లు లేరు. ఇద్దరు సేదరులు. అయివుండగా
వానిత మృతుడు. అయిన గడ్డి నవాబు. కొన్ని దినములు రాజ్యం వ్యవహారం చేసెను
తదనంతరం. మసీదు మియ్యా. కడపా గుర్రం కొండా. మొదలైన తాలూకాలు
రాజ్యం దరోబస్తు. బందోబస్తు చేసికొని. తమ్ముడు. అయిన. గనీ మియ్యాకు గండి
కోటకు వుత్తరం. మూడు కోసుల మీద చిన్నపసుపుల. పెద్దపసుపుల. గయింకాచు
ట్లూటూ వుండగా. గాలిమాలు ఉభయం. వాళ్లు గాలిమాలు. జహాగీరు. మొకరరు. చేసి
యిచ్చి తనప సీమంతా వవహారం. చేస్తూవుండెను. ఇట్లా కొన్నిదినములు జరిగిన పి
మ్మట. గనీ మియ్యాభీత మృతుడు. అయిన మసీదు మియ్యా లోనాకు అర్ధరాజ్యం.
పంచియియ్యమని. అడిగినందున. అప్పుడు ఘండి కోట. దొగలిసుంచి. పరమత

తాలూకు అంతా వ్యవహారం. స్వాధీనం చేసి. పాళెలు. పేష్కస్తీ. రూకలు సహా
స్వాధీనం చేసి యిచ్చెను. ఈప్రకారం. కొన్నిదినములు. వ్యవహారం చేసికొంటూ వుం
డిరి. తదనంతరం. గుత్తిదుర్గం మొగలై. హైదరాబాదు నిజాముల్లిఖాను నిఅధరపున
౫౪ వుండి-ఆ కిల్లాలో. వుండిన మందిములు రావు ఘోర్పడే గారిలో. ఫితూరి చేసి
గుత్తిదుర్గం మురారిరాయునికి స్వాధీనం చేసిరి. ఆకాలమందు మురారిరాయని
~~సాధీనం చేసిరి.~~ వద్ద జనబలం విస్తారం లేదు. మురారిరాయుడు. గుత్తిదుర్గం మీ
ద. నేకాయంగా. వుండెను. (శ్రీ)వయ ఖ నామ సంవత్సరమందు. పాముడిగాలవంలో
వుండే కరణం వెంకటాచలం. పాముడిగాలమాలకు. పరమటు వాయువ్య భాగాన
ఒక కోసు మీద. అడవియుండగా. అడవి నరికించి. పాముడి పొలిమేర. సరిహద్దున.
గ్రామం నిర్మాణం చేసి. ఆ గ్రామానకు. పేరు తమయిలవేల్పు. దేవుడు. వుమామ
హేశ్వర. పురం. అనే పేరు పెట్టెను. తదనంతరం పాముడిగాలమానకు పడమర అర
కోసు మీద పూర్వం వుండిన. శిలాపురం అనే. గ్రామం పాడు అయి వుండినందున. అకర
డకు సమీపానమూతనంగా గ్రామం మొదలు కట్టించి. శివరాంపురం. అనే నామ
ధేయం వుంచెను. మహేశ్వరాపురానకు జనులు. మహేశ్వరపురం. అని వాడుకొంగా
శూద్రులు మొదలైనవారు (పు) ముత్తపల్లె అని వాడుకొంటున్నారు. శివరాం
పురానకు మున్ను. పూర్వం వుండిన. శిలాపురం. అని అనుకొంటూ వున్నారు. పాముడి
౫౫ గ్రామం చెరువుకు ఆగ్నేయ భాగాన సమీపాన. ఒక గ్రామం కట్టించి. ఆ గ్రామాన
కు. తమ తల్లి పేరు. లక్ష్మీపురం. అనే పేరు. పెట్టెను. ఈ మూడు గ్రామాలు మున్ను కరణ
యుగ్మ వెంకటాచలం. కట్టించినవే కాని పూర్వం గ్రామాలు. వుండలేదు. ఇట్లా
వుండగా. శాస్త్రీయ యావత్తు ఘూలు మెలు అయి వుండగా కడపనబాబు గసి

మియ్యాళీ తరఫునుంచి గురవప్ప అనే షాజుదారుడు షా పాముడి గాలిమం వ్యవ
హారం చేస్తూవుండగా నానా నరసింగరాయుడు అనేవారు కొంత ఫౌజు జమచే
సికొని రాయదుర్గంనుంచి యీ పాముడి గాలిమానకు వచ్చి గురవప్ప షాజుదారు
డువుండగా మూడు నెలలు ముట్టడి చేసి పాముడి గాలిమం ఖిల్లా ఠాణా వేసికొ
ని నరసింగరాయుడు పాముడి [illegible] లోనే ఖాయం గావుండెను. తదనంతరం పే
ష్వావారి తట్టునుంచి అప్పా బలవంతరావు అనే సరదారుడు భారీ జమీయతుతో
పరస్పరం గా కడప సిద్ధవటం జేరి కడప నబాబు మసీదు మియ్యాళీ ప్రబలము అయివుం
డగా మసీదు మియ్యాళీలో లడాయి చేసి లడాయిలో గామ సీదు మియ్యాను కొట్టివే
సి కడప ఠాణా తీసికొని కడప గుర్రంకొండ వగైరా పాలెంతాలలో తన ఠాణా వుంచి
ఆడనుంచి ఆర్కాడు పాలెంతాలకు పోయెను. మరి ఆరు నెలలకు ఆ బలవంతరా
56 యుడు కడపకు వచ్చి ఆడనుంచి గుత్తికి రావలెనని తమ జమియ్యతులో గుత్తి కిల్లా
లో వుండే మురారావు ఘోర్పడే వారి ఛాటకి వచ్చెను. ఈ పాముడి గాలిమంలో నానా
నరసింగరాయుడు ఆరు నెలలు పర్యంతరం వ్యవహారం చేస్తూవుంటూ పాముడిలో
నేవుండగా యీ సమాచారం బలవంతరాయుడు వారు విని యీ నరసింగరాయణ్ణి
గుత్తికి పిలిపించుకొని గుత్తి సమయావత్తూ మురారాయణ్ణి స్వాధీనం చేసి యీ నర
సింగరాయణ్ణి తనవెంట తీసికొని పునహాకు పోయి శ్రీమంతులవారి ఛాటి యీ
నరసింగరాయణ్ణి చేయించెను. శ్రీమంతులవారు యీ నరసింగరాయణ్ణి షా
ద బాబాదయ వుంచి గుర్రంకొండ పాలెంతానకు వ్యవహారానకు అంపించిరి. ఈము
రారాయుడు గుత్తి పాలెంతం యావత్తూ వ్యవహారం చేస్తూవుండెను. ఈప్రకారం
వుండగా పాముడి గాలిమంలో పూర్వం కడప మయానా వారికి పాముడి గాలిమం

నకు తూర్పున బతె కాలువ వుండగా మధ్యే భేలం అయి వుండినందున మురా
రాయడనే మన్యంతరంలో వూర గొంచి సాగుబడి కాలు యిచ్చి గుత్తి సుబవ్వగా
నడిపించితే అయిదు సం॥ రాలు కాలువ పెట్టుంచుకొని గొంచి రయితులు కా
57 లువ తవ్వించి కాలువ కింద పొలం కిర్దు చేసిరి. ఆ కొత్త కాలువ యిప్పుడున్ని
వున్నది. కాలువ తవ్వించినప్పుడు వూరికి తూర్పు ఆనుకోని కోట వేసివుండగా. ఆకో
ట వాండ్లు తమ తమ పంపులలో లోపల లోచింత చెట్లు యింకా కొన్ని దిన్సులు
చెట్లు వేసి వుండిరి. ఆ కోట కొట్టిన వెనక. చెట్లు నాగిరెడ్డి అనేవాడు కాపాడెను.
ఆ చెట్లు యీవేళకు గుంపుగా వనం వున్నది. ఇంతలో వాంజేల అనంతపురాన నుంచి
బసవప్పనాయడు కొంత ఫౌజుతో వచ్చి. యీ పాముడి గఢం కొంతలూ
టి చేసుకపోయెను. తదనంతరం శ్రీరంగపట్నము పాలెంతానకు మైసూరురా
జు తట్టునుంచి హైదరల్లీఖానుడు. ప్రబలమయి వుండి. శ్రీరంగపట్నం పాలెంతం యీవత్త
అధికారం చేస్తూవుండి. కొన్ని సం॥ రాలు. గడిచిన పిమ్మట కడప పాలెంతానకు భూ
రిజ మియ్యా తుట్టె చేరి. కడప నబాబు. ముపేదు మియ్యా కొమారుడయిన. అబ్దుల్
హాలీం ఖాన్ని కొట్టివేసి. కడప పాలెంతానకు. థానా వేసి. అక్కడనుంచి. గుత్తి
కి వచ్చి. ఆంగీరస సం॥ రం. మొదలుకొని. యిరువైనాల్గు సం॥ రాలు రాజ్యం చేస్తూ
వుండగా యీ మన్మథ సం॥ రమందే గుత్తికి వచ్చి గుత్తి థానా వేసికొని. మురారా
యడనే కైదు చేసుక. తమ సైన్యముతో పెంటువేసుకపోయి. కపాలదుర్గం మీ
ద వుంచెను. ఆదుర్గం మీదనే. మురారాయడు. కాలంపోయెను అప్పుడు పేషవా
వాటి వారి అమలు నిలిచిపోయెను. ఇట్లా కొన్నాళ్లు గడిచిన మీందట. హైదరు
న బాబు కొమారుడైన. టిప్పుసుల్తాను ప్రబలమయి. రాజ్యం యీవత్తూవిచా

౬౪ రిస్తూవుండగా సాధారణ సం॥ర మందు. పేష్వావారి తట్టునుంచి. హరిఫంతఫ
డికె తాంతె. అనే సరదారుడు. టిప్పు మీదికి యుద్ధానకు పోతూవుండగా యీ
పాముడికి వచ్చి. పాముడి ఠాణావేసికొని. సత్తి సరదేశాయి. నరసింగరాయని
కొమారుడయిన. రామరాయణ్ణి యీ పాముడిలో వుంచి. శ్రీరంగపట్నానకు త
ర్లిపోయిరి. తాగాయితే ఆరునెలలు పర్యంతరం. హరిపంతు తాంతే వారి ఠాణావుం
డెను. వారు యికడ వుండగా. మొగలాయి తట్టునుంచి యీదాయత్ ఖాను న
బాబు అనే సరదారుడు గుత్తి దగ్గర దిగివుండగా. కండ్లపల్లె పెద్దయ్య. అనే రె
డ్డివాడు. ఆ సరదారుడి ఠావుకు పోయి భేటి అయి. మాటుపలుకులు ఆడుకొని.
ఆ సరదారుడి ఫౌజులో కూడా యీ పాముడికి తోడుతె వచ్చి ముట్టడివేసిరి. ఈ
ప్రకారం రెండు నెలలు ~~ముట్టడివే~~ లడాయి చేసిరి. ఇట్లా కిల్లా ముట్టడి వేసినప్పు
డు. పేటలో వుండిన దేవాలయాలలో. పరమపదరాజస్వామిని. నేలకు పడవేసి. చెన్న
కేశవస్వామిని. భిన్నం చేసి. భోగశాలరుణ్ణి. సన్నలు వేసి మొంటితోక దలకపోయే
వేళకు. దేవళంలో పరుపుబండలు అన్ని పేకివేసి. గుంతలు పెట్టి గాలమం అంతా
విపొలతం చేసెను. దేవాలయాలలో వుత్సవవిగ్రహాలు. ఆభరణాలు.
సమగ్రం దోచుకపోయిరి. అప్పుడు టిప్పుసుల్తాను ఫౌజులో సలవా చేసికొని.
రాజ్యాదియధాప్రకారం. తమ స్వాధీనం చేసికొనే వేళకు ఫౌజులు యధాప్రకా
౯౪ రం. తమతమ జాగాలకు తేచిపోయిరి. అప్పుడు యీ వూరిలో. ఠాణావుండిన
వారు. తేచిపోయిరి. పోయిన వెనక. కోటలో కియిలాయత్ ఖాను తట్టువారు
జంరబడియుండ్న అన్నీలు టాయించుకొని పూర్వంనుంచి వుండిన సాధకాలు
వెవిలు దావపత్రాలు మొదలైనవి. అన్ని కొల్లబెట్టుకపోయిరి. అరిగిరాజ్యం.

అంతాయధాప్రకారం. టిప్పుసుల్తాను తట్టునుంచి. సరకారుఠాణాలు పడెను. య
ధాప్రకారం రాజ్యం. తమస్వాధీనం ఆయెను. తదనంతరం గాలిమస్తులుసరకారువా
రి. ఖైటిఅయి. గాలిమానకువచ్చి గ్రామం రయితులు. దరోబస్తురాజ్యం మీాదపలా
యనం. అయిపోయివుండగా అప్పుడు ఆపరగిరిచేసేవారు. మమ్మచల్లి మేహాకా
రి అనేవారి పేరిటు రైతులను. కౌలునామావాలు ఇయించుకొని వచ్చి రాజ్యం మీాదచెదు
ములు భాలాపోయిన రయితుల. అంతమందిని గాలిమానకు పిలుచుకొని వచ్చి గ్రా
మం తిరిగి ఆబాదుచేసిరి. రాజ్యంలో షవుజులు విస్తారంగా తిరిగెను. గనుక విస్తా
రంగా రెండు సం॥రాలు. దనుకక్షామం వచ్చెను. గ్రామం ఆబాదుచేసి గ్రామంలో
దేవాలయాలు. అన్నిగనేములవుపద్రవం చేత ఖిలం అయిపోయివుండగా. అ
ప్పుడుయీా పాములిడి గ్రామం కరణం కేశన్న. అనేఆయన భోగేశ్వరస్వామి దేవా
లయం గర్భగృహం. గోపురం సహా పూర్వమందు యిటికె పెళ్లుతో కట్టించివుండి గార
చేసివుండగా. సమగ్రుంపడిపోయి గర్భగృహములోకి ఘూతి చేస్తూవుండెను. ఈప్రకారం
వుండగా. అప్పుడు వేములమాదమ్మనం॥నూరారువరహాలు. ఖర్చుచేసి యిటికె
పెళ్లచేయించి పడిపోయినవి నూతనంగా. సున్నము తెప్పించి. గారచేయించి గోపు
రం సహా విస్తారంగా. కాముగారి చేయించి. జీర్ణోద్ధారం చేయించి. దేవుణ్ణి సం
ప్రోక్షణం చేయించి. చెన్నకేశవస్వామి దేవాలయం. తిరిగి జీర్ణోద్ధారం చేయించి. కేశ
వస్వామి. చిన్న విగ్రహం ప్రత్యేకం నూతనం వుండగా ప్రతిష్ఠ చేయించి పాముదెమ్మ
దేవాలయము గర్భగృహము శిలామంటపముపడి అంతా జీర్ణము అయివుండగా
దానికి నూతనంగా కొన్ని రూకలు. తన చేతినుంచి ఖర్చుచేసి గారచేయించి జీర్ణో
ద్ధారం చేయించి. యింకా గ్రామంలో వుండిన చిల్లర దేవాలయాలు అన్ని ఖిలం

అయివుంటె. అన్ని చక్క చేయించి. దేవుండ్లు అందరిని ప్రతిష్ఠ చేయించెను. ఈ గుళ్ళమ్మ
దేవుండ్లకు భోగేశ్వరస్వామికి పరమపదస్వామికి. చెన్నకేశవస్వామికి పూర్వం బహు
దినముల నుంచి. సర్కారు తట్టు నుంచి. తసద్దీకు. సం॥ రం. ౧కి యాంభయి వరహాలు.
ప్రకారం ఇస్తే ఖానా నుంచి వాలూ కామూములు చేసేవారు తెప్పించియిస్తూ
వుండిరి. ఈ రూకలకు సం॥ రం. ఇో. అయ్యే వుత్సవాలు పదిహేను దినములకు ఒకసా
61 రి దశమి వుత్సవం. ద్వాదశి వుత్సవం యీ రెండు దినములు వుత్సవ విగ్రహాలు. పాలఖీలో
కూచుని వూరు. అంతటా వుత్సవం చేసేది శుక్రవారం శనివారం యెనిమిది దినము.
లకు ఒకసారి యీప్రకారం. వుత్సవం చేయించేది కార్తీక దీపోత్సవం విస్తారంగాని
త్సవమున్ను అయ్యేది. ఉత్సవ విగ్రహాలు వాహనాల మీద కూర్చొని పిగిలి కూటం.
ప్రభలో కూడా. నెల అయ్యేదసుక. నిత్యోత్సవాలు. అయ్యేది. అఖండాలు దేవళం.
ఒకటి రెండు ప్రకారం. ఆరు అఖండాలు వుండేది. ఈ ప్రకారం పూర్వం నుంచి. భోగేశ్వ
రుని తంబళవాండ్లు పూజ చేస్తూ వుండగా. యీ కేశన్నగారు. జీర్ణోద్ధారం చేయిం
చిన వెనక. నుబహు జాగ్రత్త స్థలంయి కరిడు బాపత్రులు అభిషేకం చేయ.
వలెనని. బాపణ్ణ అభిషేకానకు నిర్ణయించేసి పూర్వం వుండిన. అఖండాలకా
62. కేవాన చేతినుంచి తీసి. నూతనంగా. అఖండం నడిపించి బాపణ్ణ గారి స్వాహాయన
నకు పాటివర్తకుల మీద నెల ఒకటి రెండు వరహాలు ప్రకారం ప్రయాసనం చేయిం
చి సంవత్సరానకు. ౨౪ వరహాల ప్రకారం. షరు షాసనం చేయించి యీప్రకారం
విస్తారంగా వుత్సవాలు. చేయిస్తూ వుండెను. పూర్వం నుంచి. తసద్దీకులు సర్కారునుం
చి వస్తూవుండిన విటి పూసుల ఖానాను. అఖరుదనుకే యెకసాన జేసెను. ఈప్రకారం
కొన్ని దినములు. రాజభారం చేస్తూవుండి. సిద్ధార్థినామ సం॥ చైత్ర. బ. ౨ం నాడు

సులతాను కాలం అయిపోయినందున శ్రీరంగపట్నం పాలెంతం దర్బస్తు
యింగరేజు వారి తట్టు అయినది. సత్రంకొండ పాలెంతం మొగలు నిజాము వారి త
ట్టునుంచి. రాజా బందూలాలు లా. ఘోషణరావు బహద్దూరు యీ యిద్ద
రున్ను వచ్చి పహరా వసు వచ్చి బిసం|| రం వ్రుంజిరి. రాత్రి. నాము. సం|| రమందు. నడప
63 సత్రంకొండా పాలెంతానకు యింగరేజు వారి తట్టునుంచి. మేజరు మండోలుసా
హెబులవారు. కలకటరుగా వచ్చి యీ పాలెంతం యావత్తు. బందోబస్తు చేసినా
ది. పాండే అనంతపురం. లోకాయంగా. నిలిచెను. ఈ సం|| రమందే సాముజి గ్రామం
లో. ఒక జంగం సంగూపదయ్య అనేవాడు గ్రామంలో వుండి యేటి కడ గన్నరు పూలను
కోయుచూవుండగా. నదిమధ్యమంచు. అవశంగా యెద్దు అరిచినట్టుగా ధ్వని వినబ
డెను. ఆ జంగమయ ఆడనుంచి యింటికి వచ్చెను. ఆరాత్రి స్వప్నం అయినది. యె
మంటే నేను. గంగాధరేశ్వరుణ్ణి. నదిలో వుండే ఆంజనేయస్వామి దేవాలయానకు
తూర్పు సమీపముగా. నదిమధ్యమందు. వున్నాను. వెలపటికి తీయించి. దేవా
యం కట్టించి. యికట ప్రతిష్ఠ చేయించమని చెప్పినందున మరుసునాడు
64 పొద్దున లేచి. గ్రామంలో జనాలకు యెరక చేసి పదిమంది పిలుచుకపో
యి యిసుక తవ్వించి. తో అకేరాజ. ఒక శివలింగం పాణివట్టం సమేతంగాను ౧ బ
సవేశ్వరుడు ౧ ఈ ప్రకారం నాను. రెండున్ను వుండెను. అప్పుడు ఆ సంగూపయ్య
అనే జంగంవాడు. నదిలో ఒక పెద్దగుండు వుండగా. ఆ గుండు మీద చదరం చేయి
చి నాల్గు రాతి కంభాలు. తెప్పించి. ఆ గుండు మీద లాలు లు వేయించి విస్తా
రంగా. శిసంకా బదియించి. రాతిస్తంభాలు నిలిపి. రాతి మంటపం కట్టించి
యిటికె పెళ్లలో. మంటపం మీద. గోపురం వగైరా కట్టించి. దేవాలయం

వరకూం.వేరుపలిచినతరువాత గాలిమానకుపైరుదారుడు.బెల్లంమాన్యస్థు
డు.జిలాజిల్లప్పానాగప్ప.అనే ఆయన తన చేతినుంచి.స్వహస్తపరమాస్తాల
కొం తద్రవ్యం ఖర్చుచేసి యీ గంగాధరేశ్వరుణికి.సంప్రోక్షణ చేయించెను.తద
నంతరం.ఆయీశ్వరునికి పూజ.నైవేద్యం వగైరాలు.యీజాగా.సంతోషముగా
65 తన చేతినుంచి సంపాయించిన ఇనాం చూతూవున్నాడు.సరకారునుంచియివ్వడం
లేదు.ఇదిగాక యీ గ్రామం భోగేశ్వరస్వామికి పూర్వంనుంచి సరకారువా
ట్లునుంచి కట్టుబళ్ళు నడిపిస్తూవుండినదానికి మెయిగలాయి.చందూలాలావారి
మర్నం తరువాత సుంకం కట్టె సత్తానిసార్ల అయివుండగా.ఆ సుంకం కట్టుబడినుం
చి.పూర్వంనుంచి నడిచినప్రకారం నడిపించమని.సెలవుయిచ్చివుండిరి.అదేప్ర
కారం నడిచెను.శకుంపికో వారి ప్రభుత్వం అయిన పిమ్మట సుంకం కట్టుస
త్తనశిచేదినాల మట్టుకుయు జారాదార్లు నడిపిస్తూవుండిరి ఆసుంకంయిజా
రాబందులయిన.వెనకకట్టుబళ్లు నిలిచెను.ఈవర్తమానం.జోమరాయుకోవారుయిం
డకి పాముడిగాలూకా.అమలుచేపేటప్పుడు పూర్వంనుంచి యీ పాముడిదా
వున్నను.సుంకంయిజారా చేసేవారితట్టునుంచి ఖర్చులు నడిపిస్తూవుండిరి.ఇ
ప్పుడు ఆసుంకం.యిజారా మవుకూఫు అయి సరకారు ఆమానీ ఆయెను.దేవుళ్ల కట
66 ట్టుబళ్లు నిలిచెనని అర్జీ చేయగా.లోకేశ్ఖానామునుంచి.దినం ౧ కి రూపాయిప్రకారం.
నెలకు ఒకసారి.ముప్పైరూపాయలుప్రకారం అమలుదారుని.వారితాలూకా
తీసి వారుయిప్పిస్తూవుండురు.ఈవంతున.ప్రభవ.సం॥రం దనుకనడిచెను.ప్రభ
వసంవత్సరంలో యీనిమవుకూఫు ఆయెను.ఇదిగాక యీ గ్రామం.అనంతగజగ
రుడులక్ష్మీనారాయణస్వామి.విరోధినామ సంవత్సరంలో నీబులు.ఉపద్రవంచేత దేవుళ్ల

వెలకలవేషి వుండగా. పూజలేకుండా దేవాలయం అయి ఆతంత్రం. అయివుం
డెను. అక్షయ. సం॥ లోను యీహాముడిగాలిమంలోను. దళ్వాలు. కూనాపె
దసింగన్న అనేవాడు తన చేతినుంచి కొంత స్వహస్త పరహస్తాలా ద్రవ్యం
సంపాదించి ఖర్చుచేసి దేవుణ్ని వెలపటికి తీయించి దేవాలయం చవరచేయిం
చి దేవుణ్ని నివిపి సంప్రోక్షణ చేయించెను. సరకారు నుంచి వచ్చిన కట్టుడి. అయివే
జుయీ దేవుణికి సహానడిపిస్తూ వుండిరి. ఇట్లాకొన్నిదినములు జరిగేన పిమ్మ
67 ట. యీ హాముడిగాలివలంలో గాశపల్లె కుపేవభట్లు కొమారుడు. చిన్నంభ
ట్లు అనే బాలవ్యాఖ్యానుడు. శోధన. సంవత్సరం మందు. గాలిమానకు అనుకొని. వుత్తరం
కాల్వగడ్డన ఆంజనేయసామి. పూర్వం నుంచి ఆడవుండగా ఆదేవుణికి బదా
రుతూ దేవాలయం కట్టించి హనుమంతరాయణ్ని ప్రతిష్ఠ చేయించెను. ఇం
దోటూరక్తాక్షినామ సం॥ మందు యీగాలి మందగ్గర కునదిపూర్వ ప్రవాహం విస్తా
రంగా వచ్చి గాలిమానకు కోటగోడకు అనుకొని దక్షిణం నీళ్ళు వచ్చెను ఉత్తరం
గా రెవాండ్లు వుండే ఆదవేని పాటి అనుకొని పాయిడెమ్మ దనుకనిండు కొనికొం
డదనుక యేకార్ణవం. అయివుండెను. గాలిమానకు పాటికికొనయింద్లు పరియంత
రం వచ్చెను. ఇండ్లకు మాత్రం ఉపద్రవం లేదు. కొంతపాలం యేటిగడ్డన ఫలం
ఊడూడా కొట్టుకొని పోయెను. గాలిమానకు పూర్వపశ్చిమం సహా వరిమళ్లమీ
దపైరు మీదు నీళ్లు యెనిమిదిదినములు యేకప్రకారంగా ప్రవాహం పార్శ్వ పారె
68 పాళకు ఫలాలు సహా శానా విస్తారంగా కొట్టుకపోయెను. ఆసమయమందు కాల్వ
గడ్డన ఆంజనేయసామి దేవాలయం నిక్షేప కాలచేత పడిపోయెను. తదనంత
రం ప్రవాహం నీళ్లు తోసిపోయిన వెనక. ఆ బాలవ్యాఖ్యానుడు ఆరిగే దాలు దేవాలయం

కట్టించి. దేవున్ని నిలిపెను. తదనంతరం ఆ చిన్న భట్లు కాశియాత్రపోయి. కాశి
పోయి. ఒక శివలింగం తీసుకయి గ్రామానకువచ్చి. ఆ లింగానకు దేవాలయం
కట్టించవలెనని యోచన చేసి ద్రవ్యసామగ్రులు లేనందున ఆంజనేయస్వా
మిదేవాలయంలో అనుష్ఠానం చేసికొంటూ. పాలు ఆహారం చేసికొని. ఆరువే
లలు వుపవాసం వుండెను. ఆరీతిన వుండగా. ఒకనాడు యీ గ్రామంలో రంగారె
సు తాలె మెనరోజకామారుడు. నాగోజి అనేవానికి స్వప్నం అయినది. ఈ గ్రామం
కాలిగడ్డన బాలవర్మ ఉన్నాడు. శివాలయం కట్టించవలెనని వుపవాసాలలో వు
న్నాడుగదా నీవు యీ బాలవర్మ [illegible]కి సాహాయ్యం చేయుమని చెప్పినందున ఆనా
69 గోజికి స్వహస్తపరహస్తాలలో ద్రవ్యం సామగ్రులంచేసి. దేవాలయంక
ట్టించియిచ్చెను. ఆ దేవాలయం ఆంజనేయస్వామి దేవళానకు పశ్చిమం
యిటికెపెళ్లలో కట్టించియిచ్చెను. శాలివాహనశకం ౧౭౯౦ సంవత్సరం విభ
వనామ సం॥రానకు. నూతనంగా ఆ దేవాలయంలో యీ చిన్నం భట్లుకాశి
నుంచి తెచ్చిన శివలింగం నూతనంగా ప్రతిష్ఠ చేయించెను. ఆ దేవునికి నిత్య
నైవేద్యదీపారాధనకు. రంగారెడ్డి నాగోజీ తనతట్టునుంచి కుమ్మకు చేస్తూ
వున్నాడు ప్రతి సం॥రం కార్తీకమాసం. వద్దెరావు త్సవాలు. నడుస్తూవున్నది. ఈ గ్రా
మానకు పశ్చిమం సీతాపురములో. చెన్నకేశవస్వామి దేవాలయం. పూర్వము
నుంచి వుండినది. సమగ్రము జీర్ణము అయి దేవాలయం. అంతా పడిపోయివుండ
గా. కరణాలు సీపతి. నూతనంగా తన చేతనుంచి. నూతనంగా రూపాయలు
ఖర్చుచేసి వడ్డెవాండ్లను పనియిచ్చి. రాతిగోడలు పెట్టించి. గర్భగృహము.
అంతరాళము మధ్యరంగము. మొదలు చేసికొని నూతనంగా దేవాలయం

సమగ్రంకట్టించి కొంతసున్నము వగైరా. గారదినుసులుతెప్పించి. గారచేయించి
నూతనంగా కట్టించిప్రతిష్ఠచేయించి. దేవునికి-ఆభరణాలు వగైరాలు. చేయిం
చికోధన. సం॥ రముందుశాలివాహనశకం. ౧౭౧౬ సం॥ రముందు వృత్తితిరు
జాలు రద్దోత్సవాలు. సహా చేయించెను. అక్షయ. సం॥రం॥ లగాయతీయీదిన
వరకు. వృత్తితిరుణాలతేరు ఉత్సవాదిపారాధనసహాతనవేతనుంచియిచ్చిన
దీపిస్తూవున్నాడు. ఇదిగాక నగరేశ్వర దేవాలయం పూర్వంవుండినది. శిలం
అయివుండగా యీ సాముడిగాలవుంవర్తకుడు. వేములతిమ్మయ. అనేవాడు.
70 బహుధాన్యసంవత్సరము లో ఆరంభము చేసి. కట్టించుతూవుండగా సగం
కట్టించి అయినవెనక వానియీ ఖాతెవరెత్తుం అయినందున. ఆడకునిలిపి
వుండెను. ఆరిగి కుంపి జీర్ణోద్ధారము. అయిన వెనుక రుధిరోద్గారి. సం॥రం
లో. ఆతిమ్మయకుమారుడు. పద్మసెట్టి అనేవాడు. అప్పుడువుండినవాళ్ళ
లో నొకటివపుకురాకట్టించి. మంటపము మట్టుకుము గించెను. గోపురంక
ట్టించలేదు. దేవప్రతిష్ఠ చేయించలేదు. దేవళం పూరాము గియలేదు.
లింగాలు రెండు నూతి పెలపటు. బయిలునయొండలో. పడినది. ఈగ్రామం
నకు కల్లు దేవాలయాలు. వుండేది. శివాలయాలు ౫. విష్ణుదేవాలయాలు
ఆంజనేయస్వామిదేవాలయాలు-౪ శక్తిదేవాలయాలు. ౪. యీప్రకారం
అంతు. ౧౬- ఇందుకు పూజనడిచేది. తలివాదిపారాధనహజానడిచేది. బ్రా
గేశ్వరునికి పార్వతీదేవికి. శిలాపురం విశ్వేశ్వరునికి. పరమపదరాజస్వా
మికి. చెన్నకేశవస్వామికి. సీలాపురం కేశవస్వామికి. సాముడెన్నకు యీ సాము
డు దేవాలయాలకు పూర్వంసరకారునుంచి. ఉసద్దీను మూడుదేవళాలకు

నడుస్తూ వుండెను. మూడు దేవళాలకు పూర్వం నుంచి గ్రామంలో భక్తులయినవా
రు నడిపిస్తూ వున్నారు. ఇప్పుడు కుంపిణీ ప్రభుత్వము అయిన వెనక ప్రభవ సం॥రం
దనుక తసద్దుకు నడిచెను. కుంపిణీ ప్రభుత్వము అయిన వెనకను సాయరు మీ
ద మొయిన్యా బాలు వగైరాలకు నడిపిస్తూ వుండెను. రాజనాల దేవుళ్ళ కట్ట
ళ్ళు కూడా సాయరు. అమానతు అయినాల గాయత్రి రాజనాల దార్లకు
2/ దేవుళ్ళ కట్టెళ్ళు సహా సర్కారు నుంచి వసూలు వుండెను గనుక మద్దె రాజనాదా
ర్లకు బందు అయినప్పుడు యీ మూడు దేవుళ్ళ కట్టెళ్ళు సహా మఖ్ఖాసు
ఆయెను. ఆలాగా యుక్తి యీ మూడు దేవళాలకు సహా గ్రామంలో వుండేవా
రు. భక్తులయినవారు అఖండ నైవేద్యం పుష్పవాలు చేయించి నడిపిస్తూ వు
న్నారు. పూర్వము నుంచి నడిచేయించేవారు [illegible] యీ వేళకు యెత సాజార్యాగా
నడుస్తూ వున్నది. ఇదిగాక నివి బిన దేవాలయాలు ౧౦. పయోకీ నదిలో గం
గాధరేశ్వరునికి దేవాలయం కట్టించిన జంగం సంబంధమయ్యే తన చేత
నుంచి సంపాయించి పూజ నైవేద్యాలు కార్తీక దీపోత్సవం చేయిస్తూ వున్నాడు.
కాలజి గడ్డన వుండే యీశ్వరునికి [illegible] సహా రంగా రెడ్డి
అనేవాడు పూజ అఖండ నైవేద్యం వగైరా తన [illegible] నుంచి నడిపిస్తూ వున్నాడు.
నదిలో ఆంజనేయ స్వామికి గ్రామం [illegible] సబుగాలు
మంకొండ్ప్రతి సం॥రం వర్షాశనాలు నడుస్తూ వున్నవి. [illegible]
ను వరుశాసనం నడుస్తూ వున్నది. యినామతిలేదు. వూరికి దక్షిణం నదివద్దున
వుండే ఆంజనేయ స్వామికి [illegible] పురంలో ఆంజనేయస్వా
మికి యీ మూడు వృక్షకు గ్రామంలో భక్తులైన పూజ నైవేద్యాలు జరిగా

ధనలు. వగైరాన జపిస్తూవున్నారు. కేశవస్వామి దేవాలయం. దగ్గరవుండి
న. లక్ష్మీదేవి దేవాలయమున్నూ. నగరేశ్వరుని దేవాలయమున్నూ పాడి
ఖిలమయిపోయినవి. యీప్రకారము వున్నవి. ఈసాముడి గాలిమానుకు
72. చెరువు ౧. వుండెను. ఖిలం అయిపోయినది. కుంటలు ౨. పూర్వం వుండిన
విహారి ఖిలం అయిపోయినవి. కాలువలు నాల్గుయీవేళకున్ను వున్నవి.
కాలువల కింద ఫలం అయ్యేవడ్లు. దినుసులు. కార్తీకఫలానకు అయ్యేది.
కేసరివడ్లు. వడ్లు యెర్రగా వుండేది. బియ్యం యెర్రగా వుండేది. చన్నంగివ
డ్లు నల్లగా తెల్లగా కూడా వుండేది. బియ్యము అట్లానే వుండేది. సర్వపుజొన్నలు అ
య్యేది. చన్నంగివడ్లలోనే భేదం. వడ్లు యెర్రగావుండేవి. బియ్యం తెల్లగా వుండే
సన్నవడ్లు వడ్లు తెల్లగా వుండేది. బియ్యం తెల్లగా వుండేది
ది. యర్రవడ్లు. వడ్లు. యర్రగా వుండేది. బియ్యం తెల్లగా వుండేది. ఈప్రకారం
కార్తీకం ఫలం. అయ్యేది. వైశాఖఫలానకు పండేది. చన్నంగివడ్లు. వడ్లు తెల్లగాన
ల్లగా కూడా వుండేది. బియ్యము. అదేప్రకారము. అయ్యేది. ఈప్రకారం రెండుఫలా
లు అయ్యేది. ఈవూరు పినాకినీనదికి ప్రవాహం నీళ్లు విస్తారం గా. వస్తే కాలువలు
కు. నీళ్లు చక్కగా పారుతూవున్నవి. ఫలాలు చక్కగా అవుతూవున్నవి. ప్రవాహా
నకు నీళ్లు రాక. అల్పస్వల్పం వస్తే. కాలువలకు నీళ్లు కొంచెము పారేది. ఫలాలు
చక్కగా అయ్యేది లేదు. ఈ గ్రామంలో వుండే వనాంతాలు. హరిహరజరువు
డేది. కొండాపురం దగ్గర. తరణాల సమీపమాన్యం. చింతవనం. ౧- గాలిమాన
కు తూర్పు ఆకులోటు. తూర్పున సర్కారు. ది. చింతవనం ౧. యీప్రకారం రెండు
వున్నవి. ఈ గాలిమానకు పాటులు వుండేది పూర్వం నుంచి. నానాదినముల నుంచి.
వుండేది. బాజారు ౧. బహదూరు ప్రభుత్వములో ధరం గారోలు విస్తారంగా

73. వచ్చి చేరినందున. అయినది. గాలిమాన్నకు వుత్తరం. ఆదవాని పేటు ౧. గాలిమాన
కు దక్షిణం. సంత పేటు ౧. ఈప్రకారం మూడు యిది గాకే యిప్పుడు నం పేటలు ప్ర
భుత్వము. అయిన వెనకను. యీప్రమోదూత. సం॥ రాననకు నూతనంగా యి
ద్దు కట్టించి బాజారు. ఆకరం చేసినారు. ఇదిగె చిన్నయ్యగారి యిల్లు మెదలు.
చేసికొని. ఫకీరువా జొతకియాదను. కాలయి వ్యాపటి కొత్త బాజారు. యీప్రకా
రం అంతునాల్గు. ౪. యిది గాక. యీ పాము జి గాలివూరులో వుండే జాతుల వివరం.
కల్లు భావేషు. మా రిప్రకారను.

౧ బ్రాహ్మణులు త్రిమతాలు. –	౧ పట్రవాండ్లు.	౧ గాజులవాండ్లు.
౧ భట్టురాజులు –	౧ జంగరవాండ్లు.	౧ పాంచాల జాతులు.
౧ పెనుగొండ కోమట్లు.	౧ మహారాట్టివాండ్లు.	౧ గోసాయివాండ్లు.
౧	౧ చేస్త్రవాండ్లు.	౧ పద్మసాలె వాండ్లు
౧ తెమ్మలవారు.	౧ బొందిలి వాండ్లు ౧ యీడిగెవాండ్లు.	౧ మొగోటివాండ్లు ౧ జోగులు.
౧ లింగబలిజలు.	౧ రాజమహేంద్రవాండ్లు.	౧ భోగంవాండ్లు.
౧ తెలుగు బలిజలు.	౧ జనగెల వాండ్లు.	౧ ఉప్పరవాండ్లు.
౧ సాతానివాండ్లు	౧ మంగలవాండ్లు.	౧ కసాయి వాండ్లు.
౧ మెబాసులు.	౧ ముసల్మానులు	౧ రంగార్లు
౧ గొల్లలు.	౧ చాకలివాండ్లు.	౧ మాదిగవాండ్లు.
౧ జరవాండ్లు.	౧ వరాలవాండ్లు.	౧ బోయవాండ్లు
౧ యెర్కలవాండ్లు.	౧ మేదరవాండ్లు.	౧ బుబ్బలవాండ్లు
		౮౩.

౧ దాసరి వారి జన్లు ౧౩.　　　౧ కుమ్మర వారి జన్లు ౧౪.

ఈప్రకారము నలభై జాతులవారు న్నూర్లువున్నారు. ఈపాముడి గ్రామ
74 మానవ. చుట్టుపట్టూ యెకర డయినవము అయ్యేది. యిసుక లేదు. ఈభూమియం
దువి భూమి వ్యుత్పన్నం అయ్యేది లేదు. తెల్లబట్టలు విస్తారం గాన [illegible] యం బట్టలు
అయ్యేది లేదు. చవుటువుప్పు అల్పస్వల్పం అవుతూవున్నది. చీటిబట్టలు మా
త్రం. రంగు చేసేది. తరహేవారి అవుతూవున్నది. పెద్దబుట్టాలు సన్నబుట్టాలు.
యీప్రకారం తరహేవారి అవుతూవున్నది. ఇంతే కాని తెల్లబట్టలు యెక్కువ
భారీదినుసు అయ్యేది లేదు. ఈప్రకారము పాముడి గ్రామం లో వుండే కరణా
లు మొదటివారు తపసీలు.

౧ నరసింహయ్య సీతారామయ్య.　　　౧ రావి శెట్టి శివప్ప మొదటి
తిరుమలయ్య దాఖలు.　　　౧ ఉలసి పతి మొదటి
౧ ఉమాపతి మహాదేవప్ప.　　　౧ బసవయ్య హొన్నప్ప. దాఖలు
కొండప్ప దాఖలు.　　　వగైరె మొదటి.

ఈప్రకారము అయిదుగురిలో. పాముడి కైఫియతు. పూర్వాపరం తమ పెద్దలు నోటు చెప్పగా వినిన సమాచారము న్నూరియావల. కాగడపత్రాలు దానపత్రాలు. శిలాశాసనాలు. పాత చేసిన లేఖలు. చూచినవారు. హొన్నప్ప ఉమాపతి. నరసింహయ్య. శివప్ప ఉమాపతి వీరు వ్రాయించి యిచ్చిన పాముడి గ్రామ మానవ

75 పాలుచేసె రెడ్లు లేరు. ఈవల కుంపిణీవారి అమలు అయినతరువాత రెడ్లు మొతరరు అయినారు. పూర్వాన నుంచి వుండినవారి వంశస్థులు కారు. ఇది పాపుడి కైఫియతు.

కైఫియతు. క॥ వెలుదుర్తి యిలాకె. ప॥
కృష్ణగిరి తాలూకె కనోల్లు.

శ్రీరామా.

౧ కైఫియతు. క॥ వెలుదుర్తి. యిలాకె ప॥ కృష్ణగిరి తాలూకె కనోల్లు. మజకూర కరణం. ముఖునందవరం తిమ్మప్ప. కర్నడి కృష్ణప్ప ఉభయులు వ్రాయించినది.

మధ్యరాష్ట్ర దేశమందు తుంగభద్రానదికి దక్షిణభాగమందు. రెండామడ దూరమున. శ్రీశైల పర్వతముకు. పశ్చిమ భాగమున పది ఆమడల దూరమున. దోణాచలానికి దక్షిణ భాగమున అయిదు పరువుల దూరమున హింద్రావతీ నది. పూర్వభాగమందు. నాలుగు పరువుల దూరమున పూర్వపు రాజులచేత. నిర్మించబడినది. బ్రహ్మగిరి పట్టణమనేది. ఒక గ్రామము కలదు. ఆ గ్రామము పూర్వపు రాజుల యేలుబడిలో బ్రాహ్మణులు మొదలయిన సమస్త వర్ణాలవారు. వారి వారి ఆశ్రమ ధర్మాలు విడవకుండా ఆ

రాజుల పరిపాలన. విశేషంవల్ల. నిరుపద్రవులై మహాదైశ్వర్యవంతులై వుండేవా
రు. ఆగ్రామానకు పశ్చిమభాగమందు. పరువు దూరమున ఒకకొండదరిని.
ఆబ్రహ్మగిరి పట్టణవాసుల. మొరసఆలమందలు. నిలుపుక వుండేవారు. ఆ
స్థళానకు. గరుతుపెవిరెడ్డి. అని చెప్పుకొనేవారు. ఇందుల తాత్పర్య మేమంటే
పెవిలి అనగా పట్నానకు. పెలపటి అనే తాత్పర్యము. డొడ్డి అనగా ఆలమందల
నిలిచేటందుకు ఆవరణాలుగా. చుట్టూ వేసివుండేకంపకోటకు మధ్యమం
దు. అడకమైన భూమి. ఆబ్రహ్మగిరిపట్టణమనే గ్రామము. యందు బ్రహ్మ
గుండమనేది. ఒకసరోవరం గుండు. అందుల ఉదకం. అతిమధురము మరి బహు
నిర్మలము శీతలంగాను నున్ని. వుండేవి అక్కడ బ్రహ్మప్రతిష్ఠ అయిన. యీశ్వరదే
వాలయాలు వుండేవి. ఆస్థళానకు క్షేత్రమాహాత్మ్యమందు. చెప్పినక్రమం. యీ
3 స్థలమందు యీశ్వరుణ్ణి గురించి బ్రహ్మప్రార్థన చేయగా. ప్రత్యక్షమైనందున.
బ్రహ్మ యీశ్వరప్రతిష్ఠ చేసినాడని చెప్పివున్నది. ఇంతే కాకుండా. త్రేతయు
గాంతమందు. దశరథమహారాజు. రాజరికం చేసేటప్పుడు. ఒక వైశ్యునికి.
ఒకస్త్రీకి. ఒకకొమారుడు కలిగెను. కొన్నిదినములు జరిగిన పిమ్మట. ఆ చిన్న
వాడు. అంధులయి వున్న జననీ జనకులను. భూప్రదక్షిణార్థమై కావడిలో
వుంచితీసుకవెళ్లుతూ. యీబ్రహ్మగిరిపట్టణసామీప్యముకు. వచ్చినంత
టు. ఆవృద్ధులకు దాహమై. కుమారుణ్ణి గూర్చి ~~దాహం~~ ఉదకం యాచించినందున.
వారి దాహశాంతి చేయడానికై యీబ్రహ్మసరోవరమునకు వచ్చి తామరాకుల
తో. పుటికలుకట్టి. ఉదకం నింపుతూవుండగా. ధ్వని అయినది. ఆశబ్దశ్రవణంవ
ల్ల. అడివియెనుగు వచ్చి ఉదకపానం చేస్తూవున్నది. అని. తెలిసికొని. ఆసామి

స్థల
స్థలమందులకు. వేటమార్గంగా వచ్చివున్న దశరథమహారాజు శబ్ద.భేదిఅనే
4 బాణం ప్రయోగంచేయగా. బ్రహ్మసరోవరమందునే నీళ్ళుముంచే. గురుభక్తుడు
అనేలఅతడు. బాణంతగిలి ప్రాణావశిష్టుడైపడివుండగా. దశరథుడువచ్చితా
ను చేసిన అవ్యక్త ప్రయోజనమునకు బాలాదు:ఖించినంతట. ఆగురుభ
క్తుడుచెప్పినవాక్యం॥ ~~శ్లోకం॥~~

శ్లోకం॥ అహంవైశ్యస్యశూద్రాయాం. జాతస్తస్మాన్న సంభవత్..
బ్రహ్మహత్యాచమాంముక్త్వా. స్వర్గలోదుర్గలోపలునిశ్చ॥

అని చెప్పిన తరువాత బాణంతియ్యగనే గురుభక్తుడు. జీవన్ముక్తుడైనత
రువాతయీవృత్తాంతం దశరథుడు గురుభక్తునితల్లిదండ్రులకు యెరుకచే
యగా వారు బాలాదు:ఖించి. పుత్రశోకములో దేహము విడిచేటప్పుడు
వారివలెనే పుత్రశోకంలోను దేహం చాలించమని శపించిరి. ఆప్రకారమే ద
శరథునికి అనుభవం ఆయెను. అనిన్ని చెప్పివున్నది. ఆబ్రహ్మగిరిపట్నముకలి
యుగములో కొన్ని దినములు జరిగినతరువాత. గాలివం వృష్టిరికి అనేక
మందిప్రజలు. నశించిపోయినారు గనుక స్థలానకు జయంతప్పినదిఅని
5 మిగిలిన ప్రజలు ఆస్థలమువదలి గాలిమానకు పశ్చిమభాగమందు పరవు
దూరమువవున్న. వెలిదాడ్డిఅనే స్థలమందున గాలివం కట్టుకొన్నారు. ఆవెలిదా
డ్డిఅనేస్థలానకు సామాన్యజనులు వెలుదుర్తి అనిచెప్పుకుంటూ వచ్చినం
దున. ఆదేవాడికేప దమైయి పుట్టికిన్ని నడుస్తూవున్నది. పూర్వమందు బ్ర
హ్మగిరిపట్నము అనే స్థలమందు యిప్పుడున్న బ్రహ్మసరోవరమును
చివృదవెంలో నవ్వునది. ఆగాలిమకంథమందు. పాటిదిబ్బ అనవాలు కనపడు

తూ వున్నది. ఉత్తరు బందిశివ దేవాలయం వున్నది. ఇంతేకాకుండా ఆస్థ
లమందు. రాళ్లమీద చెక్కిన కొన్ని విగ్రహాలు వున్నవి. ఆ గ్రామ తంత్రము
కు చుట్టూ కొంత పూడిపోయిన అగడిత వున్నది. బహుదినములకిం
దట. శిథిలమైపోయిన కోట బురుజులు పెద్ద దిబ్బలుగా కనపడు
తూ వున్నవి.

6 బరంగల్లు ప్రతాపరుద్రుని యేలుబడికి పూర్వమందు మాధవ
రాయలు. అనేరాజు రాజ్యభారం చేసేటప్పుడు. వెలుదుర్తి అనే గ్రామము.
నిర్మాణము యుస్వల్పంగా వుండెను. తరువాత బరంగల్లు ప్రతాపరుద్రుని యే
లుబడిలో జాతిలో నియోగి పెద్ద వీరమరుసు. అనే ఆయన యీసీమకు ప్రభు
హారదగ్రుడై వుండినప్పుడు. గ్రామానకు దక్షిణ దక్షిణభాగమందు ఘరంగిసు
డు. పారేఅంత దూరాన. చెరువు త్రవ్వించి చెరువుకిందట ఉత్తరభాగాన మాగాణి
వేరుపరచి గ్రామం బస్తీచేసి. తనకు మిరాసివృత్తి స్వాస్థ్యం వేరుపరచుకున్నా
డు. ఈ ప్రతాపరుద్రుని యేలుబడి సమాప్తి అయిన తరువాత విద్యానగర పట్టణము
రాజధానిగా కలిగిన ఆరువీటి బుక్కరాయలు గారు. యీసీమ కొన్నినాళ్లు
రాజ్యభారం చేసినాడు. తరువాత ఆయన కొమారుడు. రామరాజు కందనూలి
లో వుండి యీసీమ ప్రభుత్వం చేసేటప్పుడు వారి యేలుబడిలో జరిగినది. తరు
వాత యీ రామరాజు కొమాళ్లు తిరుమలరాజు. కొండరాజు. శ్రీరంగరాజు.
అనేవారు. ముగ్గురులో శ్రీరంగరాజు విభక్తి పురుషుడై కొన్ని దినములు
7 రాజ్యభారం చేసినాడు. అప్పుడు ఆయన యేలుబడి కింద జరిగినది. తరువా
త యీ శ్రీరంగరాజు కొమాళ్లు రామరాజు కొండ చెందినవులు. కందనూలు

పేమవేములుకొన్నాడు. అప్పుడుఆయన వేములుబడికింద జరిగినది.తరువా
తఆయనతమ్ముడు.తిరుమలరాజు.కొన్నినాళ్లు కందనూరి పేమవేములు
కొనేటప్పుడు.వారిప్రభుత్వములో జరిగినది. తరువాత ఆయనకొమా
రుడు.శ్రీరంగరాజు రాజ్యభారం చేసేటప్పుడు కొన్నిదినములు.జరిగినది.త
రువాత ఆయనతమ్ముడు రామరాజు ప్రభుత్వంలో జరిగినది. తరువాతయీ
రామరాజు తమ్ముడు వెంకటరాజు.కందనూరి పేమవేములుకునేటప్పుడు.ఆ
యనప్రభుత్వంలో కొన్నిదినములు. జరిగినది. తరువాత అచ్యుతరాయలు
వారుప్రభుత్వంలో జరిగినది. తరువాత సదాశివదేవరాయలు విద్యానగ
రమందు వుండిరాజ్యభారం. చేసేటప్పుడు. వారి వేములుబడికి జరిగినది.ఈ
సదాశివదేవరాయలు వేములుబడిమాత్రం గ్రామంలో శిలాశాసనములు
యిజువు వున్నది. పైనచెప్పినరాజులవేములుబడికి స్థలజ్ఞులు. చెప్పుకోవడమే
గాని శిలాశాసనములవల్ల పూరాయిజువులు.కనిపించలేదు.తరువాతరామ
రాజు.కొమారుడైన తిమ్మ గోపాలరాజు. కందనూల్లో వుండిప్రభుత్వంచేస్తూ
వుండగా శాలివాహనశకం. ౧౫౨౦ లోను.యీ బీజాపురంతరఫునుంచి.అబ్దుల్
లావహాబు తనేఖుదరక.షాజులోకూడా వచ్చి.గోపాలరాజు మీదలడాయి
చేసిఆయనను పట్టుకొని. అబ్దుల్లావహాబు తనేఖుదరక కొన్నిదినములు
ప్రభుత్వం చేసెను.తరువాత. అబ్దుల్లావహాబు వద్ద దివానగిరీ చేసెను.స
రఘురాజు.ఖానునికొమారుడు.వీరారుసాహెబు అనేవాడు ప్రబలుడై ఆ
తడుకొన్నిదినములు ప్రభుత్వం చేసేటప్పుడు.యీగ్రామంతిమ్మికిందజ
రిగినది.తరువాత దర్యావారి తరఫున.పఠాన్ కారసన్ముడైవాడు.వచ్చినా

శాలివాహనశకం. ౧౬౩౦. లగాయతు. ౧౬౪౦. పర్యంతరం. కందనూలి
సీమవ్యవహారం. చేసినాడు. అప్పుడు యీగ్రామం అతనికిందనే జరిగినది. త
రువాత శాలివాహనశకం. ౧౬౪౦లోను. బిరాంఖదావతు. ఖాఅనే అ
న్నదమ్ములతు. యిద్దరికి జాగీరు యిచ్చినారు. వారు ఉభయు త్రులు.
9 యీసీమకు వచ్చి. కందనూలు ఠాణా చేసికొని ఉభయులు కొన్నిదినములు.
సఖ్యంగా ప్రభుత్వం చేసికొంటూ వున్నంతలో ఉభయులకు విరోధం పు
ట్టినందువల్ల దావుత్ఖానుడు అరాటు ఉత్తట్టు పోయినాడు. బిరాంఖానుడు
శాలివాహనం. ౧౬౫౪. పర్యంతరం. జమీందారి చేసినాడు. అతనికి అల్లా ప్ర
ఖాయి వుత్రుతు. బహాదూరు ఖాన్ అనే వాండ్లు యిద్దరు. కొమాళ్లు. అల
ల్లపుఖానుడు శాలివాహనశకం. ౧౬౮౦. పర్యంతరం ప్రభుత్వం చేసినాడు
ఈయున కొమారుడు. మునవరఖానుడు. యీమునవరఖానుడు కందనూ
ల్లో వున్న గద్దెల పెద్దసోమన్న ఠాణా వుంచాయించి. తాను ఠాణా వేసుక ప్రభు
త్వం చేసినాడు. ఈతని ప్రభుత్వంలోనే. విరోధి సంవత్సరమందు. బహాదూ
రు వచ్చి యీగ్రామం చుట్టుకే సమగ్రం దోచుకపోయినాడు. తరువాత
మన్మథ సంవత్సరములో తిరిగి ఒకసారి వచ్చి. దోచినాడు. ఈతని ప్రభు
త్వం శాలివాహనశకం ౧౬౮౧ లగాయతు ౧౭౧౪ సరికి ప్రభుత్వం చేసినా
డు. అతని ప్రభుత్వంలో ప్రజలకు మిక్కిలి ఉపద్రవంగా లోచబడేదు. అని చె
10 ప్పుకొంటూన్నారు. తరువాత శాలివాహనశకం. ౧౭౧౪ పరీధావి సంవత్స
రం. మొదలుకొని. మునవరఖానుకొమారుడు. అల్లపుఖానుడు. ప్రభుత్వం
చేస్తూవున్నాడు. వర్తమానకాలమందు ప్రజలు బాలానిరుపద్రవర

వాతువై వున్నారు.

ఇప్పుడు యీ గ్రామము. అమానీల విూలు. శ్రీనివాసరావు మా॥ ప॥ కృష్ణగిరి కింద. జరుగుతూ వున్నది.

ఈ గ్రామానకు అష్టదిక్కులయందు వుండే పొలిమేర స్థలాలు.

౧ పూర్వభాగమందు పరువున్నర దూరానను కృష్ణగిరి యిలాకాలోది. బోయినపల్లె అనే గ్రామము యిప్పుడు. మౌజద్దీఖామదు. అనే పఠాణికి ఆయనకు జాగీరు యిచ్చినది. ఇదే గ్రామం సదాశివదేవరాయలు. రాజ్యభారం చేసేటప్పుడు. పొట్లపాటి కావేటి రంగరాజుకు అమరనాయకానకు. జాగీరు యిచ్చినారు. ఆ రంగరాజు ఆ గ్రామం. వెలుదుర్తి శ్రీరామ స్వామికి సర్వమాన్య అగ్రహారంగా. యిచ్చి శిలాశాసనం వేయించినారు.

11 సదరు వారి దేవాలయం వద్ద వాడి జరువున్నది. అందులో నకలు వెరేవ వాయి దవలసినాతం. వసు.

౧ ఆగ్నేయ భాగమందు పరువు దూరమున బింగిదొడ్డి అనే గ్రామం. పూర్వమందు జంగాలకు. అగ్రహారము.॥ కందనూలి జీమనవాబు. సంబంధులకు. జాగీరు అయినది. మొదలుకొని. సర్కారు దాఖల అయి. కృష్ణగిరి. యిలాకా లోనడుస్తూ వున్నది. హాలి హామ్మదు ఖాను. పఠాణికి. జాగీరు నడుస్తూ వున్నది.

౧ దక్షిణభాగానకు రెండు పరువుల విూద. సూదాపల్లె అనే గ్రామము. యిలాకి కృష్ణగిరి. ఆ యీ అమాని గావున్నది.

౧ నైరుతిభాగమందు పరువున్నరదూరాన. కొసనాపల్లె అనే గ్రామం. యిలాకె దక్షిణాగిరి. పాళి జాగీరు. పోష్టుఖా మువ్వాను పైపక్షాజికి. జాగీరు నడుస్తూ వున్నది.

౧ పశ్చిమభాగమందు. పరువుదూరమున చెరుకులపాడు అనే గ్రామం. యిలాకె కృష్ణగిరి. పాళిజాగీరు. ఖిమ్మద్ఖుఖ మువ్వాను పైకి నడుస్తూ వున్నది.

౧ వాయువ్యానకు మూడుపరువుల దూరమున... అనే గ్రామము. యిలాకె కృష్ణగిరి. పాళిజాగీరుగా. జెఖబాషైకి నడుస్తూ వున్నది.

12. ౧ ఉత్తరభాగమందు. పరువున్నరదూరమందు. అల్లుగుందు అనే గ్రామం. యిలాకె కృష్ణగిరి. పాళిజాగీరి. గా జెఖబోషై. అనే పక్షాజీ ఆయనకు నడుస్తూ వున్నది.

౧ ఈశాన్యభాగమందు. పరువుదూరమున బొమ్మిరెడ్డిపల్లె. అనే గ్రామం. యిలాకె కృష్ణగిరి. పాళిజాగీరి. పెజద్దిఖా అనే పక్షాజీకి నడుస్తూ వున్నది.

ఈగ్రామానకు వుండే దేవాలయాలు.

౧౦ పూజవుండే దేవాలయాలు.

౧ రామస్వామి దేవాలయం పడ్రబంది.
౧ గట్టువీరన్న పడ్రబంది
౧ కోటవీరన్న పడ్రబంది.
౧ మురుబసెరివాసుమంతరా

౧ యణిశె దేవాలయం దారుమంటపము
౧ బ్రహ్మేశ్వరుని దేవాలయం పడ్రబంది
౧ మునులమర్రియక్షమ్మ దేవాలయ పడ్రబంది.

13 ౧ కాశి విశ్వేశ్వరుడు దారుమంటపము.   ౧ కోట్లయ్య పత్రబంది.

౧ పోలమ్మ బాలశివాలయం పత్రబంది.   ౧ నగరేశ్వరుడు పత్రబంది

౧౦

౧. పూజలులేని దేవాలయాలు

౧ సంత చెన్నరాయలు పత్రబంది.   ౧ పెదకయ్య దేవాలయం దారుమంటపము

౧ కంజరాజేశ్వరుడు పత్రబంది.   ౧ వేలకంఠేశ్వరుడు దారుమంటపము.

౧ మాధవస్వామి దారుమంటపము.   ౧ అంకాళేశ్వరుడు పత్రబంది.

౧ కాపగిరి హనుమంతరాయుడు.   ౧ సూర్యనారాయణ పత్రబంది.

దారుమంటపము.   ౧ గంగమాళమ్మ పత్రబంది.

౧. సంతపేట హనుమంతరాయుడు.   ౧౦.

దారుమంటపము.

14 గ్రామానకు పైరులయ్యే ధాన్యాదులు.

౧ చెరువుకింద మాగాణిలోను వడ్లు.

౨ యత్రనేలను.

౧ జొన్నలు.	౧ అలచందలు	౧ సజ్జలు
౧ సజ్జలు.	౧ సామలు.	౧ పత్తి.
౧ కొర్రలు.	౨	౪.
౧ ఆముదాలు	౪ మెట్టనేలను.	
౧ ఉలవలు.	౧ జొన్నలు	
౧ పెసలు.	౧ కొర్రలు.	

ఈ గ్రామానకు పూర్వభాగమందు. ఇందకిందనడిచేది. పరువు దూరము న బ్రహ్మగిరి భూమిలోని బ్రహ్మసరోవరం అనే మడుగు ఆ పరాన. అందులో టుక వుతూవున్నది. అరిటిలోటు అవుతూవున్నది.

15 ఈ గ్రామములో దేవస్థానములకు ఉత్సవాలకు నడిచే మాన్యముల్లు

౧-౨ ౭ రామస్వామి ఉత్సవాలకు.

—౨ సంవత్సరాది పండుగకు

౩ శ్రీరామనవమికి

౩ నృసింహ జయంతి—. వైశాఖశు ౧౩

౧౬ వేదపారాయణం.

—౨ ఆషాఢశు ౧౨ ప్రథమ ద్వాదశికి.

౧౩ శ్రావణమాసం నెలకు తొట్లసేవలకు.

—౨ దసరా పండగ ఆశ్వజ శు ౧౦.

౧౩. నవరాత్రికి

౧౩ కార్తీకం సేవలు.

౧౩ పుష్యమాసంలో ధనుర్మాసం నెల పరియంతరం.

౮ శె.. రులకు

—౨ శివరాత్రికి.

—౨౪ దశమి సేవలకు సంవత్సరాది.

తాలూ సంవత్సర పర్యంతరం.

౧-౨ ౯

~~౩౦~~ రూ. ౩౦. బ్రహ్మేశ్వరుడోక శివరాత్రి మహోత్సవం ఖర్చు.

౩౦ మునుల మద్దియల్ల మన్మరధోత్సవానకు. చైత్ర శు ౧౩లు.

౩౦ వీరభద్రకు. కార్తీకం నెల దినములు నిత్యసేవలు.

౧౦ గ్రామంలో బిల్లర దేవతలకు దివసవారాలకు.

౧౦ ఘట్టు వీరభద్రకు.

౨౩ ౯

౩ కాశీవిశ్వేశ్వరుడోక శివరాత్రి ఖర్చు శాస్త్రులవారికి.

౨౯౧

—౨౩. రాజరాజేశ్వరుడో దేవాలయం శివరాత్రి దీపారాధన ఖర్చు

2 పుటలు. గ్రంథ పాఠాంతరాలు.

3 లు విస్తారంగా అయ్యేది. ఇట్లా అనేక దివసాలు జరిగిన పిమ్మట కొండ [illegible] లు
[illegible] విరా [illegible]
[illegible] పేరు. ఋషీశ్వరుల [illegible] అయినది గనుక [illegible] కొండలు వుండినం
దున [illegible] మందు వృద్ధపినాకిని [illegible] గనుక ఆ [illegible]
[illegible] వచ్చె [illegible] అనెను [illegible]
[illegible] అనేది. ఋషి [illegible] పోయెనో అట్లు మార్గం రెండు [illegible]
[illegible] వెలుతురుగా వుంటూ వున్నది. [illegible] పోయెనో దానికి వెలుతురు
లేక అంధకారంగా వుంటూ వుండేది. ఇంకారు [illegible]
వంగా [illegible] వుండిరి ఈ ప్రకారం ఋషులు [illegible] వారు తపస్సు [illegible]
[illegible] నారు [illegible] వున్నది. [illegible] ఋషి [illegible]
డి. [illegible] పేరు [illegible] వచ్చె [illegible] పేరు [illegible] అనెను. ఇట్లా [illegible]
[illegible] జరిగిన [illegible] జనాలు [illegible]
నకు. సింగనమల [illegible] వచ్చె [illegible] పేరు అయినది. ఈ ప్రకారం వుండగా సింగనమ

లకొండకు.వరుణభాగాన.కాలికోసుమీద.ఒకబండబహుపొడవుగా.బండ
కుమధ్యభాగానవిస్తారంగా జాగావుండిదీని మీద పొడవుగా.రాయిపోయివై
నవిస్తారంగా.అయిదుబారలు.వెడల్పుగావుండి.ఆ బండదిగువనీడకుఅడివిలో
వుండేపశువులు.నీడకువుండేది.ఆబండకిందనేశింగంపల్లెజనులు.అభ్యంగనం
చేసుకఅక్కడనేవేడినీళ్లుస్నానంచేసేది.గనుక.యీబండకుపేరు.జనపాళం.తల
లఅంటుబండ.ఈతలంటుబండకు.పశ్చిమభాగాన.కాలుకోసు మీదగుం
డ్లువిస్తారంగావుండేది. ఇట్లా జరిగిన మీదట.శింగంపల్లెగ్రామంవారుశిం
గవమలకొండకింద.గాలిమంకట్టువలెననియోచనచేసివుండగా.పనిసాగలేదు.
గనుక.కొండకిందగాలిమం.కట్టలేదు. తదనంతరంపంపాతీరమందు.రాయ
లవారు.శిలశిలావిజయనగరపట్టణం.లోవుండి దక్షిణఖండంయావత్తూ.
రాజ్యభారంచేస్తూవుండేటప్పుడు.రాయలవారిసంతతివారి.పేర్లు.దేవరా
యలు౧కృష్ణరాయలు౧షోడశరాయలు౧అచ్యుతరాయలు౧శివరా
5 యలు౧చెన్నరాయలు౧యీఆరుగురున్ను.బహు పరాక్రమంచేసిప్రజసం
రక్షణచేసుకొంటూ వుండి.వీరుపోయినతరువాత వీరసంతతిశ్రీరంగరాయ
లువారురాజ్యభారంచేస్తూవుండినప్పుడు.వీరులబిరుదావళ్లుయెలా
గనఅంటేమహారాజరాజేశ్వర.రాజప్రతాపశ్రీమహావిభవసామ్రాజ్యజగ
ద్భూమండలాధీశ్వరదివ్యరత్నహేమప్రాకారచిత్రవిచిత్రతరవిజయనగ
రనిర్మాణోద్ధారఆదికైలాసపంపావిరూపాక్షస్వామిసూర్యప్రభావిలసిత
లక్ష్మీవిలసన్మండితశ్రీవిజయనగరపట్టణమహారాజరాజేశ్వరశ్రీరంగ
రాయావతారషడ్గుణైశ్వర్య.విధిసమ్రాట్.రాయ.అనిబిరుదావళులు.

పూరాతననుంచి. రాయలవారి పరంపరలు కొనసాగుతూవచ్చిన
వి. ఇంకా హెచ్చుబిరుదావళులు వుంటూవున్నవి. ఈశ్రీరంగరాయలు యీదేశ
సంచారానకు తర్లి దక్షిణ పెంటావనుకు పశ్చిమంగాని కొండకు ఆగ్నేయభాగా
నకోసు మీద వున్నతమైన కొండ ౧ ఆ కొండమీద వెంకటేశ్వరదేవళం ౧ దాన
ల్లో ఈ ప్రకారం వుండినందున వెంకటేశ్వరకొండ అనే పేరు కలిగె కొండకిందగాగ్రా
మం విస్తారంగా వుండెను గనుక గోసు మదుగుల పట్నం అనే పేరు. గ్రామానకు
6 ఆయెను. గోసుమదుగుల అంటే కొండమీద వుండే దానలో పశువులు.
మొదలయిన వ్రుగజాతులు. నీళ్ళతాగే కొండకిందికి వచ్చేది. ఇట్లావుండినం
దున జనులు వెంకటేశ్వరకొండ అనే పేరు. వాడుకొక గోసు మదుగులకొం
డ అని వాడుకొంటూవుండిరి. కొండకింది గ్రామానకు యీదే పేరు. ఈ గోసు
మద్గులకొండకు వుత్తరానము కొంచెలు కోసు మీద. ఒక వున్నతమైన కొండ.
ఆ కొండకు మాలకొండ. అనే పేరు. ఇట్లావుండగా యీరెండు కొండలు. నడుమ
అరణ్యము విస్తారంగా వుండెను. ఈ కొండుస మీపానకు శ్రీరంగరాయలవా
రు. వచ్చిరి. ఇకర దత్తటాకం నిర్మాణం చేయవలెనని. జాగా విచారిస్తూవుండగా
గోసు మదుగుల గ్రామంలో. వుండే గొల్లకొండడు అనే వాడు తనగొ
ర్రెలతోసికొని. యీమలలో కి మేపేదానికి. వచ్చిన యీ శ్రీరంగరాయలతో
గొల్లకొండడు ఆడిన మాట. ఇకర దత్తటాకం నిర్మాణం చేయడానకు యికి
డవసతిలేదు. వేరోవసతి అయిన జాగా చూపుతాను. నా వెంబడి వచ్చేది.
అని చెప్పి తన వెంబడి శ్రీరంగరాయలవారిని. తోసికొని ఆ గోసు మదుగుల
కొండకు నైరుతి భాగాన కోసు మీద అరణ్యంగా ప్రశస్తమైన స్థలం వుం

౭ డగా ఆసమీపమందు. తడకతేరు వస్తూవుండగా యీతడకలవేరుకును
చెరభాగాన అరకోసు మీద. ఒక చిన్నకొండవుండగా యిది చూచి యీతా
ను తన గొఱ్ఱెలు తోలుకొని. చిన్నకొండ మీదికి పోయెను. మరుసనాడు
గొల్లకొండదు తటాకానికి సరుతులు తంగేడు పూలతో కూడినమం
డలు కట్టుకు గురుతు వేస్తూ సరపోవేసిన. కొండను గొఱ్ఱెలు పహామే
పేదానికి పోయెను. ఈసరుతు శ్రీరంగరాయలు చూచి యిక్కడనే తటాకం
నిర్మాణం చేయవలెనని. యోచన చేసివుండగా ఇంతలో గొల్లకొండదాని
తల్లి దుర్గమ్మ అనేది తన చిన్నవాని బిడ్డ అన్నము తీసికొని వెతుకుకొంటూ
యీతడకతేరు వద్దకు రాదలెనని వస్తూవుండగా. మధ్యమార్గంలో తన చి
న్నవాడు. కనుపడలేదని. అక్కడ ఒకయుర్లచెట్టు వుండగా ఆచెట్టు మీదికి యె
క్కి నాల్గు పార్శ్వాలా చూచి. చిన్నవాడు కనుపడలేదని. తామువ్యసనాక్రాం
తై ఆచెట్టుమీదనే ఐక్యమాయెను. గొల్లకొండదు పైన వ్రాసిన సట్టులో ఐక్యమా
యెను ఇవి రెండున్ను శ్రీరంగరాయలు తన దృష్టిలో చూచి. యిక్కడ యీగొల్ల
ది ఐక్యమైపోయినది ఆసట్టులో కొండదు ఐక్యమైపోయినాడు. ఈరెండుస్థ
౮ లాలయందున్ను ఐక్యమైనవారి పేర్లు వుండవలెనని యిదిగాక కొండజోనుంచి తటా
కానికి. జాగానిశ్చయం అయినది. అనిన్ని. శ్రీరంగరాయలు. తనమనసులో నుంచి త
టాకాన్ని ఆరంభం చేసి సింగంపల్లె అనేగ్రామం తటాకంలోకి వచ్చి. యీగొల్లదు
ఐక్యమైపోయిన. ఆచెట్టు చెరువుకట్టుకు మధ్యభాగాన వచ్చి తటాకం పనిసాంగం అ
యి. యీతటాకానకు యీశాన్యభాగాన తాలుకోసు మీద ఒక పీర్యంగుటకి
కొండను దక్షిణభాగాన ఆనకట్టకానిగాను వుంచు నిర్మాణం చేసి. యీదుర్గమ్మ చెట్టు

విరాడదేవళం కట్టించి. దుర్గమ్మగారి ప్రతిమ. తెల్లశిలతో గొప్పగా ప్రతిష్ఠచే
సి యీకట్టకు కుబేరభాగాన గట్టు విరాడగొల్లకొండడు. అత[illegible]న
జాగాను దేవళం కట్టించి. యిందుకు దక్షిణాగ గట్టుకింద. సమీపాన పదిబారల
దూరం. లో దేవాలయం. కట్టించి ఆదేవాలయంలో. జ్ఞానముద్ర రామస్వామిని.
ప్రతిష్ఠచేసి. యీదేవళానికి. తూర్పున సమీపాన ఆరుబారల మీద. దేవాలయం
కట్టించి. అక్కడ చెన్నకేశవస్వామిని. ప్రతిష్ఠచేసి. సింగంపల్లెగ్రామం [illegible] వారిది.
వీరభద్రస్వామి విగ్రహం వెలపటికి తేసి దుర్గమ్మ ఉత్తరపు. యీశాన్యభాగాన కా
7 లుకోసుమీద. దేవళం కట్టించి. అక్కడ వీరభద్రుని ప్రతిష్ఠచేసి దుర్గమ్మ ఉత్త
ప్పుమీద హనుమంతరాయనికి ప్రతిష్ఠచేసి శృంగశైలమలను. ఆ[illegible] దేవ
ళం నిర్మాణం చేసి. అక్కడ గంగాధరేశ్వరుని ప్రతిష్ఠచేసి యీప్రకారం. అంతు
దేవస్థానాలు. ౭ నూతనప్రతిష్ఠచేసి. చెరువుకుగామానకు గట్టుకు [illegible] ప్ర
త్యేకపేరు తనపేరిటు ప్రసిద్ధమయినవారి పేరిటు శాశ్వతంగా వుండేటట్టుగా
సింగముపల్లెను ప్రతినామమైన శ్రీరంగరాయసముద్రం. అనేపేరు గొల్లగొ
ల్లకొండరాయడు. దుర్గమ్మ యీప్రకారం. విమర్శచేసి. యీశ్రీరంగరాయసము
ద్రానకు అదే విమర్శించి వృత్తులు బ్రాహ్మణులకు. 3[illegible]. వృత్తులు. ఇందుకువి
వరము. శాలింకోట సింగం. భట్లవారికి వృత్తి ౧ కొండలాలకొండం భట్లవారి
కి వృత్తి ౧. భారతం కేశవమూర్తి భట్లవారికి వృత్తి ౧. భారతం సింగంభట్ల
వారికి వృత్తి ౧. కోవూరి చిట్టెప్పగారి వృత్తి ౧. మధ్వ వెంకటాచార్యులకు వృత్తి. దుద్దు
కవెంకటాచార్యులకు ౧. అరిచెల పాపయాచార్యులకు. ౧ ధనవాది కృష్ణమాచా
ర్యులకు. ౧ కేడమ వృత్తులవారి పేర్లు తెలియలేదు గండు నవలియతేదు. అప్పుడు

శాలివాహన శకవర్షంబులు ౧౪౭౩ అగునేటి ప్రమాదీచ నామ సం॥ కార్తీ
కశు॥ ౧౨ లు యీప్రకారం దాఖలు.
అవుతూవున్నది. ఇందుకు దాఖలాలు. వీరభద్రస్వామి దేవళం వద్దవుండిన
శిలాశాసనం మీద సదరహీ వ్రాసిన శక సంవత్సరాలు వ్రాసివున్నది. ఇదిగాక జ్ఞా
10 నసముద్రరామస్వామి దేవస్థానంలో. గర్భగృహానకు తూర్పు వాకిలికి లోతట్టు
కడపకింద అనుకొని స్త్రీలకు వేసిన బండకు శిలాశాసనం. బహునాళ్లది గనుక తెలు
గు అక్షరాలలో వున్నది. ఈశాసనం బహునాళ్లది గనుక నడిచేటప్పుడు జను
ల తొక్కడంచేత శిల నున్నగా అయి. అక్షరాలు మవినం. అయినందున శకసంవ
త్సరాలు. అగుపడేదిలేదు. ఒక ఒక అక్షరం సంకేతంగా తెలుస్తూవున్నది. ఇదిగాక
వాకిలికి యెదురుగా. ధ్వజస్తంభానకు వుత్తరభాగాన. అరుగుకట్టుకు ఒక
రాతికి శాసనం. వేసివున్నది. అందులో. స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన
శకవర్షం. ఈప్రకారం అగుపడుతూవున్నది. తదమ అక్షరాలు యేమిన్నీ యీరా
తి మీద లేదు. అక్షరాలు యావత్తున్ను మకిపోయి. రాయి నున్నగా అయినది. ఈ
దేవళానకు పడమట గొల్లకొండరాయని సన్నిధి కింద దక్షిణం తట్టు ఒకగుం
డుకు. అక్షరాలు నాప్పుదిగావు వ్రాసివున్నది. అది శాసనం కాదు. గొల్లకొండరా
యని దర్శనానికి వచ్చేపొయ్యే జనములు. తమ తమ గురుతులు వ్రాశివున్నారు
11 ఇంతేకాని హెచ్చులేదు. శింగనమలకొండ మీద వ్రాశిన శాసనాలు లేవు. ఇదిగా
క కొండకు చుట్టూరున్ను వ్రాశిన శాసనాలు లేవు. శ్రీరంగరాయసముద్రం. చెరు
వుకు తూములు. ౩ మూడు కాలవలు. ౨ రెండు. ఈచెరువుకింద మళ్లు చకటగా సాగి
సంవత్సరానికి రెండు ఫలాలు. ౨ందుకు వివరాలు. కార్తీక ఫలం. వైశాఖ ఫల

ఇవి రెండు ఫలాలు. చక్కగా చేతికివచ్చేది. మరి సంవత్సరం. ఒకే ఫలానకు రెండు.
నెలలువుంటూ వున్నది. చెరువులో నీళ్లు వర్షం చక్కగా వచ్చి. చెరువు పూర్ణంగా నిం
డి మరువపారితే పదకొండు వేసిన పైరకు వుంటూ వున్నది. ఇందుకు తక్కువ
అయితే ఒకే ఫలం. అయ్యేది. రెండో ఫలానకు నీళ్లు చాలక ఫలం తక్కువ అయ్యే
ది. ఈ చెరువు నీళ్లు. చెరువుకు. తూర్పు రెండు కోసుల మీద. కూతలమెరు
కు. యీ మడిసిండి మింగిలివచ్చిన నీళ్లు మళ్ల మీదిమంచి పైన వాలెసిన వదికి వెలుస్తూ
వున్నది. ఈ చెరువు నీళ్లు. మధురంగా వుంటూ వున్నది. చలువైన నీళ్లుకావు.
ఈ చెరువుకు పడమర రఘుడియ దూరంలో గుండ్లువున్నవి. ఒకే నాడు గుండ్ల
లో బహు రమ్యంగా వున్నది. అని లంజలు తనమిండగాండ్లలో గుండ్లలో వుం
12 డేది. ఈ ప్రకారం వుండగా చెరువులోకి ప్రవాహం నిండా వచ్చి గుండ్ల యావత్తు
నీళ్లు నిండి వుండగా లంజ గుండ్ల మీదికి నిలిచెను. ఇవి జనులు చూచి యీ గుం
డ్లను. లంజగుండ్లు అనే వాడికవాడుకొనిరి. తదారభ్యము. యీ గుండ్లను. లంజగుండ్లు
అనే పేరు కలిగెను. లోగడ గుండ్లు. అనే పేరు. ఈ గుండ్లు తలఅంటు బండ యివి రెండు
న్నూ. చెరువు నీళ్లలోనే వుంటూ వున్నది. తలఅంటు బండ నీళ్లు వచ్చి పూడిపోయినది.
గనుక తలఅంటుబండ కొంచెంగా అగుపడుతూ వున్నది. దుర్గమ్మ తిప్ప మీద దు
ర్గమ్మ దేవళానికి. చుట్టూరు రాళ్ల కింద తేళ్లు వుంటూ వున్నది. అవి యెవరికి కరిచే
దిలేదు. ఇది దుర్గమ్మ శక్తిమంచి మాహాత్మ్యమునుంచి జనులను కరిచేదిలేదు. ఈ శక్తి దేవా
లయం చుట్టూరేకాని వాసమూంత రాయలకో దేవళం. చుట్టూరు తేళ్లువుం
డేది లేదు. ఈ ప్రకారం వుండేది. శ్రీ రంగరాయలవారు పెనుగొండలో రాజ్యభా
రం చేస్తూ చనిపోయిన తరువాత వారి శిలశిలా వారు. ముకుందరాయలు

౧ చిన్నకేశవరాయలు ౧ బాలసరస్వతిరాయలు ౧ విఘ్నరాయలు ౧
13 మహాదేవరాయలు ౧ యివి మొదలయినవారు రాజ్యభారం చేసి యీ సిం
గనముల గలిమంత్రి రంగరాయ సముద్రం. చెరువ్యాములకు అగ్రహారం నడు
స్తూవుండెను. ఈ అప్పుడు యీ మంత్రి రంగరాయ సముద్రం చెరువు తెగి నీళ్లు
పోతూవుండగా. యీ అగ్రహారీకులు. తనకష్టం తో. చెరువు భద్రం చేసిరి. తద
నంతరం రాయల సంతతివారు అళియ రామరాజు ప్రభుత్వం చేస్తూవుండగా
పెమ్మసాని తిమ్మానాయుడు. జాతిలో కమ్మవాడు. యీ దక్షిణ ప్రాంతాన
కు రాయలవారి తట్టునుంచి వ్యవహారానికి వచ్చి. ఉభయ కొండల మధ్యభా
గమందు కొండను భేదించి పారెన్ నదులు. చిత్రావతి ౧. పినాకిని అనేన
ది ౧. యీ రెండు నదులు. పోతూవుండగా. ఆస్థలానికి పేరు ఘండి అనే నామ
ధేయం అయెను. ఈ ఘండి కొండ మీద. పెమ్మసాని తిమ్మానాయుడు కో
టకట్టించి గలిమం వెరుపరచి. దానికి పేరు ఘండికోట అనే పేరు. ఆయన ఘం
డికోటలో. టంకసాల వేయించి వెంకటాచలపతి ప్రతిమ ముందర తట్టు వెనక
తట్టు నాగర అక్షరాలతో యీడకిట వీరభద్ర అనే పేరు. ఈ ప్రకారంగా మాడ
14 లున్ను రూకలున్ను ఈ సన్న వేయించి చలామణీ చేయించెను. తదారభ్యము
తిమ్మానాయని మాడలు రూకలు. పేరు అయినది. ఇందుకు జనులు నాయని
మాడలు నాయని రూకలు. అని చెప్పుకుంటూ వున్నారు. ఈ ప్రాంతమందే కొని
యితర జాగాలలో వుంటూ వున్నది. ఆ సమయమందు. తిమ్మానాయని ఘం
డికోటకు పడమర యెనిమిది కోసుల మీద పినాకినీ నది వుండగా. ఆ నదీ తీరమ
దున తాడిపత్రి అనే గ్రామం. లో చింతల రాయదేవస్థానం ౧ రామేశ్వర లింగం

దేవస్థానం ౧ అంతు రెండు దేవాలయాలు జీర్ణమయి యుండగా జీర్ణో
ద్ధారం చేసి ఆ కుడనుంచి పడమర మొదలైన మదికోసుల మీద శింగసముద్రం
గరాయసముద్రం అగ్రహారానకు పూర్వం వచ్చి యీ గ్రామం చెరువుకు లోగడ
మూడు తూములు వుండగా. యింకా ఒక తూము నూతనంగా కట్టువలెననియె
చన చేసి. చెరువు కట్టుకు మొదటి తూము ౧ ఒకటి నూతనంగా కట్టించి శింగ
సముద్రం గరాయసముద్ర గ్రామము బ్రాహ్మణులకు అగ్రహారం వజీ చేట
ట్లుగా యధాప్రకారం నెలవు యిచ్చి. తిమ్మనాయుడు యధాప్రకారం తన
స్థలం ఘంటికోటకు చేరెను. ఇట్లాకొన్ని వర్షములు జరిగిన మీదట. అళియరా
మరాజు మీదకు తబషేవా: . పరీదపాద షేవా: . నిజాంషేవా: . ఆదిల్షేవా:
వీరు మొదలైన వారు. దండు మొత్తం వచ్చి. రామరాయుల వారితో యుద్ధం చేసే.
టుదకు యుద్ధమందు. రామరాయుల వారి యనిర్వాహకం తోనే. వర్లచేత బ
తిసినందున. రామరాయుల తలకాయ. కోసుకొని పెనుగొండ. మొదలయి
న జాగాలల్లో తురుష్కుల దౌర్జాన్యపు రాజ్యకారం చేస్తూ వుండగా యీ
శింగసముల గ్రామానకు. అగ్రహారీకులకు గ్రామం అగ్రహారం పడవకయీ
వారు యిమ్మే కరరు చేసి అందుకు పేరు. భట్టువృత్తిమాన్యాలు. అనిపూ
ర్ణ చేసి గ్రామం సరకారు తట్టు వుండెను. తదారభ్యం యీ గ్రామానకు భట్టు
వృత్తులవారు. అనే పేరు గలిగి. అగ్రహారం అనిపేర్లు పూర్వానకు వుండెను. గనుకను
పేరున్నవాడు కానేది. ఈ వల శింగసముల గ్రామంలో వుండే. కంసాలి తిరుపతి బత్త
డనే వాడు ఒకదినం గ్రామానకు నుంచి కొండమీదికి గడ్డి నిమిత్తం. కొండమీదవుం
డే గుహాకు పడమట దక్షిణం తట్టు గడ్డికోస్తూ వుండగా. కొండవద్దికి జడలుత

గనినట్టు. అయినందున. యీ ఋష్యేశ్వరం గుడు యీ కంసాలవానికి తన నిజస్వ
రూపం చూపి ఆవల అదృశ్యమాయెను. ఇట్లా జరిగిన మీదట యీ శింగన
మలగాలమానికి తురుష్కులవట్టునుంచి. పేరామశెట్టి అనేవాడు. వచ్చిశిం
గనమలగాలవం విస్తారంగా కట్టించి. నూతనంగా పేట కట్టించి. కొండమీ
దకోట కట్టించి. హనుమంతరాయజోడు దేవాలయం. కట్టించి. కోటకువా
11 కిండ్లు. అయిదు. ఇందుకు వివరము. ఉత్తరముగ వెలుగసాంతోవాకిలి ౧. గుర్రము
ముగసాంతోవాకిలి ౧. హనుమంతరాయజోడువాకిలి ౧. యింకా రెండు వాకిండ్లు
అందుకు పేరు ప్రసిద్ధిలేనందున ప్రసిద్ధి అయిన పేరు. వ్రాసియున్నది. ఈగు
హాకు వుత్తరం ఒకకోసు మీద యిరువై బారలకుంట. ఒక మనిషి ప్రమాణం
గాతగ్గివుండగా ఆకుంటలో ఉదకం లేకవుండేది. వర్షాకాలం అయితే వర్ష
నీళ్లు ఆకుంటలో వుండేది. ఎండకాలము దునీళ్లు వుండేది లేదు. ఈ పేరామ
శెట్టి ఒకనాడు స్వప్నం అయినది. యేమంటే గుహాకు వుత్తరం. ఒకకోసు మీ
దమనిషి ప్రమాణం లోతు. యిరువై బారల కుంట వున్నది. ఆ కుంటలోనే
ను ఋష్యేశ్వరం గుడి ప్రతిమగావుంటూ వున్నాను. ఆ కుంటలోనుంచి తీసి. వెల
పటిశి గుహాలోకి ప్రతిష్ఠ చేసి పూజ చేస్తూ వుండమని. స్వప్నం అయినందున.
అదే ప్రకారం కుంటవద్దకు పోయి చూడగా. మనిషి ఆకారంగా వుండి త
లమీద ఒక కొప్పు ఒక చై ప్రమాణం. ప్రతిమె వుండగా. అది చూచి నిన్న నాకు
అయిన స్వప్నానికి దృష్టాంతం ఆయెను. అని బాలా సంతోషపడి ఆ ప్రతిమదర్
శనం చేసికొని. అక్కడనుంచి కొండమీదికి తీసుక వచ్చి గుహాలో పూర్వెడు అరు
గు వేయించి గచ్చుచేయించి ప్రతిష్ఠ చేయించి పూజ చేయిస్తూ వుండెను.

17 తదనంతరం శృంగనమల గ్రామంలో గంగాధరేశ్వరుడనే దేవస్థానం వద్ద కోమ
టి శెట్టి తనకుల దైవము కన్యకాలమ్మవారు గనుక ఒక గుడి కట్టించి. కన్యకాలమ్మ
వారి ప్రతిష్ఠ చేయించి. వుండిరి. అప్పుడు యీ శింగనమల గ్రామం గుత్తి సీమ
లో చెల్లుతూ వుండెను. తాలూకా అనే పేరు లేదు. శాలివాహన శకవర్షంబులు
౧౬౧౩ అగునేటి తరకేవాండ్ల సంవత్సరాలు. సన్ ౧౧౦౧ హిజరిలో భక్తము
దఖాన్ డు. అనేవాడు యీ శింగనమల గ్రామానకు వచ్చి తాలూకా చే
సి ఇచ్చి. చిన్నెడు శింగనమల్లా పరగణా. అనే పేరు నిశ్చయం అయి. గ్రామంకిల్లు
యీదే ప్రకారం వస్తూ వుండిరి. శాలివాహన శకవర్షంబులు. ౧౬౧౪ సంన్
౧౧౦౨ హిజరిలో హజరిజా. అల్లి అనే తరకే యీ చిన్నెడు శింగనమల ప
రగణా. వ్యవహారం చేస్తూ వుండెను. తదనంతరం శాలివాహన శకవర్ష
బులు. ౧౬౩౫ సన్. ౧౧౦౩ హిజరిలో ఆరాకడన బాబు. జులఫఖార
ఖా అనే తరకే ఆరకాడు సుబాగీరి చేస్తూ వుండగా. యీ శింగనమల
చిన్నెటి పరగణా. ఆరాకటు కిందనే నడుస్తూ వుండెను. కడపలో మయా
నా. మజీదుమియ్యా. అనే నబాబు వుండి. ఘండికోట వెలుదల్లైన జాగా
లలో వ్యవహారం చేస్తూ వుండెను. శాలివాహన వర్షంబులు ౧౬౨౨. సన్ ౧౧౧౨
హిజరిలో సాదుల్లాఖా అనేన బాబు ఆరాకడు ప్రభుత్వం చేస్తూ వుండగా.
18 యీ చిన్నెటి శింగనమల. పరగణా ఆరాకడు. కిందనడుస్తూ వుండగా.
యీ శింగనమల. చెరువు కట్టి కొనకున వరాజగావా. అంటే తరకలు.
సంవత్సరానికి పండుగ దినములలో. నవరాజగాంపం తు పోయి. తమచెరువు.
చదివి. అకేడనుంచి తమయిండ్లకు వచ్చి బహుసంతోషంగా వుండేది. ఇందు

నిమిత్తము నమాజు హోవాలేదు. తదనంతరం రాయదుర్గం సంస్థానీకుడు పెద్దకో
నేటినాయడు అనేవాడు యీ శింగనమల గ్రామానకు వచ్చి గ్రామం బస్తీ వుండ
గా యీ శింగనమల కొండమీద కోట యున్నిన్ని కొన్ని సామాను యీ ప్రకారం వుండ
గా గ్రామం లూటి చేసికొండ మీద కోట పడకొట్టి వుండిన జనాలను శిరచ్ఛేద
నం చేసి పూరుని పాతం చేసి తన జాగా రాయదుర్గానకు పోయి చేరెను. కొన్ని దినా
లు యీ వూరు పాడు అయివుండి. మళ్ళా గ్రామం బస్తీ అయెను. గ్రామానకు పాలకా
రాలు యేర్పడెను. మయూనా మశీదు మియ్యాఖాన్ అవ్వాంతరంలో శింగనమల గ్రామం
లో పైదు మసూదు షావా: అనే ఫకీరు వారి పేరిటు దరగా కట్టించెను. గ్రామానమ్మైదె
19 టు మశీదు కట్టించెను. ఇవి అన్ని తురకవాండ్ల దినాలలో అయినది. తదనంతరం
గుత్తి పాలెంతానకు పేష్వావారి తట్టు నుంచి మురారావు ఘోర్పడే మమలతుదమ
దారు అనే సరదారుణికి తేడపత్రి రంగపట్నం మొదలయిన పాలెంతాలకు ఖండీని
మిత్తం పంపించియుండగా యీ పాలెంతానకు వచ్చి గుత్తి జాగా కాయం చేసికొని గుత్తి
కొండమీద కోట బందోబస్తు చేసికొని తన బొద్దాయి రూకలు వసూలు చేసి పే
ష్వావారి వద్దకు పంపిస్తూ వుండి తాను గుత్తిలోనే నిలకడగా వుండి. తన తట్టును
చి పాలె ఖాను అనే తురకవాణ్ణి గుత్తి కిల్లాను కిల్లెదారీగి యేమకరరు చేసి యీ పాలెం
తాలలో పాషాగా ద్ఘవాంగామాతేకుండా. శీమలో బందోబస్తుగా వుండెను.
అప్పుడు యీ శింగనమల కొండమీద గుహాకు వుత్తరం తట్టు ఒకకోస మీద వుం
డినకుంట అకస్మాత్తుగా గంగాభవాని ప్రత్యక్షమై యీ శింగనమల గ్రామం
లో వుండే జనాలకు గంగాభవాని స్వప్నంలో వచ్చి చెప్పినందున యీ గ్రామం జనులు.
కొండమీద కుంటువద్దకు పోయి చూడగా గంగాభవాని వచ్చినది చూచియీ

జనులు ఆగంగకు వచ్చి పూజచేసి గాలిమానకు వచ్చిరి. తదారభ్యం. కుంటలు
ఆగంగాభవాని ప్రత్యక్షమయిన. కుంటలు అని వాడుకొంటూ వున్నారు. ఇంతేకా
నియప్పటికిన్నీ ఉదకం ఉండే దివెరు. ఈకొండమీద మురారావు ఘోర్పడేవా
రు. లోగడ యీకొండమీద. కోట వుండినది ఖిలం అయిపోయినందున యీజా
20 గా బందోబస్తు చేసుకోవలెనని. తనవద్ద వుండే గుత్తికి ఖిల్లేదారు. పాలె ఖానుడు అనే
వాడ్నిన్నీ యీశింగనమలకొండమీద ఖిల్లా కట్టించమని. శలవు యిచ్చి యీకెలుసా
హోత్సంచేసి. యీసింగనమల కొండకు అంపించగా. పాలె ఖానుడు యిక్కడికి
వచ్చి కొండమీద పాలికారాలు మొదలయినవి కట్టించి. బందోబస్తుగా వుండె
ను. ఆ కాలమందు తాడిమర్రి పాలెగాడు. సాకె చిన్నతిరుమలనాయడు. అ
నంతపురం సంస్థానీకుడు హండె హవ్వాడప్పనాయడు. యీ మొదలయిన పాళెగాం
డ్లు ఇంకా చుట్టుపట్టు వుండే చిల్లర పాళెగాండ్లున్ను హామేశం అయి. శింగనమ
ల చుట్టుపట్టు గలిమూలు దోచేది. ఇండ్లవెంబడి సెలకావలివాండ్లు తపతన
గలిమంలో వుండేవారు యీపాళెగాండ్రలో కూడి గలిమానకు ఉపద్రవం. చే
సేది. మార్గాన వచ్చేపొయ్యే వాండ్లకు మార్గంను రక్షితం లేకుండా వుండేది. ఇందు
నిమిత్యం. సింగనమల కొండమీద కోటబందోబస్తు చేసినది. తదనంతరం నవా
బు హైదరు అల్లీఖానుని మధ్యాంతర పర్యంతరము. యిరువై సాలు గుయిండ్లు
గుత్తి మురారావు ఘోర్పడేవారు గుత్తిలోనే కాయం వుండిరి. తదనంతరం.
21 హైదరల్లీ తట్లునుంచి మీరు సాహేబు హైదరల్లీకి బావమరది. అయినవాడు
గుత్తి నరదేశాయి. నరసింగరాయడనే కొమారుడైన ఒబళరాయడనేవాని
ఘెతూరి చేసి. ఒబళరాయడనే గుండా యీశింగనమలకొండ దాకా వేసికొని గట్టి

మంనిహాతం చేసి శ్రీరంగపట్నానకు వెళ్లి పోయెను. ఆ సమాచారం గుత్తి ము
రారాయడు విని శింగనమల కొండమీద వుండే కోటు పడగొట్టి మునిసదరవా
వారు సినకి శైదారు జ్ఞాపించగా. అదేవరకారం శింగనమల కొండమీదకో
టుపడగొట్టిరి ఈవల బహాదూరు. నిండా బలమై శాలివాహన శక వర్షంబులు.
౧౬౯౭ అగునేటి మన్మధనామ సంవత్సరమందు. బహాదూరు గుత్తి దాణా తీ
సికొని. గుత్తి మురారావు ఘోర్పడే వారికి ఖైదు చేసి శ్రీరంగపట్నం శివములో కపాల
దుర్గం మీద వుంచిరి. కొన్నాళ్లు గడచిన పిమ్మట. మురారాయడు అక్కడనే
చనిపోయెను. తదనంతరం శాలివాహన శక వర్షంబులు. ౧౭౦౨ అగునేటి
శార్వరి నామ సంవత్సరమందు. తనము కిందికి పోయి ఆర్కాడు దాణా తీసికొ
ని. ఆర్కాడు పాలెంతములో మూడు సంవత్సరాలు ముకాము చేసి వుండగా
22 అప్పుడు వీపు మీద నాచ పుండు పుట్టి. పురుగులు పడి తనము కిందనే చచ్చెను.
తదనంతరం శాలివాహన శక వర్షంబులు. ౧౭౦౫ అగునేటి శోభకృతునా
మ సం॥ రానకు టిప్పు శ్రీరంగపట్నంలో పెదలయిన. జాంగాలలో బందోబ
స్తుగా వుండి. కారుబారు చేస్తూ వుండెను. కొన్నాళ్లు జరిగిన పిమ్మట. టిప్పు త
ట్లు నుంచి. ఫత్తే సాహేబు అనే తరతవాడు. చిప్పేదు శింగనమల పరగణాలు
ములుకు వచ్చి వుండగా అప్పుడు. శింగనమలకు కోసు మీద ఉత్తర భాగానను
ట్లిగాం దిగాలమంలో వుండే గొల్లవాడు సవాడు తన పశువులు తీసికొని. యాంబు
ప్పశ్యం గజో కొండకు వుత్తరంగా వుండే కుంటు వద్ద వచ్చి మేపుతూ వుండగా పగ
లు రెండు ఝాములు సమయమందు. కొండలు నాదం అయినట్లు వినికి వినబడి
మరి రెండు ఘడియలకు పశువులు యావత్తు ఉంటుకు వచ్చేటప్పటికి

ఈకుంటలోనీళ్లువచ్చివుండెను. ఇదిగొల్లవాడుచూచి. చాలాసంతోషప
డిపశువులకునీళ్లుతాపుకొని. అస్తమానానకు. తనవూరుమట్లగొంది
కిచేరిమట్లగొందిజనాలలోయీసమాచారంచెప్పెను. మరునాడు
మట్లగొందివారుకొండమీదకుంటవద్దకుపోయిచూడగాగొల్లవా
23. డుచెప్పినమాటనిశ్చయంగావుండెను. ఆకుంటకుపూజచేసియీవర్తమానం
బహుదూరానికిపోయిఅక్కడినుంచి. జనులువచ్చియీశింగనమలగ్రా
మంవారుసహాపూజపునమస్కారాలు. చేసిఆకుంటవద్దమూడునెలలప
ర్యంతరంనిలబడగావుండినాలుగోనెలకు. కుంటలోనీళ్లుఇంకిపోయెను.
అప్పుడుతమతమవూరికిజనాలుపోయిరి. యింతలోతాడిపత్రిగ్రామం
లోసులతాను. తట్టునుంచిహైదుఅమీనులనేతురకవాడుతాడిపత్రి
గుత్తివగైరా. సీమకుఆసఫగిరిచేస్తూవుండగా. ఉత్తరరాజ్యాననుంచిపేష్వా
వారి. ఖయిదరుసరదారులువచ్చితాడిపత్రిగ్రామం. లూటిచేసియీఆసఫతా
డిపత్రిలోవుండగా. గాయాలుచేసిచక్కగావెళ్లిపోయిరి. ఈశింగనమలగ్రా
మానకురాలేదు. ఈశింగనమలలోపత్తెసాహెబు. అమల్నిశింగనమలకొం
డమీదగుహాలోఋష్యశృంగస్వామి. శిలాప్రతిమవుండగా. శింగనమలమహా
తిమ్మప్పదుహుసేను. కామారుడైనహుసేనుఅనేతురక. తనస్నేహితులతో
కూడా. అయిదుఆరుమందిని. జమచేసికొని. కొండమీదవుండేదోనలోతెప్పమీ
ద. ఆల్లాడేనిమిత్తం. కొండమీదికిపోయి. దోనలోతెప్పమీద. కొంతసేపుఆ
ల్లాడుతూవుండి. బహునాళ్లుగావుండె. అరిటిచెట్లుతీసివేసిఅక్కడనుం
24 చికొండమీదచుట్టూరూ. చూస్తూయీఋష్యశృంగస్వామిగుహాలోకి

చొచ్చి ఆ ప్రతిమను. భంగం చేసి గుహాముఖం చాపెల పలకతో మూసివేసి. కొంత సేపు
యీ ప్రకారం వుండగా. మరి రెండు ఘడియలకు. వళ్లు మీద స్మరణ లేక. క
ట్టుకున్న బట్టలు యీవత్తూ చింపివేసి. పెళ్లివాండ్లు. అయినట్టుంగాను
నపూరికరావలెనని. దేవత వింధ్యకకొండ మీదనే అరుస్తూ వుండగా యీ
సమాచారం శింగనమల జనాలకు తెలిసి వూరినుంచి. కొంత జనం పోయి వా
ణ్ణను పిలుచుక వచ్చి గ్రామం లో. చేర్చిరి. ఈ హనుమేను అనేవాడు ప్రతిమ
భిన్నం చేసినవాడు గనుక ఆ దినమే చచ్చిపోయెను. తదుపరి జనానికి మ
తియేమియు బాధలేక పోయెను. మరి రెండు పేలలకు. యీ మహా పాప
మ ప్మ్నదు హనుమేను యింటివాండ్లు. వంశం నాశనమై యుపోయిరి. తదా
రభ్య యీ శింగనమల కొండ మీద గుహాలో ప్రతిమ లేదు. దానిలో
తెప్ప మీద అరటి చెట్లు లేదు. తెప్ప మాత్రము వున్నది. ఇది యీవత్తూ
ఋష్యశృంగ కో మొదలు మహాత్మ్యము. శింగనమల గ్రామ జనులు యిప్ప
టికిన్ని వాడుకొంటూ వున్నారు. ఇందువలన. యేమి అని అంటే యె
25 వరు అయినా తమ మనసులో ఒక కార్యం తలచి. ఆ కార్యం సఫలానికి
వస్తే. ఋష్యశృంగ కో మీద. పెర కొండ మీద సంతర్పణలు చేసేది. శాలివాహ
న శక వర్షంబులు ౧౭౧౨. అనే నేటి విరోధికృతు నామ సం॥ ముందు. శ్రీరంగ
పట్నం మీద. పేష్వా వారి తట్టునుంచి హరి పంత ఫడుకా అనే బాలప్ప సర
దారుడు ౧. ~~యీయిద్దరు~~ పరశురాంభావు అనే బాలప్ప సరదారుడు
౧. యీ యిద్దరు సరదార్లు. యిది గాక మొగలు హైదరాబాదు తట్టునుం
చియ్ సామియా అనే సరదారుడు. వీరు అందరున్నూ దండు యెత్తివెప్పు

మీాదికి పోయి అక్కడ రాచకార్యాలు చేయవలెనని యోచన చేసి.
సింగనమల మార్గాన పేష్వా వారి దండు గండికోట మార్గాన. మొగలు
వారి దండు యీ రెండు మార్గాలా పోవుచ్చేటప్పుడు. పేష్వా వారి తర
ఫున సరసర దేశాయి రామరాయుడు యీ శింగనమల గ్రామాన
ముఖ్య దేనికి వుత్తరం దిక్కు వుండే మల్లుగొంది గ్రామానకు వచ్చి. శింగన
మలకు పడమర కోసు మీాద వుండే బినజల్లపురానకు వచ్చి. యీ మూ
డు గ్రామాలకు వచ్చి ఠాణా పడెను. మొగలాయి వారి ఠాణా తాడిప
త్రి పెళ్లిలూరు ౧ పొర్లపల్లె ౧ యీ శింగనమల గ్రామానకు కోసు మీా
ద ఆగ్నేయ భాగాన గోసు మడుగుల పట్నానికి ప్రతినామమైన బత్త
పు పేటు గ్రామమవు. యీ మొదలయిన స్థళాలకు మొగలాయి ఠాణా పడె
ను. ఈ రీతి ఆరు నెలలకు యిస్సామియా యీ శింగనమల గ్రామానకు
ఠాణా వేసి గ్రామం లూటి చేసి తిరంగపట్నం రాచకార్యానకు పోయెను.
అక్కడ రాచకార్యం తీరిన పిమ్మట. యిస్సామియా బాబు పాలారజంగ దండు
తో తాడిమర్రికి వచ్చి. తాడిమర్రి ఠాణా తీసికొని అక్కడనుంచి హైదరాబా
దుకు పోయి. హైదరాబాదులో మూడు నెలలు వుండి. అక్కడనుంచి శింగన
మల పాలెగాండ్లనువచ్చి పంద్రెండు సంవత్సరాలు. కారుబారు చేసెను. శ
కవరం. శాలివాహన శకవర్షంబులు. ౧౭౧౪ అగువేటి ప్రమాదిచనా
సం॥ రంలోను. మొగలు హైదరాబాదు. తర్ఫునుంచి. విలావర్స్ఖా
దారు తర్ఫ సరదారు. సింగనమల. పాలెగాండ్ల రెండు యెండ్లు
కారుబారు చేసి హైదరాబాదుకు పోయెను. శాలివాహన శకవర్షం

బులు. ౧౨౧౬ అగునేటి రాక్షస నామ సంవత్సరం లోను హైదరాబాదు నుం
చి అమీను సాహేబు. అరబ్ అనేటు తురకవాడు వచ్చి. యీ తురకవానివ
ద్దవుండే నాయబు వారి శ్రీరంగ వాజారి అనే బ్రాంది వివాడు. వీరు యిద్దరున్ను.
27 శింగనమల పాలెం తాలూకా వ్యవహారం. చేస్తూ వుండగా గుత్తి సీమలో వె
ల్లె ముండబండ అనే గ్రామం లో వుండే. ముప్పంగ గంగాధర భట్లు అనే బ్రా
హ్మణుడు. కాశీయాత్రకు పోయి కాశీ నుంచి. బాణలింగం తెచ్చి. యీ శిం
గనమల లో వుండే వారి శింగవాజారి వద్దకు వచ్చి. యీ బాణలింగాన్ని యీ
వూరిలో ప్రతిష్ఠ చేయమని. బాలాగా చెప్పుకునే గనుక. హరిశింగవాజా
రికి. దయ వచ్చి. శింగనమల గ్రామానకు. దక్షిణాంతట్టు గ్రామానికి
ఆనుకొని. శింగనమల చెరువు నుంచి వచ్చే చిన్న కాలువ. అంచున జాగాయా
త్రము గా వుండెను. గనుక అక్కడ యీ బాణలింగాన్ని ప్రతిష్ఠ చేయవ
లెనని. ఒక చిన్న దేవాలయం కట్టించి. ఆ దేవాలయం లో బాణలిం
గాన్ని ప్రతిష్ఠ చేసి ఇందుకు పూజ నైవేద్యం దీపం అఖండం మొదలయినది
నడిపేదానికి. నిష్కర్ష చేసిన వివరము. పూర్వీనకు యీ శింగనమల గ్రా
మానకు పూర్వ భాగాన వూరికి ఆనుకొని. ఒక యీశ్వర దేవాలయం పా
డుగా వుండి లింగం తోనుండును. దీనికి నడిచిన మాన్యము. ౬౨ మడి వుండగా యీ
మడి మాత్రం ప్రతిష్ఠ అయిన కాశీ బాణలింగానకు. ఇచ్చి ఇది గాక నగ
దు పదికి వాళ్లు. రు. ౪ రూపాయల చొప్పున యీ ప్రకారం నిష్కర్ష చేసి.
28 పూజ పురస్కారాలు. చేయించి వుండెను. ఇది గాక శింగనమల కు తూ
ర్పున ఒక కోసు మీద కేశవరాయని పోటు కు ప్రతినామములు గల నాబు

షే. పేటువద్ద చెలో వుండిన సోదనపల్లె పాలంలో పూజలేకుండా వుండిన హ
నుమంతరాయజోకి యీశింగనమలలో వుండేవారి సింగమాజారి శింగన
మలలో హనుమంతరాయణ్ని ప్రతిష్ఠ చేయవలెనని యోచన చేసి. సోదనప
ల్లెనుంచి హనుమంతరాయణ్ని తెచ్చి గాలిమానికి. దక్షిణం శివాలయానికి
యీశాన్యభాగాన. దేవాలయం కట్టించి ఆ దేవాలయంలో హనుమంతరా
యజోకి ప్రతిష్ఠ చేసి యిందుకు పూజచేసే నిమిత్తము. గొల్లకొండరాయ
జోకి. రామస్వామికి చెన్నకేశవస్వామికి. పూజచేసే అర్చకులు. యోగానంద
రంగాచారి. వీరియిద్దరికిన్ని యీహనుమంతరాయజోకి. పూజచేసేటందు
కు. నేమకం చేసి యీహనుమంతరాయజోనై వేద్యానకు. లోగడ శింగనమ
ల చెరువు కట్టించిన. మీద దుర్గమ్మ తిప్ప మీద. వుండిన హనుమంతరాయజో
మాన్యము. కి నడుస్తూ వుండగా. ఆ మాన్యము తీసి ఆ తిప్ప మీద వుండే హను
మంతరాయజోకి నిత్యం పూజలేక యెనిమిది దినములకు శనివారం నాడు.
పూజచేసేది. నిత్యం పూజలేకుండా వుండినందున వూరిలో కొత్త హనుమంత
29 రాయజ్ఞో ప్రతిష్ఠ చేసినందున నిత్యం పూజచేసేటందుకు నిష్కర్ష చేసి. ఆ మా
న్యము యీహనుమంతరాయజోకి. నడిపించిరి. ఆదారభ్య పూజ నడుస్తూ
వున్నది. శింగనమలకు తూర్పు. కోటలో! చెన్నకేశవస్వామికి కొన్నాళ్లు పూజ
లేకనిలిచినందున వారి సింగమాజారి. ప్రతిష్ఠ చేయించి. పూజ చేయించెను. శింగన
మలకొండమీద రెండుమూడు సారి పంతర్పణ చేసెను. శాలివాహనశకవర్షం
బులు. ౧౭౩౯ అగునేటి పింగళనామ. సం॥ రం. లో సుహైదరాబాదునుంచి
గులాంమల్లిఖానుడు. అనేవాడు యీశింగనమలతాడిమర్రి. వెల్లలూరు

తాడిపత్రినాల్గుపరగణాలకు [illegible] వచ్చి. కొన్నియేండ్లు శ్రీ సం॥రం.
వరకు వుండెను శాలివాహనశకవర్షంబులు ౧౭౦౦. ఆగునేటి సిద్ధార్థి నా
మ సం॥రం. చైత్ర. బ॥ 30 పగులు రెండు గ్రామములకు. శ్రీరంగపట్నం [illegible]
లగైటిప్పు సుల్తాను ప్రభుత్వమున [illegible] యింగ్లీషు వారికి [illegible] శ్రీరంగపట్నం [illegible]
యున [illegible] పడినందున. అప్పుడు యీనాలుగుపరగణాలకు సుల్తాన్ కడ
పన [illegible] చేసెదానికి. హైదరాబాదునంబి. మొగలు తరఫున [illegible]
జె [illegible] లాంటా అనేకాయ [illegible] వచ్చి [illegible] సం [illegible] తరవాతంతరము.
30 [illegible] శాలివాహనశకవర్షంబులు. ౧౭౨౧ ఆగునేటి [illegible]
[illegible] కడపసుబా [illegible] [illegible] తల్లి [illegible]
[illegible] బులవారు వచ్చి [illegible] గ్రామములంవి [illegible]
[illegible] శాలివాహనశకవర్షంబులు. ౧౭ [illegible] ఆగునేటి [illegible]
[illegible] ఆ [illegible] గ్రామ [illegible] పొలంతాలు చెరువులు [illegible]
[illegible] అప్పుడు యీ [illegible] లచెరు
వు [illegible] తల్లి [illegible]
[illegible] మూడు దినాలు చెరువు
[illegible] విస్తారంగా [illegible] లేదు
యీ [illegible] చేసెదానికి. తల్లి [illegible] నిలవ [illegible]
యెను. [illegible] రెండు గ్రామములు [illegible]
[illegible] ఆమె పేరు [illegible] అం [illegible] ఆయ
మను. [illegible] వచ్చి. చెప్పిన [illegible]

నాళ్లనుంచి. ఆహారం చాలదు. నేను గొల్లకొండరాయుడు చెరువుక
31 ట్టు మీద. గమ్మడ పడిన జాగాకు బారెడు దూరంలో దిరిశపు చెట్టు
వున్నది. ఆ చెట్టును కొట్టివేసి చెట్టు గమ్మడలో కివేసి దానిమీద మన్నువేస్తే
నీళ్లు నిలుస్తూవున్నది. ఇందుకు సందేహం లేదు. పిమ్మట నాపేర సంతర్పణ
చేయుమని. చెప్పగా యీ సింగనమల గ్రామస్థులు. కలక్టరు వారితో
రఘునాధుడేసి సింగనమల తాడిమర్రి. తాలూకు తహశీల్దారు శ్రీని
వాసరావు మొదలయిన జనులు విని అదే ప్రకారం. చెరువు కట్టు మీద
కి పోయి చెట్టు కొట్టించి గమ్మడలో వేసి. మీద మన్నువేయగా. తక్షణ
మందే నీళ్లు కట్టు పడెను. ఇవి చూచి బహు సంతోషపడి. గొల్లగొండరాయు
ని మహాత్మ్యం. అని తహశీల్దారు. కలక్టరు వారికి జాబు వ్రాసి పంపించగా
అనేక చెరువులు తెగిపోయినది సింగనమల చెరువుకు విశేషం. ఉపాధి లేక
డా. కొంచెం పనిలో నే చక్కగా అయినది అని చాలా ఆశ్చర్యపడి గొల్ల
కొండరాయుడికి సం॥ రంకిర ధోవప్పవానకు. కేంరెరాయి. గ౧౨౦.నూ
తసంగా తసద్దీను వెరుపు జరిచెను. చెరువు గమ్మడపడిన పిమ్మట గొల్లకొండరా
యుడికి సంతర్పణ రధోత్సవానకూ వకాలమందేపు మెను. ఈవల చెరువు చ
క్కగా వున్నది సింగనమల గ్రామంలో నీరారంభం. విస్తారముకా ఆరంభము
పదియి రువైవరకోలదివున్నది. నీరారంభానికి కార్తీకానకు అయ్యే ధాన్యము
32 వడ్ల వివరము సన్నవడ్లు. వడ్లు తెల్లవి. బియ్యము తెల్లవి. గేకసరి వడ్లు వడ్లు మెరు
పు. బియ్యము మెరుపు. కృష్ణనీలాయి వడ్లు నలుపు. బియ్యము తెలుపు,
ఈ బియ్యానికి మరకేలు ము రాజిజల్లి అనే పేరు. చెన్నంగి వడ్లు. కొంత తెలు

పు కొంత యెరుపు కొంత నలుపు బియ్యము. తెలుపు యెరుపుగా వుంటూ వున్నది ౧ వంతలు వడ్లు తెల్లబియ్యము తెలుపు ౧ ముత్తెపుసరివడ్లు. వడ్లు. గండుబియ్యము గండుతెలుపు వర్ణంగా వుంటూ వున్నది. ౧ యర్రవడ్లు యెరుపు తెలుపు బియ్యము. యెరుపు. తెలుపు ౧ అంతు ౭ యేడు దినుసుల వడ్లు కార్తికానకు. అవుతూవున్నది. వైశాఖ ఫల్గానకు వంకెలు చెన్నంగలు యీ రెండు దినుసులు విస్తారంగా అవుతూవున్నది. కడమా అయిదు దినుసుల వడ్లు కార్తీక ఫలానకు అరవైలు ట్లుగా. వైశాఖ ఫలానకు అయ్యేదిలేదు. స్వల్పంగా అవుతూవున్నది. ఇదిగాక కాడారంభానకు వత్తి ౧ సెనగలు ౧. గోధుమలు ౧ వుద్దులు. ౧ ఆనాల్లు దినుసులు. మినవరాగా కడమా నవధాన్య దినుసులలో కాతవి గినవి అవుతూవున్నది. ఈ శింగనమల గ్రామానసుంచి వడ్లు తెందనూ విపటంటానకు విక్రయానకు తీసుకపొయ్యేది అకడనుంచి పట్టుమంచిదిగావున్నట్టు యితే. ఖరీదు చేసి తీసుకవచ్చేది. యీడకి ౧ పుపూరు ౧ గుత్తి ౧. ఆదవాని ౧ బళ్లారి ౧. యీ మొదలయిన జాగాలనుంచి పట్టుబట్టలు నూలుబట్టలు. యివి శింగనమలకు తీసుకవచ్చేది భారీబట్టలు. యీ శింగనమల గ్రామంలోగాని చుట్టుపట్టు గ్రామాలలోగాని భారీబట్టలు నేసేదిలేదు. ఒకరూపాయి మొదలుకొని రెండు రూపాయ
32 ల పర్యంతరము తకెబట్టలు అవుతూవున్నది. నాల్గు రూపాయలు బట్టలు కొంచెం పన్నెం వీరాదల అవుతూవున్నది. విస్తారంగా అయ్యేదిలేదు. సదరహు వాడేసిన జాగాలో. పట్టుబట్టలు నూలుబట్టలు. చకటగా అవుతూవున్నది. ఈ శింగనమల కొండలో యినుము యిసక అయ్యేదిలేదు.

విభూతి భూమిసంబంధం ఉత్పన్నం అవ్వేది లేదు. ఈ శింగనమల గ్రామా
నకు భట్టువృత్తి జనాల వివరము. స్మార్తులు. సాంబదీక్షితులు గణేశా
వధానులు ౧. భోగావధానులు ౧. ఈశ్వర బిదంబరం ౧. మారేపల్లె రా
మాభట్లు ౧. గోటుముకుల సుబ్బాభట్లు ౧. పంబాస్వల బంగారు
భట్లు ౧. పుష్పగిరి సోమయాజులు ౧. యకరలూరి నారాయణభట్లు
౧. మారెళ్ల సుబ్బాభట్లు గపెలపిండి బాయప్ప ౧. బిన్నా పంతుల రామన్న ౧.
వఝుల వెంకు ౧. గొల్లపల్లె బిదంబరం ౧. రాళ్లపల్లె మోన్నప్ప ౧. అంతు స్మార్తజనాలు
౧౨. మాధ్వుల వివరము. ౧. కాటూటి కృష్ణమాంబారి ౧. ఆదవాని తిరుమ్మబారి ౧. వా
రణాసి శ్రీనివాసాబారి ౧. కాటూటి కోనేటి బారి ౧. కాటూటి వెంకప్పబా
రి. ౧. పాతిన్ని వేమాబ్రిబారి ౧. కంబ రాఘవేంద్రబారి. ౧. తాడిమర్రి నరసింహా
బార్యులు ౧. ఆదవాని నరసింహాబారి ౧. దుద్దెల రాఘవేంద్రబారి ౧.
అంతు జనం ౧౦. శ్రీవైష్ణవ జనం వివరము: ఆ నూరివెంకటాబారి
34 రాళ్లపాటి తిరువెంగళాబారి ౧. అంతు జనాలు ౨. బిల్లర జనాల వివరము.
వెంకాజీ పంతులు ౧. బదువుల గరుడాబలం ౧. దోనమరాజు మధ్వరాయుడు.
౧. పసులూరి అప్పన్న ౧. దానమరాజు వెంకటరాయుడు ౧. దానమరాజు భీమరా
యణోకా మార్త్యె భీమకర ౧. మీనపల్లె గోవిందప్ప ౧. బాళప్పగారి శీనప్ప ౧. అంతు
జనాలు ౧౦ అంతు బిల్లర జనాలు సహా ౩౨ ముప్పైరెండు జనాలు శింగనమల
గ్రామంలో వేయిండ్లు కట్టుకొని భట్టువృత్తి మానాన్నాలు అనుభవిస్తూ వున్నారు.
ఇవిగాక యింకా కొన్ని ఆసామీలు పూరిల్లు వేసుకుంటూ వున్నారు. మిగిలిన భట్టు
వృత్తివాండ్లు శింగనమలకు ముఖ్యమైన ఆమడ పరియంతరం గ్రామాంతరమందు

ల. యిండ్లు కట్టుకొని శింగనమలలో వుండే భటువృత్తిమాన్యాలు అనుభవిస్తూ
వున్నారు ఈ జనాలవద్ద పోలవోజరు శింగనమలలో! వుండే జనాలవద్ద తామ్ర
శాసనాలు దానపత్రాలు మొదలయినవి. శిలాశాసనాలు మొదలయినవి
యేమిలేదు. అనుభోగాలే సాక్షి. ఇందులో రాళ్లపల్లి వారెప్పుడు యెనభైసం
వత్సరాలు తెలదు. శింగనమల పూర్వోత్తరం కొంచెం గొప్పలు చెప్పుతూవున్నా
డు మిగిలిన జనాలకు యేమిన్నీ పూర్వోత్తరం తెలియదు. పసులూరి అప్పన్న
25 కు ఎంభైఅయిదు. సంవత్సరాలు తెలదు ఉండినంతలో శింగనమల కైఫియతు
చెప్పుతూవున్నాడు. వీరు యిద్దరు వున్నంతలో బుద్ధిమంతులు యిదిగాక. శింగ
నమల అగ్రహారీకులు. జనాల వివరము. నారాయణుల సూరిశాస్త్రుల్లు. భారతం
భాగీరథి భట్లు. సుబ్బాభట్లు. కేశవభట్లు. ఈ మువ్వురు అన్నదమ్ములు యెజ
వెంటి రుద్రసోమయాజులు. జాలిసెంచలంభట్లు. యీ నలుగురున్ను
పూర్వము శ్రీరంగరాయలవారు. గ్రామం కట్టి చెరువు కట్టించి. బాలివర్లుకు
యిచ్చినవారి సిన జనాలు మూలపురుషులకు. సార్వాగ్రహారంగా యిచ్చినారు.
అని యిప్పుడుండే జనాలు వాదుకుంటూవున్నారు. వీరికి అగ్రహారం మూడు సంవ
త్సరాలనుంచి నడిచేది లేదు భటువృత్తిమాన్యాలు అనుభవిస్తూవున్నారు.
అగ్రహారికులు అనే పేరు మాత్రం. చెప్పుకొంటూవున్నారు. వీరివద్ద అగ్రహారసం
బంధం తామ్రశాసనమే కాని. తెఖ్ఖాలే కాని పోలిచినాలు యేమిలేవు. భ
టువృత్తిమాన్యాలు. అనుభవించుకొంటూవున్నారు. యిదిగాక శింగనమల
గ్రామంలో. గల్లుపూజారులు యిద్దరు. రంగాచారి. మోంగానందం.
ఖిలమైన దేవాలయాలు. మినహాగా పూజచేసే దేవాలయాల వివర

ము రామస్వామికి నిత్యపూజ అవుతూవున్నది అఖండం నడుస్తూవున్నది.

26 గొల్లకొండరాయనికి నిత్యపూజ అవుతూవున్నది. గొల్లకొండ మీద దళ్ళుం
డం పెట్టుతూవుండేదిలేదు. రామస్వామి దేవాలయంలో గొల్లకొండరాయ
నికి ప్రతిదినం పెట్టుతూవున్నారు. ప్రతిదినం అస్తమాన సమయమందు గొ
ల్లకొండమీద పెద్దమూకుట్లో అర్ధశేరుమంచినూనె వేసి దీపారాధన చేసేది.
ఝాము రాత్రి పరియంతరం దీపం వుంటూవున్నది ఈప్రకారం దేవాలయాలు
పూజలు అవుతూవున్నది చెరువుకట్టమీద వుండే హనుమంతరాయనికి ఎని
మిది దివసాల సాటికి శనివారం పూజ. అవుతూవున్నది. నిత్యపూజ కావటంలే
దు. చెన్నకేశవస్వామికి. శాలివాహన శకవర్షంబులు. ౧౭౨౬ పరియంతరం. అ
గనేటికి రక్తాక్షినామ సంవత్సరం వరకు పూజ అవుతూవుండెను. ఈవల ౧౭౨౭
అక్షయనామ. సం॥ల గాయతే. ప్రజోత్పత్తినామ. సం॥ ఆషాఢ శుద్ధ ౬ గురు
వారం వరకు సంవత్సరాలు. ఆరు. యీ ఆరుసంవత్సరాలవరకు. పూజలోప
దేవళం పాడుపడివుండెను ఈవల ప్రజోత్పత్తినామ. సం॥ ఆషాఢ శుద్ధ
శుక్రవారం నాడు చెన్నకేశవస్వామికి సంప్రోక్షణం అయి. పూజ చేయడాని
కి ఆరంభం చేసినారు. ఈవరకు పూర్వోత్తరాలనుంచి. ఆమూలాగ్రంగా కైఫియ
తు వ్రాసినది.

కపచాతాడిపర్తి కైఫియతు.

౧ పూర్వమందు పినాకినీవాలవిడదేశమందు. అగస్త్యుల శాపం
చేత దుర్గంధినేలయి ఉతదనంతరం. అగస్త్యులను ప్రార్థన చేసి వారి అనుమతి ప్ర
కారం. నందికొండయందు కేశవస్వామిని గూర్చి తపస్సు చేసినందున. ఆ కేశవస్వా
మి ప్రత్యక్షమయినతరువాత యీ పినాకిని మనవి చేసుకొన్నది నాకు అగస్త్యుల
శాపం వచ్చినది. యీ శాపవిమోచనం యేలాగున అవుతూవున్నది అని మనవి
చేయగా వారు కృప చేత సెలవు యిచ్చినది. నీవు యీ నందికొండనుంచి. నా పాద
ములయందు వుద్భవించి వుత్తరవాహినివై. అనేక ఋషి ఆశ్రమాల సమీపము
దు ప్రవహించి సకల తీర్థములయందు స్నానసమగ్రముం కవి గ్రకాశించిన
ము ద్రగామివై సమస్త ఋషులు స్నానపానాదులతో యోగ్యత్వంగా వుత్త
రవాహినివై తే నీశాపవిమోచనం అవుతూవున్నది. అని శ్రీకేశవస్వామివా
రు. అనుజ్ఞ యిచ్చిరి గనుక అదేలాగున కేశవస్వామి పాదములయందు
వుద్భవించి. ఉత్తరవాహిని అయివచ్చినది. గనుక యీ నదికి వుత్తర పినాకి
ని అనే పేరు. కవిలెను అకటడనుంచి అత్రి మహాముని ఆశ్రమం. సమీపాన
వెళ్లి తూర్పు మూడు కోసుల మీద. భైరవక్షేత్రం మొదలయిన క్షేత్రముల
యందు. వున్న ఋషులు నిత్యము స్నానపానాదులు చేయుచుండగా
అకటడనుంచి తూర్పు రెండు కోసుల మీద. వున్న వాని పత్రిస్థానకు వచ్చియుండ
కు వుత్తరం ఆరుకోసుల మీద బకవున్న తమైన వలయాంచలము నేకొండన

గౌతమ ఋషులు వుండివారున్ను అనేక ఋషులతో. వ్యాసతీర్థంపినా
కినే తల సినజాగాన స్నానం చేసి తపస్సు చేసికొని. ఆశ్రమానకు పోతూ వుండు
రు. అక్కడనుంచి తూర్పు ఆరుకోసుల మీద. మంజావతి అనే పేరు గలిగిన గ
జాపతి క్షేత్రమందు. ఉత్తర వాహిని అయి ప్రవహించెను. ఇందున యీ
స్థలం మహా ప్రసిద్ధమున్ను యీ స్థలమందు శంగరిభట్లు. అనే ఋషి తప
స్సు చేస్తూ వుండెను. ఇందుకు తూర్పు కోసున్నర మీద. వజ్రగిరి కొండ వున్నది.
ఈ కొండకు అర్ధకోసున వెళ్లి ఉత్తరభాగాన ప్రవహించి. తూర్పు మూడు కో
సుల మీద నీలగిరి పర్వతానకు పశ్చిమం. ఆనుకొని భాస్కర క్షేత్రమం
దు. కలసి వుత్తర వాహిని అయి ప్రవహించెను. ఈ స్థలం భాస్కర క్షేత్రం
అని ప్రసిద్ధి వున్నది. పూర్వం పరశురాముల వారు. యీ భాస్కర క్షేత్రమయి
న నీలగిరి పర్వతమందు. తపస్సు చేస్తూ వుండురు. ఈ పర్వతానకు దక్షిణా
రెండు పరువులపై ఘు ఘున. వాటి వసం విస్తారంగా వుండును. ఇందుకు వుత్త
రం. ఒక కోసు మీద. ఒక గుట్ట వున్నది. ఈ గుట్టకు వుత్తరం కోసు మీద. యత్రమ
ల కొండ వున్నది. ఈ కొండలో స్వయంభుక్తం వెంకటేశ్వర కోనే. మొదలు చేసికొని.
3 తూర్పు కోసు మీద. భైరవకోన వున్నది. ఈ కోన మీద నుంచి. అవల మార్గ
పోతూ వున్నది ఈ కోనలో నడిమధ్యమాన. ఒక నీళ్లు చెలిమె. భైరవుని వద్ద వు
న్నది. గనుక యీ కోనకు భైరవ కోన. అని న్ని జనులు అక్షర లోభం చేత
బయ్యన్న కోన. అని జన పారం వున్నది. ఇందుకు తూర్పు అరకోసు మీద
యత్రమల కొండ మీద నుంచి. అవల మార్గము పోతూ వున్నది. గనుక
యీ కొండ కోన. అని వదంతి వున్నది. ఇందుకు తూర్పు కోసు మీద.

మాయత్రముల్ల కొండలో కోన ఒకటేటి ఈ కోనలోను దేవఘాంతకమైన
దానలు గుహాలు. ఉగ్రపుత్రుత్తి అయి పుదకము ప్రవహిస్తూవున్నందున.
మాస్థలమందు ఋషులు తపస్సు చేస్తూవున్నారు అని జనులు అనుకొం
టూవుందురు ఈకోనకు తూర్పు మాయత్రముల కొండలో కోనలు
వుండగా. కోనలలో ఋషులు తపస్సు చేస్తూవుందురు. పదుకోసుల
పర్యంతరం. కోనలు. దానలు ఋషి ఆశ్రమాలు వుండి అగస్త్యఋషి ఆ
శ్రమము వున్నది. ఈ అగస్త్య ఆశ్రమానకు తూర్పు. అయిదుకోసుల ప
ర్యంతరం మాయత్రములో అయినది. మాపినాకినీ నీలాద్రి పర్వతానను
౨ి. అగస్త్యఋషి ఆశ్రమానకు పోయి. ఆవల పోయేన్నదానికి మార్గము
దయచేయవలెనని. అగస్త్యఋషి లపాలెక్షన. చేసినందున. వారికి అంత
కేరుణావచ్చి. తమ చేతి దండము చేత కొండ మీద కొట్టి. మార్గము ఏర్ప
రచియిచ్చినారు. ఈస్థళమందు బాహోవతి అనే నదివచ్చి. సంగమం అయినది.
ఈ రెండు పెన్న బాహువతి నదులు న్నూబవాను పడిగా వచ్చి. అధ: పాతాళంగా
ప్రవాహం అయినందువల్లను ప్రవాహం వడి చేత కొండ రెండు భాగాలు
గా ఏర్పడినందున. వీటికి గండి అనే పేరు నిర్ణయమాను. అయినది ఈపినా
కినీ బాహువతి రెండు నదులు న్నూ తూర్పు ఇరువై కోసుల మీద పుష్ప
గిరిప మీదా పాప సంగమము అయిన నదులు. కుముద్వతి ఒకటి పాప
ఘ్ని ఒకటి యింకా ఒకనది. ఉభయము పంచనదులు. సంగమములు
మనుము ద్రగాము నీ అయినవి. ఈ అగస్త్య ఆశ్రమం మొదలు చేసి కాని.
పశ్చిమాన మాయత్రముల కొండను వున్న ఋషులు యూవత్తూ మా

భాస్కరక్షేత్రమందు. పినాకినీతీరవాసనీలాద్రిగుహాయందు తపస్సుచే
స్తూవున్న పరశురాములవారి జాడకునిఘ్నాయునట్లువచ్చిదర్శనం చేసికొని.
వారి అనుమతిప్రకారం తమతమ ఆశ్రమాలనుపోషిస్తూవుండిరు.
మరికొంతకాలానకుపరశురాములవారు పశ్చిమసముద్రతీరా
నకు పోయెను. ఆసమయమందు సమస్తఋషులు వచ్చివుండగా. ఆఋ
6 షులసమక్షమందు. యీనీలాద్రిపర్వతము కొంతస్థలము చదరంచేయి
౦చి శివలింగాన్ని ప్రతిష్ఠచేసి శ్రీఋగ్గరామేశ్వరుడు. అనే పేరు నిర్మాణము
చేసినారు పరశురాములవారు తపస్సుచేస్తూవున్నగుహాయందు రామ
పాదంవున్నది. ఈరామపాదానకుపశ్చిమము పినాకినీనదిలో. ఒక నల్లగుం
డుమీద ఒక రుద్రపాదమువున్నది. గనుక యీస్థలము మహాప్రశస్తమై
యునది. అని పినాకినీమాహాత్మ్యంలోను వున్నది.

శ్లో॥ జామదగ్న్యేనరామేణ లింగమత్రప్రతిష్ఠితమ్॥
ఇదానీమపి తల్లింగం. భువి తిష్ఠతి భూమిపా: ॥

ఈప్రకారము పరశురాముల. భాస్కరక్షేత్రము. పినాకినీతీరవాసమం
దు తపస్సుచేస్తూవుండి మరికొంతకాలానకు పశ్చిమసముద్రతీరానకు
పోయిరి. మరికొంతకాలానకు. కలియుగమందు యీ పినాకినీతీరభాస్క
రక్షేత్రమందు. దక్షిణభాగాన. తాటివనము విస్తారంగావుండినందున తీర
ణ్యమైవుండగా. యీ అరణ్యములో ఒక కిరాతకం వాసము చేసుకొని. తా
టిగుడిసెలు వేసికొని. యీ అరణ్యములో వున్న మృగాలసంహారంచేస్తూ
వుండినందున యీపల్లెను తాళ్ళపల్లె అని పేరునిర్మాణమైయినది. ఈ

ప్రకారము కొంతకాలము జరిగిన మీదట (శ్రీ) విద్యారణ్యస్వాములవారు పంపాక్షేత్రమందు తపస్సు చేసి తపస్సిద్ధి అయి తమ పేరుబడి పట్నము నిర్మాణము చేయవలెను అని యోచన చేసి పట్నము నిర్మాణము చేసినది.

శ్లో॥ నాగే సప్తరేణుమితశకయుగే శాలివాహస్య జాతే॥
ధాతుర్వర్షే సుగుణచరితే మాసి వైశాఖనామ్ని॥
శుక్లే పక్షే సూర్యవారస్సులగ్నే సప్తమ్యాం.
(శ్రీ) విజయనగరే నిర్మితే నిర్మలోంయం దాం॥

ఈ శ్లోకార్థప్రకారము శాలివాహనశకవర్షంబులు ౧౨౫౮ అగు నేటి ధాతునామ సంవత్సర వైశాఖ శు. ౭ ఆదిత్యవారము సుముహూర్తంబుని పర్యవేక్ష చేసి కనకవర్షంబు కురిపించి. స్తంభప్రతిష్ఠ చేసి నగరము సాం గంగాతట్టించి ఆ నగరానకు విద్యానగరము అనే పేరు నిర్మాణం చేసి లావు సింహాసనారూఢులై ప్రభుత్వము చేస్తూ వున్నకాలమందు. ఒక బ్రాహ్మణుడు నారాయణభట్లు అనే బాలవుడు దరిద్రుడై. దేశసంచారార్థం కుటుంబసమేతంగా. తూర్పుసీమ నుంచి వచ్చి. ఈ స్థలమందు ఒక దినం వచ్చి నిలిచివుండి యీ నదీతీరమయిన స్థలం రమ్యంగా వుండి దినం దునవ నసాయోచన చేసుకొని యీ స్థలాన్నుంచి తర్లిపోయి (శ్రీ) విద్యానగరరాజధాని అయిన విద్యారణ్యులవారి దర్శనానకు పోయి. శ్రీస్వామివారి దగ్గర మనవి చేసుకొన్న వర్తమానం స్వామి నేను దరిద్రుడ్నైనాను కుటుంబ రక్షణకు ఆధారం లేదు. దేశసంచారంగా కుటుంబసమేతంగా. వచ్చినాను. అని మనవి చేసు

కొన్నందునను. ఆ విద్యారణ్యస్వాములవారు. ఒక బ్రాహ్మణునికి కొంత ద్రవ్యం ఇ
చ్చి ప్రాగ్దేశమందు పినాకినీతీర భాస్కర క్షేత్రమందు. ఒక పల్లె వున్నది
ఆ పల్లెలో కిరాతకులు వాసం చేసుకొని వుందురు. వీవు ఆ స్థలమందు.
చేరి అక్కడ ఒక దేవాలయము నున్న కట్టించి నీకుటుంబ సమేతంగా ఒక
యిల్లు కట్టుకొని వుండగా. మని శెలవు ఇచ్చి ముందర ఆగ్రహం. విస్తా
రం అవుతూ వున్నది. అని అనుజ్ఞ ఇచ్చి పంపించినందున. ఆ బ్రాహ్మణుడు
యీ స్థలానకు వచ్చి కిరాతకులను పిలిచి యీ నదీతీరమందు ఒక దేవా
లయం కట్టిస్తూ వున్నాము అని చెప్పి ఆదే ప్రకారం ఆదినారాయణమూర్తి
అనే పేరు పెట్టి: విష్ణుప్రతిమను ప్రతిష్ఠ చేసి శిలామంటపం కట్టించి
యీ దేవాలయానకు దక్షిణభాగమందు వాల్ల బండల మీద. ఆం
8 జనేయస్వామికి. ఒక శిలామంటపం కట్టించి ఆంజనేయ ప్రతిష్ఠ చేసి
తదారభ్యం కిరాతకులు యీ యనువంశవర్తులయి. ఆ బ్రాహ్మణుని మీ
ద. బాలా విశ్వాసంగా నడుచుకుంటూ వుండినందున తోటి చెట్లు కొట్టించి భూ
మి కొంత బదరం చేయించి దేవాలయం అంచున వాళ్లు బ్రాహ్మణులకు యిం
డ్లు కట్టించి దేవునికి పూజనైవేద్యం. బ్రాహ్మణులు చేస్తూ కొన్ని దినములు జ
రిగిన పిమ్మట. బోయవాండ్లు సమాకట్టుకొన్న పల్లెకు తాళ్లపల్లె. ఈ దేవాలయా
నకు తూర్పున తాళ్ల బండల మీద వుండగా యీ పల్లెకు తాళ్లపల్లె అనే పే
రు. నిర్మాణం అయి వుండెను. మరి కొంత కాలానకు శ్రీ విద్యారణ్య స్వాము
లవారు. చంద్రవంశకులయిన. హరిహరబుక్కరాయలవారి మీద. బా
లాకృప చేసి విద్యానగరపట్టానకు అధికారము యిచ్చి. రత్నసింహాసనాధీ

ఘులయిన. చేసి. పూర్వదక్షిణ పశ్చిమ. ఉత్తరం. ఈశాన్యాది తటాకలలోను పేరుప్ర
ఖ్యాతం అయి. బహు విస్తారము. శేమను ప్రభుత్వము చేస్తూ యేనూరుస
వత్సరాల పర్యంతరము మీరు మీ వంశము వారు. రాజ్యభారం చేస్తూవుం
డవలసినది. అని స్వాములవారు యీ రాయలవారి మీద దయచేసి పట్ట
ము సాధనము చేసిరి. ఈ ప్రకారం కొన్ని దినములు జరిగిన మీదట ఈ వి
ద్యారణ్య స్వాముల వారు సిద్ధిబొందిరి ఆదారభ్యము. విద్యానగరము అనే
పేరున్న రాజధాని అయిన రాయలవారికి. మహారాజాధిరాజ రాజపర
మేశ్వర శ్రీ వీరప్రతాప హరిహర బుక్కరాయలు. పెద్ద దేవమహారాయలు.
౧ అనిబిరుదావళులు ప్రఖ్యాతంగా రాజ్యభారం చేస్తూవుండగా. ఆ కాలమందు
యీ తాళ్లపల్లెలో వుండే నారాయణభట్లువారు అగ్నిష్టోమము చేసి సో
మయాజులు అయి. శ్రీ విద్యానగరము రాయలవారి తావుకు పోయి. ఆము
కు విద్యారణ్య స్వాములవారు. దయచేసిన వర్తమానము సవిస్తారము. మ
నవి చేసినందున. రాయలవారు యీ బ్రాహ్మణుని మీద. చాలా దయచేసి.
యీ తాళ్లపల్లె అగ్రహారంగాను. సెలవు ఇచ్చి పంపించినందున. అనుభ
వించుకవుండిరి ఆకాలమందు అగస్త్యగోత్రులైన పెద్దిభట్లవారు. వల్లయా
జల పర్వతానకు వాయవ్యభాగమందు. మూడుకోసుల మీద వున్న మాము
డూరు అనే గ్రామమందు వాసము చేసికొనివుండిరి. ఈ పెద్దిభట్లవారికి నల్గురు కొ
మాళ్లు గలిగివుండగా. బహు కుటుంబులు అయివుండురు ప్రథమ పుత్రుడు.
మామిడూరు లింగనే నివిబి తకీర్తనము స్గయ పురుషులు వచ్చిని ఊరి
అనే గ్రామంలో ఒక పురుషుడు నివెను కడమ. యిద్దరు. పురుషులు

ఈ భాస్కరక్షేత్ర పినాకినీ తీరమందు వున్న తాళ్ళపల్లెలో చేరివుండగా యీ పల్లెను. అగ్రహారీకుడు అయిన నారాయణ సోమయాజులవారు యీ అగ్ని స్న గోత్రులయిన. యిద్దరు పురుషులు అయిన. దేవరయ వాజపేయగారిని స్వనిలుపుకొని యీ అగ్రహారానకు సాగుబడి చేసికొని. వజ్రపత్రము వ్రాసిక నివుండేలాగున నిష్కర్షచేసి గ్రామసోపాయానకు కొంత భూస్వాస్థ్యము యిచ్చినందున. కాలక్షేపము చేసికొని వుండిరి. తదనంతరం విద్యానగర పట్నమందు. బుక్కరాయలవారు. పృథివీ సామ్రాజ్యము చేస్తూ వున్న కాలమందు యీ సీమా మూలము వ్యవహారము విచారించేనిమిత్తమై. జల్లెళ్ళ బలపతిరాజుగార్ని పంపించినందున. యీ తాళ్ళపల్లెకు తూర్పుమైన నిమిదికోసులమీద బిత్తవత్తి పినాకినీ సంగమము అయినందున ఆ ప్రాంతానకు గండి అనే పేరు కలిగివుండగా తూర్పుకొండ మీద జాగా బహు విస్తారంగా దానయి మొదలయిన వివుండి కొంచెం పాటి గ్రామము నున్నివుండినందున. యీ బలపతిరాజుగారు. యీ గండి అనే జాగా జూచి బహురమ్యగాను వున్నది. అని విస్తారం చేయించేనిమిత్తమై కోటకట్టించి స్థలము చేసికొని యీ సీమా మూలము వ్యవహారము చేస్తూ వున్నప్పుడు యీ తాళ్ళపల్లె గ్రామానకు ఉత్తరభాగమందు ఒకకోసు మీద వున్న గ్రామమందు జల్లెళ్ళ రమణరాజు. ఒక దేవాలయం కట్టించి. కేశవస్వామి అనే విష్ణు విగ్రహం ప్రతిష్ఠ చేసినారు. ఈ కేశవస్వామి దేవాలయానకు దక్షిణము యిరువై బారల మీద జల్లెళ్ళ బాలరాజుగారు. అక్కడ ఒక బుగ్గ వుండగా ఆ బుగ్గను లాయించి తీసి విస్తారం చేసే ఆ బుగ్గనుంచి యీ తూర్పు ఒకకోసు మీద కాల్వ

విస్తారంగా త్రవ్వించి యీ కాలువకింద వరి మాగాణి విస్తారం చేయించి
నందున యీ కాలువకు బాలరాజు కాల్వ అనే పేరు గలిగెను. ఆ కాలమం
దు యీ తాళ్లపల్లె అగ్రహారంలో వున్న దేవరయ్య. దేవర. బసవయ్య
గారు (8) విజయనగర పట్నానకు పోయి అక్కడ ప్రధానిపట్నం చేస్తూ
వున్న చిక్కవదయలవారి దర్శనం చేసికొని రాజాధిరాజ రాజపరమే
శ్వర శ్రీవీరప్రతాప వీర హరదేవరాయలవారిలో యీ తాళ్లపల్లె వర్తమా
నం యావత్తు మనవి చేసి యీ తాళ్లపల్లె గ్రామానకు, ఆ సమయమందు ఆ
త్రేయ గోత్రీకుడయిన ఆరువేల బబళయను మ. నలుపుకొని యీ ముగ్గురుపు
11 రుషులకు. యీ తాళ్లపల్లె గ్రామానకు మిరాశికరణీకం మొకరరు చే
యించుకొని వచ్చి రెడ్డితనానకు గుత్త రెడ్డి పెద్దతిప్పారెడ్డి తదితరారసింహా
రెడ్డిగారిని మొకరరు చేసికొని ఆయన గ్రామస్థులను యేర్పరచుకొన్న వివరము.
ఈ గ్రామం చెరువు ఆధారభూమి. శిల శిలానదుస్తూ వున్నది. తరువాతను యి
సీమా ప్రాంతములు రాజ్యభారము జల్లెళ్లవారు. చేసిపోయిన తరువాతను
విద్యానగరము రాయలవారి తర్వాత నుంచి. నందెల వీరరాఘవ రాజు గారిగ
ర్నాటక రాజ్యాలు స్వాధీనం చేసి పంపించినందున వారు యీ దేశములోకి.
వచ్చి యిక్కడ ఒక వున్న తాళ్లపల్లె అనే గ్రామము విస్తారము చేసి. తాటి
చెట్లు కొట్టించి గ్రామము విస్తారంగా పెంపు చేసి యీ పినాకినీనది కెద
క్షిణము వద్దున రంగస్వామి దేవాలయము కట్టించి. ఆ దేవునికి పూజా నైవే
ద్యాలు నడిపిస్తూ వుండిరి. ఈ దేవునికి పూజ నిమిత్తమై ఒక బాల వైష్ణవ
దాసిన్నే మొకరరు చేసినారు. ఈ కాలమందు యర్రమరాజు యీ తా

ళ్లపల్లెకు తూర్పు.కోసున్నర మీద నెప్పూలవాడీయ తిరుమలకొండలో
కోనలో బుగ్గలు.ఉత్పత్తి అయి.ప్రవాహము పారుతూ బహురమ్య
గా నువ్వున్న స్థలమందు ఒక దేవాలయము కట్టించి శ్రీరంగస్వామి ప్ర
తిష్ఠ చేసినారు.ఈప్రకారము కొన్ని దినములు జరిగిన మీదటను
విద్యానగర పట్నమందు ప్రౌఢదేవరాయలువారు ప్రభుత్వము చేస్తూ
వున్న కాలమందు యీ రాజ్యభారము విచారించే నిమిత్తము.పావూరెళ్లతి
మ్మానాయుడనేవారిని పెమ్మసాని తిమ్మానాయడనే రెండు తరాలు చేసి.పంపి
చినందున యీ తిమ్మానాయుడు దేశములోకి వచ్చి గుత్తియుండికోట మొదలు
చేసికొని రాజ్యము విచారించుకొంటూ.యీ తాళ్లపల్లెకు ఆరుకోసు
లమీద వాయువ్యభాగాన వున్న యీడకి అనే గ్రామమందు జాగా
చేసికొని ప్రభుత్వము చేస్తూవుండెను.కొన్ని దినములు జరిగిన మీదట
ను.యీడకిలో పేకాలం ఆయెను.ఈయన కొమారుడు రామలింగ
నాయుడు.రాయలవారి శలవు ప్రకారము వ్యవహారము చేస్తూ యీ తాళ్ల
12. పల్లె అనే గ్రామము నందెల వీరరాఘవ రాజు గారు.కొంత బస్తీ చేసి శ్రీరం
గస్వామి దేవాలయము నూతన కట్టించి యుండగా.ఆదేవాలయము
మొదలు చేసికొని తూర్పు యీశాన్యమువు.విస్తారంగా కట్టించి బస్తీచే
సి తాడిపత్రి అనే పేరు పెట్టి యీ గ్రామానకు ఆగ్నేయభాగమందు ఒక
కోట కట్టించి.ఆ కోటలో నివాసము చేసికొని వుండిన కాలమందు తన
పేరు శాశ్వతంగా వుండేటట్టుగా యీ తాడిపత్రికి పేరు ఉత్తరభాగాన నాల్గుకో
సుల మీద.రామలింగనాయని పల్లె.అనే గ్రామం కట్టించినాడు.ఆద

నంతరము.పరశురాములవారిచేత ప్రతిష్ఠితమైన శ్రీ రామేశ్వర.
లింగం అంతర్ధానం గా.వుండి రామలింగం గా నాయని వారు ప్రత్యక్షము
చేస్తూ వుండగా.యీ నాయని వారి ఆవులు యీ పినాకినీ తీరమం
దు.అరణ్యము గానీ లాద్రి పర్వతము చుట్టూ బహుశా వృక్షాలు పెరి
గిపల్ల గుండు విస్తారంగా వుండగా యీ అరణ్యములో.నాయని వారి
ఆవులు మేపుకొనియుందుకు దక్షిణం యాత్రకై బారల మీద.ఆవుల
కు ఒకదాక్షిణ్యం చేసికొని.నిత్యము నూనెయీ నీలాద్రి గట్టున.ఆవులు
మేసినదిలో ఉదకము తాగి దాక్షి చేరేలాగున.ఒక గొల్లవాణ్ని నిఘా రక్ష చేసి
వుండగా ఆ-ఆవులపైకి ఒక-ఆవు నిత్యము మెల్లిగా నీలాద్రి గట్టుకు పోయి పూర్వ
మందు పరశురాముల వారు.ప్రతిష్ఠ చేసిన లింగము చుట్టూ పుట్ట
పెరిగివుండగా.ఆ పుట్టుతావుకు.యీ ఆవు పోయి.నిలవబడి తొత్తో పుట్ట
లోనుంచి.యీశ్వరుడు-ఆవు పాలు.పానము చేస్తూ వుండును.ఈ మర్యా
దను నిత్యము నష్టం జరుగుతూ వున్న కాలమందు.ఆవులు కాచే గొల్లవాడు
13. యీ ఆవు తమకు పాలు యియ్యని.అర్థము తెలిసి-ఆవును కనిపెట్టుకొని
చాలాదినములు కనిపెట్టె జరిగెను. ఇట్లా కొన్ని దినములు.జరిగిన పిమ్మట
ను ఆ కాలమందు.యీ ఆవు రామేశ్వరుడు వున్న నాల్గు తట్టా కాపు కాస్తూ పెట్టు
కొనివుండగా ఆ సమయమందు.స్తన్యపానము చేస్తూ వున్న యీశ్వరుని జూచి
చూచి ఆవన చోట.గొడ్డలి తీసికొని విసిరివేసెనందువల్ల.తగిలి తగలనట్టు
గా పుట్టులోనికి చూరబడి పోయెను-ఆవు యీవనికి వచ్చెను-ఆ రాత్రి రావు
లింగా నాయని వారి స్వప్నమందు శ్రీరామేశ్వరుడు వచ్చి నేను బహుకా

లానునుంచి యీనీలాద్రిగట్టున పుట్టలోనుండి యీ ఆవుపాలుపా
నము చేసుకొనివుండగా. మా గొల్లవాడు యీదినము చూచి గొడ్డలి
వేసినాడు. ఆపుట్టలోనుంచి నన్ను తీయించి దేవాలయం కట్టించి ప్రతిష్ఠ
చేయించమని. నిజరూపము చూపినందున. మరుసనాడు వుదయా
న సకల పుర జనములతో పోయి ఆపుట్టను లాయించి. తీయించి చూ
చినందున రామేశ్వర లింగము మాత్రము. విస్తారంగా కనబడినందున
విద్యానగరము రాజుల వారికి యీ వర్తమానము వ్రాయించి పంపించి
రాయలవారి ఆజ్ఞప్రకారము. సరకారు ద్రవ్యం ఖర్చు చేయించి. విం.గ
నా చారీ మొదలయిన. కానీ వాండ్లకు. పనియిచ్చి. యీపినాకినికి
జగతికట్టకట్టించి. ఇందుకు పశ్చిమము మూడుకోసుల మీదవ
జ్రగిరి శివము ని. కొండరాళ్ళు కొన్ని యీ వాడపత్రికి. యీశాన్యభా
గమందు పదికోసుల మీద. తలమంచిపట్నం రాళ్ళుకొన్ని మలిపించి
14 బండమీద రాళ్లు తీసికొనివచ్చేదానికి తన ముత్తరభాగమందు
మూడుకోసుల మీద యఱ్రమలకొండను. మార్గము యేర్పరచి బం
డ్లమీదను రాళ్లు తెచ్చినారు గనుక యీ తనము కుబండ్ల కనమ అని పేరు
తరిగినది. ఈ ప్రకారము రెండుస్థలములయందు. రాళ్లు మలిపించి తెప్పిం
చి. దేవాలయము విస్తారంగా. యేర్పరచి నూతనంగా కట్టించినారు. పశ్చి
మము ఉత్తరమున గోపురాలు దక్షిణము పూర్వమున గోపురము నూన్న
కట్టించి. యీ దేవాలయానకు పూర్వభాగమందు. పరశురాముల
వారు. తపము చేసికొనివున్న జాగాన. రామపాదము వున్నచోట

దేవాలయమును కట్టించి ఆ దేవాలయములోను రామప్రతిమను ప్రతిష్ఠ చేసినారు. ఇందుకు దక్షిణారామమని దివనము వేయించిపొం డెను. ఈ దేవునికి పూజనైవేద్యములకు సరాకరుతకట్టు నుంచి. ద్రవ్యము యిచ్చి పూజచేసేదానికి శివబలివాండ్లను నియోగముచేసి. పరిచారత్వానకు తంబళవాండ్లను ఆరుగురును ఉంచి. యీ పరిచారకులు చేసే పని వివరము. దేవునికి పూలదండలు కట్టేది. ఉత్సవవిగ్రహాలకు అలంకారము చేసేది. ఉత్సవము చేయించేది. దేవాలయము చక్కగా సమ్మార్జన చేసేది. అఖండాలు కనుపెట్టుకొని వుండేది. శివలింగానికి శివబలివాండ్లు అభిషేకము చేసేది. నైవేద్యము చేసేది. నిర్మాల్యాలు అయిన ప్రసాదము తంబళవాండ్లకు యిచ్చేది. ఈ ప్రకారము తంబళవాండ్లకు యిచ్చేది. గ్రామములోను యిండ్లు కట్టుకొని వుందురు. శివబలివాండ్లు దేవాలయం దగ్గర యిండ్లు కట్టుకొని వుందురు. ఈ ప్రకారము జరుగుతూ వుండగా. యీ గ్రామము శోత్రియం పొందిన నిధనవాటి వెంకట సోమయాజులు. అనే బ్రాహ్మణుడు నిత్యము నదిలో స్నానము చేసికొని భాస్కరునికి సూర్య సహస్ర నమస్కారాలు చేసికొని. యీ రామేశ్వరునికి ఈ శిల్పము మహాన్యాసపూర్వకముగాను ఏకాదశరుద్రాభిషేకము చేస్తూ వుండగా. ఆ బాలవృక్షమునకు వసంతవాపిస్సుగా వున్న వర్తమానము వాయి బీవాడు విని. ఆ బాలవృక్షము పీకి వేయించి. యీ దేవాలయములో వున్న యేమి శిల్ప పుష్పవాటికాలు వుండు మంత్రపుష్పం సమర్పించి. వుండమని వివేకం చేసినారు. ఇదిగాక మరియు ఒక్క ధ్వజారోహణము చేసి.

యీబ౩౦. రథోత్సవం చేసేవారు వేటు ఉత్సవము. తీర్థవిధిలో నవదివసాలు.
ఉత్సవం చేయించి రథోత్సవము నిమిత్తము యేమి ఖర్చు అయినా సరకా
రునుంచి చేస్తూవుందురు. ఈప్రకారము జరుగుతూవున్నకాలమందు
నాయనివారి స్వప్నమందు. అహోబలేశ్వరుడు వచ్చి గర్భగుడిమని షేకొం
డయెంతో లేకకష్టపడుతూవుండగా దర్శనమిచ్చి నిమిత్తం చెను. యత్ర
ములకొండలోను నివాసంగాను ఉన్నాను. నాకు యీయత్రమలకొండలో
మధ్యభాగమందు. ఒక బుగ్గకోనేరువున్నది అకోనేటిలోను నేనువు
న్నాను. తీయించి యీకోనేరువున్నస్థలమందు దేవాలయము కట్టించ
మని చెప్పినందున. అదేప్రకారము యీరామలింగానాయని వారువో
యి. యత్రకొండలో మధ్యభాగమందు. కోనేటిలో వున్న ఓబలేశ్వ
రుణ్ణి తీయించి. అక్షణమందే యీకొండమధ్యభాగమందు. ఒకశిలా
మండపంకట్టించి ఓబళేశ్వరుణ్ణి ప్రతిష్ఠ చేసినారు. గనుక యీకొం
డకు నున్న యీదేవుడికి కిన్ని. ఓబళదేవరకేను మ. అనే పేరు. తదార
భ్యము. కవిగెను. ఈప్రభుత్వములోనే నాయనివారికి మూర్తిరాజగో
పాలమ్మనాయని వారు పేరు చెప్పి. యీవాడిపర్తిపైరు అభాగమందు.
రెండుకోసుల మీద. ఒకపల్లె కట్టించి. ఆపల్లె పేరు రామలింగానాయణి
వారిపేరు పెట్టి ఒకదేవాలయము కట్టించి విష్ణుప్రతిమగోపాలస్వామి
16 ని అనే పేరు నిష్కర్షచేసినారు. ఈదేవునికి పూజనైవేద్యానకు. రెగడిచేను
మెనిమిదితూములచేను ఇచ్చినది. పూజ చేసేదానికి ఒకసంబ వాణ్ణి
నిష్కర్షచేసినారు. ఈవాడిపర్తిగ్రామానకు వెలటి కాల్వరామలింగా

నాయుడు. భూసార కారయ ద్రవ్యం ఖర్చు చేయించి పశ్చిమాన ఒకకో సమీ
ద. పినాకినిలో గోరకాలవ వేసిర్పు అచి తూర్పు గడ్డ కాలువ త్రవ్వించి యీ కాల్వగా
మానకు ఉత్తర భాగాన వెళ్లినది. ఒద్దున ఒకరగా వచ్చి తూర్పు భూమి
కి పారి విస్తారం వరి మాగాణీ రాగీ టులు. వగైరా సాగుబడి విస్తారం
చేయించినారు. ఈ ప్రకారము కొంతకాలము జరిగిన మీదట నుయ్యాయ
నకా మార్గో గోవిందమ్మ అనే ఆయమ్మ యీగాలి మానకు తూర్పుకోసు
మీద ఒక పల్లె కట్టించి ఆ పల్లెకు దక్షిణము ఒక గుంట కట్టించి. యీ ప
ల్లెలో ఆంజనేయస్వామి దేవాలయము నిర్మాణము చేసి. గుంట వద్ద
నే ఒక చలివెందల పెట్టించి ధుండీకోటకు వచ్చేపోయే మార్గము నకయీ
మార్గములోను నీళ్లు తరుచుగా తుండా. ఒక బావి త్రవ్వించి వుంచెను. ఈ గాల
ము వ్యవహారము విచారించుకొని. చలివెందుల మీద పరామరికలేసికొం
టూ వుండేదానికి పత్రికేలయ అనేవాణ్ణి వుంచివున్నందున. యీ పల్లెకు పత్రి
కేలయ పల్లె అనే నామధేయం కలిగెను. ఈ ప్రకారము కొన్ని దినములు జరి
గిన మీదట సుబ్రామసింగానాయుడు కాలము ఆయెను. ఈయనకు మారుడు
తిమ్మానాయుడు (చిన్నవాడు అయి. . . రామసింగానాయుడుగారి)
17 పెద్దవాడు అయి. విద్యానగరం రాయలవారి తావుకు పోయి. కొన్ని దినములు
పనుకున ఆశ్రయించుకువుండినందున రాయలవారు దయచేసి ధుండీకో
టసీమా యీలంజాగీర్లుయిచ్చి పంపించినందున తిమ్మానాయుడు
దేశంలోకి వచ్చి యీ స్థలమందు. తమ సంబంధుడు అయిన వృద్ధండనా
యుడనేవారు. వచ్చి తామ ధుండికోట ఖైరి అక్కడ కోటబలంగా కట్టించి

చాలా కాము గారి చేయించి ఆ స్థళములోనున్నాడెను. ఈ స్థళమందు వున్న వృద్ధండ నాయజీవారు పెన్నమరి మాగాణి విచారిస్తూవుండగాను గాలిమట్రు లేని గాలిమాలయందు. తమ బసగ చేకమువారు. చేయుస్తూవుండెను. ఆ పొడిపర్తి గాలిములోను. ఒక కాల్వ త్రవ్వించనది యూ గాలి మానను పశ్చిమముకో సున్నమీంద చిన్న పాలం మడవంకను తీ పెరమోర్చు అంచి తిమ్మానాయణి కాల్వ అని పేరు పెట్టి గడ్డ కాల్వ త్రవ్వించి యీకాల్వను కొల్ల విస్తారంగా. వచ్చేలాగున చేసి గాలిమానకు తూర్పు అరకోసు పర్యంతరం. అచ్చుకట్టు వేయించి. వరిమాగాణి విస్తారంగా చేయించినారు. ఈ ప్రకారం జరుగుతూవున్నసమయమందు శ్రీ విజయనగరం రాజధాని అయిన. కృష్ణరాయులవారు. కాలము చేసిరి. ఇందుకు పద్యము.

ఉ. ఆరయ సాలివాహన శకాబ్దములు (త్రి గజాగ్ని) సోమములన్
తారణ వత్సరంబున నిదాఘు దినంబున జ్యేష్ఠ శుక్ల ష
ష్ఠీ రవి వాసరంబున నృశింహ విభుని కృష్ణుడు జేరె రౌరవయూ
ద్వారకయందు. కృష్ణుడు అవతార సమాప్తియుగాంచు కైవడిన్.

18

ఇక్కడవున్న తిమ్మానాయణివారు. వెలనుగుల చెన్నానాయడు ఈ గాలిమానకు రెండు కోసుల మీంద. గాంగ్లపాడు అనే గాలిము కట్టించి. ఒక్క చెన్నరాయజోకిదారు మంటపం కట్టించి ప్రతిష్ఠ చేసినారు. ఈ గాలిములో మోటి కావల నాలుగు కవి తెంబాంవులు.

తవ్వించి. వరిమాగాణి చేసినారు ఈ తాడిపర్తికి కోసు మీద ఆగ్నే
యభాగమందు పల్లె కట్టించి ఆ పల్లెలో కమ్మవాండ్లు. బల్లవాం
డ్లు అనేవారిని వ్యవసాయంనిమిత్తము. మొకరరు చేసినందున బల్ల
వారిపల్లె అనే పేరు కలిగెను. మిక్కిలి తినేని నలచన్నానాయడు కోసు
మీద ఆగ్నేయభాగమందు ఒకపల్లె కట్టించియుండగా ఆ పల్లెకు తూ
ర్పునాయని ఊడబుట్టినది సానమ్మ అనే ఆయమ. ఒక చెరువు కట్టించి.
వున్నందున ఆ చెరువునీళ్లు యీ పల్లె అనుకొనివున్నందున జంబు విస్తారంగా
పెరిగివుండినందున. జంబులపాడు. అనే నామధేయము యీ పల్లెకు
కలిగెను ఈ తాడిపర్తికి పశ్చిమాన. మూడు కోసుల మీద వజ్రగిరి
కొండ మీద. ఒక దేవాలయం కట్టించి నృసింహస్వామి ప్రతిష్ఠ చేసి నిలి
పినారు. గనుక వజ్రగిరి నరసింహ్మునికొండ అని తదారభ్యము. జనవా
దం వున్నది. ఇదిగాక యీ తిమ్మనాయనింవారు. తమపేరు శాశ్వతంగా
వుండవలసినది. అని యీ గ్రామానకు మూడు కోసుల మీద పశ్చిమాన
ఒక చెరువు కట్టించి ఆ స్థళమందే ఒక గ్రామనిర్మాణము చేసినారు. ఈ చెరువు
లో నీళ్లు నిలువనందున యీ చెరువుకున్ను యీ గ్రామానకున్ను. వా
డు తిమ్మనాయని చెరువు. అని పేరు కలిగెను. తదనంతరము యీ పె
మ్మసాని తిమ్మనాయనింవారు ప్రభుత్వము చేస్తూ వున్నకాలమందు.
శాలివాహనశకవర్షంబులు. ౧౪౨౮ అగునేటి ప్రభవనామసంవ
19 త్సరమాఘ బ.౧ ౧౪ సోమవారమున శ్రీ మన్మహారాజాధిరాజ రాజ
పరమేశ్వర శ్రీ వీరప్రతాప శ్రీ వీరనరసింహరాయలు. విజయన

గరమందు. పృథివీసామ్రాజ్యం చేస్తూవుండగాను. తమపాదపద్మారాధ
కులయిన శ్రీమన్మహాప్రధాన సాళువతిమ్మయ్యగారు. పెండ్లిసుంకాల
కుగాను. వేయించిన ధర్మశాసనం శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ రాజపరమే
శ్వర శ్రీ వీరప్రతాప నారసింహమహారాయలవారు. మాకునాయంకరమై చెల్లెడి
గలాటి గుత్తిరాజ్యములోనున్ను పూర్వీనకు పెండ్లిండ్లకున్ను. పెండ్లిసుంకాలు
కోసంగాను. ఆవీరనారసింహరాయలు. మహారాయలకు పుణ్యముగాను వే
ము పూర్వీనను. గుత్తిసీమను. పెనుబడిసీమను పెండ్లిండ్లు కాని పెండ్లిసుంకాలు.
శివరాత్రిపుణ్యకాలమందు. సర్వమాన్యంగాను. విడిస్తిమిగాన యీధర్మాన
కుయెవరు వక్రమైతే. యెవరు తప్పుకున్నా వారు కాసిలో ఫలపితృవధ అని
అనివేయించిన శిలాశాసనం. మా ఘు బ. యిదిగాకను. దేవుడికి అంగరంగ
వైభవాలకు గాను యిచ్చిన శిలాశాసనము ఒకటి శాలివాహనశకవర్షంబు
లు ౧౪౩౮ అగునేటి శుక్లనామ సంవత్సర వైశాఖ శు ౧౫ శుక్రవారము.
వీరనారసింహదేవమహారాయలవారి ప్రభుత్వములోనే యీదేసాళ్వతిమ్మ
యగారు. యిచ్చినది. సెందలపాడు సర్వమాన్యంగాను. శిలాశాసనము ఒ
కటిడఁ భయం సాళువతిమ్మయగారు వేయించిన శిలాశాసనాలు ౨ రామే
శ్వరస్వామి దేవాలయంలో ఉత్తరభాగాన జంబిచెట్టు కింద వున్నవి. ఇదిగా
20 కసాళువ గోవిందయగారు వేయించిన శిలాశాసనం ౧ కి గజిలిమామ్మిపులం
గలమంపొలంలో కాడారంభంపొలం. ౫ ౧ అమ్మలపల్లెకు గాను. శ్రీరామే
శ్వరదేవుడికి యిచ్చినది శాలివాహనశకవర్షంబులు ౧౪౩౫ యీశాసన
మైనవాటి సవప్రకారం. జంబిచెట్టు వద్దనే యున్నది. ఈప్రకారం తిమ్మనాయ

డు ప్రభుత్వం చేస్తూ ఘండికోటలో వుండగా. యీ స్థళమందు వున్న దద్దం
డనాయుడు. వుండిన కాలమందు యీ గ్రామానకు ఆగ్నేయ భాగమందు
ఒక చింతవనంలోగా మగచింత వృక్షం. పటపట పగిలి. వృక్షములోను
డి విష్ణుశిల వుద్భవించి స్వయం వ్యక్తంగా. కనపడినందున. అక్కడ వున్న జ
నములు. కొందరు చూచి ఆశ్చర్యపడియు క్కడ అధికారం చేసే దద్దండనా
యుని వారికి యెరుకపరచినందున. ఆ దద్దండనాయని వారు. చూచే నిమి
త్తం. సకలపుర జనములున్ను పోయి చూచేవేళను. చెట్టు రెండు వైపులుగా చీ
లిన వొరలలో స్వయం వ్యక్తమయిన శిల జూచి యిది యేమో. ఆశ్చర్యమని వి
చారం చేయుగా. పెద్దలు చెప్పిన మాట యీ వర్తమానం ఘండికోటలో
వున్న తిమ్మానాయని వారికి వ్రాయించి పంపించమని చెప్పిరి. అదేలాగున వ్రా
యించి పంపించగా. ఆ తిమ్మానాయని వారు. యీ స్థళానకు వచ్చి చూ
చే సమయమందు. అనేక ధ్వని పుట్టి వన్నెపైన చింతమాను చడిమికి చీలి రెం
డు భాగాలుగా యేర్పడినందున. మాని మొదలు శిల నిలిచి వుండెను. అది
ప్రత్యక్షంగా తిమ్మానాయడు చూచి యీ శిల వర్తమానం చక్కగా విచార
ణ చేసే మాకు తెలియ జెప్పుమని సెలవియిచ్చిన గళ్లోకి పోయిన పిమ్మట
21 ఆ రాత్రి. తిమ్మానాయని వారి స్వప్నమందు దేవుడు సాదృశ్యంగా చూ
చినది చింతమానులలో వుద్భవించిన చింతల తిరువేంకటనాథ స్వామి
ని అని తనకు దేవాలయం కట్టించి కొల్వమని సాక్షాత్కారంగా. చెప్పినందున
మరసునాడు ఉదయాన తానె యీ వర్తమానం సకల జనములు. విదేలాగున
తెలియజెప్పి తరువాత శ్రీ విద్యానగరం రాయలవారికి వ్రాసి పంపించి.

దేవాలయం కట్టించేటందుకు సెలవు తెప్పించుకొని. దేవాలయానకు పని
యిచ్చి శిల్పశాస్త్రం ప్రకారం గర్భగృహ శుకనాశిన సూరికె మధ్యరంగ ఆస్థా
నమంటప సౌధాంతరాళ గోపుర ప్రాకార తూర్పు కొప చనాలయ యాగశా
ల కల్యాణమంటప ఆశ్వారాది. మంటప శయనాలయ గరుడమంటప హనుమన్
మంటప. వరాహమంటప వాహనమంటప. మొదలయిన మంటపాలతో శ్రీభా
గవత రామాయణ అష్టదిక్పాలకాది చిత్రప్రతిమా విశేషముల తోదే
వాలయం కట్టించి. దేవునికి పూజ నైవేద్యాలు ఒకసరకారు ద్రవ్యంయిచ్చి తిర్వ
కటానికి నమ్ము ఘంటా తిరుమలయ్య గారికిని. రామాయణం రామాచార్యు
ల నురెండు గోత్రాల వారిని నిర్ధారణచేసి. ఆ చార్యపురుషతానికి నమ్ము
డూరు పెద్దయిరాచార్యుల వారి మధ్యపుత్రులయిన. పెద్దతిరుమలాచా
ర్యుల వారి మనవలు. వాడిపర్తి తిరువెంగళాచార్యుల నునిమిపినారు. తదా
రభ్యం చిలాలోత్సవం మొదలుగా. సకల వుత్సవాలు. చేయుస్తూ రథోత్సవం వైశా
ఖశు. 6 ధ్వజారోహణం చేసియు. శు 10 రథోత్సవం చేసి. పారువేట తీ
ర్థవిధి యిలాకరా దాన వదివపాలు ఉత్సవం చేయుస్తూ కార్తీకశు 11 యీదే
వాలయానకు ఉత్తర భాగమందు. ఒక కోనేరు గట్టి. ఆ కోనేటిలో తెప్ప
తిరునాల వుత్సవం చేయుస్తూ వుందురు. ఆ కాలమందు శ్రీవ్యాసరాయలు
22 వారు సేతుయాత్ర పోతూ యీమార్గాన వచ్చి యీ పినాకినీ స్థలమందు
దిగియీ భాస్కర క్షేత్రమందు. మహాప్రసిద్ధమయిన స్థలమని తెలిసి యీ
పినాకినికి. వుత్తర పు బద్దున. గర్భగృహం మొదలు [illegible] ఆంజనేయ విగ్రహ
ప్రతిష్ఠ చేయించి. మాధ్వుల అర్చకత్వానికను [illegible] చేసినారు. ఈ ప్రకారం

నా దినములు జరిగినపిమ్మట తిమ్మనాయుడు. కాలం అయినపిమ్మ
ట యీ నాయనకొమారుడు. యత్ర తిమ్మనాయుడు ప్రభుత్వం చేస్తూవున్న
కాలమందు. శ్రీవిద్యానగరపట్టణమందు. కృష్ణరాయవారి అల్లుడైన.
అళియరామరాజుగారు రాజ్యభారం చేస్తూవుండగా పూర్వం రాయల
వారి జ్ఞాతులు రామరాజులవారి విరోధ. ద్వేషించి. రాజసింహాసనం చేకు
అక్కరపనిలేదని బహుశాఖోపద్రవం చేయవలెనని ప్రయత్నం చేస్తూవుండగా.
యీ రామరాజులవారికి ప్రభుత్వం చేసేదానికి. నిర్వాహకం లేక విజయ
నగరపట్నం విడిచి ఘండికోట వెళితే తిమ్మనాయని వారి ఆసరాకువచ్చి
చేరినందున. యీ తిమ్మనాయనింవారు. చాలాంభరవాసాయిచ్చి నిల్పు
కొని వుండినకాలమందు. యీ వర్తమానం. విజయనగరంలో వున్నరాయ
లవారి జ్ఞాతులు. వినివిస్తారం సైన్యంతో కూడా వచ్చి యీ ఘండికోటలో
వున్న తిమ్మనాయనింవారుకు పెద్దమనుష్యులరపించి. రామరాజును
తమకు. పట్టియియ్యమని. అడిగినందున. యీ తిమ్మనాయుడు చెప్పిన
ది మా ఆసరాకు వచ్చినవారిని పట్టియిచ్చేదిలేదు. మీతోయుద్ధం చేస్తా
23 ము. అని చుట్టూవున్న పాళెగాండ్లను వచ్చైరామందిని కూర్చి సైన్యం స్తోత్రం
చేసికొని. యీ అళియరామరాజువారితో కూడా యీ గాలి మానవమ
దులతో దపచ్చిమాననయుద్ధం చేసి. కోమటి వద్దవారి సైన్యం విరిగిపోయి
నందున వెంబడించి రామరాజువారు. తిమ్మనాయనింవారు మళ్లీ విజయన
గరపట్నానకుపోయి అక్కడవున్న సకలం తిమ్మ జ్ఞాతివన్నైరాహతం చేసి శ
త్రుభయం లేకుండా. అయినందున తదారభ్య రామరాజులవారు రాజ్యభా

రం చేస్తూ యీ తిమ్మానాయునింవారికి అనేకద్రవ్యం యిచ్చి బహుమానం
చేసి సెలవు యిచ్చి పంపించినందున తిమ్మానాయుడు తాడిపర్తి యీ స్థల
మందు శ్రీ చింతలరాయస్వామి దేవాలయం లో చిత్తరువులు
వ్రాయించి దేవునికి అంగరంగవైభవాలకు తాడిపర్తి రామేశ్వరస్వామి
కి శ్రీనాధరాజు రామరాజు కొమారుడు సింగయ్యగారు యిచ్చిన పె
విపొలం. కొలపాటి చేసు. యీ గ్రామం పొలం లోను పినాకినీ వుత్తరభా
గమందు. కాడారంభం చేసెను. ఘళనాల్లు ప్రుల్లు చేసెను. దక్షిణ. అవసరానకు.
సర్వమాన్యంగా యిచ్చిన శిలాశాసనం ౧శాలివాహన శకవర్షంబులు
౧౪౭౩. అగునేటి ఖరనామ సంవత్సర చైత్ర శు ౧౨ లు వేయించిన శిలా
24 శాసనం రామేశ్వరస్వామి దేవాలయంలో వుత్తరభాగమందు జమ్మిమా
నువద్ద నున్నది. ఇది గాక తిమ్మానాయనింవారు. శ్రీ చింతలరాయ
స్వామికి యీ తాడిపర్తి గ్రామానకు ఆరుకోసుల మీదను ఉబయభా
గమందు నమలచింతల. అనే గ్రామం. అంగరంగవైభవాలకు గాను
సర్వమాన్యంగా యిచ్చి. యీ నమలచింతల గ్రామంలో నే శిలా
శాసనం. ౧శాలివాహన శకవర్షంబులు. ౧౪౭౦. అగునేటి సౌమ్యనామ
సంవత్సర చైత్ర. బ. ౩౦ శుక్రవారము యీ ప్రకారము నింతకాలం జరిగె
నపి మళ్లి యీ తాడిపర్తి గ్రామానకు ఆరుకోసుల మీద. గండ్లూరు అనే
గ్రామంలోను. తిమ్మానాబల్లు అనే బాలవర్మనుడు. వృందగా. ఆ బాల వృద్ధికి
తాపున మత్స్య మూర్తి సాల గ్రామము. వుండును. ఆ సాల గ్రామము తి
మ్మానాయనింవారు. తమకు యియ్యవలెనని. ఆ బాల వృద్ధి పిలిపించి

అడిగినందున ఆ బాలబ్రాహ్మణుడు సాలగ్రామము యిచ్చేదిలేదు. అని
తిరుగబడి మాట్లాడినందున యీ తిమ్మానాయుడు. శాపాగ్రహకోపము చేసి.
వెళ్లనుంకించగా యీ దేశములోనుంచి. వెళ్లిపోతూ లొళ్లమడుగు
వంకను. స్నానము చేసికొని దేవతార్చన చేసికొంటూ వున్న సమయమం
దు యీ నాయనివారి శలవు ప్రకారం. కొంతమంది వచ్చి. బాలబ్రాహ్మణ్ణి
బంపి ఆయన వద్ద వున్న సాలగ్రామం తీసికొని పోయి నాయనివారికి యిచ్చి
గా నాయనివారు యీ సాలగ్రామము యేలాగున తెస్తిరి అని అడుగుతూ
వుండగా యీ చచ్చిన బాలబ్రాహ్మణుడు. ఈ బ్రహ్మహత్యారూపం. అయి నాయనివా
రితో జవాబు యిచ్చినది. నా సాలగ్రామము తెచ్చిరి. గనుక. నేనూ వెంబడిగా
25 నే వచ్చినాను. అని జవాబు యిచ్చి. తదారభ్యం. బ్రహ్మహత్యారూపము
యీ వేధిస్తూ వున్నందున. యీ బ్రహ్మహత్యాపరిహారము. అపస్సంగతి ఆ బాల
బ్రాహ్మణుడు చెప్పిన ప్రకారం. ఆ స్థలమందే ఒక చెరువు కట్టించి ఒక గ్రామం
నిర్మాణము చేసినది. శాలివాహన శకవర్షంబులు ౧౪౨౪ యీ గ్రామం
బాలబ్రాహ్మలకు అగ్రహారము చేసి. యీ చెరువుకు నూ. యీ గ్రామానకు
నూ. తిమ్మానాయనిపేట తిమ్మానాయని చెరువు. అనే పేరుని ప్రఖ్యాతం
గాను వున్నది ఈ బాలబ్రాహ్మణుని దగ్గర వున్న సాలగ్రామము తూముకిం
ద వేసి కట్టించినారు. గనుక ఆ చెరువులో యెప్పటికిన్ని కాలవ తీస్తేను. ఒ
క కపిలె నీళ్ళు పారుతూ వున్నది ఇదిగాకను బాలబ్రాహ్మణుడు తన పేరిట
మాడలు వేయించమని చెప్పినందున అదే ప్రకారము. బాలబ్రాహ్మణ్ణి రూపం
దంపతిసమేతంగాను మాడలు వేయించి వెనక తట్టున యీడకి వీరభద్రు

అనినాగరములో అక్షరాలు సహా గాను మాదలు రూకలు ఖుం
డికోలు లో టంకసాలవేయించినారు. ఇదిగాకను. యీతాడిపర్తి
చింతల తిరువెంగళనాథస్వామికి యిచ్చినది. అర్చకునికి వ్రాసియిచ్చిన దాఖలా
ప్రకారము. సర్వమాన్యముగాను యిచ్చినది వేముల పల్లె గ్రామం ఒక
టి. చింతలపల్లెగ్రామం ఒకటి. చిలమకూరు ఒకటి. తుమ్మలపెంట
గ్రామము. యీనాల్గు గ్రామాలను. సర్వమాన్యంగాను. సమర్పించియిచ్చి
నాడు అని అర్చకుని పుస్తకము. ప్రకారము వ్రాసినది ఇదిగాకను భూ
మి వృత్తులు యీచింతల తిరువెంగళనాథస్వామికి సకలవైభవాలు
26 గాను. సమర్పించియిచ్చినాడు. అనియీ అర్చకుని పుస్తకము. దాఖలావున్న
ప్రకారము చింతలరాయనికాల్వ కింద. మడిపుట్లు. ఖ 1 కోనేటి మ
డి తూముడు. కుంచెడు. 6॥ 10. గాండూరి దోవ చేను మూడు పుట్లావం
డువు ఖ 3 110 చింతలరాయని కాల్వ కింది మడియిద్దము [illegible] పుట్లారు
దోవ చేను గొల్లలకుపందుము ఖం 110. కమలపాటిలోను. చేను పందు
ము ఖం 110. పెద్దపాల్లి మడతానే గ్రామంలోను కారారంభము చేను ము
ప్పందుం. ఖ 110 నరారంభము పందుము. ఖం 110. శనగలగూడూరు
లోను. కారారంభము చేను. ముప్పందుము ఖ 110. పెన్నపూసపల్లె
లో చేను. పందుము ఖం 110 యీప్రకారం కొన్ని దినములు జరిగిన మీదట.
నుకాలము ఆ మెను ఈయన కొమారుడు. నరసింహనాయడు ప్రభుత్వం
చేస్తూవున్న కాలమందు కంపెనయల్లప్పగారు. యీతాడిపర్తికి వచ్చినపుడు
ఈ చింతల తిరువెంగళనాథస్వామికి సమర్పించినది. అగడ్తకాలవ మడిమా

మళ్లను ఉత్తరంవంకమదిత్రయాానను పుచ్చుకొని స్వామికి తిరువేసాన్ముగాను.
యిచ్చినది శిలాశాసనము. దేవాలయము పెద్దగోపురము ఉత్తరముగాద
నువాలనిసదిశాలివాహనశకవర్షంబులు - ౧౪౮౫.

27 ఈయునకొమారుడు చిన్నతిమ్మానాయకోవారు ప్రభుత్వము చేస్తూవు
న్నకాలమందు. శ్రీ చింతతిరువెంగళనాథస్వామికి. యిచ్చినది తాడిపర్తిగ్రా
మానకు కడపకొల్లు తిరువదిగుంట. రామవింగానాయకోపల్లెకు తూర్పు
గాంధ్రుం రఘుపతి. అన్నబసవయ చేనికి దక్షిణాన కరణాలు మాన్యము
చెన్నమరాజుగారి చేనికి పడమర కందికాపులు పాలిమేరకు వుత్తరంవరకు
బి చేను. స్థళము. ఖత్రమూ జుఫ్రుల్లిచేను అగడ్త కాలవను. దానముకుటము దీస్త్ర
ళము. మ.జే. స౦ ౧౧౬ పదిహేడుమువేరారంభము. చింతలరాయస్వామిదేవ్వ
రికి. తిరునాళ్లకు సమర్పించినది. శ్రీ వైష్ణవులు అవిచ్ఛిన్నముగాను దాదశల
యందు విశేషంగాను అరగించేటుందులకు తిరువళగెలుక్కు.
ఘాబితంగాను దానంసమర్పించినది. శాలివాహనశకవర్షంబులు ౧౩౭౦.
ఈశాసనము మహాద్వారము. దగ్గరపశ్చిమంతట్టున. నిలువుగాద్రొదేయా
రాతిమీద వ్రాస్తుదీ ఇదిగాక నుయీనాయకోవారు. శ్రీ చింతలతిరువెం
గళనాథస్వామికి యిచ్చినది నైవేద్యము తవ్వెడు బియ్యము. అద్దెడు నెయ్యి.
గిద్దెడు పెసలు. అద్దెడు పెరుగు మూళి. దద్ధ్యాన్నవసరానకు ఘంటాలి మళ్లయ.

కేశవయ్యగారి వశానకు యిచ్చినది. అనిశిలాశాసనము గోపురం ఉత్తరం
గోడకు వేశినది. శాలివాహనశకవర్షంబులు ౧౪౦౯ యింతిమ్మనా
యనివారి ప్రభుత్వములోనే రంగస్వామికి ప్రతిష్ఠ అదిగాక పూర్వాందే
విడపూజనదుస్తూవుండెను. గనుక పాంచరాత్ర ఆగమ ప్రకారం పు
28 ణ్యకాలమందు ఘంటాశబ్దయకు చిన్న వాదిపర్తిమళ్లచేను సవాగాను.
ఆగమకారణాయూంచి సర్వోద్ధారబోసెయుస్త్రమి పాంచరాత్రుళ్ల ఆగమప్ర
కారము దేవునికి. పూజ్వైవేద్యాలుచేసుకొని వుండేది అనిశిలాశాసన
ము. పినాకినికి దక్షిణపు బడ్డున. రంగస్వామి దేవళోము ~~లోను~~. గో
డకు రెండు తట్టుల వున్నది. శాలివాహనశకం. ౧౫౪౦ అగునేటి జయసంవ
త్సరము యీరంగస్వామిదేవళములోపల తట్టుశాసనము వకటి. శ్రీమతే
రామానుజాయనమ: శ్రీమద్వేదమార్గప్రతిష్ఠాపనాచార్యులయిన ఉభ
యవేదాంతకప్రవర్తకులయిన తిరుమలబుక్కపట్నము ఆ బాచార్యులుశ్రీ
నివాసాచార్యులు. తాతాచార్యులు. పెమ్మసాని చిన్ననాయుడు ఆచార్య
ధీనంగాను ధారబోసి సమర్పించెను. శాసనము తట్టులో వున్నది —

ఇదిగాక నస్త్రబొంతలతిష్టరు వెంగళనాయునికి శ్రీరంగనాయ
కులకు నమ్మ. చెన్నమరాజు కృష్ణమరాజు కొమారుడు తింగన్నగారు స
దినయ భక్తిన్న. అనంతములు అయినదండములు. చెప్పినవు త్రింబియి
చ్చిన భూదానధర్మశాసనము. మానుపెమ్మసాని నారసింహనాయనింవా
రు. ధారబోసియిచ్చినది. పెళ్లయూరు పుష్టిమోదుము. చెలుసూత్రభగ౧౦.
సూర్యగ్రహణపుణ్యకాలమందు. బింతలరాయస్వామికిప్రతిదివస

ము నూర్ని. చందు బడి చేతనున్న ప్రత్తులపై బొందులు. ప్రతిదివసమునూర్ని చే
తెడుతెరవను. చందుబడి ప్రత్తులపై బొందులు సమర్పించబయిచ్చిన అయి
దుము చెను నూర్ని సమర్పించబయిచ్చినది. అనిశిలాశాసనము. మహాద్వారం
గోపురం దక్షిణపు గోడకు వ్రాశినది. శిలాశాసనము హావిహావనకముగ్రాల
29 ఈప్రకారం జరుగుతూవుండగా శ్రీ విద్యానగర రాజధానీ అయిన అళియరా
మరాజు ప్రభుత్వం చేస్తూవుండగా యీరామరాజు మీద యుద్ధానకు
తురుష్కుల తురుకుఖాశాహైదరాబాదు. అహ్మదనగర్ షా. బిజాపురం. నిజాం
శాబహాది అమదానగరం నిజాంశా గోలకొండాబాదు. యిమాదుల్ ముల్కు
బరాదుబురాన్పూరు. యీ అయిదుగురు పాదుషాయీలు పైన్యంతో
వచ్చి. అళియరామరాజు మీద తిరుగబడి యుద్ధం చేసి. జయంచి రామ
రాజును తలగోసుకొని పోయి. రాజ్యం తమస్వాధీనం చేసుకొని వుండగా
మరికొన్నాళ్లకు హైదరాబాదు తానీషా మొదలయిన యీరాజ్యం
తానీషా ఏలికినదు సూత్రవుండగా యికడపఘండికోటలో వున్న బిజాపూరు
వారియొక్క పెళ్లగొట్టి ఘండికోటను దావేసికొని కోటకాపాడే బాబికి
ఇచ్చిందికిల్లాదారు. మీరుజుములాలావార్లు వుంచివుందురు. ఈ రాజ్యవ్యవ
హారం విచారించేనిమిత్తమై తానీషావారి తమ్ముడు సంబిషాదిలె తింగప్ప
దిడిమిట్ట గుమ్మన్న గారు మొకాబి పత్తూంగా వ్యవహారం చేసుకొనివచ్చియు
దాటి మంకసబా చేసికసబాను మోజాలు అబూబాంజు ఫూటు గతివూలు
నిషత్రస్త చేసినవివరము.

౬ కసబా తాడిపర్తి గాలిమం. ౧ కసబాపైకిమజరాలు.

౧ అయినవకసబా.	౧ బల్లవారిపల్లె
౧ రామలింగానాయనిపల్లె	౧ జంబులవాడు.
౧ గాంక్షపాడు.	౧ పద్రకేతలపల్లె

30 ౨౩ పూంటుగలిమాలు యీజాడిపర్తికి ఆఖూంబాజుగావుండెవి.

౧ పజ్జలదిన్నగలిమం.	౧ బల్లిపల్లె.	౧ కోమలి.
౧ ఆలూరు	౧ ఆరకటువేముం.	౧ తొరబంతల
౧ వీరాపురం	౧ కందికాపుల	౧ బొందలదిన్న
౧ బాయివేముల	౧ వెలనదనపాడు.	౧ పుట్లూరు
౧ ఆమళ్లదిన్న.	౧ తలారిచెరువు	౧ దోసవేడు
౧ జింతకుంటు	౧ బూడియపల్లె	౧ ముచ్చుకోటు
౧ చిన్నపొల్మడ	౧ గూడూరు	౧ పెద్దపొల్మడ.
౧ వెల్మకూరు	౧ కడపకొల్లు	
౧ వంగనూరు	౧ సూరయపల్లె	

పేగవపాతెంటి విఘ్నెశ్వరుణి దెవాలయం.౧కట్టించియ ప్పుల వాండ్లుకట్టించినదెవాలయానకు సర్వాగ్రహభూమి మాన్యంనడుస్తూవున్నది.

ఈప్రకారంగలిమాలు నిర్ణయంచేసిపరగణా యేర్పఱచి గలిమప్రతి గలిమానకు కాంమాలు చేరిబి యేర్పరచి. ఆయకట్లుని ర్ణయించేసి ఆయకట్టుభూములో అపునంపాయకారి భూములువాల్లు ప్రజలు చేసి యిందుకు పన్ను మొకరరు చేసినారు గనుక యిట్లుగపన్ను యీంక సబాతాడిపర్తి గలిమంలో ఒకచెరువు కట్టించియీ గలిమానకు ఆజ్ఞయభూ

గమండు చెరువు కిందమళ్లు. అచ్చుకట్టు వేయించి వరిమహాసూలు విస్తారంగా
పండిస్తూ వుందురు. ఈ చెరువుకు మూడుతూములు పెట్టించినారు. ఈ చె
రువులోనే ఖళ్లు భారిగానిలుస్తూ వుండును. ఈ చెరువుకు పశ్చిమాన గన్నేరు
31 చెట్లు విస్తారంగా వుండగా ఆ స్థలము యీ వూరి రెడ్డి కరణాలు కమ్మవాం
డ్లకు కౌలు యిచ్చి చేదు దున్నించి ఒక పల్లె కట్టించి ఆ పల్లెకు గన్నేరపల్లె అని
పేరు పెట్టి యీ పల్లెలో వున్న రయితులకు పహా గన్నెవారిలే. అని జనవాట్యం
వున్నది. ఈ గ్రామం తాడిపత్రి ఆయకట్టుభూములో వున్నది. గనుక మజరా
కింద లెక్కలు నడుస్తూ వున్నది. ఈ కాలమందు దేవాలయాలకు నడుస్తూ వున్న
గ్రామాలు భూస్వాములు జప్తి చేసి వుభయతర్లు దేవళ్లకు సరకారు యిచ్చు
మంచి అఖండదీపాలున్నై వేదబ్రాహ్మణులు మట్టుకు నడిపిస్తూ రథోత్సవాలు చేయి
స్తూ వుందురు.

మరికొంత కాలం జరిగిన మీందట ఆలంగీరు పాదుషా వారి వల్ల
నుంచి జులుఫకారు ఖాను నివారు వచ్చి యీ రాజ్యంలో ప్రవర్తించేస్తూ వుం
డి రామకృష్ణప్ప గారి పెరిటు వెం వెంకటరాఘవాచార్లకు ఆ చార్లుగ్రామం
సం. తాకీదు పుట్టినది శా. శ. 1101. యీ తాడిపత్రి కసబాలో నదికి దక్షి
ణం ఒడ్డున వున్న రంగస్వామి దేవాలయం పడగొట్టించి మసీదు కట్టించినా
రు మూడవ దుతానె వస్తాదుకు యిచ్చిరి. శా. శ. 1102 ఇది గాక మేలు ఆవల
ఒక మసీదు కట్టించి యీ మసీదుకు కొంత భూమి మాన్యం మొకరరు చేసి
ఒక మసీదులో ఒక రాయి మాదవరిపినారు. ఫకీరు వానికి యిచ్చినారు. ఈ తాడి
పత్రికి పశ్చిమం తట్లున యీ దుర్గం కట్టించిరి. దేశంలో తురకలు వగైరా వా

రకీ మూనార్లు వగైరా పనులు విస్తారంగా చేసినారు. ఈ ఇదిగాకయూ
తాడిపర్తి గాలిమంటూ. దేవాలయాలను ఉపద్రవం చేసి మధ్యరంగమం
డు. మందు తిత్తులు వేసి యుగరకాలు పించి ప్రాబల్నైవేద్యాలకు బందు
చేసినందున. దేవాలయాలు పాడు అయి. దేవాలయాలను గోడలు
బెట్టివుందురు. ఈ తాలూకు ప్రాంతీయ గ్రామాలు యిరువైఅయిదుపైకి
యీ తాడిపర్తికి ప్రస్థమం. సపాకోసు మూడు. వునప్పెద్దపాల్యెమ్ అనే గ్రా
32 మంకి జైలిబాస ఖానునికి. జాగీరుగా ఇలంగీరివారి వసుమం ప్రకారం జు
లు ఫకారు. ఖానునివారు. యిచ్చినందున. జాగీరు నడుస్తూ వుండెను.
ఈ ప్రకారం కొంతకాలం జరిగిన పిమ్మట. ఒక బందు ఖామునివారు యీదేశ
ట్యూకి వచ్చి. కొన్ని కోటలు వగైరా కట్టించి. వారు పోయిన తరువాత నబా
బు దావూద్ఖాననునివారు వచ్చి కడప అర్కాడు రెండు సుబాలు యేలు
ర్పరచి. యీ రాజ్యం రెండు సుబాలకు పంచివేసి. సుత్తిసరకారుగాం
డికోట సరకారు నిర్ణయం చేసి యీ తాడిపర్తి దేవాలయాలకు ప్రతి
ష్ఠ చేయించి ప్రాబల్నైవేద్యాలకు ఆకరం చేసినది పించెను. ఈ దావూద్ఖా
ను నివారి దివాన్. అయిన తిరుమల్లు దివాన్. సెలవు ప్రకారం ఉభ
య దేవాలయాలకు మధ్యమవుందు. విస్తారంగా ఒక కోట కట్టించి. ఆకోట
లో తేచెరిక కట్టించి. యిల్లు కట్టుకొని యీ కడప అరకాడు సుబాలలో పరాము
రిక చేసుకొంటూ వుండును. ఈ కాలమందు మయినూరు. శివసంచి. మలుపు
ద్దసిరివి సెట్టి. అనే వర్తకుడు వచ్చి తిరుమల్లుగారు కట్టించిన కోటలో
మధ్యభాగమందు. ఒక దేవాలయం శిలామంటపం మూలతనగాక

ష్టించి. చెన్నకేశవస్వామిని ప్రతిష్ఠ చేయించి. పూజనైవేద్యాలకు తాన్నే
సర్వధానపి పిసూర్వం జరుగును. నబాబు దావూఖానునివారి తట్టుమంచి
మొదకు తమ్మాజి తిమ్మరుసు పంతులవారు. యీ తాలూకు అమలు చేస్తు
వుండి. యీ గ్రామంలో ఉభయా దేవ బ్రాహ్మను. రథోత్సవం. ప్రతి. సంక్రాంత
33 లసినందులకు. యీ తాలూకు గ్రామాల దేశస్థుల పిలిపించి గ్రామాల
పేస్తుకు నూటికి గం౧౦ చెప్పను. వరాహసనం ప్రతి సంవత్సరం. యిచ్చేలాగున గ్రామ
మాలవారికి సమ్మతి చేసి వేయించిన శిలాశాసనం. ౧ సుంకర బావిడి వద్ద
యత్రరాతి మీద. వున్నది. శాలివాహన శక. ౧౫౪౦ర౫. తరువాత బాయి
పంతులవారి అమలు లోను. యీ తాడిపర్తి గ్రామానకు. పశ్చిమంగా ఒక
దివాణం కట్టించి. గ్రామం చుట్టూ కాలువ దాం కట్టించినారు. గుత్తప్లా వాకిం
డ్లు మొదలు ర బామర కొన్ని దినములకు జగ్గన్న పంతులవారు. అమలు చేసి
పోయిన పిమ్మట నబాబు దావూఖాను నివారు. ఢిల్లీకి సాగిపోయేటప్పుడు
ఆరకాటి సుబానుసాయిబు ల్లాఖాను నివాల్లికి డపలా యీకామయా
అబ్దుల్ నబీఖాను డ్లి వృంచి. తల్లి పోయిరి. తరు. యీ తాలూకా ఆరకా
టివారికి నడుస్తూ వున్న కాలమందు. వెంబానార్ పంతులవారికి సుబ్బయ్య
ను యీ తాడిపర్తి లోమై టెంకవల్లం జనేయస్వామి దేవాలయం వ్వా
పరాయల వారి చేత పూర్వం ప్రతిష్ఠ అయి వున్నందుకు శిలామండపం క
ట్టించినారు.

ప్రసిద్ధమయిన ఉదార్లగుస్తులు. తమ్మాజి గోవిందప్పగారు ఒక
వనం మొటికి వల. చింతవనం. ఒకటి వేయించినారు. ఇదిగాక హొన్నప్పగారు

ఒకటి బింతవసం వేయించినారు. తమ ఘత్తె వ్లై భామని. వారి అమలులలోను. తమ
పైదుమ వచ్చెను. భాముడు అమలు చేస్తూ వున్న పుడు. వుహారాటివారు
34 తాలూకు సిద్ధోజి వారు. చౌథాయి నిమిత్తము. సత్తాగం టికాంటురాజ్యం. యెక్కి
వచ్చి యీరాజ్యంలో సరారతు చేస్తూ యీతాడిపత్రి కోటను ముట్టడివే
సి బింతలరాయ స్వామి. గోపురం మీద రెం డోవాకి వి మీద ఫిరంగియె
క్కించి కోటలోకి. పడగొట్టి. చౌథాయి రూకలు తీసికొని. పోయిరి. ఈ కా
లమందు యీతాడిపత్రికి దక్షిణం. ఒక కోసు. మీద సత్తారెడ్డి యెల్లారెడ్డి
అనేవాడు ఒక పల్లె కట్టించి. ఒక వసం వేయించి. ఆ గ్రామంలో ఆం చెన్నకే
స్వామి దేవాలయం కట్టించి. ప్రతిష్ఠ చేయించినారు గనుక యీ గ్రామం
యీతాడిపత్రి యకట్టుబడిలో వున్నది గనుక మజరా కింద నడుస్తూ
వున్నది. ఈ గ్రామంలో పైదుమ వచ్చెను. సాయబు అనే మోమీన్ యయు ఆ పా
రు ఒకటి నడిగ్రామములో కట్టించి. యీ ఆ పారులోని నివాసం జుబేసికొ
యీ శానా దినములు ఉండెను గనుక వారికి కాడా [illegible] భములు నలు యీనాము
చేసు సర్కారు తట్టున [illegible] యీనాము గాయి ప్పించినారు గనుక నడు
స్తూ వున్నది. ఇదిగాక నడివూళ్ళోన్ని పీరు జాదా వ యయు. యీ శిబు
సాహెబు. అనే ఆయన దర్గా కట్టించి. యీ దర్గాలోదు దస్తు చేసేదా
నికి. ఖజవంతు గారి చేసే దానికి ఒక ఫకీరు వాణ్ణి వుంచి యీ ఫకీరుకు
గ్రామ సనదు సర్కారు సెలవు ప్రకారము యిద్దుము చేను మాన్యముల.
యిప్పించినందున నడుస్తూ వున్నది. ఇదిగాక నడిపేటలో ఒక మసీదు
కట్టించి. యీ మసీదు ఖిరాము రోవానాయి కి రోజు. ముకరరు చేసి సర్కా

35 రునడిపిస్తూ వుండిరి. ఈ గ్రామములో వున్న శ్రీరామేశ్వరస్వామికి
బొంతలరాయస్వామికిన్ని ఆరకాటి వారి ప్రభుత్వములోను జనడిపి
స్తూ వున్నది. వివరము బొంతలరాయస్వామి పూజనైవేద్యాలకు తెండుర
కలు రామేశ్వరస్వామి పూజనైవేద్యాలకు ఒకరూక రోజు ప్రతి దినము
ము చ్చేటట్టుగా. పన్నదు సాదుల్లాఖాను నవాబు. పరవానా మొకరరు చేసి ఇ
చ్చినారు గనుక. ఆదే ప్రకారము కొన్ని దినములు నడిచెను. ఈ గ్రామము
లోను పైదుమవ్యక్తిఖానుడు. ఇక్కడ అమలు చేస్తూ వున్న కాలమం
దు. ఈ కోటకు పశ్చిమము గాను. కుంటి ఫకీరు వానికి దరుగా కట్టించి
గ్రాసానకు కాడారం భూమి. ముఖ్తుము చేసి. ఇప్పించినారు గనుక నడు
స్తూ వున్నది. ఆ కాలమందు యీ బాడిపర్తికి పశ్చిమం గాను. ఒక మసీదు క
ట్టించి ఇందులో లో డేరా అనే ఫకీరు వుంచి ఫకీరు అన్నానకు యీ
గ్రామం కప బాహాలములో మనలు యీనాము మాన్యాలు. చూపించినా
రు. ఇది గాక నుబొంతలరాయస్వామి దేవాలయానకు ఉత్తరభా
గమందు. ఒక మసీదు కట్టించి. జాం గరివాన్ అనే ఫకీరు వుంచి. వీని
కి గ్రాసానకు సరకారు తట్టు నుంచి. రోజీనా మొకరరు చేసినది
పిస్తూ వుండిరి. ఈ ప్రకారం కొంతకాలము జరిగిన మీదట మరా
రాటి వారు. బలవంతరాయల నిర్వారి సైన్యాలు వచ్చి కడప తాలూకాను
మసీదు ము తల్నా లోయుద్ధం చేసి. ఆ మసీదు ములన్నీ వెలా. వాతం చే
36 సి సర్వం. కొండరాజ్యం తాము కట్టుకొనిరి. ఈ బాడిపర్తి వెల్లులూరు.
యాడకి తాలూకాలు. ఆరకాటి వారికి నడుస్తూ వున్నది. కడపవా

లోకము యొజ్ఞావారు మొకరరు చేసుకొనిరి. నబాబు గనిమియన్నవారు
యీ తాలూకాలు చేస్తూ ఫకీరు సాయబు అనేవాడు. యిక్కడ అమలు
చేస్తూవున్న కాలమందు. కోటలోన మసీదు కట్టించినది. సన్ ౧౧౬౨ వ
జరిగిన మసీదు మాన్యం తోజు వన్నెరాపడు స్తూవున్నది. ఈ గాలివాన
కు అరకోసు మీద. తూర్పుభాగమందు. ఒకకుంట కట్టించి. అక్కడనే
ఒకదరగా కట్టించి. ఫకీరువాళ్ళే దరగాలో వున్నారు. మాన్యం యిప్పించి
నడిపిస్తూవున్నారు. ఇదిగాక యీ తాడిపత్రి పేటలో ఒక మసీదు ఖానా
కట్టించినారు. లోగడ జులుఫకారు. ఖానుని వారు కట్టించిన యీదుగా
యీ తాడిపత్రికి పశ్చిమభాగమందు. వుండగా. ఆయీదు గానుగబ్బు/గిరి
చేయించి. ఒకటి అక్కడ ఒకశిలమీద. సన్ దాఖలా. చేసినారు సన్
౧౧౨౨ యీ తాడిపత్రి గాలివానకు దక్షిణం బాట నివారిస్తూ యొందరికి తూ
ర్పు ఒకకోనేరు తవ్వించినాడు. ఈ గాలివానకు ఉత్తరభాగమందు నది
కి ఉత్తరపు ఒడ్డున సంతర్పణ సాయబు. మసీదు ఒక దరగా కట్టించి
యిచ్చినారు. ఈ తాడిపత్రిలో పూర్వం. మొదటి కాలవ నేలదిన్నెపాటి తావున
తలి పెరవుండగా ఆ కాలవ తలి పెర మెట్టు చిన్నపొల్లిడకు సరిగా గోర
తీయించి. యిందుకు తూర్పు నేలదిన్నెపాటి సరిహద్దు పర్యంతరం. గద్దకాల్వ
తవ్వించి. నీళ్ళు విస్తారం పారేలాగున చేయించినారు తయుమరిక్కాలకా
లానకు కడపమయొజ్ఞావారి తాలూకా. బబ్బురు భానుడు. అనేవాడు
అమలు చేస్తూ యీ తాడిపత్రి గ్రామంలో శ్రీ చింతలరాయస్వామి
దేవాలయానకు. తూర్పు ఒక కోట కట్టించవలెనని ఆరంభం చేసి పది

37 శీగెలువేయుంచియుండునుఅరకోసుమీదబతపల్లెకట్టించియీపల్లె
కుకొంతభూమినిర్ణయంచేసిఆయకట్టుచేసివుండగాఆపల్లెనుబతకాపు
పప్పూరువాబయ అనేవాణ్ణినేమకంచేసివుండగాఆకాపువాడునాల్గుఆ
రుయిండ్లువేసుకొని.బబ్బురభానుతిపల్లెఅనినిషహర్చవుండగా.యింతలో
ఆబబ్బురభానుని. అములుచాలించుకొని.పోయినపిమ్మట ఆపల్లెపాడుఅ
యిపోయెను. కోపేటపాడుపడిపోయెను. తరువాత తిరువెంకటప్పనాయుడు.
యీతాడిపర్తికి.పన్నెండుకోసులమీదనువుండేపాళెగాడు.వచ్చియీగ్రామ
మందరోబస్తుదోచుకొనిపోయెను. ఇదిగాక యీగ్రామంలోవట్లకరణ
లువాండ్లుతమయిండ్లవద్దనేకాశికాశక్తిదేవాలయం కట్టించి.ఆదేవతనుపూ
జ్యనైవేద్యాలుతమను.   నడిపిస్తూవుండురు. తూర్పుపాళెంలోను
నులమ్మ.దేవాలయం ౧.యీప్రకారం జరుగుతూవుండగా. మహారాజశ్రీ
డ్డిజవారికొమారుడు మురారాయ మదేశంలో సరారతుచేస్తూవుండి.గుత్తి
దాణాదేసికొనివుండియీతాడిపర్తిపరగణాయందికి వెల్లయీదాడి.యీ
ముడుదావాయీకాలు.మయూరావారు చేస్తూవున్నకాలమందు.ము
రారాయ జేవారు వచ్చిగని మియనీతాడిపత్రి విడిపించి.మురారాయ
డు కట్టుకొని తదారభ్యం యిరువై సంవత్సరాలపర్యంతరం అములుదార్లను.
తాలూకాలను పంపిస్తూవున్నకాలమందు యీతాడిపర్తితాలూకాను.
మురారిరాయలవారు.ధాతుసంవత్సరందాణాదేసికొని౧౭ది.శాలివాహనశ
కవర్షంబులు ౧౬౭౭ ల గాయతీయీతాడిపర్తిగ్రామంలోను నడిచినప్పు
డో ఆక్షరముయీతాడిపర్తిపేటలోవున్నపర్తకులు ముద్దనెట్టిమొద

38 లయిన. కోమట్లుయీపినాకినీకి దక్షిణభాగమందు. దారుమంటపం
కట్టించి ఆంజనేయస్వామి విగ్రహాన్ని ప్రతిష్ఠ చేయించి పూజనైవేద్యా
లకు తమ వర్తకుల మీద తీరువ పెట్టుకొని నడిపిస్తూ వుందురు. తీవర్త
కులు సమసిపోయిన తరువాత సర్కారువారు రోజు నిష్కర్ష చేసే పూజ
నైవేద్యాలకు నడిపిస్తూవున్నారు. శ్రీ చింతలరాయస్వామికి రథోత్సవము
గడప్రతిష్ఠ ఆదిగా వైశాఖమాసములోను. రథోత్సవం అవుతూవుండగా
మురారాయజోశీవారి ప్రభుత్వములోను యీ తాడిపర్తి అమలు చేస్తూ
వున్న రామాజీపంతులవారు. రథోత్సవం అయ్యే దినములలోను తమకు
పదవచ్చినందున ఆ వైశాఖమాసపు రథోత్సవము తప్పించి ఆశ్వీజమాసము
లోను యీశు ౧౦నాడు రథోత్సవం మొకరరు చేసినారు. గనుక తదారభ్య
యీ ఆశ్వీజశు ౯ ధ్వజారోహణం ఆరంభం చేసి యీశు ౧౩ లు తిరుణా
ల వుత్సవము తదారభ్యము యిదే రీతిన నడుస్తూ వున్నకాలమందు. యీ మురా
రాయజోశీవారి దివాను సరదేశాయి నరసింగరాయజోశీవారు శ్రీ చింతలరా
యస్వామి మధ్యరంగములోగడ జులుఘకాతువారి మన్యంతరంలో
మందు అద్దాలు వేయించి. యెగరకాలు వేంచివుండగా ఆ మధ్యరంగము
బయలుగావుండెను గనుక యీ సరదేశాయి నరసింగరాయజోశీవారు వే
పదూలాలు పెట్టించి వేయించి కొన్ని దినములు జరిగిన మీదట ఆను
రఘునాథరావుగారు యిక్కడ ప్రభుత్వము చేస్తూవున్నకాలమందు
కడపతాలూకు నుంచి సూంగూరు దానప్పవస్తైరా వాళ్లు కొంతమంది వ
39 ర్తకులు వచ్చి యీ గాలములు చేరివున్నప్పుడు ఆ సూంగూరు దానప్ప అనేవ

ర్తనుడు శ్రీరామేశ్వరస్వామి దేవాలయము గచ్చుగిరి జీర్ణమయి వుండగా
ను. తిరుగాంగచ్చుగిరి చేయించి. మహాద్వారానకు పడమటివాకిటికి ఉత
లుపులు యేర్పరచి. దేవాలయములో నున్న శృంగారము ప్రతిమెలు. చిత్తర్వు
లు వ్రాయించి యీప్రకారము మూడు సంవత్సరాలు. దేవాలయముచ
క్కచేయించి యీగ్రామములోనే వుండగా. గుత్తిపరదేశాయి నరసింగ
రాయడు అనేవారు శ్రీచింతలరాయస్వామి దేవాలయము. గచ్చుగిరి యీదే
ప్రకారము చేయించవలెనని చే యోచన చేసి సూగూరి దానప్పగారికు
ఖాంతరము కొంతద్రవ్యము యిచ్చి. తమకు జాగీరు అయినదున్నూ వున్న
అరకటువేముల గ్రామము దానప్ప అనే వర్తకు జోవశానకు యిచ్చి దేవాల
యము గచ్చుగిరి చేయించమని సెలవియిచ్చినందున. అదేలాగున శ్రీ
చింతలరాయస్వామి దేవాలయము కొంతపని చేయించి. మహాద్వా
రము గోపురము చక్కచేయిస్తూవున్న సమయమందు. మురారాయడో
వారి తట్టుమించి. షేఖాముదు అనే ఖిల్లాదారు అనేవారు. మందిలో యీ
వాడిపర్తికి వచ్చి యీ కిల్లాలో చేరి సూగూరు దానప్ప వగైరా. వర్తకుల
అందరిన్ని. దండగలు తీసికొనిరి. గనుక దేవాలయము పని నిలిచిపో
యెను. అంతకులోగా. రంగ్నో గోవిందరావు యీ తాలూకా అమలు చే
స్తూవున్నకాలమందు వాడిపర్తికి పశ్చిమము చంద్రెండు కోసుల మీద
అనంతపురము సాశీగారు. బసవప్పగారు మందిలో కూడా యీ వాడి
పర్తి వచ్చి యీ గ్రామము దోచు బస్తీ ~~చేసి~~కొని రయితుల. అందరిన్ని పట్టు
కొని. దండుగలు తీసికొని. సామెన్ల టుప్పు కూయి కట్టడ అమలు చేసేరంగో

గోవిందును పట్టుకొని పోయి. దండుకవాటి పింపుకొని విడిచెను. ఈ ప్రకారం
జరిగిన పిమ్మటను. మన్మధ సంవత్సరము. నబాబు బహాదూరువారు లష్కరు
లో వచ్చి గుత్తికొండ కుముల్లుడి వేసి. యీ దేశం యావత్తు శరాంజాము చేసి
గుత్తికొండ మూడు నెలలు పోట్లాడి. గుత్తికొండ సాధించి మురారాయన్ని
తీసికొని పోయిరి. గుత్తి సుబాకు బాలాజీరాయన్ని మొకరరు చేసినం
దున సయ్యి జరిగిన మీదట వెలుగలాయి వారి ఠట్టినుంచి. ధ్యాంసా అనే
వాడు సైన్యంలో వచ్చి. పునిమడుగ వద్ద దిగి ఆగాలమూ యావ
త్తు దిగి. దోచి నేరేడుచర్ల కోటలో. బహాదూరువారి తాలూకు మంది
తానా వుండగా ఆ కోట సాధించి. ఆ కోటలో వున్న మందిని. కాళ్ళు చేతు
లు తెగగొట్టించినందున. యీ దేశం యావత్తు పాడుపడి దేశంలో ప్రజలు.
వలసలు తీసి గ్రామాలు పాడు చేసి. ఘండికోట వగైరా గడిస్థలాల
లో చేరి వుండగా. ఆ ధ్యాంసా వారి సైన్యం యీ పెన్నబడి రాజ్యం యావత్తు
శరాంజాము చేసి. పాతక్షలో వున్న ధాన్యం వగైరా లూటి చేసి. సంచారం
చేస్తూ వుండగా. యీ వర్తమానం. బహాదూరువారు విని. ఖాసా బహా
దూరు నబాబు సాహేబులవారు సైన్యంలో కూడా యెక్కాయెకి వచ్చి.
సింగనమల చెరువులో దిగిన నే వర్తమానం విని యీ ధ్యాంసా వారి సైన్యం తీ
సి పోయి పశ్చిమాభిముఖంగా పోయినందున బహాదూరువారు వెంబడిం
చి శానా దూరం పర్యంతరం. [illegible] ఆవల కృష్ణానది పారు చేసి
అక్కడ యీ వాడి పర్తిగాల మాంచను దక్షిణం ఒక కోట కట్టించినారు.
అక్కడ బహాదూరువారి సైన్యం దిగి యీ రాజ్యం యావత్తు బసి

చేసిరి. తరువాత ద్వారసాంగోలకొండ మార్గం తీసుకొనిపోయెను. ఈ
41 రాజ్యంలో మునిమదుగ. నేరేడుచెర్ల రైతులపట్టుకొనిపోయి నిర్మలరాజ్యం
చేరెను తరువాత బహాదూరువారు సైన్యంలో మాండా చిత్రకల్లు వగైరా
రాజ్యం సాధించి. యెకాయెకి వికారి. సంవత్సరం. లోకడపరాజ్యం చేస్తూ
వున్న మయూనా అబ్బుల్ అలీంఖాను నివారికామాల్లో యుద్ధం చేసి.
సిద్ధవటానను ముట్టడి చేసి అలీంఖాను శ్లైసాధించి. శ్రీరంగపట్నా
నకు తీసుకొనిపోయిరి. ఈదేశంలో వున్న పాళెగాండ్లు. తాలూకువున్న
న్న. గ్రామాలు యావత్తు సరకారు జప్తి చేసి గుత్తకడపరాజ్యాలను
సామీలు చేసిరి ఈప్రకారం కొన్నాళ్లు జరిగిన తరువాత. బహాదూరు
వారు. కనముకిందిరాజ్యానకు. పోయి అక్కడనే శరీరం విడిచిన తరువాత.
యీయన కొమారుడు శుభకృతు. సం॥ లగాయతు. రాజ్యం. టిపుసాయ
బు చేస్తూ వున్న కాలమందు. విశ్వావసునామ సం॥ మాఘమాసంలో నను
హాణాటివారి ఇయిదు సర్రం క్రుష్ణానది దక్షిణదిగివ్వండి అయిదు మాళ్ల సర్రం
యెకాయెకి యీతాడిపత్రికి వచ్చి గాలమందరో బస్తుదోచుకొని గాలమంలో
బహుమందిని సంహార్లను డెబలు సరికిపాదునోసిరి అదేకాలమందు. బయిము
ససర్రం రెండోదఫా వచ్చి వెళ్లలూరు దరో బస్తుదోచుకొని దేశంలో దేరా
రతులు బే. మొత్తం జగా టిపుసుల్తాను వారు సైన్యంలో గుర్రం యెకాయెకి
శ్రీరంగపట్నం గ్నం చుట్టె ఇంగ్రేజవారి మీద మోహరాము చేసిగగులో బస్తుడు
చి ఆదవాని [illegible] చేసి [illegible] మాంవను సానాదూరం పరిగించి [illegible]

మహారాటేలవారిసైన్యం పశ్చిమానకు సాగనంపించి తిరిగివచ్చేసమయమం
42 దు. రాయదుర్గం సాధించి ఆదొరలను శ్రీరంగపట్నానకు సాగించుకపోయి
రి ఈరాజ్యంలో గుత్తిసుబావద్దను తపద్దను ఖానునబాబును వుంచిపోయిరు
ఆకాలమందు యీకుతుబుద్దీను ఖానువారి సైన్యం యీరాజ్యంకాపాడుతూ
వుండగా శ్రీమన్సాధారణ సంవత్సరాలలో నిజాముల్లిఖానునివారి సైన్యం వ
చ్చి పానగల్లు వద్దదిగి యీరాజ్యం శరారత్తు చేస్తూవచ్చిరి. ముందుగా అసద
ల్లీఖాను. బనగానిపల్లెకువచ్చి డాం జావేసుకొని పూర్వం యీదేశంలో వున్న పాళెగా
డ్లనుపిలిపించుకొని యీరాజ్యంలో శరారతు చేయవతెనని వుండగా. గుత్తివద్ద
వున్నకుతుబుద్దీను ఖానునబాబులవారు సైన్యంలో కూడాపోయి అవుకు
వద్దదిగి. బనగానిపల్లెవారు. అసదల్లీఖానునివారికి యీకుతుబుద్దీను
ఖానునబాబుకు యుద్ధం అయినందున ఆయుద్ధంలో బహాదూరువారితా
లూకు. కుతుబుద్దీన్ ఖానునబాబువారి సైన్యం తిరిగివచ్చి గుత్తిచేరినందున
బనగానిపల్లెలో బలాబలియుంచుకొని వుండగా నిజాముల్లిఖానునివారి.
తాలూకు ఖాశీసైన్యం. తెబారాముల్లు అనే సరదార్లు యింకాకొంతమం
ది సరదార్లువచ్చిరి తమామునలు షైవేల గుర్రం. దేశంలో వున్న పాళెగా
డ్లమందిని శూర్చుకొని యిండికోటలు కువముట్టడివేసి. నెల రెండునెలలకుగం
డికోటసాధించిరి. నిజాముల్లిఖానునివారి పెలవుప్రకారం. యిస్సామి
యా అనేసరదారుడు వచ్చి వెల్లటూరుకోటయుగు ముట్టడివేసి సాధించి
యీవాడిపత్రివాలూకా కానువచ్చి కొత్తకోటను ముట్టడివేసి గట్టిము
లోదిగి తమామువుపాడుచేసి నెలవిదమునుకోటపోష్టా డిసాధించిరి.

43 తదారభ్యం సింగసములవేక్షేపుల యీరెండువేలు యేకాలు సాధించిరి.
తరువాత మపేదుము ఉద్వార్లు పైన్నంలో కూడా త్రిరంగపటానకు పో
వెళ్లేటప్పుడు. ఇక్కడ వున్న యిస్వామియ్యవారు మపేదుగారి వెంబడిగాప
ట్నం పరియంతరం పోయి తిరిగి వచ్చేటప్పుడు తాడిమర్రి మపేదువారు
యిస్వామియ్యవారికి దాడాపేసి యిచ్చి తాడిమర్రి పాళెగాండ్లు వెళ్లగొట్టి
నందున ఆ తాడిమర్రి వారలు పాళెగాండ్లు సూరాపురానకు పోయి అ
క్కడనుంచి పైన్నం గూర్చుకొని వచ్చి యీ తాడిపర్తిగామం దరోబస్తు దో
చుకొని రైతులపట్టుకొని పోయి యీ తాడిపర్తికి వాయువ్య భాగా
మందు. అయిదుకోసుల మీద వున్న పాటికోనలో దిగివుండగా. యిస్వామి
య్యవారు. వేములలో వుండియక్కాయక్కి పైన్నంలో కూడా వచ్చి యీగామ
వర్తమానం విచారించి. ఆ రాత్రి తర్లిపోయి. కోనలో దిగివున్న సూరాపుర
దోచు
పైన్నంలో వున్న పాళెగానిమీద యుద్ధం చేసి దరోబస్తు చేసుకొని వచ్చి యీ
వూరు చేరివుండగా ఆ పాళెగాడు అక్కడనుంచి తాడిమర్రి తాలూకాలో
కి పోయినందున. యిక్కడ వున్న యిస్వామియ్యవారు పైన్నంలో కూడా పో
యి. అక్కడ ఆ పాళెగాణ్ని నిర్భాయం చేసుండా చేసినందున వాడు నిర్భాగ్యుడై
కలిరిగి సూరాపురం చేరెను. తరువాత యిస్వామియ్యవారు. యీ రాజ్యవ్య
వహారం. విచారించుకుంటూ వుండగా యీగామంలో సడిపేటలో పంచాక్ష
44 యింజ్ఞపదగొట్టి ఒకటే చైత్రనిర్మాణం చేసిరి. ఈ ప్రకారం. మూడుసం॥ రాలు
అయిదు వేలు యేకాలు అమలు చేసిన తరువాత. యీ వేలు యేకాలుగ
తిరిగి లోంకా విడిచి. గోలకొండ తాలూకాకు అయెను. ఆ కాల మందు.

యు స్వామియ్యా మొదలు చేసుకొని. పది. సం॥ రాలపరియంతరం గోల్
కొండనుంచి అమలుదార్లువచ్చి. విచారించుకొంటూవుండురు యిందు
కు వివరము

ఇబ్రాహీమియరా. ౧ దిలావరుదౌలా. ౧ పాతరుయారు ఖాను
మసాయబు. ౧ గుల్లామల్లిఖానుడు.

చందాలాలా.

ఈప్రకారం అయిదుగురు సరదార్లు ఆట్లు నుంచి. వచ్చిన అమలు
దార్లున్నావహారం చేస్తూవుండగా. పది. సం॥ రాల పరియంతరం జరిగి
నమీందట యింటాజిపత్తికి ముకారాలు కోసమీద. ఆయకట్టు భూమి
బోగ్గాత్తిరాముడు అనే తమ్మవాడు. బతగలిమంకట్టుకొనివుండగా మజరా
కొత్తపల్లె ఆ వెంకటాద్రినాయుడు రెడ్డిపల్లె పోలంలో యింగలిమ
నకు. దక్షిణాంకోసుమీద బతపల్లె నిర్మాణించేసినాడు గనుక వెంకటా
పురమున్నది. మజరా ౧ గుల్లామల్లిఖానునివారి. అమలులోన. యింటాలు
కాలు. వారిపత్తివెళ్లలూరు. యిరెండువాలుకాలు. మమ్మదు అలీఖాను
అనే జమీందారు. నెల్లూరునుంచి. అమలుదార్లమువెంగమనాయుడు
బొప్పపల్లె అచ్చన్నగారిపుంచివుండగా రెండు వాలుకాలుసుమూ
కలు. ఘూ దానా. చెల్లకబాకిపడినందున ఆ జమీందారుడు యింటా
జిపత్తి వాలుకాలమా రొప్పుని అమలుదార్లమీద హుంకలుసా

నా జోరు చేసి గ్రామంలో రైతుల చేత. దండగలు ఒప్పించుకొని. ఖర్చు
చేసి యీ యమని ఆలోచన చేస్తూ వున్న సమయమందు శానామంది
75 రయితులు పరారి అయిపోయి. పరాయాను చేరిరి. చిక్కిన రైతుల
చేత దండుగలు తీసికొని. పారిపోయిన రయితులయొక్క ఇళ్లు వెదకించి
దొరికిన ద్రవ్యం తీసుకొని యీ గ్రామంలోనే వున్నకాలమందు నిజా
మల్లిఖాను వారి ఫవుజులు శ్రీరంగపట్నానకు పోయి టిప్పు సాయబు
ను సాధించి యీ మార్గాన కొండపైన వచ్చి. సత్తికి సాగపోయి సత్తి
కి ముట్టడి వేసి అక్కడ వుండగా గ్రామంతమంది రయితులు పోయి ఫిర్యా
దు చేసినందున పైన్నలో ఒక సరదారుడు వచ్చి యీ గ్రామంలో వున్న
మన్నదు అమీను జమీనుదారు యిద్దరిని వెళ్లగొట్టిరి. ఇంతలో చందూ
లాలా వారు గోలకొండనుంచి కడప రాజ్యం మొదలు చేసికొని. సత్తిప
రియము వరకు. బళ్లారి దేశాలు చేసుకొని పైన్నలో వచ్చిరి. గనుక రా
జ్యం చందూలాలా వారి స్వాధీనం అయెను. ఆకాలమందు యీ అయి
దు తాలూకాలు పైకి వేములవాడ తాలూకా. వెలికడప తాలూకా కుసా
మీలు చేసి తాడిమర్రి శింగనమల వెళ్లియుండు. యీ తాడిపత్రి యీనా
ల్లి తాలూకాల అమలు. బలవంత రాయదుర్గకి యిచ్చివసం పెంచినారదు
వల్ల దారబ్యం. బలవంత రాయుడు. ఎండు. సంగ రాలు అమలు చేస్తూ వుం
డగా. దేశం రూకలు నిమిత్తం గ్రామాలు చేరిరాదు అయి దేశంలో రయి
తులు ఫరారి అయిపోయిరి. ఇంతలో నంపిటి వారు. తమాము దేశా
ములు తమ స్వాధీనం చేసుకొని. దేశంలోకి వచ్చె సమాచారం విని చం

దూలాలావారు. లోగడ అమలు చేసిన అమలుదార్లను గోలకొండవ
46 ద్దికి అంపించి వుండిరి. వారు అక్కడనుంచి తిరిగి విడుదల అయి దేశంలో
కి వచ్చిరి ఆసమయమందు కుంపిణీవారు దేశం యావత్తూ తమస్వా
ధీనం చేసుకొని వ్యవహారం యావత్తూ విచారించి లోగడ రయితులు చే
తదండుగలు తీసికొన్న రూకలు వాపసు ఇప్పించి రాజ్యం కుదిరించిరి ఈ
దుర్మతి సంఒ అయి. దేశమాద్యంతం పైమాషీ చేయించి తరంజమాబంది
చేసినారు. ఈప్రకారం వుండగా దేశంలో వర్షం విస్తారం అయి మెర్నవిస్తా
రంగా ప్రవహించి దేశంలో చెరువులు యావత్తూ తెగిపోయినందున
చెరువులు యావత్తూ ఫసలీ మనరోలు సాహేబులవారు కట్టించి వుద్దా
రం చేసిరి. ఈ గ్రామమందు శ్రీ చింతలరాయస్వామి దేవాలయంలో
ఆస్థానమంటపం పూర్వీకవున్న ప్రకారం. శిలామంటపం కట్టించేదా
నికి తగినద్రవ్యం యిచ్చిరి గనుక ఆ దేవాలయంలో. జీర్ణమయిన
ఆస్థానమంటప కల్యాణమంటప పాకారం యావత్తూ దురస్తు చేయిం
చినారు. ఇది గాక చాలు వసం వేయించినారు ఈ గ్రామమందులో నున్న
ఉభయతా దేవాలయాలుంన్ను. ఇంకా గ్రామంలో వున్న దేవాలయాలకు సరక
రు తట్టునుంచి నడుస్తూ వున్నది. ఇందుకు తపశీలు. పాతీమండకోసరకారులో
నడిచే కట్లుళ్లు అంతు దేవాలయాలు కితపసీలు

పూజనైవేద్యాలకు సరకారునుంచి మొకరరు అయి వచ్చిన దేవా
లయాలు ౨ గాక నిలువ దేవాలయాలు. ౪ కి స్వంతంగా పూజనడిచే
కి. దేవాలయాలు ౦ కిపాడుగా వుండే దేవాలయాలు ౦ పూజనైవేద్యా

లు లేక మూలవిగ్రహాలు సహితం లేవుగనుక దేవాలయాలు మాత్రంపా
డుగా వున్నవి

47 శ్రీ చింతలరాయస్వామి దేవాలయం ౧ సరకారు తసద్దీకు
మంపిణీవారు చేసినది కంఠీరాయి ౪ ౫ వెలకు ౧ సరకారులో నేజానా
నుంచి వచ్చేది. అమలుదారుణివారు. అర్చకుణివశానకు యిస్తూ వత్తురు.
దినం ౧కి కంఠీరాయి ౯ ౧ ౫ వెకేరసు. అఖండదీపారాధన వైవేద్యం వగైరా అ
ర్చకుడు చేస్తూ వున్నాడు. ఇదిగాక రథోత్సవం ఖర్చు సరకారువారు కంఠీరా
యి ౨౦ వరహాలు యిస్తూ వున్నారు. అమలుదార్లు ముఖాంతరం ఖర్చు చేసి రథో
త్సవం సాగిస్తూ వున్నారు. ఈ దేవునికి మంత్రపుష్పం ౨ ౫ వెల ౧కి కంఠీరాయి
౬ ౫ వెకేరసు. బాలివాళ్ళకులకు ముట్టుతూ వున్నది — ౧౮౧౦ అంచు శ్రీనివాసాచార్లు
— ౯ ౦ ౫ం రాఘవేంద్రాచార్లు.

మోటకి ఆవల ఆంజనేయస్వామి దేవాలయం ౧కి ౧౬౪౮ రోజు సరకారులో
యిచ్చేది.

యుగవషా తెంలో విఘ్నేశ్వరుని దేవాలయం ౧కి ౧౬౭౫ నారాంభ
ముమడికి ~~౯ కాదారంభము~~
౯ కాదారంభము చేసెను

ఈ ప్రకారం పూర్వాననుంచి జంగముడు రామప్పవశానను అనుభవిం
చుకొని పూజ చేస్తూ వున్నాడు.

శ్రీరామేశ్వరస్వామి దేవాలయంనకు రోజు దినం ౧కి కంటెరాయి ౬॥౦
ప్రకారం దీపారాధన పూజ నైవేద్యాలకు ౪॥౦ మంత్రపుష్పానకు యిచ్చినది.
౬౨॥౦ ఆలూరు లక్ష్మణ.
౯॥౦ అప్పాభట్లుకు లక్ష్మీనరసింహాచార్లకు

తిరుణాల ఉత్సవానకు సం॥రం ఒకటింటికి కంటెరాయి ౩౦
ము పైవరహాలు ప్రకారము సరకారులోనే బిరానా నుంచి నెలకు వస్తూ వు
న్నది. అమలుదారు తోమ్ము పూర్వాంతరాల అర్చకుల వశాన నైవేద్యాన
కు ౪॥౦. మంత్రపుష్పం వారికి అయిదు రూకలు పోగా నిలువరూ
కలు తిరుణాల ఉత్సవము చేయుస్తూ వున్నారు

పేటలో ఆంజనేయస్వామి దేవాలయంనది వచ్చన ౧కి -౦॥౩
కంటెరాయి రూకలు యెనిమిది రూకలు పరకేషు సరకారులోనే బిరానా
నుంచి యిస్తూ వున్నారు.

48 ఈ తాడిపత్రి గ్రామంలో పూర్వము నుంచి వున్న చెరువు బీ
లము అయిపోయినందున యిప్పుడు ఆ పొలము కాదారంభము కింది
నడుస్తూ వున్నది. కాదారంభము భూమిలో వుఫలం అయ్యే వివరము. ఉద
యము అయిన వేళ నుంచి అస్తమానము పరియంతరము. రెండు యెద్దులక
ట్టుకొని. గొర్రిలో విత్తనము వేసేది రెండు ముంతలు. ముంత ఒకటిం
టికి పక్కా మూడు సేర్ల ప్రకారం ఆరు పక్కా సేర్లు విత్తితే గొర్రెడు భూ
మి ఆ గొర్రెడు భూమికి కాలావధి నవరుషాలు. బకర గాను తీసేను.

పూరా ఫలము. అయ్యేది వుత్తమ భూమి పూరా పుట్టెడు ౨॥౧ అవం
గాను. ఎకరాకు షేర్లు అయ్యేది. ౭౬౦ యీ కాడారంభము భూమిలో అయ్యే
ది. జొన్న. సజ్జ కొర్ర పత్తి వగైరా ఫలాలు అవుతూవున్నది. ఇందుకు మ
ధ్యమము భూమి అర్ధ ఫలము. అవుతూవున్నది కనిష్టము. భూమి
మూడో వంతు పాలు ఫలం అవుతూవున్నది ఈ గ్రామములో వరు పాలు.
చెరువుగా నుకులేదు. ఈ వూరు పినాకినీ పూర్వ ప్రవాహం. అయి పారితే
యీ పినాకినీ నదిలో గొరకాలువతో సీమందున పారి వచ్చేటి కాలువలు
దీనిగా నున్నవి. వంతసుంబి వచ్చే వూరు కాలువ ఇంటి ఈ గ్రామాన కు
ఉభయము రెండు కాలువల కింద నీరారంభము ఫలాలు అయ్యేది. కేవలం
వడ్లు బియ్యము యత్ర గావుండేది. చన్నంగి వడ్ల బియ్యము యత్ర గావుండును
. . ఫలము అవుతూవున్నది ఈ గ్రామములో అయ్యే
వస్త్రాలు. తెల్ల దినుసు పాగాలు సల్లాలు. దోవతులు జోడులు వగై
49 రా తెల్ల దినుసులు అవుతూవున్నవి. రంగారేవాండ్లనుంబి చేటలుకా
చెముగా అవుతూవున్నది. ఈ గ్రామములో . . . రంగు పట్టేకా
రేవాండ్లు విస్తారము లేరు. నాల్గు యిండ్ల వాండ్లు వున్నారు. గనుక దేశ
ము దినుసులు. అయ్యేది. వివరం భరవేాటి అనగా పట్లు చీరలు. కంభా
పటులు వగైరా వాటి శన దినుసుల లోను నయము దిగవాయి. తెలివా
డాకి ప్రకారము. అవుతూవున్నవి. ఈ గ్రామంలో వ్రాండే జాతుల వివర
ము

3 బ్రాహ్మలు.

౧ స్మార్తులు

౧ మాధ్వులు

౧ శ్రీవైష్ణవులు.

3.

౧ కోమట్లు

౧ తెలుగుబలిజలు.

౧ రాజమహేంద్రం

౧ గాజులవాండ్లు.

౧ సాతానివాండ్లు

౧ కసాయీలు

౧ మేదరవాండ్లు.

౧ ముచ్చులవాండ్లు

౧ జోసగిరివాండ్లు.

౧ జలగడుగువాండ్లు.

౧ కుమ్మరవాండ్లు

౧ రజపుత్రవాండ్లు.

౧ బొందిలివాండ్లు

౧ మహారాటీలు

౧ బోగంవాండ్లు

౧ బోయవాండ్లు

౧ బాకవివాండ్లు

౧ పద్మసాలెవాండ్లు.

౧ దేవాంగలు.

౧ కోరివాండ్లు

౧ లొంగటివాండ్లు.

౧ గొల్లవాండ్లు

౧ కురుబవాండ్లు

౧ లింగబలిజలు

౧ బెస్తవాండ్లు

౧ దాసర్లు.

౧ వడ్లవాండ్లు.

౧ కరమలవాండ్లు.

౧ అగసాలెవారు

౧ కమ్మవాండ్లు.

౧ దూదేకులవాండ్లు.

౧ కాడిదెకాపులు.

౧ మొదటికాపులు.

౧ జోగివాండ్లు.

౧ వుప్పరవాండ్లు.

౧ మంగలవాండ్లు

౧ రంగరాజువాండ్లు

౧ ఖాయతివాండ్లు

౧ తంబళవాండ్లు.

౧ పటుపెకారులు

౧ మోమీసాలు.

౧ పటూరివాండ్లు

౧ తురకవాండ్లు

౧ జంగాలు

౧ బూడిగెవాండ్లు

౧ మాలవాండ్లు

౧ మాదిగెలు

50 ఉప్పరమోండులుబెట్టుకొని. చౌటుప్పు తవ్వుతూవున్నది.
ఈ తెప బాంవాండి పర్తిలూరెడ్లు పైకి కదిరి నారసింహుని గారి అర్ధాం
శం రెడ్డి మిరాసి కదిరివాండ్లు తాలూకువాండ్లు హాజరు లేకపోయినం
దున మాన్యాలు వయివాయియితి యెన్నివేళ జప్తికి దాఖలాచేయించి
నారు. గనుకె తరువాత యీ కదిరివాండ్ల వంశీకులు నరసింహుడువద్దె
రావాడు వచ్చి మామిరాశి మాన్యాలు కలవు యిప్పించవలెనని ఫిర్యాది
యీవరకు చేస్తూవున్నారు. హాలి సత్తారెడ్డివారి వంశీకుడయిన సత్తిరెడ్డి తి
ప్పారెడ్డి. యీ భాగములోనే అంతర్భూతంగావున్న దేవమల్లె పల్లె రామిరెడ్డి
౧ ఉభయము రెండు రెడ్లువున్నారు.

పరగణా అంశములు ౩కి

కామరాజుగారి అంశానకు — ౧ —
సింగరాజువారి అంశానకు — ౧ —
ముద్దరాజువారి అంశము ౧కి

ఈ ప్రకారము వాసిన్నకైఫియతు వాచేసం లెక్కలు యీవ
త్తూ. దోపుదోపుల చేత. తమాము పోయినవి గనుక పెద్దలు చెప్పగా విని
వర్తమానములు స్థిర శిలాశాసనాల దాఖలాలు. బాంబి వాసినాము.

చింతలరాయస్వామిదేవాలయము లోను శాసనము.

మహాద్వారానకు పశ్చిమంగా నేలమీద పడి వున్న యత్రరాయిమీద వుండుశాసనము.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవర్షంబు ౧౫౬౦ అగునేటి బహుధాన్యనామ సంవత్సర ఆషాఢ శు. ౧౨ లు శ్రీమద్రాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీవీరప్రతాప శ్రీ వీరశ్రీరంగరాయ దేవమహారాయలు అయ్యగారు. కర్ణాటకరాజ్యమందు. రత్నసింహాసనారూఢులయి పృధివీసామ్రాజ్యము చేయుచుండగాను శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయక వేదవేదాంత వేద్యపురాణపురుషోత్తముండైనవాడి పత్తిచింతలు. తిరువేంకటేశ్వర దేవుని శ్రీపాదపద్మములకు దేవరదాసుండును. ముపల గోత్రపవిత్రుండును. పెమ్మసాని తిమ్మానాయని వారి పౌత్రుండును. రామలింగానాయనివారి పుత్రుండును. తిమ్మానాయుడు సద్వినయ భక్తిపూర్వకంబుగాను దండప్రణామంబులు చేసి సమర్పించిన ధర్మశాసనక్రమమెట్లున్నను. రాయలయ్యగారు మానాయంకరానకు పాలించిన జగటాటి సుక్షేత్రములలోనైన పెన్నబడి వారాగాని లోను మాకు చెల్లించేది. వాడిపర్తి గల మాన్యక్షేత్రము కేడ వకొల్లు యిరుప్రదిమును. రామలింగానాయని పెత్తకు యామర్ల నరసింగరఘుపతి. అన్నబసవయ్యగారి చేతికి దక్షిణముకరణాలువారి మాన్యము చ

న్నమరాజువారిచేనికిపడమరకందికొప్పులు పొలిమేరను.ఉత్తరము
పరజంబిచేనుకు స్థళము చేను ౩.అగ్రహారకాలువను. దామ్మళవడి
స్థళం.మడి. ౧౦౧౧ పెమ్మసాని తిమ్మనాయనింగారి పౌత్రుండును రా
మలింగానాయనింగారి పుత్రుండునునైన తిమ్మనాయుడు శ్రీమద
ఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయక వేదవేదాంతవేద్య పురాణపు
రుషోత్తముండైన చింతలవెంకటేశ్వరదేవునికి తళిగెలకు సమర్పించి
నట్టిప్రసాదాలు.శ్రీరామానుజకూటమందు.నిత్యము స్వాత్రి
వైష్ణవులు.అవిచ్ఛిన్నముగా ఆరగించేటందులకు ద్వాదశులయందు.
విశేషంగా శ్రీవైష్ణవులు.ఆరగించేటందుకు ఆళ్వారు తిరువళిఘెల
కు.ప్రచితముగాను.దానము సమర్పిస్తిమి. అగ్రహారాలంవాడుపుల్లు చే
ను.పదియైదువలుమడి పెమ్మసాని తిమ్మనాయనింగారి పౌత్రుండును రా
మలింగానాయనింగారి పుత్రుండును.నైన తిమ్మనాయనింగారు.శ్రీమ
దఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయక వేదవేదాంతవేద్య పురాణపు
రుషోత్తముండైన.శ్రీచింతవెంకటేశ్వరదేవునికి నిత్యతళిగెలకు
గాను.సమర్పించినప్రసాదాలు శ్రీరామానుజకూటమందు.నిత్యము
స్వాత్రి వైష్ణవులు.అవిచ్ఛిన్నంగా ఆరగించేటందుకున్ను.ద్వాదశు
లయందు విశేషంగా శ్రీవైష్ణవులు ఆరగించేటందులకు ఆళ్వారు
ల తిరునక్షత్రాలకు గాను.యీక్షేత్రమున్ను.యీక్షేత్రమునకు కావలెన.
నిధి నిక్షేప జలతరుపాషాణ అక్షీణ ఆగామిసిద్ధసాధ్యంబులనేటి అ
ష్టభోగతేజ:స్వామ్యసహితంగాను.యథాతిథి ప్రథమ ద్వాదశిపు

ఙ్నికాలమందు. పినాకినీతీరమందు. త్రికరణశుద్ధిగాను. త్రివాచకంగాను. భగవద్భాగవతారాధన ద్వయలక్ష్మీ జాత్రేయోపలబ్ధి అగు నేటికిన పట్టుగాను. ఆ చంద్రార్కస్థాయిగాను. సహిరణ్యోదక దానధారాపూర్వకంబుగాను సమర్పించిన భూదాన ధర్మశాసనము. శ్లోకము.

3 శ్లో॥ స్వదత్తాద్ద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తానుపాలనమ్..
పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్..
దానపాలనయోర్మధ్యే దానాచ్ఛ్రేయోనుపాలనమ్..
దానాత్స్వర్గమవాప్నోతి పాలనాదచ్యుతం పదమ్
ఏకైకభగినీలోకే సర్వేషామేవభూభుజాం.
నభోగ్యా నకరగాహ్యా విష్ణుదత్తా వసుంధరా..
॥ ఇతి శ్లోకములు ॥

గోపురము లోపల మహాద్వారము లోను. దక్షిణపు గోడకువుండే శాసనము.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ. శాలివాహన శకవర్షంబులు. ౧౭౧౬ అగునేటి జయనామ సంవత్సర భాద్రపద శు. ౧౧ లు. శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకులయిన తాడిపత్రి శ్రీ చింతల తిరువెంగళనాథస్వామికిన్ని. శ్రీరంగనాయకులయున్నార్లు. చిన్నమరాజు కృష్ణమరాజు. కొమారుడు జిల్లంగన్నగారు.

సద్భావనయు భక్తిన్నీ. అనంతవుముతైనదండవులు బెట్టి సమర్పించియిచ్చిన
భూదాన ధర్మశాసనము. మానుపెద్దస్వామివారి సం. వరనారాయణజీయరుగారు
ధారబోసియిచ్చిన వెల్లబూరు. ఈ ౧౧౦. చేలకును. సూర్యగ్రహణపు
ణ్యకాలమందు శ్రీ బాలకృష్ణరాయనికి ప్రతిదివసము న్ని. చందుపడి
చెడెడు న్ని. అరవైఐదుశ్రీతులసిబిందులు. మూడుచేను. ఆయిద్యము
చేసున్ను శ్రీరఘునాయకులకు ప్రతిదివసమున్ను. చెడెడు వెరత్తే
చందుపడి శ్రీతులసిబొందులు. మూడుచేను. ఆయిదుము చేను యీమ
ర్యాదను చందుపడిసమర్పించేటందుకు. ధారబోసియిస్తిమి గనుక ఏమే
ముచేసిన ధర్మము. ఎప్పటికిన్ని కొదవగాకుండా. శ్రీతులసి ...మా
లుసమర్పించినవారికి అయిదువుచేనున్ను నడపగలవారము ఇటు
నిధర్మము సమర్పించియిచ్చిన భూదాన ధర్మశాసనము.

3.

లక్ష్మీనారాయణస్వామివారికి పశ్చిమం ఉట్టిపడ్డుండెది
...దనుశాసనము.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయశాలివాహనశకవర్షంబు
... అగునేటి రక్తాక్షినామసంవత్సర కార్తీక బ ౧౩ లు శ్రీమద్రా
మానుజాయనమః । శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకులయి
న...మూలములయిన వాడిపత్తిచింతల తిరువెంగళనాథునికిమా
...అనంతవారు. అయినదండములు సమర్పించి చేసిన జగ...

గుత్తిగెమలోను. చిన్నపొల్లూడకు ప్రతి గామమయిన. ఆ వెగ్గపురెల
ము రెడ్డిపల్లె మాన్యము అగ్రహారము. దుష్పురుషోత్తము నరసయ
కు మాయుడు. రామచంద్రుని చేత. బుక్కపట్నము తిరువెం. గళ
స్వామి వాసాచార్యుల వారు. రామచంద్రాచార్యుల వారు క్రమము
ము పుచ్చుకొన్నది.

45

చింతలరాయ డోమ వారద్వారము వుత్తరపు. ప్రక్క
గోడకు వుండే శాసనాలు నాల్గింటికి.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్షంబు
లు. ౧౫౦౨ అగునేటి సర్వజిత్తునామ సంవత్సర భాద్రపద శు ౧౫ లు.
సోమ గ్రహణ పుణ్యకాలమందు. చింతల తిరువెంగళనాథస్వా
మికి పెమ్మసాని నాయనింగారు సమర్పించినవైవేద్యము తపేదు. బియ్య
ము. అద్దెడు నెయ్యి గిద్దెడు పెసలు. అద్దెడు పెరుగు సున్ని దధ్యోదనకుప్పు
టాతిమ్మయ కేశవయ్యగారికి ధారబోసియిస్తిమి. తెలియుని దిబు కంబంతి.
విన్నపము చేసియిచ్చిన కైంకర్య ధర్మశాసనము.

శ్లో॥ స్వదత్తాదుహిణాచైవ. పితృదత్తా సహోదరి.
అన్యదత్తాత్తుసామాతా. విప్రదత్తా వసుంధరా॥

౫.

ఈశాసనము పశ్చిమం తట్టున. మహాద్వారము వుత్తరవు.
గోడను.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శక వర్షంబులు. ౧౪౮౫ అగునేటి రుధిరోద్గారినామ సంవత్సర ఆషాఢశు ౧౧లు శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకులయిన జగత్పాలిత శ్రీశివములోను. తాడిపత్రి బొంతలు తిరువెంగళనాథునికి కెంపెన యల్లప్పగారు. సాష్టాంగదండప్రణామములు. సమర్పించియిచ్చిన. కైంకర్యమునకు తెలియవలసినది నాలుగు బొంతలు. అగస్త్యకాలవనుమా మన్నెము వుత్తరవు. వంకమడి పంటలు జోకాయిన మడి ఖండ్రి త్రయము కొంచి సమర్పిస్తిమి. కనుక యీ మడిపట్టు వచ్చిన ఫలాలవల్ల పతిరువీసానకు కైంకర్యము. ఆచంద్రార్కస్థాయిగాను సమర్పించిన కైంకర్యము.

శ్లో॥ స్వదత్తాద్ద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తానుపాలనమ్.
పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్..

౬

శ్రీరామేశ్వర దేవుని వుత్తరములోను వున్న శాసనము.

శ్లో॥ శ్రీనమస్తుంగ శిరశ్చుంబి చంద్ర చామర చారవే.
త్రైలోక్యనగరారంభ మూలస్తంభాయ శంభవే॥ ॥౧॥
రక్షాయై జగతాం భూయో. దయా సూకర దానవ:
పాదం క్రీడా నిదాఘ్రాణ. పల్వలం తపయోదయ: ॥౨॥
నమస్తేస్తు వరాహాయ. యద్దంష్ట్రా నారముఖాని.
సప్తద్వీపవతీ నీలాంబు. శ్రీకరస్ప ॥ ౩॥
వీరనరసింహాన్నపకరకవితపమో ధాత్రు.
సర్వదా బుధే శ్రేయస్తే.
శ్రీ భుజగమనోగణ కల్పద్రుమ. కామధేనుర్వదా: యద్వాహో
ఖిలా లోక:. మనోబ్రహ్మాండకోటియుత.
నాహో భవంత సం రానారసింహో విరాజతే.
వీరశ్రీనరసింహ ఖడ్గలతికా శ్యామాయితా విభ్రమై
రక్తేనా ఖిల భూభృతాం బలవతాం పాలిగో స్పృతి ద్విపాంమ్
కంపస్వేదవివర్జితా ప్రళయ సక్తాత్మ భాయా శివా.
భూపా స్తాసా దయం గమైవ. తృలా రక్తాన్న పో
యద్వాశ: ఖండ రేక స్తో పరాగ తాలముపాగమా.
బ్రహ్మాండాపవం భూయా యుష్మాన్ విశ్వమ పోపత్య:॥

శుభమస్తు స్వస్తి శ్రీ విజయాభ్యుదయ. శాలివాహన
7 శకవర్షంబులు. ౧౭౩౧ అగునేటి శుక్లనామ సంవత్సర చైత్ర బహుళ

లు శుక్రవారము శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీవీరప్ర
తాప శ్రీవీరనారసింహరాయలు విజయనగరమందు పృథ్వీరాజ్య
ము చేయుచుండగాను తత్పాదపద్మారాధకుండైన శ్రీమన్మహాప్రధాన
సాళువతిమ్మయ గారు సత్తిరాజ్యములోని పెన్నబడి తాడిపత్రి రా
మేశ్వరదేవరకు దండము పెట్టి సమర్పించిన గ్రామ భూదానధర్మశాస
నము క్రమమెట్లన్నను. శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వ
ర శ్రీవీరప్రతాప శ్రీవీరనారసింహరాయలు మహారాయలు పాలించి
మాకు నాయంకరమై చెల్లేటి సత్తిరాజ్యములోని పెన్నబడిస్థలము
లోని నెలదనపాడు అనే గ్రామమునకు శ్రీవీరనారసింహపురము అనే ప్రతినా
మము పెట్టి ఆ వీరనరసింహరాయ మహారాయలకు పుణ్యముగాను దేవు
నికి ఏమిము భోగమంటపము సన్నికట్టించి గోపుర ప్రాకారాది నిర్మాణా
మున్ను సేయించుచున్న ఆ దేవునికి నిత్యపూజ నైవేద్యము అంగరంగవైభ
వాలు నడచేటందుకు యీ గ్రామము తదా ఆచిన్న మహావైశాఖ
పుణ్యకాలమందు సహిరణ్యోదక దానధారాపూర్వకంబుగాను ధా
రబోసి యిస్తిమిగాన యీ గ్రామమునకు గల చతుస్సీమలలో ప్రతిప్రకారా
ముతోత్ర నిధినిక్షేప జలపాషాణ అక్షీణ ఆగామి సిద్ధసాధ్యాలు అనేడి
అష్టభోగ తేజస్వామ్యసహితముగాను యీ గ్రామము తాడిపత్రిరా
మేశ్వరదేవునికి పూజనైవేద్యములు. అంగరంగవైభవాలకు ఆచంద్రా
ర్కస్థాయిగాను. అక్షతపారంపర్యమున్ను. సర్వమాన్యముగాను. చెల్లేది
దేము మా భక్తిని సమర్పించిన గ్రామ ధర్మశాసనము.

శ్లో. స్వదత్తాద్ద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తానుపాలనమ్.
పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్
దానపాలనయోర్మధ్యే దానాచ్ఛ్రేయోనుపాలనమ్.
దానాత్స్వర్గమవాప్నోతి పాలనాదచ్యుతం పదమ్.
స్వదత్తాం పరదత్తాం వా యో హరేత వసుంధరామ్॥
షష్టిర్వర్షసహస్రాణి విష్ఠాయాం జాయతే క్రిమిః ॥౩
తటాకానాం సహస్రేణ అశ్వమేధశతేన చ.
గవాంకోటిప్రదానేన. భూపహారణా న శ్శతి. ॥౪
సామాన్యోయం ధర్మసేతు నృపాణాం.
కాలేకాలే పాలనీయో భవద్భి ॥౫॥
సర్వానేతాన్ భావినః పార్థివేంద్రాన్.
భూయో భూయో యాచతే రామచంద్రః
ఈ ధర్మశాసనానుకటం వ్రాప్పితం శ్రీరామచంద్రయ్యనము.

2

శ్రీనమస్తుంగ శిరశ్చుంబి చంద్ర చామర చారవే. త్రైలో
క్యనగరారంభమూలస్తంభాయ శంభవే॥ స్వస్తి శ్రీ విజయాభ్యు
దయ. శాలివాహన శకవర్షంబులు. ౧౪౫౩. అగునేటి ఖరనామ
9 సంవత్సర చైత్ర శు ౧౫ లు శ్రీమన్మహారాజాధిరాజరాజపరమేశ్వ
ర శ్రీ వీరప్రతాప శ్రీ అచ్యుతదేవమహారాయలు విజయనగరమందు
పృథివీరాజ్యం చేస్తున్నప్పుడుగాను. శ్రీమన్మహామండలేశ్వర అని

ఠ... నారసింహా రావు శ్రీనాథరాజు రామరాజు కొమారుడు శిం
గరయ్యగారు సత్తిరాజ్యము లోను పెన్నబడిలా డి పత్తిరామేశ్వర దేవు
నికి సమర్పించియిచ్చిన భూదాన ధర్మశాసన క్రమమెట్లన్న స్వస్తి
మన్మహా రాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీ వీరప్రతాప శ్రీ అచ్యు
త దేవరాయమహారాయలు మానువాయుం కరాన కుపాలిస్తను. చెల్లి
వచ్చె సత్తిరాజ్యము లోని పెన్నబడి స్థలము లోకిలా డి పత్తి రామేశ్వ
ర దేవునికి దత్తాన్నవసరానకు కాదాలం భవను పెవిశాలులకు కాలపా
టి చేసు. శ ౪౬౦ అక్షరాలనాలు సప్తుల్లు చేసున్న యీదధా ...
మ ద్రుహా కా పుణ్యకాల మందు పహారణ్యోదక దాన ధారా పూర్వకం
బు గాను. ధారబోసియిస్తి మిగాన యీ క్షేత్రము అష్టభోగ తేజ స్వా
మ్యాలు సహా తం గాను సర్వ మాన్యము గాను శ్రీ అచ్యుత దేవమహా
రాయలు కుపుణ్యము గాను. రామేశ్వర దేవునికి దత్తాన్నవసరం ఆచం
ద్రార్క స్థాయి గాను. అర్పు తే పారం పర్యము న్ను చెల్లగలది. అని వేను
మా భక్తిని సమర్పించిన భూదాన ధర్మశాసనము

శ్లో॥ స్వదత్తా ద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తానుపాలనం.
పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్.
దానపాలనయోర్మధ్యే దానాచ్ఛ్రేయోను పాలనమ్.
దానాత్స్వర్గమవాప్నోతి పాలనాదచ్యుతం పదమ్.
స్వదత్తాం పరదత్తాం వా యో హరేత వసుంధరాం.
షష్టి వర్ష సహస్రాణి విష్ఠాయాం జాయతే క్రిమిః:

శ్రీరామేశ్వరాన్నివేగతి. శ్రీవిరూపాక్షన్నివేగతి ॥ ౩॥

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్షంబు
లు. ౧౪౬౯ అగునేటి శ్రీముఖ సంవత్సర మాఘ బ ౩౦ లు శ్రీమతు
హాండి పర్తి రామేశ్వరదేవునికి కొండిన్యస గోత్ర ఆపస్తంభ సూ
త్రము. యజుశ్శాఖాధ్యాయులైన రాజరాజయ్యకొమారుడు సాళు
వ గోవిందయ్యగారు దండనాయక మరిపించిన భూదానధర్మశాసన
క్రమమెట్లన్నను శ్రీ కృష్ణరాయదేవమహారాయలు. పృథ్వీరాజ్య
ము చేస్తూవుండగాను. మానాయంకరానకు పాలించిన గుత్తిసీ
మలోని తలవాడు సాగూరూరు. పావిమేరలోను గడితమ్మాపురము
గలవానను. తథాతి శివరాత్రి పుణ్యకాలమందు. విజయనగరము
విరూపాక్షస్వామి ప్రతిష్ఠియం. గబదాల తీరాన ముసహారణ్యోదకదానపు
ర్వధారాపూర్వకంబుగాను. ధారబోసియిచ్చిన. రాగడి చేనుఖండం
అష్టరాలాపుట్లుడుచేను. రామేశ్వరదేవునికి అమృతపడత్రవాహాను
ధారముగాను యిస్తిమి. ఆచేలకును చెల్లే చతుర్సీమలును
నుగలనిధి నిక్షేప జలపాషాణ అక్షిణి ఆగామి. సిద్ధసాధ్యంబులు యెడి.
అష్టభోగతేజస్వామ్యములున్ను అనుభవించుచును నిరామయదే
వునికి అమృతపడిత్రకు యిస్తిమి. సోమవారం పడితరంగాను. రామయ
దేవునికి త్రివాచికంగాను యిచ్చిన భూదానధర్మశాసనము.

శ్లో॥ స్వదత్తాద్ద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తానుపాలనమ్
పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్.

11 ఏకైకభగినీలోకే సర్వేషామేవ భూభుజాం.
నభోగాన్వకరగతివర్నా విష్ణుదత్తావసుంధరా।

౮

శ్లో॥ శ్రీనమస్తుంగశిరశ్చుంబి చంద్రచామరచారవే
త్రైలోక్యనగరారంభమూలస్తంభాయశంభవే..
యత్రనీలగిరిశృంగం భద్రచామరవాహినీ..
యత్రరామేశ్వరోదేవా.
నమస్తేస్తువరాహాయ. యస్యంష్ట్రనారమూర్ధని..
సప్తద్వీపవతీపృథివీనీలాం. భశ్రీనసపశ్రీతా.. తెలియనిది.

౧౦

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయశాలివాహనశకవర్షంబులు ౧౪౨౯
అగునేటిప్రభవనామ సంవత్సర మాఘ బ ౧౪ సోమవారమున
ను. శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీవీరప్రతాపశ్రీవీర
నారసింహరాయమహారాయలు. విజయనగరమందు పృథివీరా
జ్యము చేయుచుండగాను ... ద్వారాధకుడైన శ్రీమన్మ
హాప్రధానసాళువతిమ్మయ్యగారు పెండ్లిసుంకాలను మాన్పించి
ధర్మశాసనము. శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ. రాజపరమేశ్వర శ్రీవీరప్రతా
పశ్రీవీరనరసింహరాయమహారాయలు పాలించిమాకునాయంత
మై చెల్లెజగవాటిసత్తిరాజ్యములోనున్న. అందుకు చెల్లె పెన్న
12 బడిసీమలోనున్న పూరావినుపెండ్లిండ్లకునున్న. పెండ్లిసుంకాలు

కొనం గాను. ఆవీరనరసింహారాయలు మహారాయలకు పుణ్య
ముగాను. వేమము పూరావనను సత్తిశీమనున్న పెన్నబడిశీమనున్న.
పెండ్లిండ్లకాని పెండ్లిసుంకాలు. శివరాత్రి పుణ్యకాలమందు స
దాశివార్పణంగాను యిడిస్తిమి. గాన యీ ధర్మానకు యెవ్వరున్నా
క్రమము తప్పుకొన్నవారు గంగాసిలో కపిల పిణ్య వధా.

శ్లో॥ స్వదత్తా ద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తానుపాలనమ్.
పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్.॥

పరిధావినామ సంవత్సర ఆశ్వీజ శు ౧౦ మీలు. స్వస్తిశ్రీ
మహాదత్తదప్పయం బుశ్రీశ్రీ లింగచెత్ర.
మల్లిఖార్జున మహాలింగ దేవదాస్వ.శ్రీ పాదపద్మారాధనైనరభార్గ
వాత్రత్తి. ఆయుగాధారులయినేక మలదేవనందయగారు తాడిపత్రి
రామలింగదేవునికి పూజచేసి దండము సమర్పించిన పెమ్మయదేవ
డు కనకరజితాలు కానుక చేసిరబియించి రామలింగాగారికి యిచ్చి
న ధర్మశాసనము శ్రీమల్లిఖార్జునదేవునికి . . . తప. చెల్లె
నిరోపధ తివిత్తనాలు. సాధ్యేషాలము మున్ను ముంజుకొనంగా తాడిపత్రి
రామయదేవునికి ప్రతిమైహావిరాయలు. బర్ర అ
వసరముపై వెద్యము. సాత్రేలగాను సమర్పించెను. వెడిత
లువారె. పాలము న్నుయిస్త్రమి గానమీరు సర్వదివప్రతిని.
13 మాకుపుణ్యము గాను. రామయదేవునికి.

నైవేద్యంగాను చేయుస్తున్న ఆఫాలము మీరు వ్యవసాయము పరచుకొనేది. ఈ క్రమము తప్పకుండాను యెల్లకాలమున్ను సాంగి స్తిమి గాన. యేమి నిలుచుకొన్న ఆఫాల వ్యవసాయము. పరచుకొనేది. ఆచంద్రార్క స్థాయియువృగాను. అనుభవించుకొనేది. అనుచు దానపత్రార్పవము చేసియిస్తిమి గాన.

౧౨.

శ్లో॥ శ్రీమత్పరమగంభీరయుదాఖినదులంవసం
జయాంతాదిక్సనాథప్ర్యభాపజోకానకానన.
గోదసూదెప్రాజితపదాంభోజరాయుం.
తెవియు నిది శాసనము.

౧౩.

ఈడిగవానియింటి పద్ధపుండె శాసనము.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవర్షంబులు. ౧౬౦౦. అగునేటి బహుధాన్యనామ సంవత్సర ఆశ్వ జ. శు ౧౦. లంగా రతేవారమువాడు. అమ్మిదుమియ్యాగారు వాలియుంబనివిపిసశిలాశాసనము. తాడిపత్రిలో గాలవూరి వకు దక్షిణపు తట్టుపపుండి కంసాల వీధిలో కర్యల సరవా బత్తున ఇయింటికి తూర్పు విశ్వపతి యింటికి దక్షిణం
14 నందెల నాగయ యింటికి పడమర పన్నా బత్తున యింటికి. ఉత్తరము గాను. బతుల్లు మన్నవి నవపతి యింటికి యూరుగాను మంగలలనీ నియింటికి. దక్షిణము గాను. ఘండికోటలు దోవను పశ్చిమము గాను

నందెల నాగయ యింటికి. వుత్తరంగాను యిందులమేము మాన్యం
తమైన సామ్ములైప శ్లైలు రెండు. యిండ్లు కట్టిస్తిమి. గనుక. వెనక ముం
దన్నతూ యీ యింటిలో యెవ్వరైనా. కాపురం వున్నవారు తాలూకువారు
యవ్వరువచ్చి. యిల్లు కావలెనని అడిగినా. యిల్లు యియ్యవలెను.
ఈ యిండ్లు యెవ్వరు బలవంతముచేత తీసుకొన్ని యెవ్వరు అమ్ము
కొన్నవారు పోందువులు అయితే కాశిలో గోహత్యచేసిన పాపాన
పోదురు. తురకలు అయితే మక్కాలో పందినికోసిన పాపాన పో
దురు. యిటు నివాటయించి నిలిపిన సిలాశాసనము.

యిందుకు సాక్షులు. గట్టిరెడ్డి. ముసలిరెడ్డి. కదిరి నారసింహ
యు. కరణాము కామరాజు. శానయ. విం గరాజు. లచ్చయ.
ముద్దురాజు. చంద్రయ. వీరలసమ్మతిన ఆచంద్రార్కస్థాయిగాను
వ్రాయించి నిలిపిన శిలాశాసనము. స్వహస్తము సానయ వ్రాలు.
లచ్చయ వ్రాలు. చంద్రయ వ్రాలు. ఈ యిండ్లలో యెవ్వరు ఉంటూవు
న్నారో వున్నవారు. యిల్లు తెన్నగా దురస్తు చేయిస్తే పోందువులు అయితే కాశీలో
గోదాన దానము చేసిన పుణ్యాన పొందుదురు. తురకలు అయితే మక్కా
లోకి పోయి. అజలా చేసిన పుణ్యాన పొందుదురు. ఈ శాసనము వెకిర
నవాడు. మెలగవెల్లి విస్సపాలు గురవప్పు
శ్రీ శ్రీ శ్రీ జేయము ను

15 — ౧౪

ఘంకర బా విడిదగ్గరవున్న శిలా శాసనము గలమంటపమందు.
స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ. శాలివాహన శకవర్షంబులు ౧౭౨౫
అగునేటి శోభకృతు నామ సంవత్సర మాఘ సు. ౧౨ లు. రాజాధిరాజ
మహారాజ రాజశ్రీ మొదకు తమ్మా అమ్మ శృపంతులయ్య గారి సముఖాన
తాడిపర్తి సమతు రెడ్డి కరణాలు కసుబా తాడిపర్తి. చింతల తిరువెంక
టేశ్వరునికి రామేశ్వరునికి. తిరు తిరుణాల మహోత్సవానకు సమ
త గౌరు మాల శిస్తుకు నూటికి ధరణాల పెకలను. మా పుత్ర పౌత్ర. పా
రంపర్యము గాను. యియ్యగలవారము నీ. మా ధర్మసాక్షియా తథా అద్ద
పూర్వకాలమందు ద్వారబోసియిచ్చినది. గనుకు నడపగలవారము

౧౫

రంగనాయకుల దేవళము లోను వున్నది.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయ. శాలివాహన శకవర్షంబులు.
[illegible] అగునేటి జయ సంవత్సరం. చిన బొమ్మనాయడుగారు పూర్వ
ము రంగనాయకులకు ప్రతిష్ట ఆది గాం. దాలవి డపూజ వడుమూన్యం డెము
గనుక. పాంచరాత్ర ఆగమం ప్రకారం పూర్వకాలమందు. ఘంటా. ఓబ
తయ చిన్న తాడిపర్తి గలమమ్మల వెళ్లి వేసు సహా ఆగమకాణయా
చిపహా ద్వారబోసియిస్తిమి గనుక. పాంచరాత్ర ఆగమప్రకార
ము దేవునికి పూజ నైవేద్యాలు. చేసుకొని వుండేది. అని వాలయించి
న శిలా శాసనము.

౧౯

ఈ శాసనము శ్రీరంగస్వామి దేవళం లోను వున్నది.

శ్రీమతేరామానుజాయ నమః ॥

శ్రీమద్వేదమార్గప్రతిష్ఠాపనాచార్యులయిన ఉభయవేదాంతప్రవర్తకులయిన తిరుమల బుక్కపట్టణము ఆచార్యులు శ్రీనివాసాచార్యులు. తాతాచార్యులువారికి పెమ్మసాని. చిన్ననాయుడు. ఆచారార్ధనంగా ధారబోసి సమర్పించెను.

౨౦

జమ్ములమడక తాలూకు మద్దెయనమల. చింతలలో వున్న శిలాశాసనము.

స్వస్తిశ్రీ విజయాభ్యుదయశాలివాహనశకవర్షంబులు ౧౪౭౧ అగునేటి సౌమ్యనామ సంవత్సర చైత్ర. బ. ౩౦ లు. శుక్రవారము శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ. రాజపరమేశ్వర శ్రీవీరప్రతాప శ్రీసదాశివదేవమహారాయలు. విజయనగరమందు వజ్రసింహాసనారూఢులై పృథ్వీసామ్రాజ్యము సేయుచూవుండగాను. ముసలగోత్రులయిన పెమ్మసాని తిమ్మానాయనింవారి కొమారుడు. చిన్నతిమ్మానాయుడుగారు. తాడిపర్తి చింతల తిరువేంగళనాథస్వామికి దండము సమర్పించి శ్రీసదాశివదేవమహారాయలయ్యగారు. మాకు నాయంకరానకు పాలించిన గుత్తిమాగాణికి చెల్లే. తాళ్లపొద్దటూరు సీమలోను చేరబడిన సీమ యనమల చింతల గ్రామము యీ తదాది

ని.సూర్యగ్రహణపుణ్యకాలమందు.తుంగభద్రాతీరమందున్న విఠ
తేశ్వరుని సన్నిధిని శ్రీసదాశివదేవమహారాయలకు పుణ్యముగాను
న్ను ఆ శ్రీరామప్పయ్యదేవమహారాజుగారికి పుణ్యముగాను.న్ను.త
మ తల్లిదండ్రులు ఆ మల్లినాయుడు.మాచమ్మగారికి పుణ్యముగాను న్ను.
వాడిపర్తి చింతల.ఆరువెంగళనాథదేవునికి. అమృతపడికి నున్ను.అం
గరంగ వైభవాలకు యనమల చింతల గ్రామము.ధారబోసి సమర్పి
స్తిమి.యీ యనమలచింతల.గ్రామానకు. చెల్లే చతుస్సీమకు లో
నయిన నిధినిక్షేప జలపాషాణ.అక్షిణి ఆగామి. సిద్ధసాధ్యంబుల
నైన.అష్టభోగ తేజస్వామ్యములు న్ను.ధారబోసి సమర్పిస్తిమి.
అనియిచ్చిన గ్రామ ధర్మశాసనము.యీ ధర్మానకు యవ్వరు.విఘ్నము
తలచినా కాశిలో గోవధ బ్రాహ్మణవధ చేసిన పాపాన పోయినవారు.
తమమాతాపితులను. దండించిన పాపాన పోయినవారు.

Restored by U. Venkataramayya